

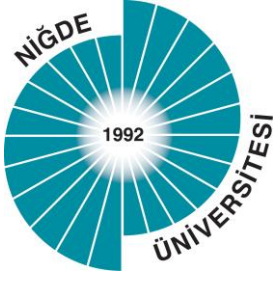
**NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKIN ÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**ORHUN DERGİSİNİN TÜRK DÜŞÜNCE
HAYATINDAKİ YERİ**

**Yüksek Lisans Tezi
Hazırlayan**

Çetin ADEM

2009 -NİĞDE

**T. C.
Niğde Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Yakın Çağ Tarihi Bilim Dalı**

**ORHUN DERGİSİNİN TÜRK DÜŞÜNCE
HAYATINDAKİ YERİ**

**Yüksek Lisans Tezi
Hazırlayan**

Çetin ADEM

Danışman

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

2009 - Niğde

ONAY SAYFASI

Yr. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK danışmanlığında Çetin ADEM tarafından hazırlanan “Orhun Dergisinin Türk Düşünce Hayatındaki Yeri” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

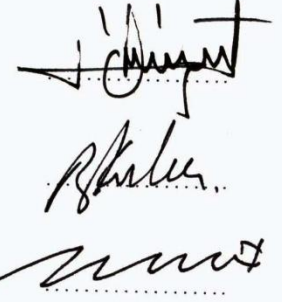
18.06.2009

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

Üye : Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nevzat TOPAL

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

.../.../200..

Doç. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLOLAR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR	x
ÖNSÖZ	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKÇÜLÜK OLAYLARININ KISACA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	33
A) TÜRK OCAKLARI	46
B) TÜRKÇÜ YAYINLARLA İLGİLİ GENEL BİR DEĞERLENDİRME.....	57
C) 3 MAYIS 1944 OLAYLARI:	63
D) CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ’NÜN 19 MAYIS BAYRAMI KONUŞMASI VE YANKILARI	74
E) TÜRKÇÜLÜK-TURANCILIK DAVASI	79
İKİNCİ BÖLÜM ORHUN DERGİSİ ve BAŞLICA YAZAR KADROSUNUN TANITILMASI	91
A) HÜSEYİN NİHAL ATSIZ (12 OCAK 1905 – 11 ARALIK 1975)	98
Hüseyin Nihal Atsız’ın İmzaları Ve Takma İsimleri:	107
B) DİĞER YAZARLAR.....	128
a) Abdülkadir İnan	128
b) Ali İhsan Sabis	131
c) Azmi Güleç	132
d) Besim Atalay.....	133
e) Cemal Oğuz Öcal	135
f) Elmas Yıldırım	136
g) Fethi Tevetoğlu	137
h) Fevziye Abdullah Tansel	139
ı) Mehmet Halit Bayrı	140

i) Nihat Sami Banarlı	142
j) Nejdet Sançar.....	145
k) Orhan Şaik Gökyay.....	146
l) Suut Kemal Yetkin	148
m) Zahir Sıdkı Güvemli	151
n) Zeki Velidi Togan.....	152
C) ORHUN DERGİSİNDE YAZARLAR VE YAZI DİZİNİ.....	155
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ORHUN DERGİSİ ve SİYASİ AKIMLAR	167
A) MİLLİLİK.....	168
B) TÜRKÇÜLÜK	175
C) TURANCILIK	197
D) KOMÜNİZM	201
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İÇERİK VE İŞLENEN KONULAR KAPSAMIYLA	
ORHUN	209
A) ORHUN DERGİSİNDE EDEBİYAT	210
I) Şiir	212
II) Mensur Şiir.....	215
III) Hikâye.....	216
IV) Mani ve Derlenmiş sözler.....	217
V) Hatırat	218
B) ORHUN DERGİSİNDE AHLAK.....	220
C) ORHUN DERGİSİNDE TARİH	224
D) ORHUN DERGİSİ'NDE TENKİT.....	229
BEŞİNCİ BÖLÜM ORHUN DERGİSİNE GÖRE MESELELER	239
A) TÜRK TARİHİ MESELESİ	242
B) YAHUDİLİK MESELESİ	252
C) DIŞ TÜRKLER MESELESİ.....	257
SONUÇ	262
EKLER.....	274
EK – 1 BAŞVEKİL SARACOĞLU ŞÜKRÜ' YE AÇIK MEKTUP	272
EK- 2 BAŞVEKİL SARACOĞLU ŞÜKRÜ'YE İKİNCİ AÇIK MEKTUP.....	278
EK- 3 AHMET CEVAT BEYİN MEKTUBU.....	288

EK- 4 AHMET MUHİP BEYİN MEKTUBU	290
EK- 5 SADRİ MAKSUDİ BEYE DAİR	292
EK- 6 ORHUN DERGİSİ DERGİ KAPAKLARI.....	294
EK-7 ORHUN DERGİSİNİN 14.7.1934 TARİHLİ BAKANLAR KURULU KARARIYLA KAPATMA KARARI	303
EK-8 ATSIZ'IN KENDİ EL YAZI İLE SECERESİ.....	304
KAYNAKÇA.....	305
KİTAP KAYNAKLAR ;.....	306
MAKALE KAYNAKLAR	313
KULLANILAN İNTERNET ADRESLERİ	323

TABLÖLAR

1. Orhun Dergisi Yazar ve Yazı Dizini Tablosu : TABLO 1

ÖZET

Bu tezin amacı: Dünya tarihinde bir hayli yer edinmiş olan Osmanlı Devletinin yıkılmasından sonra, milli devlet statüsünde kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyetinde ilk kurulduğu yıllardan itibaren zuhur etmiş olan Milliyetçilik-Türkçülük olaylarını kısaca değerlendirerek Orhun Dergisine giriş yapılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından itibaren, fikri ve kültürel çalışmalarının, Türk Ocaklarına verdiği maddi ve manevi desteklerin yanında yüklemiş olduğu kültürel misyonunun neticesi olarak, ülkede Türkçü girişimler hız kazanmıştı. Fakat 1931- 1945 yılları arasında, sadece Türkiye Cumhuriyeti için değil, bütün dünya devletlerini, içeride ve dışarıda çeşitli girişimlere ve tedbirler almaya iten gelişmelerin sonucunda Türkiye Cumhuriyeti'nde de çeşitli tedbirler alınmış ve bunlardan biriside Türk Ocaklarının kapatılması sonucunu vermiştir. Türk Ocaklarının kapatılmasından sonra Türkçü faaliyetler, küçük ferdi girişimlerle, dergi ve kaynaklarla devam ettirilmeye çalışılmıştır. İşte Türkçülüğün o dönemde fikri lideri olan, Hüseyin Nihal Atsız'ın kişisel girişimleriyle Türkçülük faaliyetlerinin Orhun Dergisi ile sürdürülmeye çalışıldığını görmekteyiz.

Tezin temelini oluşturan 1933- 1944 yılları arasında yayını kesintili olarak sürdürmüş olan "Orhun dergisi" ve yazar kadrosuyla birlikte, içerisinde yer alan makaleler çevresinde oluşan fikri yapısını genişçe inceleme yolunda gidilmiştir. Bu nedenle tezde yer alan makaleler tasnif edilerek, gruplara ayrılarak, derginin içeriğine göre bölümler oluşturularak tez meydana getirilmiştir.

Tezin içerisinde yer alan birinci bölümde; Cumhuriyet döneminde Türkçülük olaylarının kısaca değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu başlık altında, Türk Ocaklarının

kapanışı ile ilgili bilgi verilmiştir. Özellikle bu dönemde ortaya çıkan Türkçü yayınların genel bir değerlendirilmesi yapılmış, yakın tarihimizde 3 Mayıs olayları olarak adlandırılan gençlik yürüyüşleri incelenmiştir. Ve bu yürüyüşler sonrasında zamanın Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nda yapmış olduğu konuşma ve bu konuşmanın yankıları ve Türkçülük (İrkçılık-Turancılık) davası ele alınmıştır.

İkinci bölümümüzde; Orhun Dergisinin yazar kadrosu başlığı altında derginin başyazarı ve imtiyaz sahibi olan Hüseyin Nihal Atsız müstakil bir başlık altında incelenmiş olup dergi içerisinde yazıları yer alan diğer yazarlar da diğer yazarlar başlığı altında ele alınmıştır.

Diğer üç bölümde de dergi içerisinde yer alan makaleler konu ve içeriklerine göre başlıklara ayrılarak, "Orhun Dergisinin Türk Düşünce Hayatındaki Yeri" adlı çalışma oluşturulmuştur. Üçüncü bölüm olarak dergi içerisindeki yazılardan yola çıkılarak, Orhun Dergisinin siyasi akımlara bakış açısı ele alınmıştır. Bu şekilde o dönem Türkçü yayın hayatının, millet kavramına, komünizm ideolojisine, Türkçülük ile ilgili yazılarına ve Turancılık idealine bakış tarzları yorumlanmıştır.

Dördüncü bölüm: İçerik ve işlenen konular kapsamında orhun başlığı altında, orhun dergisi içerisinde yer alan Edebi yazılar alt başlıklar da verilerek derginin edebi yönü yansıtılmıştır. Ayrıca yine bu bölümde Orhun dergisi içerisinde yer alan yazılardan tasnifle, ahlak'a bakış açısı ve tarih anlayışı işlenerek anlatılmıştır. Bu bölüm içerisinde son olarak dergi aracılığıyla girilen tenkitler verilmiştir. Mektuplar ve dergi içerisindeki yer alan yazılara karşı eleştiriler de bu alt başlık içerisinde verilerek dönem içerisinde ki çekişmeler aktarılmıştır.

Son olarak beşinci bölümde, derginin mesele olarak kabul ettiği ve üzerine yazılar kaleme almış olduğu konular, Orhun Dergisinde Meseleler başlığı altında işlenmiştir. Orhun dergisinin Türk tarihine bakış açısı, Yahudiliğe bakış açısı ve son olarak da Dış Türkler Meselesi başlığıyla o zaman Türk nüfusları ve derginin bu duruma karşı hassasiyeti tez de işlenmiştir.

Sonuç olarak ta Türkçülük anlayışının gelişimi kısaca özetlenerek derginin çıkış dönemlerine kadar ki ortam verilmiştir. O dönem Türkiye siyasi hayatında oluşturduğu yankılar ve bunun sonucunda döneme ait yazın hayatında ki katkıları aktarılmıştır.

Ekler kısmında da dergiye ait olan yazılar ve o günün yazın hayatını yansıtmaları bakımından da dergiye ait kapaklar, mektuplar, kapatma kararı vb. Örnekler verilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to preface to Orhun Journal by mentioning briefly the Nationalism-Turkism events which took place as from the foundation of Turkish Republic, which was founded in national state status after the collapse of Ottoman State that had a considerable role in world history.

Turkist attempts in the country accelerated as a result of Mustafa Kemal Atatürk's intellectual and cultural studies from the foundation of the Turkish Republic on and the mission he laid on Turk Ocaks besides the materialistic and moral supports he gave to them. However, in consequence of the events that forced not only the Turkish Republic but also all the nations in the world to take some precautions both inside and outside between the years 1931-1945, some measures had to be taken also in the Turkish Republic one of which resulted in the closing of Turk Ocaks. After Turk Ocaks were closed, Turkist activities were to be carried on by small individual attempts, journals and sources. It is seen that Turkist activities were maintained through Orhun Journal with the individual attempts of Hüseyin Nihal Atsız, who was the intellectual leader of Turkism at the time.

Orhun Journal, which was published discontinuously between 1933-1944, forms the basis of the thesis. The intellectual structure of the journal that was formed around the articles in the journal is examined together with the authors of the journal. The thesis is done by classifying the articles in the journal, grouping them and forming sections in accordance with the content of the journal.

In the first section of the thesis, the Turkism incidents during the Republic era are briefly evaluated. Under this heading, information about the closing of Turk Ocaks is given. Turkist publications which appeared especially in this period are commentated and the youth marches which are named as May 3rd events these days are examined. In addition, the speech that İsmet İnönü, the president of the time,

made about these marches in 19th May Youth and Sports National Holiday, the reactions against this speech and Turkism (Racism-Pan Turkism) case are mentioned.

In the second section, Hüseyin Nihal Atsız who was the editorial writer and the grantee of the journal is examined under a separate heading as a subheading of “the writers of Orhun Journal”, and the other writers are mentioned under the heading of “other writers”.

In the other three sections, the study named “The Place of Orhun Journal in the Life of Turkish Mind” is formed classifying the articles in the journal according to their subjects and contents. In the third section, the viewpoint of the journal in terms of political trends is mentioned through the articles in the journal. In this way, the viewpoints of Turkist publications of the time about the nation concept, communism ideology, the writings on Turkism and the Pan-Turkist ideal are commented.

In the fourth section, the literary side of the journal is reflected by giving the literary works of the journal together with the subheadings of them under the heading “Orhun in terms of Content and Subjects”. Also, the moral viewpoint and sense of history of the journal are studied and explained through the classification of the writings in the journal. Finally, the contentions during that period are transferred in this section giving the criticisms made by the journal together with the ones made against the letters and articles in the journal.

In the fifth section, the subjects which the journal considered as problems and on which articles were written are studied under the heading “Problems in Orhun Journal”. The journal’s viewpoints on Turkish history and Judaism are analyzed. Additionally, the Turkish population at that time and the journal’s sensitivity to this issue are examined under the heading “The Problem of Exterior Turks”.

In the conclusion section, the situation up to the arise of the journal is given briefly summarizing the development of Turkism. The effects it had on the Turkish political life of the time and its contributions to the literary life of the time are transferred.

In the appendix section, articles of the journal and, to reflect the literary life of that time, the covers of the journal, letters, decree of closing, etc are given.

KISALTMALAR

Aynı Gösterilen Makale	: Agm.
Adı Geçen Eser	: Age.
Aynı Sayfa	: As.
Çok Yazarlı Eserde İlk Yazardan sonrakiler.....	: Vd.
Sayı.....	: Sa.
Sayfa.....	: s.
Basılmamış Doktora Tezi.....	: BDT.
Basılmamış Yüksek Lisans Tezi	: BYLT.
Hüseyin Nihal ATSIZ	: H.N.ATSIZ
Ve Benzeri.....	: Vb.
Bakınız	: Bkz.
Milli Eğitim Bakanlığı	: MEB
Aynı Gösterilen Bildiri.....	: agb.
Cumhuriyet Halk Partisi.....	: CHP
Hasan Ali YÜCEL	: H. Ali YÜCEL
Rus Meclisi (Çarlık Dönemi).....	: DUMA
Basım Yeri Yok	: y.y.

ÖNSÖZ

Savundukları fikirler ve yaptıkları uygulamalar itibariyle, Atsız Mecmua, Birlik Mecmuası, Milli İnkılap, Ulusal Birlik, Orhun Dergisi, Çığır Mecmuası, Ergenekon vb. dergilerin tahlil edilerek üzerinde yapılmış çalışmalar ve yapılacak olan çalışmaların bir döneme ışık tutacak olması nedeniyle faydalı olacağı kanısındayım.

Şöyle ki gerek II. Meşrutiyetin ilanıyla kalkmış olan istibdat sonrası dönemin sağladığı fikir ve düşünce özgürlüğü, gerekse Cumhuriyet'in milletimize sağladığı demokratik ortamla aydınlanma dönemine girilmiştir. Dönemin siyasi olayları parantezinde, fikir sahibi aydınlar süreli yayın çalışmalarına girmişler ve bu gibi süreli yayınlar etrafında toplanan aydınlar, buldukları dönemlere ışık tutmuşlardır. Bunun yanında Osmanlı Devletinin son yıllarından itibaren kurtuluş savaşı ve sonrasında yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyetinin, en etkin sivil toplum kuruluşu olan Türk Ocaklarının kapatılışının ardından, öksüz kalmış olan Türkçülüğe gönül vermiş aydınlar, ferdi olarak kendi bünyelerinde süreli yayınlara yönelmişlerdir. Milli bir çerçevede kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyetinde Türkçülük faaliyetleri, her ne kadar kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk tarafından yaptırım ve söylemleriyle yönlendirilmiş olsa da, teşkilat bağlamında bu görevi Türk Ocakları ve onun bünyesinde çıkarılan Türk Yurdu Dergisi kanalıyla icra edilmekteydi. Bu kuruluşun dönemin iç ve dış siyaseti nedeniyle son bulmuş olması, Türkçülük faaliyetleri konumuz olan Orhun Dergisi gibi kişisel teşebbüsler etrafında yürütülmeye çalışılmış ve cumhuriyetin kuruluşundan itibaren 1945 yılına kadar gelişen Türkçülük olayları bu günkü Milliyetçilik prensibini ortaya koymuştur. Bu dönemlere ait süreli yayınlardaki düşünceler tarafsız bir problematik çerçevesinde

incelenerek değerlendirildiği takdirde, tarih ve tarihçilik adına ilgili dönemlerin, fikri karmaşıklıklarının ve ilgili dönemin iç ve dış siyasetinin çözümüne katkısı olacaktır.

Yukarıda bahsettiğimiz faydayı sağlamak için ben'de Türkçü bir mecmua olan "Orhun Dergisi" ile ilgili çalışma yapmaya karar verdim. Kasım 1933 ten itibaren ancak 9 sayı olarak çıkartılan dergi Vekiller Heyeti kararıyla 14 Temmuz 1934 de kapatılmıştır. "Orhun Dergisi" , çıkarılmış olan 9 sayının devamı niteliğinde tekrar dokuz yıl aradan sonra 1 Ekim 1943 tarihinde tekrar çıkartılmış ve yine 16 Mayıs 1944 tarihinde kapatılmıştır. Kapatılmasının da bakanlar kurulu kararıyla olması ve incelenmesini ilginç görmem yanında ilim adına da gerekli buldum.

Orhun Dergisinin II. dönemine yani 1943-44 yıllarına baktığımız zaman, ülkenin siyasi ortamında II. Dünya savaşının etkilerini ve girişilen çalışmaların yoğunluğu göze çarpmaktadır. II. Dünya Savaşı nedeniyle bloklaşan dünya devletleri arasında, savaşa girmeyip, bu ülkeler arasında denge politikası izleyen bir Türkiye'yi ve ülke içinde ve dışında değişken politikayı bilmekteyiz. Bu durumdan yola çıkarak, dış siyasetin iç siyaseti ne şekilde yönlendirmiş olduğunu ve ülke içerisinde bulunan fikirlerin, fikrîsel çarpışmalarının ve tepkilerin çözümü noktasında, Orhun Dergisi ve dergi etrafında toplanan aydınların olaylara bakış açıları önemlidir.

Orhun Dergisini çalışmış olmamın diğer bir nedeni de çıkarıldığı dönem itibariyle ülke siyasetini etkileyen nedenler içerisinde kabul ettiğimiz, Rus yayılım politikalarının meyvesi olan Komünizm'e karşı yer alan yazılardır. Gerek Hüseyin Nihal Atsız gerekse dergi kadrosunda yer alan diğer yazarların giriştiği fikri savaşın yanında, dergi içerisinde görevde bulunan hükümetlere dair eleştirilerin yer alması ve bu eleştirilerin geniş bir kitle tarafından takip edilmiş olmasını da gerekçeler içerisinde sayabiliriz. Dönem göz önüne alınacak olursa, yani Tek Partili hayatın hüküm sürdüğü böyle bir dönemde açık bir şekilde hükümet politikalarının eleştirilerek, eleştiriyle karışık çözüm yollarının aktarılması önemlidir. Bu dönem Türk siyasi hayatına kadar hiçbir şekilde görülmeyen bu gibi girişimler, Hüseyin Nihal Atsız'ın fikir dünyasında ve ardından Orhun Dergisinde kaleme alınan makalelerde sıkça yer verilmiş girişimlerdir. Ayrıca bu girişimler sonrasında Türk

siyasi hayatında gerçekleşen olaylar, yani Orhun Dergisinde dönemin Başbakanına yazılan açık mektuplar ve bu mektupların içerisinde hükümetin yanlışlıklarının dile getirilmesinden sonra, hükümet Türkçüler üzerinde tedbirler alacaktır. Bu tedbirler sonrasında ülke genelinde Gençlik yürüyüşleri ve bu yürüyüşler nedeniyle başlayan davalar olacaktır. İşte ülkenin belirli bir siyasi hayatını yönlendirmiş olan Orhun Dergisi bu yönüyle dikkati çekmektedir.

Bütün bu söylediklerimden yola çıkarak, tez içerisinde derginin Türk fikir hayatına katkılarını işleyecek ve dergi etrafında toplanan yazar kadrosunun o dönem fikirlerine etki ve tepkilerini ortaya koymuş olacağız. Dergi kadrosundan ve o dönem yazılarından yola çıkarak, o dönem Türkçülerinin genel manada fikri bakış açılarının çözümüyle, Türk siyasi hayatına ve yazın hayatına katkılarını ortaya koymaya çalışacağım.

Tezin oluşmasında izlediğim yolsa; dergi içerisindeki makaleleri tasnif ettikten sonra dergi içerisinde yer alan yazar ve konu dizinini inceleyerek hangi ismin hangi konu üzerinde ağırlık verdiğini ve yazarların düşünsel hayatını gözleme şansını buldum. Ayrıca derginin yazı kadrosunda yer alan yazarların Orhun Dergisi dışında oluşturdukları kaynakları da inceleyerek, yazarlar ve bakış açılarını inceleyerek kanı sahibi olmaya çalıştım. Bu gözlem oluştuktan sonra konuların kapsam ve içeriğine göre tezi bölümlere ayırdım. Tez içerisinde yer alan konu ve fikirlerin daha iyi anlaşılması gayesi ile dergi içerisindeki makaleler yanında, aynı fikir ve konularda işlenmiş kaynaklar bularak çalışmamı zenginleştirmeye çalıştım. Bu zenginleştirici kaynaklar genel olarak Türkçülük-Milliyetçilik üzerine oluşturulmuş ve dergi içerisindeki yazarların aynı yönde kaynaklarıdır. Ayrıca derginin imtiyaz sahibi olan başyazarı Hüseyin Nihal Atsız'ın diğer eser ve makaleleri de göz önünde bulundurularak, içeriği zenginleştirilmeye çalıştım. Gerek Orhun Dergisi içerisinde yer alan makaleler gerekse diğer kaynaklardan alınan bilgiler bir program dâhilinde kaynaştırılmış olup, tezimi bu çerçevede oluşturdum.

Bu uzun ve zor çalışmamda benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme, danışmanlığımı yüklenerek fikir ve yönlendirmeleriyle çalışmamın ortaya çıkmasını sağlayan ve çalışmamı sabırla takip eden hocam Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK' e, çalışmalarım da kaynaklarıyla yardımcı olan hocalarım Yrd. Doç. Dr. Zeki CAN' a, Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKŞİT' e ve Yrd. Doç. Dr. Hamdi DOĞAN' a, gösterdiği yeni ufuklar ve yollarla çalışmamı zenginleştiren hocam sayın Prof. Dr. Musa ŞAŞMAZ'a, çeviriler ve İmla noktasında yardımcı olan hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAYA' ya, Tezimin oluşmasında teknik bilgilerinden yararlandığım hocam Yrd. Doç. Dr. Nevzat TOPAL ve arkadaşım Onur ŞAFAK' a ve bu çalışmamın tamamlanmasında yardımlarını esirgemeyenlere teşekkür ederim.

Çetin ADEM
Niğde, Haziran- 2009

GİRİŞ

Milliyetçilik, tarihte önceleri “**kavmiyetçilik-kabilecilik**“ olarak anlaşılmış ve yaşanmış olsa da, uzun soluklu bir şekilde, daima var olagelmış içsel bir dürtüdür. İnsanların temel bir içgüdüsü olarak, kendi gibi konuşan, kendi gibi düşünen, kendi gibi yaşayan ve aynı soydan gelen insanların daha refah bir ortamda, ihtiyaçlarının tam manasıyla karşılanmış bir şekilde, yani her yönden üstün yaşama ve yaşatma isteği ve gayreti, insanoğlunun fikriyatında her zaman yer almıştır.

“Milliyetçilik, kısa ve umumi tarifıyla, kişinin milletine sevgi ve saygı hisleriyle bağlanmasıdır.”¹, diye tarif eden Kafesoğlu hoca, kişinin ne şahsi menfaat gütmemesini ne de kin, nefret, kıskançlık duygularıyla düşünmemesi gerektiğini, iyi insan olmanın temel şartı şeklinde sevgi ve saygıyı esas almış ve milliyetçiliğin fedakârlık isteyen bir meziyet olduğunun işlenmesini dile getirerek, milliyetçiliğin ahlaki boyutunu anımsatmaktadır. Aynı şekilde, Milliyetçilik anlayışını dünya üzerinde zuhur etmiş ideolojilerin en kudretlisi olarak sayan Remzi Oğuz ARIK, millet içerisinde yaşayan fertlerin ancak, şahsiyetli insanlar olmalarıyla beraber milliyetçilik akımının, millete fayda getireceği kanısındadır.² Nitekim Türklerde, sosyoloji bilimi çerçevesinde ilk olarak, Ziya Gökalp, milleti, temel faktörlerin ırk, toprak, kavim olmadığını, dil, din, ahlak bakımından aynı terbiyeyi almış fertlerin topluluğu olduğunu belirtmiştir.³

Değişik bir perspektiften milliyetçiliğe bakacak olursak; Milliyetçilik toplumlarda zamanın şartlarına göre farklı algılanabilir ve uygulanabilir. Mesela; bir memlekette Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş safhasında olduğu gibi bağımsızlık

¹ İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1970, s. 9.

² Remzi Oğuz Arık, **Milliyetçilik- Türk İnkılâbı ve Milliyetçiliğimiz,- Coğrafyadan Vatana- İdeal ve İdeoloji**, Hareket Yayınları, İstanbul 1974, s. 129- 130

³ Ziya Gökalp, **Türkçülüğün Esasları**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s. 17_18.

hareketi olarak önümüze çıkan milliyetçilik, bir başka toplumda da bir kültür ve medeniyet hali olarak inkişaf edebilir.⁴

Prof. Dr. Aydın Taneri milliyetçiliği Ord. Prof. Dr. Sadri Maksudi Arsal'dan faydalanarak şu şekilde işlemektedir: Akılcı kıstaslar, içerisinde başka milletlerin esasına saygı gösteren, klasik demokrasi hudutları içerisinde, üstün millet-aşağı millet farazileri dışında kalarak iyimser ve idealist bir milliyetçiliği kabul eder.⁵

M. Kemal Atatürk tarafından girişilen kültür çalışmaları sonucu liselerde okutulmak amacıyla oluşturulan tarih kitabında milliyetçilik şu şekilde tarif edilmektedir: “Bütün muasır milletlerle aynı ahenkte yürümekle beraber, Türk içtimai hayatının hususi seciyesine ve başlı başına müstakil hüviyetini mahfuz tutmayı esas sayar“ şeklindedir.⁶

Marksizm, ortak bir geçmişi olan ve birlikte yaşamak isteğinde olan insanlığın bu şekilde arzusunu reddetmiştir. Marksizm'e göre dünya tarihinde bu gibi yaşanan birliktelik amaçlarını “Sömüren ve Sömürülen sınıfların mücadelesi” olarak kabul eder.⁷

Batı dünyası, Amerikalıların tesirinde kalmak şartı ile milliyetçiliği, Nazizm ve Faşizm şeklinde algılamak yanlışlığına düşmüşlerdir. Fakat hakikatte milletini en iyi ve üst düzeyde yaşatmayı kabul etmiş olan milliyetçilik fikri kültür hareketi olması hasebiyle baskı ve otoriter idare sistemi olan faşizmle uzaktan yakından bir alakası olmayacağı kolayca anlaşılacak bir gerçektir.⁸

⁴ Erol Güngör, **Türk Kültürü ve Milliyetçilik**, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul, 2006, s. 98.

⁵ Aydın Taneri, **Türk Kavramının Gelişmesi**, Ocak Yayınları, Ankara, 1993 s.10

⁶ Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti, **Tarih IV**, İstanbul, 1934, s.182

⁷ Taneri, **Türk Kavramının Gelişmesi**, Ocak Yayınları, Ankara, 1993 s.10–11 Aynı şekilde yazarımız Marksizm'in bu durumu kasıtlı bir gayeyle yaptığını söyler ve milliyetçilik ve diğer kavramları aynıymış gibi göstererek milliyetçiliğe çağdışı bir görünüm kazandırdığını söyleyerek şu şekilde izahatını verir: “*yine o(Marksizm), milliyetçilik faşizm, ırkçılık, şovenizm(ferdin, mensup olduğu milletin kusurlarını, başka milletlerinde müsbet yanlarını görmemekten gelmesi), irredantizm(saldırgan milliyetçilik), sağcılık, aşırı sağcılık, Turancılık, vs. modern ilmin kesin hatlar ile birbirinden ayırdığı kavramları kasten tahrif eder.*”

⁸ **age**, s. 99.

Milliyetçiliğin ana temasını oluşturan “**millet**“ kelimesi dilimize Arapçadan geçmiştir. Arapçada “Din birliği, mezhep, secde, tutulan yol“ manalarına gelse de kelimeler ve kavramlar aynı dilde bile anlam kaymasına uğradığı gibi ayrı ayrı dillerde de farklı veya bir kısmını çağrıştıran bir hal aldığı bilinmektedir. Arapçada “mezhep“ manasına gelen millet Türkçemizde Türk Dil Lugatın da, “**ulus**“ kelimesi “**millet**“ kelimesiyle eş anlamlı gösterilmiştir. Bugün Batı dillerinde ise, modern manada milletin izahatı; Fransızca “Nation“ kelimesiyle eş anlamlı aynı kökten gelen, ortak bağları olan insan topluluğu şeklindedir.⁹

Türkkan’a göre millet; genetik manada toplum psikolojisine dayandırılan toplumlara denir ve Türkan, aynı soydan gelerek aynı dilde konuşmayı, aynı tarihi olayları yaşamayı, aynı gelenek kültür ve karakterde olmayı şart sayar.¹⁰

Millet olma şuurunu bir başka açıdan çözümleyen Tagore ise; “Bir halkın siyasi ve ekonomik birliği anlamında, millet, mekanik bir amaç için örgütlenildiğinde, bütün sakinlerin var olduğunu kabul ettiği bir vechedir.“ der ve batı milliyetçiliğinin insanlar arasında millet olma kavramını tamamladıktan sonra sömürüye yöneleceğini söyler.¹¹

Türk milliyet anlayışı ne coğrafyacı ne fizikçi ne de ırkçıdır. Türk milliyet anlayışı belki de ruhçudur.¹²“**Millet ruhu, akıl ve mantık zoruyla yapılamaz.**“ şeklinde açıklayan İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu millet olma şuurunu ruhta hissetmek şeklinde açıklamıştır.¹³

⁹ Mehmet Niyazi, **Millet ve Milliyetçilik**, İstanbul 1979, s. 49_50.

¹⁰Reha Oğuz Türkkan, **Türkçülüğün Yeni Esasları Yükselen Milliyetçilik**, Pozitif Yayınları, İstanbul 2006, s. 142–143

¹¹ Rabindranath Tagore, **Milliyetçilik**, Furkan Basım Yayın Organizasyon, İstanbul 1994, s.54–55
“...Diğer ismi millet olan bu siyaset ve ticaret örgütünün, daha yüksek sosyal hayatın ahenk pahasına her şey üzerinde muktedir olduğu gün, insanlık için kötü bir gündür...” diye devam eden yazar, o günün şartlarında Hindistan’ın, sömürü ülkesi olmasından ve sömürü milletlerindeki faşist ve ırkçı hareketleriyle Millet ve Milliyetçilik kavramları arasındaki farkları aydınlatmadığı kanısındayım.

¹² Seyit Kemal Karaalioğlu, **Resimli Motifli Türk Edebiyat Tarihi**, İstanbul 1986, C. V, s340
Ayrıca aynı eserden alınan bilgiye göre **Baltacıoğlu** “...milliyet ırk birliği, toprak birliği, kültür birliği değil de ne birliğidir? Bence milliyet her şeyden önce gelenek birliğidir. ...İsviçrelileri ırk, dil, din, ahlak, zevk ayrılıklarına karşılık gene de tek millet yapan, işte bu gelenek birliğidir“

¹³ İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, **Türk’e Doğru**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Sayı: 84, Ankara, 1994, s. 3

Tarihi açıdan milliyetçiliğin şekillendiği en önemli dönem şüphesiz XIX. Yy' dır. Bu yüzyılda insanlık, askeri, siyasi, ekonomik, toplumsal yönlerden değişiklikler yaşamıştır.¹⁴ 1815-1914 devresini göz önünde tutacak olursak, bu devrenin nitelik ve şartları itibariyle iki kısımda değerlendirmek daha doğru olur. Birincisi; 1815–1871 zaman aralığıdır ki bu devir doğrudan doğruya Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı fikir akımlarının gelişme ve tesirlerinin toplumlar üzerinde yayılarak hissedildiği münasebetleri ihtiva etmektedir. İkinci devre ise; 1871-1914 zaman aralığıdır ki, I.Dünya Savaşına doğru gidilen bir evredir. Fransız İhtilali ile itibarını arttırmış olan Nasyonalizm ve Milliyetçilik dediğimiz, milli birlik ve hürriyetçilik hareketlerinin yaşandığı ve giderek geliştiğini açıkça görmekteyiz. Bu fikirlerin etkisiyle Avrupa'nın, kuvvet dengelerinde meydana gelen değişiklikler ve milletler arasında bloklaşma kaçınılmaz hal almıştır.¹⁵ Şüphesiz Fransız İhtilali'nden sonra oluşan bu olguyla birlikte, modern devlet anlayışı, bünyesinde bulunan bütün insanları kucaklamakla beraber kendisinde olduğu gibi diğer milletlerin de topraklarını sınırlarla ayırıyordu.¹⁶ Kaydedilen bu gelişmeler sonucunda milletlerin uyanmasına sebep olan bu fikirler hızla XX. yy. 'a aktarılmıştır. XIX. yy.'da doğan ve XX. yy. süratle taşınan milliyetçilik fikri dünyayı siyasi olarak şekillendirmiştir.¹⁷

Bundan yola çıkarak yanlış bir anlayışı ortadan kaldırmak gerekmektedir. Şudur ki; millet veya milliyetçilik kavramlarının Türk millet tarihinde Avrupa'da yaşanan bu gelişmelerden daha önce var olduğu gerçeğidir. Batıda milliyetçilik duygularının 18. yy. da belirmeye başladığı ve bu fikirlerin oluşumunda İtalyan ve Alman siyasi birleşme hareketlerinin rol oynadığı kabul edilir ve nihayet bize de buradan geçtiği söylenir. Fakat Batı milletleri yönünden bu doğru bir tespit olduysa da Türk tarihi yönünden bu anlayış kesinlikle şüpheyile karşılanarak

¹⁴ Mithat Atabay, **II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'de Milliyetçilik Akımları**, Kaynak yayınları, İstanbul 2005, s. 14

¹⁵ Fahir ARMAOĞLU, **20. YY Siyasi Tarihi I (1914_1980)**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1992, s.3.

¹⁶ E. J. Hobsbawm, **Milletler ve Milliyetçilik**, Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Osman Akınhay, İstanbul 1995, s. 102

¹⁷ Ali Engin Oba, **Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu**, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara 1995, s. 19

reddedilmelidir.¹⁸ Türkler eski çağlardan beri, 2500 yıllık tarihleri boyunca maddi ve manevi unsurları arasında(Türklük ile İslamiyet) bir köprü kurmayı başarmışlar ve bu sayede tarih sayfalarında övünçle yer alacak devletler ortaya koymuş bir millettir.¹⁹ Çünkü Türklerde milliyetçiliğin M.Ö. 2000’li yıllar öncesine rastlandığı, tarihe ilk defa olarak Türkleri bir bayrak altında toplamayı başaran Mete (Türk destanlarında Oğuz Han olarak geçer) Türk milliyetçiliğine ve milli birliğine katkıları göze çarpar.²⁰ Yine Asya Hun imparatorlarından Çi_çi’nin (ölümü M.Ö 36) halka irat ettiği nutukta; “Atalarından emanet kalan hürriyet ve istiklalın en mühim emanet olduğunu bildirmesi ve emanete ehemmiyet verilmesini ve vermeyenlerin bu davranışını vatana ihanet sayacağını“ bildirmiştir.²¹ Alman bilim adamı Sinolog Fr. Hirth, Çi_çi’nin bu sözleri neticesinde şu sonuca varmıştır: “Tarihte milliyetçiliği devlet siyasetinde temel yapan ilk devlet adamı Çi-çi’dir“.²²

Yine Orhun kitabeleri (8.yüzyıl) Türklerde milliyetçilik kavramını ortaya koyan vesikalardan bir diğeridir. Bu kitabede Gök-Türk hakanı Türk milletinin yüceliğine, yenilmezliğine ve Türk töresinin eşsizliğine değinerek öğütler vererek, milli duyguları harekete geçirmiştir.²³

Türklerdeki milli duygular ve şuurlar sadece bu döneme has değildir. Türklerin İslamiyet’i kabul etmelerinden sonrada milli duyguların hâkim olduğu görülmektedir. Mesela Kaşgarlı Mahmut’un “**Divan-ü Lügat-it Türk**“ ünde “Türklerin peygamber tarafından methedildiğine“ dair birçok hadise yer vermesi milli duyguların o dönemde var olduğunun yine bir delilidir. Aynı şekilde Fahrettin Mübarekşah da “**Şecere-i Ensab**“ında Türkçenin diğer dillerden üstünlüğünü söylemiş ve Türk dilinin önemine değinmiştir.²⁴ Kaşgarlı Mahmut ile aynı dönemde Türkistan’da yaşayan Yusuf Has Hacib de Türk toplum yapısını yakından

¹⁸ Nurettin Topçu, **Yarıncı Türkiye**, Dergâh Yayınları, İstanbul (4. Baskı) 1997, s. 140

¹⁹ Prof. Dr. Osman Turan, **Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi**, Ötügen Neşriyat Yayınları, İstanbul 2005, s. 22

²⁰ Şükrü Karaca, “**Vatan Sevgisi İmandan Gelir**“, Orkun, Mayıs 2005, Sayı: 87, s.34

²¹ Faruk AYIN, “**Cumhuriyet Döneminde Türkçülük Hareketleri**“, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1998, s. 3

²² Kafesoğlu, **age**

²³ **age**, s.12

²⁴ Oba, **age**, s. 14

ilgilendiren eserler oluşturmuştur. Eserleri arasında özellikle “**Kutadgu Bilig**“’i Türk Milliyetçiliğinin temel eserlerinden saymak gerekir.²⁵

Beylikler döneminde de Acem dilinin Türk dili üzerindeki tahakkümünü kırmak amacıyla Karamanoğlu Mehmet Beyin Türkçenin yazı ve saray dili olmasını emretmiş olması dilde Türkçülük hareketinin ilk etkisi olarak bakılabilir. Beylikler Döneminde Türkçülük hareketi hemen hemen bütün beylikler arasında yaşamış, bu yaşayış karamanoğullarıyla sınırlı kalmamıştır. XV. yy da Ali Şir Nevai’nin Çağatay Hanlığı bünyesinde yabancı dillerin Türkçe üzerindeki etkisini kırmak amacıyla kaleme aldığı “**Muhakematül Lügateyn**“ adlı eserinde Türkçenin ve Türklüğün yabancı dillerle muhasebesini yaparak değerini ortaya koymuştur.²⁶

Osmanlı devletinde de hissedilir şekilde, II. Murat (15.yüzyıl) zamanında milliyetçi duyguların harekete geçtiği görülür. Bizzat padişah II. Murat tarafından devlet eliyle Türkçe eserler yazılması teşvik edilerek halk Türkçe konuşmaya yönlendirilmeye çalışılacaktır. Yine devlet idaresinde Türk töresi kullanılması uygulamalarına önem verilmiş hatta bu dönemde önemli şahsiyetlerin sadece Türklerden olabileceği düşüncesi hâkim olduğundan, insanlığın yetiştirmiş olduğu bütün büyük devlet adamlarının da Türk soyundan geldiği telaffuz edilecek kadar ileri gidilmiştir.²⁷

Her ne kadar yukarıda belirtildiği gibi ilk Türklerden itibaren gerek yazılı gerekse kültürel manada milliyetçilik uygulamalarının izlerine rastlansa da Türklerde de gerçek anlamıyla bu günkü Milliyetçilik, Fransız İhtilalı’nın etkilerinden sonra meydana çıkmıştır. Bu ateşli fikirler daha önceleri Osmanlıda pek önem verilecek bir gelişme olarak görülmedi. Milliyetçilik savaşları Osmanlının yanı başında devam ettiği anlarda bile kendileriyle bir alakası olmayan bir iç savaş niteliğinde görmüş ve hatta yöneticiler, bu şekilde Osmanlının dış politikada rahatlamasına neden olacağı

²⁵ Saadettin GÖMEÇ, “**Yusuf Has Hacib**“, Orkun, Mayıs 2005, Sayı: 87, s. 36

²⁶ Aydın, **Age**, s. 5

²⁷ Kafesoglu, **age**, s.13

düşüncesindeydiler.²⁸ Bilhassa ihtilal Fransa'sına 1797'den itibaren hâkim olan Napolyon Bonapart, savaş halinde olduğu diğer Avrupa ülkelerinin topraklarına müdahale de bulunurken bu ülke topraklarında yaşayan milletleri, bağlı buldukları devletlere karşı ayaklandırmış ve bu milletlere hürriyet getirdiğini söylemesi ve bu girişimler sonucu milliyetçilik ideolojisi ile beraber yayılan hürriyet, eşitlik laiklik ve cumhuriyet gibi fikirler doğal olarak bütün Avrupa ya yayılmıştır.²⁹

Bu gelişen olaylar ve kurulan milli devletler, Osmanlı Devleti içerisindeki milletleri de uyandırmış ve Osmanlı Devleti'ne karşı, içerisinde milliyetçi ruhaniyet bulunan irili ufaklı isyanlar çıkmıştır. Önceleri Balkanlarda yaşayan Hristiyan halklar arasında milliyetçi isyanlar olarak gelişse de sonraları isyanlar genele yayılacak ve imparatorluk bünyesinde yaşayan Müslümanlar tarafından da bu fikirler benimsenecek ve isyanlar baş gösterecektir.³⁰ Bu gelişmeler tabii ki Türk aydınlarının da uyanmasını sağlayacak ve milliyetçiliğin ortaya çıkarak yayılması gerçekleşecektir.

Milliyetçilik, 19. yy'da Batı toplumunda ortaya çıkmış bir ideolojidir. Bu dönemde Osmanlı fikir hayatına baktığımızda yönetim kadrosunun milliyetçiliğe uzak durduğunu görmekteyiz. Bunun en önemli sebebiyse tabii ki Osmanlı Devleti'nin devamı için ortaya koyduğu tehlike milliyetçiliğe ilgisizliği açıklamaktadır.³¹

Osmanlı devletinde milliyetçilik fikirlerinin azınlıklardan daha sonra görülmesinin nedeni, devletlerini dağıtmamayı amaçlamalarının yanında Osmanlı devleti içerisindeki yapısal durumla izah edilebilir. Bunda monarşik yapı, dinsel yapı

²⁸ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1993, s. 66
III. Selim'in Enderun sır kâtibi Ahmet Efendi Ocak 1792 tarihli ruznamesinde "Fransız İhtilaliyle meydana gelen milliyetçilik savaşlarının Devlet-i Aliye hayırlı neticeler vermesi" şeklinde dua etmektedir. Bkz. Yusuf Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin tarihi gelişimi**, s. 16

²⁹ Armaoğlu, **age**, s. 9-14

³⁰ Yusuf Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul, 1994, s. 39-40

³¹ Ayşe Azman, Nalân Yetim, **1940'lı Yıllarda Türk Milliyetçiliğinin Farklı Görünümü**, Tarih ve Milliyetçilik, I. Ulusal Tarih Kongresi Bildirileri, Mersin Üniv. Fen Edb. Fak., 30 Nisan-2 Mayıs 1997 s. 392

ve sosyo-kültürel yapıyı bu gecikmeye neden olarak sayabiliriz. Çünkü Osmanlı 1299 da bir Türkmen Devleti olarak kurulmuş ama devamını bu şekilde sürdürememiş Türkmen yapısını devlet yönetiminde terk etmiştir. Bunda yönetim erkânının bilhassa padişahın ilerde çıkabilecek yönetim isteklerinin önünü kesmek amacıyla ileri gelen Türk ailelerinin yönetimde önünü kesmekle yapmıştır. İşte yönetime yabancı bırakılan Türkler millileşmek kervanında geç yer bulabilmişlerdir. Bir diğer sebep ise Türklerin, İslamiyet’i dini inanış şekli yanında kültür yönünden de benimsemiş olmalarının etkisidir. Bu şekilde olduğundan Türklüklerini İslamiyet inanış ve düşünüş sistemi içerisinde eritmişler Milli gelişmelere uzak kalmışlardır. Son olarak da reaya ve yönetim arasında gerek devşirmelerin yönetimde yer alması gerekse enderundan yetişenlerin halka yabacılaşması çeşitli kültür ve karakterlere meydan bırakmış ve halkla idare sistemi arasında uzaklıklar oluşmuştur. İşte bu sayılan nedenler, genel olarak Osmanlı bünyesinde yaşayan Türklerin azınlıklara nazaran millileşme çalışmalarında geç uygulamaya geçilmesine sebebiyet vermiştir.³²

Gökalp, Türkçülüğün bu dönemde ortaya çıkışı üzerinde yaptığı araştırmalar neticesinde, olumlu olumsuz birçok nedene işaret etmektedir. Olumsuz etkenler arasında özellikle Türk-İslam topluluklarında geleneksel değer ve yargıların tahribata uğramasına değinmektedir. Özellikle Müslüman ülkelerin, Batı topluluklarına nazaran siyasal ve kültürel anlamda gerilemesinin farkında olan Türk aydınları, Batı topluluklarının bu ilerleyişlerini yakalayabilmek amacıyla yeni bir ideoloji sisteminin gerekliliği kararına varmışlardır. Tabi ki bu dönemde ulusçuluk fikri Avrupa’dan doğuya doğru yayılmaktadır. Fakat yeni idealler genellikle Türklere zarar vermiştir. Nitekim Osmanlı devleti’nde de bu öyle olacaktır. Çünkü çok uluslu bir yapıya sahip olan Osmanlının bünyesindeki Hıristiyanlar, Arnavutlar ve Araplar gibi Türk olmayan topluluklar ulusçuluk fikrine heyecanla karşılık verecekler ve Osmanlının himayesinden kurtulmaya çalışacaklar veya kurtulacaklardır.³³

³² Oba, **age**, s. 31–41

³³ Uriel heyd, **Türk Ulusçuluğunun Temelleri**, Ankara 1979, s. 123

Gökalp, Osmanlının bünyesinde bulunan bu topluluklarda ulusçuluk fikirlerinin daha önce başlamasını da, Türklerde bir orta sınıfın bulunmamasına bağlamakta ve buna ek olarak ta birçok Türk ve devlet yöneticilerinin önemli kısmı haklı olarak çok uluslu Osmanlı Devletini parçalayacağı korkusuna bağlamaktadır.³⁴

Osmanlı Türklerinde Türkçülük fikirlerinin yayılmasında değişik sebepleri de görmekteyiz. Daha önce de belirttiğimiz gibi gerek ulusal ayaklanmalar gerekse Napolyon'un hürriyetçi fikirleri olarak sıralamıştık bunlardan değişik olarak XIX. yüzyıl ortalarında meydana gelen etkiler şu şekildedir:

- I. Türkiye deki Avrupa'dan sürülmüş olan aydınların fikirleri
- II. Türkiye den Avrupa ya sürgüne gönderilenlerin etkileri
- III. Rusya baskı ve zulmünden Türkiye ye kaçıp gelmiş dış Türkler yani Rusya Türkleri ve Tatarları
- IV. Avrupa ya okumaya gönderilen genç Türk talebelerinin dönmeleri ve döndükten sonraki fikirsel etkileri³⁵
- V. Gelişen olaylar karşısında devlet adamlarının zihinlerinde Türkçülük açısından meydana gelen değişiklikler.
- VI. Avrupalıların Türkler üzerinde hürriyetçilik ve azınlıklar yönünden baskıları.
- VII. Anadolu'ya ve Rumeli'ye imparatorluğun kaybedilen topraklarından Türklerin göçleri³⁶

Bu gelişmelerin sonrasında Türk aydınlarında II. Mahmut Devrinden itibaren Türkçülüğe karşı bir hareketlenmeyi gözlemekteyiz. Bu dönem itibariyle kabalık tabirinin karşılığı değerinde olan Türklük değer kazanmış ve özellikle Türkiye tabirinin yerine Türkistan kelimesinin kullanıldığını görmekteyiz. Türkçülüğün fikriyat olarak gelişme göstermesi II. Abdülhamit Döneminde olacaktır.

³⁴ age, s. 124

³⁵ Lewis, age, s. 2

³⁶ Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, s.31-32

Bu dönemde İslamcılık ve Osmanlıcılık fikirleri gibi Türkçülük fikri ideolojik manada değil de fikir aşamasında olduğu için herhangi bir siyasi çatılanma içinde bulunmayacaktır.

Türkçülük hareketinin sistemli olarak ortaya çıkması, özellikle Avrupalı güçlerin ve Osmanlı bünyesinde meskûn olan azınlıkların, devleti bölmek ve parçalamak için giriştikleri faaliyetlerin sonucunda büyük toprak kayıpları olmuştur. Türklerin, ekonomik ve siyasi baskıların sonucunda ortaya çıkan bu alışkın olmadıkları, gururlarını inciten durum karşısında devletlerini ayakta tutmak için giriştikleri mücadeleler milli birliğin gelişmesi adına zemin oluşturmuştur.

Bu ortamda Türkçülüğün gelişmesi ve yayılmasını sağlayan diğer bir etken de XIX. yüzyıldan itibaren kaybedilen topraklardan olan göç dalgalarıdır. Bu dönemde Kırım, Kafkasya ve Balkanlardan olan göç sayısının 5 milyon olduğu kaydedilmiştir. Kaybedilen yerlerden gelen bu insanlar arasında eğitim düzeyi yüksek birçok kişi bulunmaktaydı. Vatanına duygusal olarak bağlı ve Rus düşmanı olan bu insanların milli ve Türkçü duyguları Türk aydınlarını da etkilemiştir ve Türkçülüğün canlanmasında etkili olmuştur.

Osmanlı devletinde meydana gelen bu gelişmeler haliyle devlet adamlarını çeşitli tedbirler almaya yöneltmiştir. İmparatorluk bünyesinde bulunan diğer milletleri çatısı altında tutmak için çeşitli askeri, siyasi, idari tedbirler alarak milliyetçilik fikirlerinin imparatorluğu parçalaması tehlikesinden kurtulmak istemiştir. Bu amaçla Tanzimat ilan edilmiştir. Osmanlıcılık fikri çerçevesinde, imparatorluk içerisindeki milletleri eşit haklara sahip ortak vatan mefhumu etrafında birleştirmeye çalışılmıştır.³⁷ Yusuf Akçura'nın tanımıyla Osmanlıcılık; *“Asıl maksat Osmanlı memleketindeki Müslim ve gayri-müslim ahaliye aynı siyasi hakları tanımak ve vazifeleri yüklemek; böylece aralarında tam müsavad husule getirmek; fikirlerce ve dince tam serbest vermek; bu musavat ve serbestiden faydalanarak, söz konusu*

³⁷ Vahid Çabuk, **Kuruluşundan Cumhuriyete Büyük Osmanlı Tarihi**, Emre Basın Yayın Yayınları, İstanbul, 2002, C. X, s. 146–152

ahaliyi aralarındaki din ve soy ihtilaflarına rağmen yekdiğerine karıştırarak ve temsil ederek Amerika Birleşik Hükümetlerindeki Amerikan milleti gibi müşterek vatanla birleşmiş yeni bir milliyet, Osmanlı milleti meydana çıkarmak ve bütün bu zor ameliyatın neticesi olarak da “Devlet-i Aliye-i Osmaniye“yi asli şekliyle yani eski hudutlarıyla muhafaza eylemekti“ şeklinde tarif eder ve Akçura o günün şartlarında bunun boş bir hayal olduğunu söyler.³⁸ Gerçeklik yönü de şu ki: O güne kadar ortak vatan fikriyle tanışmamış olan halkı bu gaye etrafında toplamak zordu. Bu amaçla yürürlüğe konan Tanzimat ve sonrasında yapılan ıslahatlar dinler ve milletler arasında eşitlik ve herkese Osmanlı vatandaşı olma hakkı verilmiş olsa da alt yapının olmaması nedeniyle bir başarı sağlanamamıştır.³⁹ Osmanlılık fikrine ilk derin darbeyi vuran 1912 Balkan Harbi olmuştur.⁴⁰ Osmanlılık fikrinin başarılı olmaması üzerine yöneticiler ve aydınlar, imparatorluğun büyük bölümünü oluşturan Müslümanları bir araya getirmeye çalışacaklar ve İslamcılık fikri de başarılı olamayacaktır.⁴¹ “İslam’ın kültürüyle kurallarıyla beşeriyeti sevk ve idare etmek”⁴² kavramı da kabul görmeyince aydınlar arasında Türkçülük fikrine yönelme başlayacaktır.

Aynı şekilde Osmanlılık ve Panislâmcılık fikrini ortaya çıkaran sebepler Türkçülük fikrinin de gelişmesine sebep olmuştur. Gerek Almanya ve İtalya içerisindeki milliyetçi hareketlerin başarıları gerekse imparatorluk bünyesinde

³⁸ Yusuf Akçura, **Üç Tarz-ı Siyaset**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1976, (VII. Dizi) sa. 73 s. 19 15 Mart 1904 tarihli bu makale Türk Gazetesinde 24–34. sayılarında yayınlanmış ve Osmanlılık, İslamcılık ve Türkçülük fikirleri üzerine açılımlarda bulunmuş ve Akçura, yazısını hangisinin Osmanlıya yararlı olduğuna karar veriniz diyerek bitirmiştir. Bunun üzerine Ali kemal 26 Mayıs 1904 tarihli Türk gazetesinde Cevabımız adlı yazısıyla düşüncelere eleştirisini yapmıştır. “*ahaliyi aralarındaki din ve soy ihtilaflarına rağmen yekdiğerine karıştırarak ve temsil ederek Amerika Birleşik Hükümetlerindeki Amerikan milleti gibi müşterek vatanla birleşmiş yeni bir milliyet, Osmanlı milleti meydana çıkarmak tasavvurlarına sapmak, ne yalan söylemeliyiz bize pek garip görünüyor... Aynı Lisan, aynı emel ve aynı suretle teessüs, tecelli eden Amerika halkıyla, hükümetiyle Osmanlı halkı ve hükümeti arasında hangi devirde, hangi şekilde olursa olsun bir münasebet ve benzerlik farzetmek, tarihin havasına, hakikatlerin alanına girmeyen tasavvurlardandır... “* demiş ve diğer fikirleri de eleştirmiştir. Bakınız aynı eser s. 38

³⁹Çabuk, **age**, s. 152

⁴⁰ Remzi Oğuz Arık, **Coğrafyadan Vatana**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 538, Ankara, 1983, s. 56

⁴¹ Çabuk, **age**, s.152

⁴² Said Halim Paşa, **Buhranlarımız**, hazırlayan: M. Ertuğrul Düzdağ,, Tercüman Gazetesi Armağanı, Eser no: 9, Kervan Kitapçılık,(baskı yılı belli değil), s.203

bulunan Müslim ve gayri Müslimlerin milliyetçi emelleri Türk milliyetçiliği fikrinin oluşmasına ve tabiri caizse zorla yeşermesine neden olmuştur.

İfade etmek gerekir ki, 1895–1908 yılları arasında çeşitli fikir mücadeleleri yapmış olan Jön Türkler, siyasi hayatta başarı sağlayamamışlardır. Bunun sebebi ise özgün ve derin bir ideoloji ortaya koyamamaları ve fikir boşluğu yaşamalarıdır. Bu durumdan kendileri de şikâyetçi olmalarına rağmen çeşitli sosyal ve siyasi fikirler arasında gidip gelmişlerdir. Bu dönemde Türkçülüğe yönelmelerini Şerif Mardin bu şekilde açıklamaktadır.⁴³

Türkçülük önceleri aydınlarımız arasında ferdi bir hareket olarak ortaya çıkmıştır. Fakat bu ferdi hareketler başlamadan önce Avrupa da Türklüğe dair güzel gelişmeler olmaktadır. Bunlardan biri Türk kültürüne karşı duyulan merak ve hayranlık diyebiliriz. Tabii ki bu da Türklerin ahlak ve erdem yönünden ileri seviyelerinden kaynaklanmaktadır. Bu gelişmelerden bir diğeri de Türklük üzerine yapılmaya başlanan Türkiyat çalışmalarıdır.

Fransızların “**turquerie**” diye adlandırdıkları Türk sanat ve kültürüne olan hayranlık hareketi bütün Avrupa’ya yayılmıştı. Türkiye’de yapılan el işi sanat eserlerine sanatseverler yoğun ilgilerinin yanında binlerce liralara vererek evlerinin bir köşesinde Türk salonu oluşturanlar bile vardı.⁴⁴

Türk milliyetçiliğinin gelişip yayılmasını sağlayan ikinci olay olarak Türkiyat çalışmaları demiştik. Türkoloji adıda verilir. Rusya’da, Fransa’da, Almanya’da, Macaristan’da, İngiltere’de, Danimarka’da yaşayan birçok bilim adamı ve araştırmacı Türkler, Moğollar, Hunlar hakkında birçok arkeolojik ve tarihi çalışmalar yapmaya başladılar. Tabii ki bu çalışmalar yurdumuzdaki aydınların dikkatini çekmiş ve ruh dünyalarında derin çizgiler meydana getirmiştir. Mesela Türk medeniyeti ve tarihinden genişçe bahsetmiş olan ve III. Selime ithaf edilmiş olan, İngiliz Sir Davids

⁴³ Şerif Mardin, **Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895–1908**, İstanbul 2001, s. 22–23

⁴⁴ Gökalp, **age**, s. 9

Lumley tarafından **Kitap-ı İlmü'n Nafi** (yararlı bilim kitabı) adında yazılmış olan genel Türk grameri etkisi en çok olan eserlerden birisidir.⁴⁵

Türkler arasında Türkçülük fikrinin gelişmesi ve yayılmasını sağlayan diğer bir yabancı yazar **Leon Cahun**'dur. Genç Türklerle 1860 lı yıllarda Fransa'da kalmaları sırasında tanışmış ve Türklük konularında bilgi sahibi olmuş ve bu konularda yazılar yazmıştır. Fransız bir öğretmen olan Cahun, **Introduction a l' Histoire de l' Asie** (Asya Tarihine Giriş) adlı eseriyle Orta Asya steplerindeki Türk göçebelerinin rolüne verdiği Asya tarihinin yarı romantik yarı bilimsel açıklamasını yapmıştır. Bu kitapla birçok Türk yazarında şekillendirici etkisi görüldü.⁴⁶

Türkiye'de kaldığı sırada birçok Türk aydınıyla etkileşim ve temas içerisinde olan ve yıllarca da bunu devam ettirmiş olan Macar Arminius Vambéry'de, geniş çaplı Türkoloji çalışmalarında bulunmuş ve Türklerle Macarların ortak soydan olduklarını bildirmiştir. Bunun Macarlar tarafından bu şekilde lanse edilmesinin nedeniyse ortak Panslavizm tehdidine karşı Türk desteğini almaktır.⁴⁷

Türkler arasındaki Türkçülük ve milliyetçilik fikirleri ilk olarak edebiyat ve dil sahasında cereyan etmiştir. Bu gibi araştırmalar ilerledikçe milliyetçilik fikri yavaş yavaş Türkçülüğe dönüşmüştür. Bu amaçla Türk milliyetçiliğinin ilk izleri **Şinasi** ve **Ziya Paşa**'da görülmektedir. Halka yönelen Şinasi dili sadeleşmesinde ve Türk dilinin gelişmesinde büyük katkıları olmuştur. Şinasi **“Durub-ı Emsal-i Osmaniye”** adlı eseriyle kültüre verdiği önemi ortaya koyarak atasözlerini bir araya getirmiştir.⁴⁸ Milliyet fikrinin Avrupa hayatı ve siyaseti üzerinde geniş çaplı etkisi olurken, Paris'te bulunmuş ve Avrupa'daki fikirleri öğrenmiş ve çeşitli bilim ve edebiyat çevrelerine girebilmiş bilinçli bir Türk olan Şinasi'nin, **“Kamus-ı Osmanî”**

⁴⁵ Gökalp, **age**, s. 10 Türkçenin yayınlanan ilk sistematik gramer kitabı olmasının yanında Osmanlı Türkçesinde Türkçenin oynadığı rol anlatılmaktadır. Tarihi olan bu eser Fuat ve Cevdet Paşaların Kavad-i Osmanisine esin kaynağı olmuştur. Bkz. Yusuf Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, s. 50

⁴⁶ Lewis, **age**, s.344

⁴⁷ **Age**, s.345

⁴⁸ Aydın, **age**, s.13

adlı bir sözlük çalışmasıyla edebiyat alanında Türkçülüğün öncülerinden sayabiliriz.⁴⁹

Tanzimat dönemi şairlerinden Yeni Osmanlılar siyasi topluluğuna çalışmış olan Ziya Paşa “Şiir ve İnşa“ adlı makalesinde **Osmanlı** kelimesi yerine **Türk** kelimesini kullanarak Tanzimat öncesi deyimini kullanacaktır. Edebiyat ve dilde Türkçülüğü daha belirgin olan Ziya paşa eser ve konuşmalarında siyasi Türkçü yönünü de ortaya koymuştur.⁵⁰

Türkçülük açısından büyük gelişmeler kaydeden bu gibi eserleri, **Ahmet Vefik Paşa** ve **Süleyman Paşa** gibi Türk aydınlarının da bu mevzu üzerinde oluşturacakları temel eserler izleyecektir. İstanbul Üniversitesi’nde tarih hocalığı yapmakta olan Ahmet Vefik Paşa öğrencilerine Osmanlıların Türk milletinin sadece bir kolu ve şu an kullandıkları dilin Türkçenin sadece bir lehçesi olduğunu gerek derslerinde gerekse günlük konuşmalarında sık sık tekrarlama bilimsel Türkçülüğün ilk adımlarından sayılır.⁵¹ Ahmet Vefik Paşa **Secrey-i Türkî’yi** (Türklerin Soy kütüğü) Doğu Türkçesinden İstanbul Türkçesine çevirmiştir. Ayrıca Türkiye Türkçesinin büyük Türkçenin bir lehçesi olduğunu kanıtlamak amacıyla karşılaştırarak oluşturduğu **Lehçe-i Osmanî** (Osmanlı lehçesi) adlı Türk lügatini oluşturmuştur.⁵²

Diğer bilimsel Türkçülüğün kurucularından, askeri okullardan sorumlu bakan olan **Süleyman Paşa** da Çin kaynaklarından yararlanarak **Tarih-i Alem** (Dünya Tarihi) adını verdiği bir Türk tarihi yazmıştır. Süleyman Paşanın ortaokullar seviyesinde hazırlamış olduğu bu kitapla bir Türk tarihçisi ilk defa Avrupalı Türkologları ve Sinologları kaynak edinerek faydalanmıştır.⁵³ Süleyman Paşa bu yapıtının baş kısmında bu eseri oluşturma amacını tarih kitaplarının önemli olduğunu ve çeviri yoluyla bu kitapların okutturulamayacağını, avrupada yazılan bütün tarih

⁴⁹ Yusuf Akçuraoğlu, **Türkçülük ve Dış Türkler**, Toker yayınları, İstanbul1990, s.22

⁵⁰ **age**, s.23–24

⁵¹ Heyd, **age**, s. 124

⁵² Gökalp, **age**, s.10

⁵³ Taneri, **age**, s.172–176

kitaplarının Türklüğe ve dinimize uymayacak ibarelerle dolu olduğunu belirterek bu görevi kendinin üstlendiğini bildirmiştir.⁵⁴

Namık Kemal'i doğrudan Türkçüler arasında telaffuz etmesek de ortaya koyduğu eserlerde Türkçülüğe hizmet etmiştir. Namık Kemal “Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şamildir“ adlı makalesinde Türkçe gramer oluşturulması, lügat oluşturulması ve belagat kitabının yazılmasını uygun bulmaktadır. Tek dilde birleşme fikrine yönelen Namık Kemal'i yazı dili ve konuşma dili arasındaki farkı kaldırma çabalarından ötürü dilde Türkçüler arasında sayabiliriz.⁵⁵

Ali Suavi, Türk diliyle ve aynı zamanda Türk tarihiyle uğraşmış, önemli fikirler ortaya koymuştur. “Ulum“ adlı gazeteyi çıkarmış ve Acem ve Arap'a mal edilen çeşitli bilim adamlarının gerçekte Türk olduklarını, Türkçeye Osmanlıca dememek gerektiğini dile getirmiştir. Gazetesinin ilk sayısında Türk ırkını ve karakterini övücü yazılar yazarak Türk ırkının medeni varlığını uzunca anlatmıştır. Ulum gazetesinde 1869 tarihinde “Türk“ başlığı adı altında yazdığı makalede şu şekilde demektedir: “*Avrupa'da ras meselesi var; yani bir kavmin kabiliyet ve istidadına hükmetmek için mensup olduğu şuuba nazar eylemek itikadı var. Bu ehl-i nazardan bazıları Türkleri mesai-i zihniyeden arı, yalnız bir kaba kahraman gibi mütalaa ediyorlar. Ben bu mütalaa'nın yanlış olduğunu göstermek isterim.*“⁵⁶

Polonya asıllı olan 1848 ihtilallerine katıldığı için vatanını terk etmek zorunda kalan asıl adı Constantin Borzecki olan **Mustafa Celalettin Paşa** “Eski ve Yeni Türkler“ adlı eseriyle Türk ırkının üstün vasıfları üzerinde durmuştur. 1869 da

⁵⁴ Gökalp, **age**, s. 11

⁵⁵ Sarıay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, s. 70 ayrıca bkz. Prof. Dr. Aydın Taneri, **Türk Kavramının Gelişmesi**, Ocak yayımları, Ankara 1993, s. 162-169

⁵⁶ Ercüment Kuran, **Türkiye'nin Batılılaşması ve Milli Meseleler**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997, s.70 yazar yine aynı yerde Osmanlı devrinde, Türklük kavramı, İslamiyet içerisinde zamanla erimiş ve Türkler İslamiyet için müdafaasını gerçekten yaparak özümsemişler ve Türk Adı sadece Anadolu köylüsü için kullanılır kalmıştır. Osmanlı aydın çevrelerinde Türk Aşağılatıcı bir sıfatla kullanılır olmuştu der ve 1797 ile 1802 yılları arasında Paris daimi elçisi Morali Seyit Ali Efendinin 1 Ağustos 1801 tarihli yazısında uygunsuz hareketlerde bulunan Çuhadar Ahmed'i “**Türk-i sütün**“ yani “**Hayvan Türk**“ diye nitelendirdiğini hayretle karşılar.

yazılan eser Sultan Aziz'e ithaf edilerek ülkenin insanlarının refahının devlet tarafından nasıl sağlanacağı anlatılmış olması münasebetiyle bir rapor özelliği taşır. Türklerin ırksal özelliklerini anlatarak Sırp, Bulgar, Rumlarla aynı ırktan olduklarını söyleyerek o zamanki ayrılıkçı isyan ve savaşlarda bir nebze insanları yumuşatmayı amaç edinmiştir. Eserin asıl değerli yönü “Bütün Türklük“ ve Türkçülük açısından Avrupa kaynaklarından faydalanılarak az çok Avrupa metotları uygulanarak Osmanlı Türkleri arasında ilk yazılan eser olmasıdır.⁵⁷

Buharalı Şeyh Süleyman Efendinin Türk milliyetçiliği amacıyla dil, folklor, siyaset alanlarında Türkçülüğe hizmet ettiği görülür. Süleyman Paşa “**Lügat-ı Çağatay (Çağatay Sözlüğü) ve Türk-i Osmanî(Osmanlı Türkçesi)**“ adlı eseriyle Çağatayca'yı dünyada bulunan ana dillerden biri sayarak Çağatayca'yı Osmanlıcanın kaynağı olarak bildiriyor. Bu şekilde Türk diline hizmet etmiş olan Süleyman Paşa Osmanlı hanedanının soy kütüklerini de bu kitabında inceleyerek “**Gerçekten Osmanlı hanedanının soy zinciri, soydan soya Türk ırkından olup, kaynak ve çıkış yerleri Maverâünnehr ülkesidir.**“ demektedir. Bu çalışmasıyla Süleyman Efendi'de “Bütün Türklük“ fikrinin varlığı anlaşılmaktadır.⁵⁸

Türkçülüğe hizmet edenlerden birisi de **Şemseddin Sami Bey**'dir. Soy bakımından Arnavut tur. A. Vefik Paşanın “Lehçe-i Osmanî”sini genişletmiş, “**Kamu-i Türkî**”yi yazmış, Türk ulularını tanıttığı “**Kamus-u Alam**“ ı yazmış ve Orhun Abideleri'ni Batı Türkçesine çevirmiştir. Türklük ve Türkçülük açısından birçok fikir ortaya koyan Şemseddin Sami eserleriyle Türk Tarihi ve milletini övmüş ve önemli eserler vücuda getirmiştir.⁵⁹

Buraya kadar verilmiş Türkçülük adına eser vermiş önemli şahsiyetler Türkçülük fikrinin temelini hazırlayan ilk kişilerdir. Bunların yanında bir de Türkçülük hareketinin direk olarak içerisinde yer alarak bu fikrin bir ideoloji olarak benimsenmesi ve yayılması için uğraşanlar vardır. Zaten 1893'de “**İkdam**“ in ilk

⁵⁷ Akçuraoğlu, **age**, s. 27–32

⁵⁸ **age**, s.47–50

⁵⁹ **age**, s.81–83

Türk gazetesidir başlığı altında çıkması o dönemde Türkçülüğün kültürel olarak başlayacağını bir göstergesiydi.⁶⁰

XX. yüzyılın başında ilmi ve edebi yönden Türkçülük akımının devamını sağlayan bilginlerden birisi de **Veled Çelebi**'dir. Türk dili ve lehçeleri üzerine uzman olan Veled Çelebi'nin "Türk Dili" adlı 8 ciltten oluşan bir eseri vardır. Türkçülük açısından birçok eser veren Veled Çelebi aynı zamanda Türk dili sahasında birçok kişide yetiştirmiştir. "Türk Diline Medhal" adlı eserinden başka mesneviyi dilimize çevirmiş ve aynı zamanda yine "Atalar Sözü Mecmuası" nı neşretmiştir.⁶¹

Kilisli **Necip Asım (Yazıksız) Bey**'in Türk tarihi ve Türk dili alanındaki, Avrupa genelinde şöhret yapmış bir yazar olarak Türkçülüğe yaptığı katkılar ortadadır. Necip Asım Bey, Kuleli Askeri Lisesi öğrencisiyken 1879'da Ahmet Mithat Efendi'yle tanışmış ondan faydalanmış ve gazetesinde bilimsel makaleler kaleme almıştır. Türkçülüğe en büyük katkısını ilk defa bir Türk tarihi neşretmesi olarak sayabileceğimiz Necip Asım'ın bilime, askerliğe, tarihe ve dile ait yirmiyi aşkın neşredilmiş eseri bulunmaktadır. Leon Cahun'un "**Asya Tarihine Medhal**" adlı eserini genişleterek bir Türk tarihi oluşturmuş olan N. Asım'ın Türkçülük yönünden takdir-e şayan en değerli eserleri, Ural ve Altay Lisanları, Pek Eski Türk Yazısı ve Orhun Abideleri'dir. Cahun'un eserini genişleterek yazmasının amacını "**Bunun sebebi tarihi olan bir millet olduğumuzu göstermekti**" diye açıl原因 yazarın gerek tarih gerekse Türkçülüğe katkısının hayli fazla olduğunun kanıtı sayabiliriz.⁶² Ayrıca Cahun'dan tercüme ettiği Gök Bayrak romanı da bulunan yazarımız ilk defa Gök-Türk alfabesini tanıtan bir de risale yayınlıyarak Türkçülüğe katkı sağlamıştır. Necip Asım Bey gerek atasözlerini bir araya toplayarak gerekse Türk musikisini araştırmasıyla ve bu konuda katkılarıyla milli duygulara katkı sağlamıştır.⁶³ Ayrıca Edip Ahmet Yuğnaki'nin bilinmeyen **Atebetü'l Hakayık**'ını

⁶⁰ Mardin, **Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895–1908**, s.62

⁶¹ Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, s. 74

⁶² Akçuraoğlu, **age**, s.86–90

⁶³ Aydın, **age**, s.16

1918 yılında Ayasofya Kütüphanesi'nde bularak yayınlamış ve gerekse dünya ilim hayatına gerekse Türk yazın hayatına katkıda bulunmuştur.⁶⁴

Bunların yanında **Bursalı Tahir Bey** de ilmi bakımdan Türkçülüğe katkı sağlamış şahsiyetler arasındadır. Özellikle yazmış olduğu ve ikdam'da yayınlamış olduğu "**Türklerin Ulum ve Fünuna Dair Hizmetleri**" adlı 42 sayfalık risalesiyle Türklerin karakterine değinerek sadece savaşçı bir millet değil ilim ve kültür yönünden de ileri olduklarını ve Uygarlık yönünden dünya medeniyetlerine yapmış oldukları katkılardan bahseder. Yine yazmış olduğu "**Osmanlı Müellifleri**" adlı eseriyle de Türkçülüğe katkı sağlamıştır.⁶⁵

Emrullah Efendi, Türk tarih ve edebiyatıyla hususi şekilde ilgilenmesi de genellikle ilmi yönden Türkçülük eğilimi göstermiştir.⁶⁶

Bu dönemlerde ilmi Türkçülüğün devam ediyorken 1897 Türk-Yunan savaşının doğurduğu milliyetçi galeyana sonucunda Türkçülüğün edebi safhasında başlayarak hızlı bir ilerleme kaydettiğini görmekteyiz. Bu yeni safhayla **Mehmet Emin Yurdakul**'un yazmış olduğu hassasiyeti yüksek vatansever ve milliyetçi şiirler birçok Türk aydınını etkileyecek ve büyük ilgi uyandıracaktır. Özellikle:

Ben bir Türküm din'im, cins'im uludur.

Sinem, özüm ateş ile doludur.

İnsan olan vatanının kuludur.

Türk evladı evde durmaz giderim. Mısralarıyla başlayan şiiri o günün Anadolu'daki birçok insana milli bir hassasiyet kazandıracak ve milliyetçilik duygularını harekete geçirecektir. Anadolu ya Milli Mücadeleye katılmak için geçen Mehmet Emin Bey'e Mustafa Kemal Atatürk'ün çekmiş olduğu mesaj vardır ki bu da Türkçülük tarihine yaptığı katkısını ispat için yeterli derecededir: "Türk milletseverliğinin ilahi müjdecisi olan şiirleriniz bugünkü mücadelemizin

⁶⁴ Ahmet Kabaklı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları Büyük Eserler dizisi, İstanbul 1994,C IV, s. 316

⁶⁵ Sarımay, **age**, 86-87

⁶⁶ Akçuraoğlu, **age**, s. 86

kahramanlık ruhuna doğuş ufku olmuştur“ diyordu. Şiir alanında başlayan bu cereyanı **Ahmet Hikmet Müftüoğlu** da nesir dalında devam ettirecektir.⁶⁷

Osmanlıların Kırım Savaşı'ndan sonra Osmanlı ülkesinde yaşamayan Türklere ilgi ve alakası daha da arttığını görüyoruz. Ve bu ilgi ve alaka Türkçülük hareketlerinin yeni bir ivme kazanmasında büyük rol oynamıştır. İngiliz-Rus çekişmesinden kaynaklanan sorunlardan dolayı Orta Asya Türklüğünün İslam birliği adı altında Osmanlı hükümetinden yardım istemesi sonucunda başlayan münasebetler, Osmanlılarda: Osmanlı olmayan Türklere karşı bir şuurlaşmaya yol açmıştır.⁶⁸

Ondokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru ve yirminci yüzyılın başları itibariyle Türkçülük hareketi yeni bir sahadan beslenmeye başlayacaktır. Bu kaynağın adı Rusya Türkleridir ki Osmanlı İmparatorluğu topraklarına mülteci olarak yerleşmeye gelen Volga, Orta Asya, Azerbaycan, Kırmırlı Müslüman Tatarları ve Türkleri Türkçülük fikrine Anadolu topraklarında da siyasi bir hız kazandırmışlardır. Bu gelen mülteciler yüksek standartta eğitilmiş kişilerdi ve bazıları da Rus lise ve üniversitelerinden mezun entelektüel şahsiyetlerdi. Rus Türkolojisinin önemli başarılarına yabancı olmayan bu kişiler, Panislavizm hareketi ve mistiği ile karşı karşıya gelmişler ve panislavizme karşı tepkide bulunmuşlardır. Rus çarlığı bünyesinde cereyan eden çeşitli akım ve halkçı devrimci fikirlerden ve Osmanlı İmparatorluğu topraklarında geçerli olan yeni siyasi ve toplumsal fikirleri de bilen ve tanıyan Rusya Türkleri Türkçülüğün hep birlikte büyümesini teşvik ettiler.⁶⁹

Panislavizme karşı Pantürkizm'i savunan bu fikirlerin ana doğuş kaynağı Kazan'dı. Kazan Türkleri arasında bu gelişmeleri ve yayılmayı sağlayanların başında

⁶⁷ Yusuf Sarınoy, **Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1996, s. 29 Mehmet Emin'in "Ben bir Türk'üm Dinim cinsim uludur." dizeleri Türk edebiyatçıları arasında milli edebiyat adına sempati toplamış ve İngiliz şarkiyat bilgini E.J.W. Gibb şu mektubu yazarak "*Türk milleti sesini sizin eserinizle duyurmuştur... Meğerse altı yüz yıl sizi beklemiş.*" şeklinde duygularını ifade etmiştir. Bknz. Prof. Dr. Ercüment Kuran, **Türkiye'nin Batılılaşması ve Milli Meseleler**, Ankara 1997, s. 80

⁶⁸ **age**, s. 30

⁶⁹ Lewis, **age**, s.345

Abdünnasır Kursavi, Şahabettin Mercani, Hüseyin Feyizhani ve Kayyum Nasırı gelmektedir.⁷⁰

Bu yazarlar Turan ve Panturanizm kelimelerini sık kullanmamakla beraber, yaptıkları bu girişim ve çabalar esasında Pan-Türk idi: sebebi ise Türkiye ve Orta Asya da bulunan Müslüman Türkler, Macaristan'daki veya Moğolistan'daki ırk kardeşlerini Hıristiyan ve Putperest olmaları nedeniyle pek benimsemediler. Kırımlı Gaspıralı İsmail önderliğinde Rusya da yaşayan Tatar aydınları başlangıçta temel olarak kültürel yönden giriştikleri Türkçülük faaliyetlerini, daha sonra genişleterek siyasal bir harekete dönüştürecekler ve bir çeşit Pantürkist fikirler ortaya çıkaracaklardır. Bu Pantürkist fikirler daha sonra **Ağaoğlu Ahmet**(1869-1939), **Akçuraoğlu Yusuf** (1876-1939) ve **Hüseyinzade Ali** (1864-1941) gibi Rusya dan gelmiş olan göçmenler tarafından Türkiye de yaşamakta olan Türkler arasında yayılmıştır.⁷¹

İsmail Gaspıralı(1851–1914), Türkçülük hareketi sahasında Rusya Türklüğü üzerinde etkili olduğu kadar Türkiye Türklüğü üzerinde de şüphesiz derin manada tesirler uyandırmış bir şahsiyettir. Gaspıralı Moskova askeri lisesinde ve Rus askeri lisesinde eğitimini görmüştür. Rus askeri lisesindeyken milli şuuru ve milli duyguları oluşmaya başlamıştır. Özellikle milli duyguları, bu dönemlerde Mihail Katkov'un Moskova gazetesinde Türk ve Müslümanlar aleyhine yazdığı Rus milliyetçisi ve panislavist yazılara tepki niteliğinde doğmuştur. Moskova askeri lisesinden atılan Gaspıralı Paris'e ve ardında iki yıl sonrada İstanbul'a gelecek ve yazarlık serüveni başlayacaktır. Bir yıl kadarda İstanbul da kaldıktan sonra Kırım'a dönen İsmail Gaspıralı Kırım'a döndükten sonra 1878'de Bahçesaray'a belediye başkanı oldu.⁷² Kırımdaki ve diğer gezip gördüğü yerlerde edindiği tecrübelerin yardımlarıyla mensubu bulunduğu milleti uyandırmak ve milli çalışmalarına yön vermek amacıyla yayın yoluyla faaliyetlerine başlamak istedi. Fakat Rus hükümeti tarafından buna izin verilmeyecek ve o da Akmesicid de yayınlanmakta olan **Tavrida** gazetesinde “Genç

⁷⁰ Sarıay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, s. 53

⁷¹ Lewis, **age**, s. 346

⁷² Akçuraoğlu, **age**, s.66–68

Molla” takma ismiyle, daha sonra kitap haline getireceği ve Türk milliyetçiliği safhasında dönüm noktası diyebileceğimiz “**Rusya Müslümanlığı**“ adını taşıyan makalelerini tefrika şeklinde yayınlamaya başlayacaktır.⁷³ İsmail Gaspıralı, Rusya Müslümanlığı adlı makalelerini fikirlerinin gelişme aşamasında yayınlamıştır. Bu makaleler de milli duyguları ve Türkçü düşüncelerinin gelecek yaşantısının programı niteliğinde oluşu, soydaşı olduğu milleti sadece Kırımlılar olarak almayı, Türk-Tatar adıyla bilinen kavimleri kendi milleti sayması İsmail Bey’i Bütün Türkçü saymamıza sebebiyet vermektedir.⁷⁴ Bu tefrikalarda Türk milletinin geri kalmışlığını yargılayacak ve çözüm yolları arayacak ve Türklerin aynı bir dil çevresinde toplanmasını ve her Türk’ün anlayabileceği bir edebi dile ihtiyacı olduğunu ve bu ihtiyacında İstanbul Türkçesi olduğu düşüncesini savunacaktır. Nihayetinde gazetenin Rusça olması şartı ile Gaspıralı, 1883 yılında Şinasi Efendinin Tercüman-ı Ahval’inden esinlenerek **Tercüman-ı ahval-i zaman**’ı çıkaracaktır. Bu gazeteyle daha önce yazmış olduğu Rusya Müslümanları adlı tefrikalarda yayınladığı fikirleri genişleterek bu fikirleri “**Dilde, Fikirde, İşte Birlik**“ diye sloganlaştırmıştır.⁷⁵ Tercüman gazetesin de yazılan yazıları kuzeyde mesken olan Türklerin açıklıkla anladığı gibi Doğu Türkleri de aynı şekilde anarlardı. Bu gazetenin yayın hayatındaki varlığı bütün Türklerin aynı dilde birleşme sağlayabileceklerinin en canlı kanıtıdır.⁷⁶

İsmail Gaspıralının bütün hayatı boyunca uğrunda savaş verdiği ana ülkesü “Dilde, Fikirde, İşte Birlik“ cümlesinde anlam bulmuş olan, dünya üzerinde yaşayan irili ufaklı bütün Türk ırkına mensup olanların aynı fikir, aynı dil ve aynı vücut etrafında toplanabileceğidir. Bu yolda çok çetin mücadeleler vermiş, konunun konuşulmasını tartışılmasını sağlamış, fakat zaman içerisinde çeşitli engellerle karşılaşmış olsa da bu heyecan ve arzular onun ölümüyle son bulmayacak ve bilim adamları bu fikirler etrafında çalışmalarını sürdürmeye devam etmişlerdir.⁷⁷

⁷³ Mustafa Toker, “İsmail Gaspıralı ve Dilde Birlik Fikri Üzerine“, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 16, güz 2004, s. 33

⁷⁴ Akçuraoğlu, **age**, s. 69

⁷⁵ Toker, **agm**, s.34

⁷⁶ Gökalp, **age**, s.12

⁷⁷ Toker, **agm**, s. 34–35

Yine Rusya'dan Türkiye'ye gelenler arasında bulunan Hüseyinzade Ali Bey , Mekteb-i Tıbbiyede öğretmenlik yapmıştır. Öğretmenliği sırasında öğrencilerine, Türkçülük fikrini, gerek sohbetlerinde gerekse derslerinde aşlamaya çalışmıştır. Yine Rusya'dan Türkiye'ye gelen ve Türkiye siyasi hayatında rol oynamış olan üniversite profesörlüğü, gazetecilik, siyasi çalışmalar ve mebusluk gibi görevleriyle Türk ve Türkçülük fikrine hizmet etmiş olan Ahmet Ağaoğlu ile Rusya'da Hayat Gazetesini ve Fuyuzat Dergisini çıkarmışlardır.⁷⁸

Hüseyinzade Ali Bey'in 1904 yılında Türk gazetesinde "Mektub-ı Mahsus" başlıklı A. Turanî takma adıyla Akçuraoğlu'nun Üç Tarzı Siyaset'inde yer alan Pantürkizm ve Panislamizm fikirleri tartışmasına katıldığını görmekteyiz. Aslında Hüseyin Ali Zade yalnız Pantürkizm'e değil daha geniş manada olan Panturanizm'e taraftardı. Zaten takma olarak kullandığı Turanî'si bunu göstermektedir. Yani H. Zade Ali Bey Müslüman Türkler arasında ilk Pan Turanist diyebiliriz. Onun bu kati derecede değil de şairane Turancılığı 1908 yılından sonra İstanbul da bu fikirler etrafında toplanan yazar zümresini etkileyecek ve Turancıları, yani Ziya Gökalp'ı yaratacaktır.⁷⁹

Türkçülük tarihinde mevkisi büyük olan Yusuf Akçura'da Türkiye'ye Rusya üzerinden gelmiş Rusya Türklerindedir. Üniversite ve okul çalışmaları dışında gerek yazılarıyla gerek konferanslarıyla gerekse günlük hayattaki söylem ve sohbetleriyle Türkçülüğün vazgeçilmez bir savunucusu ve siması olmuştur. Türkçülük fikri uğruna sürgünler yemiş zindanlarda yatmış ve daha sonra babasının yardımıyla Fransa'ya gidecektir. Fransa da siyaset okulunda okumuş ve Türklerin siyasi tarihlerine yön verecek fikir dağarcığını oluşturarak İstanbul'a dönmüştür. Meşrutiyetin ilan edildiği yıllarda İstanbul'a gelmiş olan Yusuf Akçura burada **Türk Yurdu** dergisini çıkarmaya başlamıştır. Türk Ocağının kurucularından olan Akçura, Atatürk'ün kurduğu Türk Tarih Kurumuna başkanlık etmiştir.

⁷⁸ Hilmi Ziya Ülken, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, İstanbul 2001, s.408

⁷⁹ Akçuraoğlu, **age**, s.147- 149

Akçuraoğlu başlıca fikirlerini **Üç Tarzı Siyaset, Siyaset ve İktisat, Fikir Cereyanları** adlı kitaplarında toplamıştır.⁸⁰

Türkçülüğü ortaya çıkaran sebepler ve bu sebeplere hizmet eden bu saydığımız kişilerin çalışma ve yayılma politikaları devam ederken, Türkçülüğün gerçek manada yeşererek kök salmış olduğu döneme, yani XX. yüzyıla girilmiştir. Avrupa'da ki gelişmeler ışığında ülke ve bütünlüğünü korumak amacıyla devlet erkânının desteklediği, gerek Osmanlılık gerekse İslamcılık fikirlerinin amaç ve gerçekleşmesi yolunda çeşitli çözümler olmuş ve Türkçülük akımı prestij kazanmaya başlamıştır. Özellikle 1908 den sonra çeşitlenen siyasi hayat ortamında Türkçülük iyiden iyiye kendini göstermiş ve yıllarca jön Türkler tarafından görmezlikten gelinen ulusçuluk fikirleri Türkler arasında da tartışılmaya başlamıştır. Osmanlılık fikrinin devleti bir bütün halinde bir arada tutamayacağı anlaşılmış, İslamcılık fikrinin de Müslüman halkı bütünleştiremeyeceğinin anlaşıldığı bu dönemde Türkçülük, gerek siyasi yaşamda gerek kültürel yaşamda ve fikriyat olarak ilerlemeler kaydetmiş ve Türklerin yaşadığı sıkıntı ve bunalımlardan tek kurtulma yolu olarak görülmeye başlamıştır.⁸¹

Bu değişimi ülkede en açık şekilde İttihat ve Terakki'de görmekteyiz. Özellikle Trablusgarp ve Balkan topraklarının elden çıkması ittihatçıları yeniden politikalarını gözden geçirmeye mecbur bırakmıştır. Osmanlı sınırları içerisinde bütün unsurlarla iş birliği içerisinde olmak zorunda olan ittihatçılar yönetimi ele aldıkları ilk günde Osmanlı olmaktan gurur duyduklarını dile getiriyorlardı. Fakat İttihat ve Terakki liderleri günden güne güç kaybeden ve küçülen⁸² Osmanlıyı ayakta tutabilmek ve dünya devletleri arasında önemli yer kazandırabilmek için, toprak sınırlarını genişletmek ve güçlenmek fikrindedirler. Bu gücü sağlamak içinde

⁸⁰ Ülken, **age**, s.387–389

⁸¹ Heyd, **age**, s. 40

⁸² 1911 yılında İtalyanlarla yapılan Trablusgarp ve balkan devletleriyle yapılan balkan savaşları sonucu yalnızca alan ve nüfus olarak muhasebesi yapıldığında Türkler 3 milyon km karelik alanın 1 100 bin km karesini ve 24 milyonluk nüfusun 5 milyonunu yitirmişlerdir. İmparatorluğa çok uluslu görünümün kazandırılmasında etkili olan Rumeli de ki toprakların yitirilmesi toprak ve nüfusun yanında bu imajı sarsacak ve imparatorluğun büyük gelir kaynakları kaybedilmiş olacaktır. Ayrıca bu eyaletler hem orduya hem bürokrasiye eleman yetiştiren kaynaklardı. Feroz Ahmet, **İttihat ve Terakki 1908–1914**, çev. Nuran Yavuz, İstanbul 1995, s.186

toprakları Anadolu'dan Orta Asya'ya(Turan) uzanan bir devlet fikrine ilgi göstermeye başladılar. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaş'ına katılmasında diğer şartlar dışında bu görüşün etkisinin payı vardır.⁸³

Bu döneme kadar yapılan edebiyat alanında, dil alanında, tarih alanında yapılan Türkçü çalışmalar yavaş yavaş yerini, II. Meşrutiyet'in getirdiği hürriyet ortamından faydalanarak bu çalışmaların yanında çeşitli Türkçü cemiyet çalışmalarını da görmekteyiz. II. Meşrutiyetten önce bu gibi milli derneksel çalışmalar yasaktı. Fakat bu istibdat döneminin sona ermesinden sonra bu cemiyetler yaptıkları çalışmalarla Türkçülüğü etkin hale getirmişlerdir.

II. Meşrutiyet Dönemi ve öncesinde gerçekleşen bu gelişmelerin kendini gösterdiği bu dönemde, Türkçülük için önemli merkezlerden biri olan Selanik'te, **Genç Kalemler** (1908) dergisini görmekteyiz. Sanat dergilerinin en iyisi olarak Selanik'te gördüğümüz bu Genç Kalemler Osmanlı dilindeki yabancı öğelerin ortadan kaldırılıp halk kitlelerinin kolaylıkla anlayabileceği ortak bir yazım ve konuşma dilinin oluşması için savaşım veriyorlardı. İleri gelenleri şimdiye kadar milliyetçilik akımı adıyla gelmiş olan çalışmaların adını Türkçülük olarak takacaklardır. Bu hareketin ileri gelenleri Ziya Gökalp, Mehmet Emin, Fuat Köprülü, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Ömer Seyfettin, Veled Çelebi, Halide Edip, Ali Canip gibi siyasal hayatımıza yön vermiş yazar ve fikir adamları vardır.⁸⁴

Genç Kalemlerin bu girişimlerini Ziya Gökalp'de yürekten desteklemiştir. Ama Gökalp sadece dil alanında yetinmeyecek ve aynı zamanda toplumsal alanda ve hayatın her alanında Türkçülük hareketinin oluşmasını ve yerleşmesini amaç edinecektir. Osmanlılık fikrine bu güne kadar hizmet etmiş olan Gökalp yerini

⁸³Haluk Ülman, **Birinci Dünya Savaşına Giden Yol [ve Savaş]**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 355, Ankara 1973, s. 203 İttihat ve Terakki'nin bu yeni politikası en çok Osmanlı bünyesinde mevcut olana Arapları telaş içerisine sokmuştur. Arapların milliyetçilik fikirlerinin Osmanlıdan ayrılmaya değil, Osmanlı toprakları içerisinde Arapların durumlarını düzeltmeye yönelik olmuştur. Fakat Türkçü politikaların 1908 den itibaren ülke genelinde benimsenmiş olmasından sonra, Arap milliyetçileri kendi başlarının çaresine bakacaklar ve bağımsızlık eğilimleri belirecektir.

⁸⁴ Mesami Arai, **Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği**, İletişim Yayınları, İstanbul 2008, s.75-79

Türkçülük ve ulusçuluk fikrine bırakacaktır. **“Yeni Hayat ve Yeni Kıymetler“** adlı makalesinde her iki fikir yan yana tanıtılmaktaydı. Fakat 1911 yılında yayımlanan ve Ziya Gökalp in tüm öğretilerinin özü sayılan **“Turan“** adlı şiiri devrin birçok yetişkinini bu fikir etrafında toplayacak ve kendisi de Türkçülük fikrinin simgesi olacaktır.

Ziya Gökalp, Balkan savaşlarının çıktığı 1912 yılında İttihat ve Terakki'nin merkezi İstanbul'a taşındığı için İstanbul'a taşınmış ve burada yazın ve öğretmenlik hayatında daha da üretken bir hale gelecektir. Düşüncelerinin büyük bir kısmını etkilemiş olan Durkheim'in toplum biliminin de etkisiyle toplumsal ve kültürel sorunlara sistematik bir gözle bakarak çözümlemeye bulunacak ve araştırmalara koyulacaktır. Gökalp'ın bu en önemli dönemleri Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına rast gelmektedir. Avrupa'da ki toprakların bir kısmı kaybedilmiş ve Osmanlılık hayalleri politika sahnesinden yok olmuştu. İslamlılık fikirleri hayalleri de Arnavutluk ve hicaz ayaklanmalarıyla suya düşmüş ve böyle bir ortamda Osmanlı aydınları Ziya Gökalp'ın savunmuş olduğu Turancılık ve Ulusçuluk fikirlerine doğru yönelmişlerdir. İttihat ve Terakki merkez kurulu üyesi olan Gökalp 1917 yılında **Yeni Mecmua** adında bir dergi yayınlamış ve bu derginin yayın politikasını kendisi belirlemiş ve o devrin birçok şair ve tarihçisinin yazılarını bünyesine almıştır. Gökalp ayrıca üniversitede öğretici kimliğiyle genç kuşakları etkilemiş ve çeşitli konferanslarla Türkçülüğün etkileşim alanını genişletmiştir. Birinci Dünya Savaşı başlangıcında Gökalp, Türk Düşünce hayatının en önemli kişilerinden biri oldu. Fakat savaşın kaybedilmesi bu verimli çalışmalarının sonu oldu. 1918 Harbi'nden sonra Genç Türklerin büyük bir kısmı ülkeyi terk etti. Fakat arkadaşlarının uyarısını dinlemeyen Gökalp ülkede kalarak İstanbul'un işgaliyle Türk hükümeti tarafından Bekir Ağa bölüğüne, oradan da malta'ya sürgüne gönderilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Yunanlıları bozguna uğratmasından sonra Türkiye'ye dönmesine izin verildi. 1924 yılında Türkçülük ve Turancılık fikirleri uğrunda verdiği çileli yaşamı sona erdi. Ziya Gökalp'ın **“Türk Töresi“**, **“Doğru Dol“**, **“Türkçülüğün Esasları“** **“Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak“** gibi Türk tarihine ve medeniyetine

hizmet etmiş olan eserleri ve yayınları bulunmaktadır.⁸⁵ 1923 yılında yayınlanmış olan “Türkçülüğün Esasları“ adlı eseri Kemalist sistemi etkileyen tarihsel bir role sahiptir.⁸⁶

Genç Kalemler hareketinin bu faaliyet ve girişimleri dışında II. Meşrutiyet’le birlikte Türkler tarafından Türkçü maneviyatla kurulmuş politik hayata geçirilmiş birçok dernek mevcuttur. Bunlar:

- I. Türk Derneği
- II. Türk Yurdu
- III. Türk Ocakları
- IV. Türk Birliği Derneği
- V. Türk Gücü Derneği şeklinde sıralayabiliriz.⁸⁷

Türk Derneği, Türkiye topraklarında Osmanlı âlimleriyle Rusya topraklarından gelen Türk aydınlarının kurmuş olduğu Türk milliyetçiliğini ilke edinerek faaliyetlerde bulunmuş ilk cemiyettir. 1908 Kasımında İstanbul’a gelen Yusuf Akçuraoğlu, daha Türkçülük fikrinin oluşmaya başladığı dönemlerden hatırladığı bazı Türkçüleri, yani Necip Asım Bey ve Veled Çelebi Efendi’yi ziyaret etmiş ve kültürel manada Türkçülük hizmetlerinde bulunmaları amacıyla bir dernek kurma teklifinde bulunmuştur. Ve bu gibi girişimler neticesinde Türk Derneği adıyla bilimsel bir cemiyet şeklinde örgütlenilerek faaliyetlere başlanılmıştır.

⁸⁵ Taneri, **Türk Kavramının Gelişmesi**, Ankara, 1993, s. 176–188

“*Vatan ne Türkiye’dir Türklere ne Türkistan*”

Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan“ Dizeleriyle Gökalp, Turancılık mefkûresinin bayraktarı oldu. Yayınladığı **Yarıncı Turan Devleti** adında bir kitapçık yayınlarken, Türk milletinin, dış Türkleri bir bayrak altında toplamasını zaruri kabul etti. Ne var ki bu hayali uzun sürmeyecek ve Turan’ı “**Belki gerçekleşmeyecek**“ ama gerçekleştirilecek amacıyla gönülde yaşatılması gereken “**Uzak Mefkûre**“ olarak niteleyecektir. 1916 dan sonra İrkçılığı reddederek Turan kelimesini artık kullanmayacak ve **Türkçülüğün Esasları** adlı yayınladığı kitabında Türkçülüğü ve Turancılığı birbirinden iyice ayıracaktır. Geniş bilgi için bkz. Ahmet kabaklı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları Büyük Eserler dizisi, İstanbul 1994, C. IV, s. 317–318

⁸⁶Orhan Türkdoğan, **Ulus-Devlet Düşünürü Ziya Gökalp**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 17

⁸⁷ Oba, **Türk Milliyetçiliğinin doğuşu**, s. 207

25 Aralık 1908⁸⁸ tarihli ve “Türk Derneği Nizamnamesi“ adıyla cemiyetin tüzüğü açıklanmıştır. Cemiyetin amaç ve gayesini açıklayan bu tüzüğün 2. maddesinde şu şekilde belirtilmektedir:

“ Cemiyetin amacı, Türk diye anılan bütün Türk kavimlerinin tarihteki ve gelecekteki eserlerini, işlerini, durumlarını ve coğrafyasını öğrenmeye ve öğretmeye çalışmak, yani Türklerin eski eserlerini, tarihini, dillerini, halk ve aydınlarının edebiyatını, etnografi ve etnolojisini, sosyal durumlarını ve medeniyetini, Türk ülkelerinin eski ve yeni coğrafyasını araştırıp ortaya çıkararak bütün dünyaya yayıp dağıtmak ve dilimizin, açık, sade, güzel, ilim dili olabilecek şekilde geniş ve medeniyete elverişli bir düzeye gelmesine çalışmak, yazısını ona göre incelemektir.“

Kurucuları, Ahmet Mithat Efendi, Emrullah Efendi, Necip Asım Bey, Bursalı Tahir Bey, Korkmazoğlu Tahir Bey, Veled Çelebi, Akçuraoğlu Yusuf, Boyacıyan Agop Efendi, Tarihi Arif Bey, Akyığıtoğlu Musa Bey, Fuat Raif Bey, Ahmet Ferit Bey’lerden oluşmaktadır.

Türk Derneği, amacını benimsetmek ve yaymak amacıyla **Türk Derneği** adında “Türklük İncelemelerini İçeren“ bir dergi yayınladılar. 1911 yılında ilk sayısı yayınlanan bu dergi sadece 7 sayı yayınlanabilmiştir.

Türk Derneğinin ömrü uzun süreli olmamış olsa da içerik ve muhteva yönünden geniş bir etki alanı oluşturmuştur ve Türkçülüğün örgütlenme döneminin ilk tohumlarını Türk siyasi hayatına ekmiştir.

Fakat bu derneğin dergisinin son sayısının yayınlanmasından sonra **Türk Yurdu** adında aynı maneviyatta fakat program bakımından daha geniş kapsamlı bir Türkçü dergi yayın hayatına girmiştir.⁸⁹

⁸⁸ Yusuf Akçuraoğlu, Türk Yılı: 1928, s. 435 te derneğin nizamnamesini 25 Aralıkta yayınladığını belirtmiştir. Fakat Fethi Tevetoğlu kuruluş tarihini 6 Ocak 1909 olduğunu söylemiştir. (Fethi Tevetoğlu, **Müftüoğlu Ahmet Hikmet**, Ankara, 1986, s. 80) Fethi Tevetoğlu, **Hamdullah Suphi Tanrıöver**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986, s. 83)

⁸⁹ Akçuraoğlu, **age**, s. 171- 173

Selanik'te çıkarılan Genç Kalemler dilde Milliyetçiliği savunurken Osmanlının bütünlüğünü esas alıyordu. Osmanlının bütünlüğünü savunan yazarlarla Rusya'dan göç etmiş olan Türkler yazılarında Türkî halkların birliğini önemle vurguladıkları Türk Derneği Dergisi'de Osmanlı vatanseverliği ile doludur. Fakat Türk Yurdu dergisine kadar görüşlerini İstanbul'da pek yayamamışlardı. Türk Yurduyla fikirlerini tam manasıyla savunmuşlardır.⁹⁰

Türk Yurdu dergisini yayın hayatına katan, Türk Yurdu cemiyeti idi. Yani bir dernek ismi olarak ortaya çıkmış olan dergi⁹¹ 18 Ağustos 1911 tarihinde cemiyet hükümet tarafından tasdik edilmiştir. Yılın sonuna doğru derginin ilk sayısı yayınlanmıştır.

Türk Yurdu tüzüğüne göre cemiyet, Türk çocukları için bir yurt açacak ve “Türklerin zekâ ve kültürel düzeylerinin yükselmesine, gelir ve girişimcilik yeteneği sahibi olmalarına hizmet etmek üzere bir gazete çıkaracaktır.” (Madde: 4)

Türk Yurdu cemiyetinin kurucuları: Mehmet Emin (Yurdakul) Bey- Türk Şairi, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Ahmet Ağaoğlu, Hüseyin Zade Ali Bey, Doktor Akil Muhtar Bey, Yusuf Akçuraoğlu idiler.

İttihat ve Terakki Cemiyeti bu girişime gereken özeni ve ilgiyi göstermiştir. Bu cemiyetin kurulma evrelerinde Ziya Gökalp Selanik'te bulunmaktaydı. Türk Yurdu dergisinin imtiyazı şair Mehmet Emin Bey adına alınmıştı. Daha sonra Mehmet Emin Bey Erzurum Valiliğine atanınca imtiyaz ve müdürlüğüne Yusuf Akçuraoğlu'na verildi. İlk sayısından itibaren Yusuf Akçuraoğlu tarafından çıkarılmıştır.

⁹⁰ Arai, **Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği**, s. 81

⁹¹Hüseyin Tuncer, **Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme**, Kültür Bakanlığı Yayınları / 1214; Kaynak Eserler Dizisi /48, Ankara 1990, s. 11

1911 yılında Türk Yurdu'nun içeriği Yusuf Akçuraoğlu tarafından değiştirilmiş ve yönetim kurulu tarafından kabul edilmiştir. Programdaki bazı önemli maddeler şunlardır:

“1. Dergi Türk ırkının mümkün olduğu kadar çoğunluğu tarafından okunup anlaşılacak şekilde yazılacaktır. Bundan dolayı, dili sade olacaktır. Türklüğün çoğuna faydalı konular seçilecektir. Karışık konular bile kolay anlatılmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte aydın düşünce sahiplerinin zevki ve yararlanması göz önünde tutulacaktır.

2. Dergi bütün Türklerce kabul edilecek bir ideal ortaya çıkaracaktır.

3. Dergide Türklerin tanışmalarına, ekonomi ve ahlakta yükselmelerine, ilim ve teknikte zenginleşmelerine hizmet eden konular çoğunlukta olacak, siyaset bunlardan sonra gelecektir.

4. Dergi Osmanlı Devletinin iç siyasetinden bahsederken hiçbir siyasi partiden yana olmayacak, ancak Türklüğün, Türk unsurunun siyasal ve iktisadi çıkarlarını savunacaktır. Türk unsurunun çıkarlarını savunurken, öteki azınlıklar arasında anlaşmazlıklar doğmasından kaçınılacaktır.

5. Derginin devletlerarası düzeydeki asıl amacı, Türk dünyasının çıkarlarını savunmaktır.⁹²

Derneğin Türk Yurdu adıyla çıkardığı bu dergi sonraları Türk Ocaklarının yayını olmuştur. Türk yazın tarihinde süreli yayın olarak, Türkçülük alanında en uzun ömürlü dergi oma özelliğine sahiptir.

Türkçülüğe hizmet açısından çok büyük emekler vermiş olan bu derginin ilk sayısının çıkışı sebebiyle, Padişah Sultan V. Mehmet Reşat “ **Türk Yurdu Dergisi ve onun kurucuları ile yazarlarının göstermiş oldukları himmet, Türk ırkını tanıtmak gayretidir. Bu yolda onları bizzat tebrik ederim.**“ diye bir tebrik mesajı yollamasından yola çıkarak cemiyetin etki sahasının genişliğini anlamaktayız.⁹³

⁹²Ahmet Temir, **Yusuf Akçura**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 156, Ankara 1997, s.

43

⁹³ Aydın, **age**, s.22

Türk Ocağı'nın, resmen doğuşu Türk Yurdu'nun yayınlanmasından sonraki birkaç ay sonrasına rastlar. Türk Ocağı'nın tüzüğünde verilen tarihe göre kuruluşu 12 Mart 1912 dir.

“Türk Ocağı'nın Esasları ve İç Düzeni“ adlı tüzüğünde cemiyetin amacı şu şekilde belirtilmiştir:

“İkinci Madde. Cemiyetin amacı: İslam kavimlerinin başlıca önemlisi olan Türklerin milli terbiyesinin, ilmi, sosyal, ekonomik düzeyinin ilerleme ve yükselmesi ile Türk ırk ve dilinin olgunlaşmasına çalışmaktır.“

Çalışma şekli:

“Üçüncü Madde: cemiyet amacını elde etmek için Türk Ocağı adlı kulüpler açarak, dersler, konferanslar, müsamereler, düzenleyecek, kitap ve broşürler yayımlayacak ve okullar açmaya çalışacaktır. Milli geliri korumak ve çoğaltmak için her türden meslek ve sanat tutanlarla görüşülecek ekonomik ve tarımsal teşvik ve uyarılarda bulunulacak, bu gibi kurumların doğup yaşamasına elinden geldiğince yardım edilecektir“

“Dördüncü Madde: Ocağın amacını elde etmeye çalışırken milli ve sosyal konumda kalacak, asla siyaset ile uğraşmayacak ve hiçbir zaman siyasi partilere hizmet etmeyecektir.“

Bu ocağın kurucuları şunlardır: Şair Mehmet Emin Bey, Ahmet Ferit Bey, Ağaoğlu Ahmet Bey, Dr. Fuat Sabit Bey'lerdir.

Türk Ocağı Derneğinin resmi yayın organı Türk Yurdu dergisidir. Ziya Gökalp, Yusuf Akçuraoğlu, Halide Edip Adivar, Ömer Seyfettin, Köprülüzade Mehmet Fuat, Reşat Nuri Güntekin, Ali Canip, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ruşen Eşref, Falih Rıfkı Atay gibi Türk sosyal ve yazın hayatına yön vermiş birçok yazar ve düşünür bu derneğin yayın organının yazar kadrosunda yerini almışlardır.⁹⁴

⁹⁴ Akçuraoğlu, **age**, s. 176–181

Türk Bilgi Derneği, Türkçülük alanında biraz daha ilmi içerikli faaliyet gösteren başka bir Türkçü dernektir. 14 Mart 1913 tarihinde kurulan bu dernek, **Bilgi Mecmuası** adlı altı sayı çıkmış olan yayın organı vardı. Emrullah Efendi başkanlığında kurulmuştur. Akademik mahiyette kurulmuş olan bu derginin yazar kadrosunun ve bilimsel konular açısından Türk Derneğinden daha geniş ve güçlü olduğu anlaşılmaktadır.⁹⁵

Türk Gücü Derneği, II. Meşrutiyet döneminde kurulmuş olan diğer bir Türkçü dernektir. Türk Gücü 8 Mayıs 1914 tarihinde yayınlanan sayısında ki “*Türk Gücünün Müsameresi*” başlıklı makalesinde derneğin amacı şu şekilde açıklanmıştır: “Büyük Türk ırkının güççe, kuvvetçe, başka ırklardan geri kalmayacak, ecdadı gibi güçlü kuvvetli olduğunu cihana bildirmek için kurulmuştur.” şeklinde belirtilmektedir.

Derneğin 25 tane İstanbul dışında da şubesi vardır. Bu dernek, Türk Ocağının gençlik kolları teşkilatı mahiyetindedir.

1913 yılı ve sonrasında İttihat ve Terakkinin bizzat girişimleriyle kurulan bu çeşit gençlik dernekleri, savaşlarda yararlılık sağlayan Avrupa izci örgütleri örnek alınmış ve bu derneklerin kuruluş amaçları Türkçülük prensibi doğrultusunda toplumsal ilerici yapıya katkıda bulunulmak amacıyla gönüllü örgütlenmelerdi.⁹⁶

Bu derneklerin dışında, Türkçülük hareketine hizmet etmiş olan gerek yurt içinde gerekse yurt dışında birçok dernekler faaliyette bulunmuşlardır. Tabii ki bu dernekler diğer derneklere nazaran etki alanları ve yayılma çevreleri daha az olmuştur. Etkinliği dar olan bu derneklerin başında, “**Turan Neşr-i Maarif Cemiyeti**” “**Türk Tamimi Maarif Cemiyeti Hayriyesi**” adındaki dernekleri

⁹⁵ Temir, **age**, s. 44

⁹⁶ Günay Göksu Özdoğan, **Turan’dan Bozkurt’a Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931–1946)**, İletişim Yayınları, İstanbul 2006, s. 80 Türk Gücü Cemiyetinin hangi koşullarda kurulduğunu anlatan Kuzucuoğlu Tahir bey isimli bir bildiriye bu cemiyetin amaçları şu şekilde verilmiştir: “*Büyük Turan’ı özleyen yeni, uyanık Türk dünyası, Turan’ın altın tacını taşıyacak saltanat binasının dört direğini dikti: Türk Bilgi Derneği, Türk Yurdu, Türk Ocağı ve Türk Gücü... Dernek’in meydancısı, Ocak’ın bekçisi, Yurdun koruyucusu, Turan’ın akıncısı olacak.*”

sıralayabiliriz. Yurt dışında kurulmuş olan Türkçü dernekler de vardır. Bunlar: **“Cenevre Türk Yurdu“ “Lozan Türk Yurdu“ “Paris Türk Yurdu“ “Berlin Türk Yurdu“** olarak söyleyebiliriz.

Bütün bu saymış olduğumuz bu dernekler çeşitli sebeplerle çalışma ve faaliyetlerini uzun süreli sürdürememişlerdir. Kapanan bu dernekler etrafında toplanmış olan Türkçülüğe değişik alanlarda hizmet etmiş bir çok yazar ve düşünürü Türk Ocağı bünyesinde görmekteyiz. II. Meşrutiyetin getirdiği hürriyet ortamının ve gelişen sosyal olayların getirisiyle, Türkçülük akımı ve bu akıma gönül vermiş olan birçok yazarın, Osmanlı Devleti içerisinde günden güne büyük bir güç olduğunu görmekteyiz. Fakat bu bahsettiğimiz dönemlerde, Osmanlı Devleti patlak veren I.Dünya Harbi içerisinde kendini bulmuştur. Bu derneklerin işleyişinde görev almış olan yazar ve düşünürler de dâhil olmak üzere vatan müdefası'nda bulunmak amacıyla cephelerde çabalarken bu derneklerin birçoğu kapanmış ve faaliyette bulunamamışlardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKÇÜLÜK OLAYLARININ KISACA DEĞERLENDİRİLMESİ

İstiklal savaşının kazanılması (1918–1922) ve 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ile siyasal manada gelişmelere uğrayan Türk toplumu, tarihin akışını değiştiren bir komutan olarak tarih sayfalarına geçmiş liderin komutanlığında, siyasi ve toplumsal açıdan birçok gelişmelere kapısını aralamıştı. Rejimin değiştirilmesiyle ve adının cumhuriyet olmasıyla birlikte bu çağdaşlaşma ve ilerleme çabaları bununla sınırlı kalmayacak köklü inkılâplar yapılacaktı. Amaç itibariyle bu inkılâplar ile Türk milletini, her yönüyle çağdaş milletler seviyesine çıkarıp medeniyet seviyesinin ön saflarında yer buldurabilmektir. Bu bakımdan gerek girişilen çalışmalar gerek Türk İstiklal Savaşı, Türk siyasi tarihinde ve dünya tarihinde dönüm noktası olmuştur. Milli mücadele adını verdiğimiz bu savaşın kazanılmasında, askeri, siyasi, diplomatik sebeplerin yanı sıra bu toplumu oluşturan Türk milletinin milli ve manevi bilinci yanında Türklük şuurunun da önemli derecede katkısı vardır.¹

Milli mücadele döneminde, ülkenin tüm kurumlarıyla birlikte içinde bulunduğu durum ile ağır olan şartlar, Osmanlı Devleti'nin yıkılmaya yüz tutmuş olması, toplum yapısında oluşturulmuş değişiklikler ve hükümetin bu yapılanlar ve zuhura gelmiş olaylara tutumu ve halkın genel durumu hesaba katılacak olursa, o dönemin milli bir şahlanış dönemi olmasındaki **Türklük Şuurunun** önemi iyice anlaşılacaktır.

Bu şahlanış dönemi öncesinde Mustafa Kemal Atatürk 19 Mayıs 1919 da Samsun'a çıktığında ülkenin durumu hiç de iyi şartlar taşııyordu. Trablus ve Balkan savaşlarından yenik çıkmış ve ülke çöküntünün eşiğine gelmiş, halk eskiden beri yaşamış olduğu şatafatlı ve kendine güvenen halk psikolojisinin kaybedilmesinden kaynaklanan bir karamsarlık, halk arasında hüküm sürmeye başlamıştır. İtilaf devletleri, Osmanlı devleti üzerindeki emellerini gerçekleştirmek ve ülkeyi parçalayarak ülke topraklarını paylaşabilmek amacıyla maddi manevi her türlü saldırı olasılığını değerlendiriyorlardı. Osmanlı ordusunun silahları elinden alınmış ülke toprakları savunmasız bir hal almıştı. Bunun yanında, İstanbul ve ülke

¹ Ömer Baharoğlu, “**Milli Mücadelemizin Unutulmaması gereken Bir safhası; Buhara Türklerinin Vefası ve Lenin’in Hırsızlığı Üzerine**“, Orkun, Mayıs 2005, Sayı: 87, s. 32

topraklarını çeşitli yerlerinde Hıristiyan ve Müslüman azınlıklar tarafından milli varlığa düşman çeşitli dernek ve cemiyetler kurularak, gizli veya açık bir şekilde emellerini gerçekleştirmek ve devleti bir an önce çökertmeye çalışıyorlardı.²

Bu ortamda devletin güç mekanizmasını temsil eden padişah ve hükümette kendi derdine düşmüştü. Bu durumda ülkenin aydınları da farklı bir durumda değillerdi. Mütareke Döneminde aydınlar yaşanan gelişmeler itibariyle şaşkınlık ve güvensizlik içerisindeydiler. Savundukları ve etraflarında topladıkları fikirlerin çoğu da isabetsizdi. Bu dönemdeki aydınlar genellikle ittihatçı oldukları için ya tutuklanmışlar ya da kaçmak gizlenmek zorunda bırakılmışlardı. İç itilafçılarla dış itilafçılar korkunç sayılabilecek ve Osmanlının kaderini etkileyecek olan ittihatçı avına çıkacaklardı. Bundaki amaçlarında ele geçirmeye çalıştıkları Osmanlı topraklarında fikri manada da bir direnmeyle karşılaşmak istemeyişlerinden kaynaklanıyordu. Böyle bir ortamda tabii ki aydınları bir fikir etrafında görmekte mümkün değildi. Mütareke döneminde konuşulan ve tartışılan fikirleri şu şekilde açıklayabiliriz:

- I. İngiltere hükümetinin, üstünlüğünü kabul ederek himayesini istemek.
- II. Amerikan mandasını kabul etmek.
- III. Mahalli teşkilatlara yönelerek kurtuluş çarelerine yönelmek.
- IV. Rusçu fikirleri kabul ederek, Bolşevikliği ülkede ilan etmek.
- V. İstanbul’ da kuvvetli ve anlaşmalı bir hükümet teşkil ederek İngilizlerle anlaşarak, elde kalan toprakların da kaybedilmesini önlemek.
- VI. Bu gelişme ve oluşumları kendi haline bırakmak.
- VII. “ Milli hâkimiyete dayalı kayıtsız, şartsız, bağımsız Türk devleti kurmak’tır.³

²Zeynep Korkmaz, “**Milli Mücadele ve Sonrasında Türklük şuuru**“, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S. 10, C. 4, Kasım 1987, s. 47- 48

³ Fikret İbrahimoglu, **Türkiye’nin Yakın Tarihi- Olaylar- Önderler- Fikirler**, Özener Matbaası Yayınları, İstanbul 2001, s. 144

Nitekim Osmanlı devletinin 4 yıl sürmüş olan Birinci Dünya Savaşı sonucunda aynı blokta yer aldığı Almanya ile birlikte yenilmesi fiili sonunu getirmiştir. Savaş sonrasında itilaf devletleriyle imza etmiş olduğu Mondros mütarekesiyle tam manasıyla teslim olmuş ve sonunu resmi olarak belgelemiştir. Bu mütareke Osmanlı Devletinin sonunu hazırlamakla beraber, içerdiği ağır şartlar itibariyle aynı zamanda Türklerin sonunu getirecek nitelikteydi. Bu şekilde oluşan ağır şartlar ve meydana gelen olaylar Türk milliyetçilerini harekete geçirmiş Mondros Mütarekesinden sonra imza edilecek Sevr Antlaşması ise Türkleri çileden çıkaracaktı. Bu çileden çıkışlar ve adaletsizlikler ortamında acı ve ızdırap içerisinde olan Türk milleti yeni bir mücadeleye girişmek zorunda bırakılmıştır.⁴ Aslında I.Dünya Savaşı sonunda Almanlarla beraber yenik olması Osmanlıya imparatorluk özelliğini kaybettirmişti. Yani bu gelişmelerle oluşan yeni ortam çok farklıydı ve bu koşullar yeni Türk devletinin kuruluşuna kadar gelmiş ve yeni kurulan devlete “millilik” karakteri katmıştır.⁵

Milliyetçilik yirminci yüzyılın en büyük siyasi gerçeği olması aynı zamanda Türkiye'nin içinde bulunduğu bu hususi durumu Türk Milletini milliyetçilik prensibine sıkı sıkıya sarılmaya itmiştir. Osmanlı Devleti'nin iç ve dış milliyet hareketleriyle yıkılmış olması, ister istemez Türk milletinin kendi kaderiyle baş başa kalması, modern manada bir millet olma hevesiyle sağlam bir kültüre dayanma mecburiyeti, Türk milliyetçiliğinin gelişmesini kamçılayan faktörlerden bir diğeri olarak kabul edebiliriz.⁶

Bir toplumun bünyesinde bulunan halkı, hiç şüphe yok ki bu gibi yaşanan milletçe uğranılmış felaketler ve bu felaketler sonucunda oluşan, halk üzerindeki

⁴ Faruk Aydın, “Cumhuriyet Döneminde Türkçülük Hareketleri (1931–1945)“, Basılmamış Doktora Tezi, s. 26

⁵ Ayşe Azman, Nalân Yetim, **1940'lı Yıllarda Türk Milliyetçiliğinin Farklı Görünümü**, Tarih ve Milliyetçilik, I. Ulusal Tarih Kongresi, Bildirileri, Mersin Üniv. Fen Edb. Fak., 30 Nisan-2 Mayıs 1997 s. 393

⁶ Erol Güngör, **Dünden Bugünden Tarih-Kültür ve Milliyetçilik**, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul 2005, s. 90

açtığı derin acılar, bilinçlenerek bir fikir etrafında toplanma da en büyük etkidir. Tabii ki bu da Türk milleti üzerinde milli mücadele öncesinde böyle olmuştur. Osmanlı toplumu üzerinde bu dönemde etkisini göstermiş İslamcılık ve Osmanlıcılık, buralara gelinmesinde sorumlu kabul edilmiştir. Tepki olarak doğmuş olan Türkçülük akımı yeni gelişmelere elverişli ortam hazırlamaya başlamıştır. Bu durumu hazırlayan etkenlere:

- a. Yüz yıllar boyunca bünyesinde yabancılara hükmetmiş olan bir devletin fertleri olarak, devletlerinin düştüğü durum karşısında uygulanan baskılar sonucunda ortaya çıkmış olan isyan duyguları.
- b. Yaşanılan gelişmeler ve uğranılan başarısızlıklar sonucunda ülke topraklarında yaşayan azınlıkların, gerek cesaretlenerek gerekse dış desteklerin sonucunda Osmanlı topraklarında birinci sınıf vatandaş muamelesi görmeleri sonucunda, Türklerin kendi vatan topraklarında hakir görülmeleri.
- c. Rum ve Ermeni azınlıkların düşmanla yaptığı işbirliği
- d. Osmanlı topraklarında yaşanan Türk milletini yok edici olaylar karşısında, padişahın ve Osmanlı Hükümeti'nin sorunlara müdahale edememesi ve kayıtsız kalması⁷ gibi birçok nedenler Türkçülük şuurunun ilerleyen bir tempoyla gelişmesini sağlamıştır.

Trakya Paşaeli, Vilayati-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye, Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkeziyet, Redd-i İlhak Cemiyeti gibi dernekler, oluşmuş olan isyan duyguları sonucunda oluşmuş ve halk kurtuluşun çarelerini aramaya başlamıştır. Bu cemiyetler neticesinde milli mücadele tetiklenmiş ve bunun sonucunda bilinçlenen halk haklarını savunmaya başlamıştır. Teşkilatlanan bu cemiyet hareketleri ve protesto manasında olan bu çalışmalar, kısa zamanda silahlı mücadeleye dönüşmüş ve “Kuva-yı Milliye“ birlikleri kurulup ve sonucunda Kuva-yı Milliye ruhu oluşmuştur.⁸

⁷ Korkmaz, **agm**, s. 51

⁸ **Agm**, s. 52

Bazı Türkler işgallerin geçici olduğunu zannediyorlardı. Ayrıca İtilaf Devletlerine karşı Türkiye topraklarının Türk yurdu olduğu çeşitli belge ve dokümanlarla ispatlandığı takdirde vatanlarının kurtulacağı kanısındaydılar. Bir kısım Türkler de işgallerin geçici olmadığını ve ne kadar belge veya doküman sunulsa da işgalcilerin Türkiye topraklarını parçalayacaklarını: Anadolu’da Kürt, Ermeni ve bir Rum Devleti kuracaklarını söylüyorlardı. Nitekim **“Kuva-yi Milliye Hareketi”** dediğimiz Kurtuluş Savaşı, bu işgalleri geçici olmadığını görenlerin eseridir.

Kuva-i Milliye ruhu Türk milletine, binlerce yıldan beri bağımsız devletlerle dünya siyasetine yön vermiş olmasından geliyordu. Bağımsız devlet fikri Türk milletine yaşadığı tarihten kalma bir mirastır. Bu mirasla, yenilmiş Türk milleti, 1923’ün muzaffer Türk’ü olmuştur.⁹

Önceleri gizli Türk teşkilatlarının manevi duygularıyla başlatılan ve idaresi yapılan Kuva-yı Milliye hareketi, daha sonraları Mustafa Kemal Atatürk’ün 19 Mayıs 1919 da Samsun’a çıkması ve Misak-ı Milli kararlarının kabul edilmesiyle bir lider ve program kazanmış oldu. M. Kemal vatanın mitinglerle, bildirilerle kurtarılamayacağını görmüştü.¹⁰ Atatürk :“ **Memleketimizde bulunan düşmanları, silah kuvvetiyle çıkarmadıkça, çıkarabilecek millet varlık ve kudretimizi savaş meydanlarında ispat etmedikçe diplomasi sahasında ümide kapılmanın doğru olmadığı hakkındaki inancımız kesin ve sürekli idi. En doğru inancın bu olduğunu, bu olacağını tabii olarak kabul etmek gerekir. Gerçekten bugünün hayat şartları içinde bir fert için olduğu gibi, bir millet için de kudretle kabiliyetini fiili eserlerle gösterip ispat etmedikçe, kendisine önem verilmesine ve saygı gösterilmesini beklemek boşunadır. Kudret ve kabiliyetin mahrum olanlara değer verilmez. İnsanlık, adalet, mertlik icaplarına bütün vasıflara sahip olduğunu gösterenler isteyebiliriz.**” Cümleleriyle bu fikrini nutukta açıkça belirtmiştir.¹¹

⁹ Samet Ağaoğlu, **Kuvayı Milliye Ruhu**, Kaynak Yayınları, Ankara 1999, s. 13

¹⁰ İbrahimioğlu, **age**, s. 177- 178

¹¹ Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1987, Cilt 2, s. 861- 862

Kuva-yı Milliye, dediğimiz üzere Osmanlı devletinin Mondros Mütarekesiyle teslim olması üzerine vücuda gelmiş bir oluşumdur. Bu oluşumun gayesi Osmanlı devletinin yapamadığını milletle, millet gücüyle yapmaktır. M. Kemal 10 Mayıs 1920 de “Chicago Tribün” muhabirine amacını şu şekilde açıklamaktadır:

“...Milliyetçilerin görüşü şudur: Türkiye, Türkler içindir ve Türkiye bağımsız olmalıdır. Mütareke imza edildiği zamanda sınırı esas sayıyoruz. Bu sebeple antlaşma şartlarının bu görüşe uymayan kısımlarına karşı mücadele edilecektir!”¹² demektedir.

Sivas Kongresi'nin kararıyla kurulmuş olan Temsil Heyeti ise, bir grup Amerikalıyla yaptıkları görüşmeler sırasında amaçlarıyla ilgili soruya Kuva-yı Milliye'nin amacını **“Milli istek ne İslam birliği ve ne de Turancılık, yegâne gaye Mütareke esnasındaki hudutlarımız dâhilinde kalan İslamları birbirinden ayırmamak, liberal yani hür bir hükümet teşkil eylemek”**¹³ diye açıklamışlardır.

“Ya İstiklal Ya Ölüm” parolasıyla M. Kemal Paşa liderliğinde başlayan Türk İstiklal Savaşı'nda Türk milliyetçiliği başlıca siyasi çağrı olduğu gibi yapılan bu mücadelede her yönüyle milli bir hareket özelliği taşımaktadır. Zaten bu savaşa o tarihlerde verilmiş olan Milli Mücadele ismi bile akla anında millet ve milliyetçilik kavramlarını getirmektedir. Buna benzer yine “Milli hareket”, “Milli Zafer”, “Hâkimiyet-i Milliye”, “Kuva-yı Milliye”, “Büyük Millet Meclisi” gibi Türk Milli Mücadelesinin buna benzer bütün kavramları, milliyetçilik ve ulusçuluk fikirlerini çağrıştırmakta ve bu fikirleri gerçekleştirme gayesinde bu yola çıkmış olunduğunun kanıtıdır. Bu gibi kavramlar Osmanlı Devleti yerine kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyetinin temel taşlarını oluşturmuştur. Bu bakımdan Milli Mücadele Türk milletinin benliğinin şuuruna varıp bunu benimsemesi ve bu yolda hareket etmesini sağlamıştır diyebiliriz. Yine bu dönem itibariyle milli duyguların yanı sıra dini duygularında varlığını ve bu duyguların da şahlanışta ve harekete geçişte etkilerinin

¹² İbrahimoglu, age, s. 180 (geniş bilgi için bkz. Utkan Kocatürk, Kaynakçalı Atatürk Günlüğü)

¹³ Age. S.181 (Kazım Karabekir, İstiklal Harbimizin esasları)

olduğunu unutmamak lazımdır. Çünkü Milli Mücadelede İslamiyet'in de milli duyguları perçinleyici vasfı görülmüştür. Mesela, M. Kemal Atatürk'e "Gazi" unvanının verilmesi ve yine Mehmet Akif Ersoy'un yazmış olduğu İstiklal Marşımız Milli Mücadelenin milliliği yanında dini hüvviyetinide tasvir etmektedir.¹⁴

Milli Mücadele, bu safhalardan sonraki izlediği yol itibariyle, Milli şuur önce "Milli İradeye" daha sonra da "Milli Egemenliğe" dönüşmüştür. Bu dönüşümden anlaşılacağı üzere Milli Mücadele, sadece topraklarını kurtarmak için çarpışan halk yığınının verdiği mücadele olmaktan çıkarılmış ve bir ideal ve ülkü uğrunda verilen mücadele halini almıştır. Bu bakımdandır ki, Milli Mücadelenin yüksek Milliyetçilik duygularıyla ve bağımsızlık uğruna verilmiş olduğunu ana hatlarıyla şu şekilde vermek mümkündür:

- I. Mustafa Kemal Atatürk, Osmanlı Devleti tarafından verilmiş olan bütün resmi sıfat ve kimliklerinden sıyrılarak, Türk Milletinin tek kurtuluş çaresi olan Milli Mücadelenin, bütün zorluklarına karşın liderliğini üstlenmiştir. M. Kemal'in Milli Mücadelenin başına geçmesi, Türklük hareketinin sembolü ve milli benliğin yegâne temsilcisi haline getirmiştir.
- II. Atatürk'ün, resmi görevleri dışında Anadolu ve Rumeli'nin her tarafıyla haberleşmiş ve Türk Milletine zor anlar yaşatan işgallerin, çeşitli miting ve gösterilerle protesto edilmesini istemiştir. Bu sebepten dolayı, bütün bağımsız mutasarrıflara, kolordu komutanlıklarına ve ordu müfettişliklerine 28 Mayıs 1919 tarihinde bir genelge yayınlamıştır. Türklük şuurunun bütün memlekette uyandırma ve harekete geçirme çalışmaları sonuç vermiş ve yapılan mitinglerin etkileri geniş olmuştur.

Böylece, yıkılmış bir devletin arkasından, Türkçülüğün dipdiri maneviyatı gün yüzüne çıkmıştır.

¹⁴ Yusuf Sarımay, **Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1996, s. 44-47

- III. Yine, 22 Haziran 1919 tarihinde Anadolu'nun bütün askeri ve mülki erkânına Amasya Tamimi gönderilmiştir. Gönderilen bu tamimde **“Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.”** İbaresini kullanılmıştır. Bu ibareyle Türkçülük ve Milliyetçilik anlayışının “Milli Şuur”dan “Milli İrade”ye uzanmasının ilk teşebbüsüdür.
- IV. 23 Temmuz- 7 Ağustos tarihleri arasında Erzurum Kongresi içeriği ve elde ettiği sonuçlar itibariyle, millet bütünlüğünün korunacağı ve vatan topraklarının kabul edilmiş milli sınırlar içerisinde kalan sınırlarla bölünmezliğinin kabul edilmesi Milli bütünlüğün ifadesidir. Erzurum kongresi bu özelliğiyle daha sonraki Misak-ı Milli'nin de esaslarını belirtmiştir.
- V. Kuva-yı Milliye'nin ferdiyetten yani bölgesel çıkarılarak genel bir manaya sokulduğu Sivas Kongresi(4–11 Eylül1919) yapılmıştır. Sivas Kongresinde alınan kararlar yurdun bütün bölümünü teşkil edecek şekilde, bütün cemiyetler birleştirilmiş ve bütünleştirilmiştir. İstanbul hükümetiyle ilişkiler kesilmiştir. Bu şekliyle Sivas Kongresi, Türk şuurunun milli iradeye dönüşünün daha doğrusu ferdi iradeden çıkıp millete geçişinin belgesi niteliğindedir. Sivas'ta kongre sonrasında çıkarılmaya başlanılan bir gazeteye **“İrade-i Milliye”** adının verilmiş olması da Milli heyecanın ne kadar sıcak olduğunun kanıtıdır.
- VI. Yine yurdun her köşesinden temsilcilerin katılımıyla toplanmış olan İstanbul'daki Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda, oy birliğiyle kabul edilmiş olan ve M. Kemal Atatürk tarafından metni hazırlanmış **Misak-ı Milli(Milli And)** , içeriği yönünden sınırları vatan mefhumunda değerlendirilmesini sağlayacak, milliyetçilik

anlayışına açıklık getirecek ve daha sonraki Türkiye Cumhuriyetinin milli sınırları bu belgeyle çizilecektir.

- VII. 23 Nisan 1920 de Ankara’da Büyük Millet Meclisinin açılışı, Türk milli mücadelesinin programının açıklanması “Milli Hâkimiyet” kavramındaki yüksek maneviyatın ispatı niteliğindedir.
- VIII. Sakarya Meydan Muharebesi ve kesin bir sonuç ifade eden Büyük Taarruz, bağımsızlık ve istiklal için, milletin savaş ve acıları göze alarak girişmesi, azim ve birlik beraberlik bilincinin göstergesidir.
- IX. Türk Milletinin inandığı dava uğruna, bütün fedakârlıkları göze alarak “Kuva-yı Milliye Ruhu” adı altında milli mücadeleyi gerçekleştirmesi sadece bir şeyle açıklanabilir: o da milli maneviyat ve bilincin ruhsal varlığıdır.
- X. 29 Ekim 1923’te Cumhuriyetin ilanı, bağımsız Türkiye Devleti kurma hayalleri için verilen Milli Mücadelenin milletin hâkimiyetine ulaşılmasının kesin zaferidir. Bu manada Türklüğün, modern devlet yapısı, ilerici bir millet ve milliyetçilik anlayışı içerisinde bulunarak kendi sosyal etkilerini tamamlayarak vatan kavramıyla doğuşudur.
- XI. Sonuç olarak belirtmemiz gerekir ki: Osmanlı devletinin kırıntıları arasından çıkışın ve yani bir bağımsız devlet kuruluşun ve tarihte dünya da bir benzerine rastlanılması imkânsız olan Türk İstiklal Savaşının, taşıdığı çok yönlü derin kapsamlı özellikleri vardır. Özellikleriyle birlikte bu Milli Mücadele bir bütün olarak Türk Rönesans’ı diyebileceğimiz yeniden doğuşun timsalidir.

XII. Dünya çapında hayranlıkla karşılanması ve etki alanlarının geniş bir alana yayılıp, doğunun mazlum milletlerinin de milli bir uyanışa ve bilince ulaşmasını da sağlaması yönünden göz önünde bulundurursak, Türk Milli Mücadelesi örnek mahiyettedir.¹⁵

Milli Mücadele döneminde Mustafa Kemal Paşanın liderliğinde harekete geçen Türk Milliyetçiliği, olaylar ilerledikçe bir devlet mekanizması şeklinde tecelli etmiştir. Yani Mustafa Kemal Paşa, Osmanlı bünyesinde gün yüzüne çıkmış sancılı bir şekilde yarım yüzyılı bulan Türkleşme hareketlerinin birikim ve tecrübelerinden faydalanarak milli bir devlet fikrine ulaşmıştır. Bu fikirler ışığında milletin varlığını ve gücünü arkasında hisseden M. Kemal, Osmanlı zihniyeti olan kozmopolit ve ümmet düşüncesi yerine kökü Türk milletine dayanan Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur.¹⁶

Türkiye Cumhuriyeti'nin başta Büyük Millet Meclisi olarak kurulması, daha sonra gerçek ismini alması, Türk milliyetçiliğinin geçtiği zor sınavlardan sonra Türkçülük idealinin gerçekleşmesi demektir. Bazı Türkçü düşünceye sahip insanların hayatları boyunca gerçekleşmesini bekledikleri veya gerçekleşmesini ümit dahi etmedikleri ideal, bir Türk dâhisinin sabrı ve dehası ile gerçek olmuş, Milli Türk devleti kurulmuştur.¹⁷

Bilindiği üzere Mustafa Kemal Atatürk sadece bir asker, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, ordu komutanı, cumhur-u reis değil aynı zamanda Türk milletinin ihtiyaçlarını tam manasıyla görebilmiş ve bu yolda çeşitli inkılâplar yapmış bir fikir adamıdır. Bundan dolayı Cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleştirilen inkılâplar, yeni kurulmuş devletin ve Türk milletini ileri medeniyetler seviyesine kavuşturacak köklü sosyal tedbirlerdir. Bu tedbirler kuvvetini tarih şuuru ve bilincinden alarak beslenmiş yenileşme çabalarıdır. Tabi ki

¹⁵ Korkmaz, **agm**, s. 55- 57

¹⁶ Sarıay, **age**, s. 51

¹⁷ Yusuf Akçuraoğlu, **Türkçülük ve Dış Türkler**, Toker Yayınları, İstanbul, 1990, s.193

Atatürk bu inkılâpları gerçekleştirirken üzerinde durduğu diğer bir konu da, Milli Mücadele Döneminde ispatını gördüğümüz yaşama azmi ve bilincinin temeli olan “Milli Şuur” diyebiliriz. Bu sebeplerden dolayı, Türk Milletinin gerek sosyal olarak gerek siyasi olarak milli birlik ve beraberlik çatısı altında varlığını şerefli bir şekilde sürdürebilmesi ve koruyabilmesi ancak milli bilincinin farkında olmasıyla sağlanabilir. **“ Benim hayatta tek öğrenme kaynağım, servetim, Türklükten başka bir şey değildir.”** diyen M. Kemal Atatürk, Osmanlı Devleti’nin yıkılmasını Türklük bilincinden uzaklaşması ve unutulması olarak açıklar.¹⁸

Kurulan yeni cumhuriyet, bizzat Türkler tarafından Türk toprakları üzerinde kurulmuş, gerek kuruluş için yapılan mücadeleler gerekse kuruluş dönemindeki karakter olarak Türklerden oluşan milli bir devlettir. Bu nedenle takip edilecek politikanında milli olması gerekmektedir. Öyle ki Milli Mücadele Döneminde devam eden milliyetçilik anlayışı Cumhuriyet Dönemi’ne de aynen taşınmıştır.

Osmanlı Devletinin yıkılması sonucunda, daha önceleri hüküm süren bütün politika ve görüşler tamamıyla halkın üzerindeki tesirini yitirmiştir. Osmanlıcılık azınlıkların çeşitli isyan ve başkaldırıları sonucu parçalanmış, İslamiyetçilik ve Pantürkçülük’te imparatorluğu uçuruma sürüklenmekten kurtulamamıştır. Fakat Türkçülük düşüncesi belli oranlarda yeni kurulan devletin politika ve ideolojilerine yansımıştır.¹⁹

Osmanlı devleti imparatorluk vasfı içerisinde Türk toplumsal yapısına gereken önemin verilmediğini gören Mustafa Kemal, Türkçülük ve milliyetçilik fikirlerinin devlet politikası ve şuru olarak Osmanlı toplum yapısında gecikmesini, yıkılışının yegane sebebi olduğunu söyler: **“... Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak ilk önce biz kendi benliğimize bu hürmeti hissen, fikren ve fiilen bütün ef’al ve harekâtımızla gösterelim; bilelim ki milli benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avıdır.”** demektedir. Bu gibi sözleriyle milletlerin yaşayabilmeleri için kesinlikle milli şuurlarının farkında olmalarını ve milliyet ve

¹⁸ Korkmaz, **agm**, s. 57- 58

¹⁹ Aydın, **age**, s. 31

milliyetçilik fikirlerini ülke politika ve sosyal hayatına tatbik etmeleri gerektiğini her fırsatta dile getirmiştir. Bundan dolayı M. Kemal Türkiye cumhuriyetinin tarih meydanlarına çıkmasından itibaren, millet ve milliyetçilik kavramlarının devlet politikası programına almış ve Türk milletine aşlamıştır.²⁰ Bu politika ve söylevlerinin sonucu, büyük acı ve felaketler yaşamış olan Türk milletini kaybetmiş olduğu güven duygusuna kavuşturmuştur. Osmanlı Devletinin çöküş dönemlerinde bir kısım yarı aydınların kapılmış oldukları aşağılık duygusunu kaldırmış ve Türk olmanın heyecanına ve gururuna tekrar kavuşmasını sağlamıştır.²¹

Görülüyor ki: Mustafa Kemal Atatürk, çeşitli sancılarla Milli Mücadele döneminde uyandırdığı “kuva-yı Milliye” ruhu ile gerekse milli mücadeleden sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni kurması ve bu kurduğu devlet politikasında Türklük şuuruna önem vermiş ve bu şuurun her zaman uyanık ve canlı kalması felsefesini kendine amaç edinerek bu fikirleri devlet politikası olarak hâkim kılmıştır.²²

Dediğimiz üzere Cumhuriyet Döneminde dil, kültür, tarih alanlarında girişilen devlet politikaları devamedegitmiştir. Bu amaç etrafında toplanılan çalışmalar sosyal alanlarda da devam etmiştir. Bu sosyal alanlarda girişilen çalışmalar sadece devlet bünyesinde olmamış teşkilatlar ve topluluklar yardımıyla da şuur her zaman için ayakta tutulmaya karar verilmiştir. Bu teşkilatların en geniş etkiye sahip olanı ise ve bizzat M. Kemal Atatürk tarafından maddi ve manevi şekilde desteklenmiş olan, büyük zaferden sonra ülke genelinde tekrar açılmaya başlayan **Türk Ocakları**’dır.

²⁰ Sarımay, **age**, s. 54

²¹ Turhan Feyzioğlu, “Atatürk ve Milliyetçilik“, Atatürk Araştırmaları Merkezi Dergisi, Sayı 2, Cilt I, Mart 1985 s. 353

²² Korkmaz, **agm**, s. 60

A) TÜRK OCAKLARI

Türk Ocağı, Türkiye Cumhuriyeti'nin yakın tarihinde gerçekleştirilen gerek kuruluş gerekse kuruluş tamamlandıktan sonra ilke ve inkılaplar ve gelişmeler yönünden önemli bir kilometre taşıdır. Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesindeki son zamanlarında içerisinde bulunduğu kozmopolit yapıya bir tepki olarak doğmuştur diyebiliriz. Bu oluşan tepkiler ışığında oluşan milliyetçilik ve Türkçülük fikirlerinin etki alanlarının oluşmasında ve genişlemesinde en büyük rolü oynayan teşkilat, Türk Ocağıdır. Türk Ocağı, çağın ihtiyaçlarından doğan bir atılımla, o zamanın yüksek öğretim camiasının istek ve girişimleriyle kurulmuştur. O günün şartlarında siyasetle uğraşmamayı kendilerine amaç edinen ocakçıların bu örgütlenmeleri, önce fiili bir süreçten geçmiş daha sonra da kuruluş resmileştirilmiştir.²³

Türk milliyetçiliği hareketini, oluşturmak ve geliştirmek amaçlı II. Meşrutiyet Döneminde kurulmuş olan dernekler içerisinde en uzun ömürlü ve etkili olan Türk Ocakları, 20 Haziran 1327(3 Temmuz 1911) Pazartesi günü İstanbul'da faaliyete başlamıştır. Türk Ocağı'nın resmi kuruluş 9 Mart 1328 (22 Mart 1912) Cuma günüdür.²⁴

Türk ocağı, II. Meşrutiyet döneminde kurulmuş olan dernekler arasında en uzun ömürlüsü olması yanında üye sayısı, örgütlenmesi ve şube sayısı yönünden de, Türk milliyetçiliğini bilimsel manada işlemeyi ve yaymayı amaç edinmiş Türk Yurdu ve Türk Derneği gibi kuruluşlardan daha aktif bir konuma sahip olmuştur.²⁵

²³ Tarık Zafer Tunaya, **Türkiye'de Siyasal Partiler**, İletişim Yayınları, İstanbul 1998, Cilt I. (İkinci meşrutiyet dönemi), s. 459

²⁴ Mustafa Arıkan, Ahmet Deniz, “**Türk Ocaklarının Kapatılışı, Borçları ve Emlakinin Tasfiyesi**“, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Güz 2004, Sayı 15, s. 402–403

²⁵ Füsun Üstel, **İmparatorluktan Ulus Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912–1931)**, İletişim Yayınları, İstanbul 1997, s. 51 Hamdullah Suphi Tanrıöver, “**Ne İstiyorsunuz**“, Türk Yurdu, no. 239, Aralık 259 s. 409 Hamdullah Suphi bu derneklere ilave olarak şu dernekleri de eklemiştir; Donanma Cemiyeti, Türk Tevaün Cemiyeti, Türk Derneği, Matbat Cemiyeti, Muallimler Birliği, Türk

Ocağın fiili ve resmi kuruluş tarihleri arasındaki 9 aylık dönem, bir bekleme zamanının olduğunu göstermektedir. Bunun nedenin ise, bazı kaynaklara göre, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin çeşitli engeller çıkararak teşkilatlanmanın önüne geçmek istemesidir. Bu duruma karşılık ocakçılar tarafından yoğun bir propaganda faaliyetlerine girişilerek kamuoyu oluşturulmuş ve üye sayısı arttırılmıştır. Bu kararlı tutum karşısında İttihat ve Terakki Cemiyeti kuruluş iznini vermek zorunda kalmıştır.²⁶

Celal Nuri'nin zamanın Jön Türk gazetesinde yayınlanan bir makalesinden etkilenen Askeriye Tıbbiye öğrencileri, bir Türk cemiyeti teşkil etmek amacıyla harekete geçmişlerdir. Askerlik mesleğinin cemiyet kurmaya izin vermemesinden dolayı, tıp fakültesinin öğrencileri adına temsilciler seçilmiştir. Bu temsilciler, Türk milliyetçiliğini yaymak ve bu fikirlerini teşkilat bünyesine almak amacıyla çeşitli çalışmalara girişerek bir beyanname yayınlamışlar ve bu dönemin aydınlarını ziyaret ederek yardımlarını talep etmişlerdir. Bu yardım teklifin kabul eden başlıca aydınlar şu şekildedir: *Mehmet Emin, Ahmet Ağaoğlu, Ahmet Ferit, Yusuf Akçuraoğlu, Mehmet Ali Tevfik, Fuat Sabit'tir.* Teklifi kabul eden bu aydınlar ve gençlerin temsilcileriyle Ağaoğlu'nun evinde toplanılarak, 'millet esasına müstenid' bir cemiyetin kurulmasına ve bu cemiyetin adının Türk Ocakları olmasına karar verilmiştir.(1911)²⁷ Nizamname hazırlanmış ve kuruluş bildirisiyle 15 Mart 1912 günü resmi makamlara sunulmuştur. ²⁸

Bu dönemde, bu arada Türk Yurdu Cemiyeti dergisi ve Türk Ocakları birleştirilmiştir. Ziya Gökalp'in Selanik'te çıkardığı Genç Kalemler Dergisi de

Neşr-i Maarif Cemiyeti, Türk Gücü, Türk Kadınlar Birliği, Milli Talim Terbiye Cemiyeti, İhtiyat Zabıtları Cemiyeti

²⁶ Orkun, "**Tarih Boyunca Türkçülük: Türk Ocağı Kuruluyor**", Sayı 59, www.orkun.com.tr
Ayrıca bu gecikmelerin yaşanmasında, Askeri Tıbbiye Yönetiminin yasaklamaları ve İttihat ve Terakkinin derneğin programına yakın ilgi göstermemesinin yanında heyete yakın ve içinde bulunanların arasındaki fikir ayrılıkları da bu durumun sebebidir. Geniş bilgi için bkz. Hüseyin Enver Sarp, "**Türk Ocağı Nasıl Kurulmuştu**" Türk Yurdu, no: 243, Nisan 1955, s. 747-748 Ayrıca, Füsün Üstel, Türk Ocakları, s. 53

²⁷ Türk Ocağı ismi önce Dr. Fuat Sabit tarafından "Türklük Ocağı" şeklin de önerilmişse de kongre üyeleri arasında karar kılınarak Sabit'in önerisinden etkilenilerek "Türk Ocağı" ismi kabul edilmiştir.

²⁸ Arıkan, Deniz, **agm**, s. 403

ocağın çalışmalarını yakından takip etmiş ve desteklemiştir. Türkçülük akımının bu öncü lideri, Selanik dönüşünde fiilen ocağın bünyesine katılmış ve çalışmalarda bulunmuştur.

Türk Ocağı 1912 yılı sonbaharında, gerekse balkan savaşlarından yenik çıkılmasında ocağın azınlıklar arasında ayrılıklar yarattığı iddiası gerekse başkan Ahmet Ferit'in maddi imkânsızlıklar nedeniyle ve **Ahrar Fırkası**'ni²⁹ kurma girişimleri nedeniyle başkanlıktan çekilmesiyle yönetim boşluğundan kaynaklanan zorluklar yaşanmıştır. Ocak ileri gelenleri fikir adamlarıyla bir araya gelerek toplantılar yapmışlar ve bu zor durumdan kurtuluş çareleri aramışlardır. Bu arada Hamdullah Suphi Türk Ocağı idare heyetine alınmış ve Darülfünun konferans salonunda yapılan kongrede Hamdullah Suphi başkan seçilmiş ve Türk Ocaklarında Hamdullah Suphili dönem başlamıştır.³⁰

Mütareke Dönemine kadar, İstanbul ve dışında ocağın 28 şubesi açılmış ve İstanbul merkez ocağının üye sayısı 2743'e kadar ulaşmıştır. 1913 ve 1918 tarihleri olmak üzere ocağın iki tane genel kongresi yapılmış bulunmaktaydı.

Türk Ocağı'nın kuruluşu, Meşrutiyet Dönemi itibariyle çok büyük yankılar uyandırmıştır. İnsanlar kitleler halinde ocağın çevresinde toplanarak, yıllardır özlemle bekledikleri milli ve manevi duygularına kavuşmuşçasına milliyetçilik ve Türkçülük fikri etrafında birleşmişlerdir. Ocak hızla gelişmiş ve teşkilatlanmıştır. Yazarlar, gazeteciler, müderrisler (profesörler) ve tabii ki, dönem itibariyle yalnızlık ve sahipsizlik duyguları içerisinde kalmış gençler günden güne fazlalaşarak bu cemiyete katılımlarını devam ettirmişlerdir.³¹

Türk Ocakları, II. Meşrutiyetin ilanından sonra Türk unsurunun kimlik bunalımından kurtulmasını sağlayarak geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır. Özellikle

²⁹ Üstel, Ahmet ferit'in Ahrar Fırkasını kurmak için ayrılacağını bildiriyor. Fakat Ahrar 1908 yılında kurulmuş ve Prens Sabahattin'e yakın bir partidir. Türkçülük fikriyle bu durum çelişmektedir.(Tarık Zafer Tunaya, **Türkiye'de Siyasal Partiler**, s. 175–205)

³⁰ Üstel, **age**, s. 56–57

³¹ Tunaya, **age**, s. 460–462

1913 yılından itibaren konferanslarla, konser ve toplantılarla Türk milletinin her alanda gelişmesini amaçlamıştır. Balkan Savaşlarından sonra İttihat ve Terakki Fırkası'nın da onayıyla, ırk temeline dayandırılan bir milliyetçilik anlayışı uğraşlarına girişilerek o zamanın bulanık ortamında Osmanlılık ve İslamlılık fikirlerinin ne olacağı kesin olmamasıyla birlikte Türkçülük fikrinin bünyelerde yer bulmasını ve hissedilmesini sağlamıştır. Sosyal yaşamda da kesin bir değişiklik arzusu içerisinde olan Türk Ocaklılar, toplumda kadınlarında temsil edilmesi yolunda çalışmalara girişmişler ve Halide Edip ve Müfide Ferit gibi Türk toplumsal hayatına yön veren kadınlarla Türkçülüğün sadece erkeklere mahsus bir çağrışım olmadığını kanıtlamışlardır. Türk Ocağının kadınlar üzerine bu açılımı çağdaşlaşmanın yanında, aynı zamanda antik Türk Kültürüne bağlılıklarını ve Türk Kültürü noktasında hassasiyetlerini de ortaya koymuştur.³²

Türk Ocaklarının 1912 yılında yayınlanan nizamnamesine göre: **“Ocak maksadını tahsile çalışırken sırf milli ve içtimai bir vaziyette kalacak, asla siyasetle uğraşmayacak ve hiçbir vakit siyasi fırkalara hadim bulunmayacaktır.”** (4. Madde) hükmü yer almıştır. Daha sonra 1918 yılında yapılan bir düzenlemeye göre bu madde **“Ocak siyasetle uğraşmaz, hiçbir ocaklı cemiyeti siyasi emellerine alet edilemez”** şeklinde değiştirilmiştir. Fakat dönem itibariyle, ocakların gerek kuruluş ve gerek işleyiş zamanları siyasetin zamanın şartlarıyla iç içe olduğu bir döneme rastlamaktadır.³³ Siyasetin ve beraberinde İttihat ve Terakki'nin Türk Ocaklarına nüfuz etmesi Hüseyinzade ve Gökalp aracılığıyla olmuştur.³⁴ Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı açısından ülkenin düştüğü zor şartlar ve buna karşılık gelişen milliyetçilik fikirleri ile Türkçülük idealinin siyasi bir mahiyet kazanmaya başlaması ocağın çalışmalarını etkilememiş olması düşünülemez. Türk Ocakları özellikle bu dönem itibariyle, Türkçülüğün ve Türk milliyetçiliğinin siyasal alana intikalinden sonra öncelere nispeten daha aktif bir rol

³² Üstel, **age**, s.62–69 1913 yılında “Yeni Turan“ adlı sahne oyunu Türk Ocaklarında kadınlar tarafından sahnelenmek istenmişti. Fakat hükümet bunu engellemiş ve Hamdullah Suphi hükümeti Türk Kültüründen ayrılmakla ve İslam medeniyetinin tutuculuğuyla yüz yıldır eski Türk kültürünün kadınlara sağladığı hak ve özgürlüklerden uzaklaşılacağını buna karşılık hükümetin cesaretli davranmamasını korkaklıkla adlandırmıştır.

³³ Arıkan-Deniz, **agm**, s. 404-

³⁴ Hilmi Ziya Ülken, **Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, y.y 2001, s. 218

oynayacaktır.³⁵ Ocağın savunmuş olduğu Türkçülük akımı bu gelişen olayların etkisiyle siyasi bir renk kazanmaya başlamış ve bu gelişmeye paralel olarak İttihat ve Terakki açıkça Turancılık ideolojisine yönelmiştir.³⁶

İttihat ve Terakki ile Türk Ocakları zamanın şartları itibariyle zaman zaman aralarında yakınlaşma meydana gelmişse de hiçbir zaman tamamıyla bir bütünleşme, fikir ortaklığı yaşanmamıştır. Hatta İttihat ve Terakki I. Dünya Savaşı sonlarına doğru Türk Ocaklarını kendisine rakip olarak görmeye başlamış ve ilişkiler bozulmuştur. Fakat zaman zaman parti ileri gelenlerinden Hüseyin Cahit ve Enver Paşa Ocağa maddi yardımda bulunmuşlardır.³⁷

I. Dünya Savaşından mağlup çıkan Osmanlı Devleti'nin savaş sonunda imza ettiği Mondros Mütarekesi ile milli varlığı tehlikede gören ocak mensupları, bu gelişen olaylar karşısında Osmanlı Devleti'ne ve işgalci kuvvetlere karşı tavır alacaklar ve ister istemez faaliyetlerini siyasi alana kaydırmak zorunda kalacaklardır.³⁸ Bundan dolayıdır ki İstanbul'un işgali sırasında Türk Ocakları Genel Merkezi ilk basılan ve kapatılan yerler arasında yer alacaktır.³⁹ Türk Ocaklarına bu şekilde baskıları Dr. Hasan Ferit Cansever başından geçen şu olayla aktarmıştır; *“Çanakkale’de kendilerini yenen Türk ordularının merkezlerinden önce, Türk Ocağı’nu arayıp gelen İngiliz subayına ziyaretlerinin bu sebebini soran Hamdullah Bey’e cevaben İngiliz subayı, Çanakkale’de savaşan Türkerlerinin bambaşka bir ruh ile donatılmış olarak harp ettiklerini ve bu millî ruhu aşıl原因an kuruluşun da Türk Ocağı olduğunu öğrendikleri için her şeyden önce bu manevî kudreti yapan müesseseyi ortadan kaldırmak en birinci vazifeleri olduğu için, Ocağı arayıp*

³⁵ Ali Engin Oba, **Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu**, İmge Yayınları, Ankara 1995, s. 230 ayrıca bkz.

İsmail Acar, **Türk Ocakları**, Türk Ocakları Yayınları, Balıkesir 2004 s. 37

³⁶ Üstel, **age**, s.72 I. Dünya Savaşı'nın ilk günlerinde Harbiye Nezareti Türk ocaklarına özel bir ilgi göstermiştir. Enver Paşa bir yandan milliyetçilikle belirlenmiş izcilik hareketini desteklerken, bir yandan da başkumandan vekili olarak Hamdullah Suphi'yi Harbiye Nezaretine davet etmiş ve görüşme yapmıştır.

³⁷ Nizam Önen, **“Turancı hareketler: Macaristan ve Türkiye(1910–1944)“**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2003, s. 120–121 (Türk Ocağı ilk yardımı “Tanin“ gazetesi başyazarı Hüseyin Cahit den 50 altın olarak almıştır. Yine aynı şekilde Enver Paşa'da Türk Tarih Kurumu arşivinde bulunan belgeye göre “Ahmet Ağaoğlu bey'e bin lira veriniz“ şeklinde kendi el yazmasıyla yaveri Kazım Orbay'a yazdığı bir nottan anlaşılmaktadır. Ayrıca bakınız: Fusun Üstel, Türk Ocakları, s. 74)

³⁸ Arıkan-Deniz, **agm**, s. 404

³⁹ Necmeddin Sefercioğlu, **“Türk Ocağı ve Türk Yurdu(I)“**, Orkun, Mayıs 2001, Sayı: 39, s. 24

*bulduklarını ve bundan sonraki çalışmalarına imkân bırakmamak için Ocağı kapamaya geldiklerini söylemiş ve bu vazifesini de yapmıştır.*⁴⁰ İzmir’i işgal eden Yunanlılarda Türk Ocakları üzerinde baskı uygulayarak Türk ocaklarını kapatmışlardır. Yine aynı şekilde İzmir’de de Ocaklılar Milli Mücadele Döneminde çalışmalarına devam etmişler ve manevi ruhu ayakta tutmuşlardır.⁴¹

Ocakçılar, İstanbul’un işgali üzerine Anadolu’da ki mücadeleyi gerçekleştirmek amacıyla Anadolu’ya geçmişler ve maddi ve manevi varlıklarıyla bu çalışmalara katılmışlardır. Milli Mücadele Döneminde Türk Ocakları mensupları gerek fikriyat ve gerekse teşkilatlanma safhasında, Türklüğün kurtuluşu amacıyla Mustafa Kemal’in yanında yer almışlardır.⁴²

Türk Ocağı, Mütareke Dönemi İstanbul’unda milli duyguları uyanık ve canlı olmuştur. İşgaller protesto edilmiş ve mitinglerde durumları ateşleyici konuşmalar yapılmıştır. Teceddüt Fırkası, Milli Kongre ve Milli Türk Fırkası kuruluşlarında ocağın payı olmuştur. Türk Ocakları baskıların arttığı bu dönemde çalışmalarına ara vererek kapatılmıştır.⁴³ Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuyla, imparatorluk döneminde kurulmuş olan, Türklük ve milli duygular açısından etkisi büyük olan Türk Ocakları, yeni rejim ortamında yeniden teşkilatlanmıştır.⁴⁴

Milli Mücadele döneminin zor şartları nedeniyle birçok şubesi kapanan Türk Ocakları, cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte 1922 yılı itibarıyla, ülkenin her köşesinde tekrar hızlı bir şekilde açılmaya başlamıştır. 1926 yılında şube sayısı

⁴⁰ İsmail Acar, **Türk Ocakları 1912–1931**, Türk Ocakları yayınları, Balıkesir, 2004, s. 44

⁴¹ Redd-i ilhak cemiyetinin beyannamesi, Halit (Moralı) tarafından İzmir Türk Ocağında yazılmıştır.

⁴² Arıkan, Deniz, **agm**, s. 404–405 Gençlere her fırsatta Milli Şuuru aşılamaaya çalışan Türk Ocakları I. Dünya savaşının başlaması üzerine üyelerini, özellikle Çanakkale cephesine göndermiş ve burada birçok Türk Ocaklı şehit olmuştur. İsmail Acar, Türk Ocakları, s. 37

⁴³ O Günün şartlarında çalışmalarına ara veren Türk ocakları tamamıyla çalışmalarını kesmemiştir. Fakat İngilizler tarafından İstanbul’un işgali sırasında Türk Ocağı basılarak kapatılacak(12 Mart 1920) olsa da Ocaklılar çalışmalarını şahsi veya gruplar halinde devam ettirmişlerdir. Bu günlere atıfla Ocağın başkanı Hamdullah Suphi, ““Nerede bir avuç Türk varsa, emin olabilirsiniz, orada bir Türk Ocağı vardır. Bu Ocak bazen göze görünür; bazen de göze görünmez. Göze

Görünmeyenler göze görünenlerden daha az canlı değildir.” Demişdir. Hitabe metni için Bkz. Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Zeynep Kerman, Necat Birinci, Abdullah Uçman, **Atatürk Devri Fikir Hayatı II**, Kültür Bakanlığı Yayınları / 469; Atatürk Dizisi / 10, Ankara, 1992, s. 615

⁴⁴ Tunaya, **age**, s. 465

217'ye, üye sayısı ise 30.000'e ulaşmıştır. Bu şekilde hızlı bir artışla teşkilatlanan Türk Ocaklarının etki alanlarının bu kadar genişlemesinin sebebi şüphesiz ki Mustafa Kemal ve devlet tarafından desteklenmesiyle açıklanabilir. Mustafa Kemal, Türk Ocakları vasıtasıyla yeni kurulan Türkiye cumhuriyetinin fikir yapısının oluşmasını ve milli hassasiyetlerin halk arasında kabul görmesini sağlamıştır.⁴⁵

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde, Mustafa Kemal'in Türk Ocaklarına yüklediği misyonun yapılan devrimlerin ve gelişmelerin halka anlatılması yönündedir. 1925'te Atatürk'ün söylediği şu tümcelerle, **“Bu gibi toplumsal ocaklar hep Batı medeniyetlerinde yoğunlaşmıştır. Şimdi Doğu, bu boşluğun cezasını çekmektedir. Türk Cumhuriyetinin devrimi ocaklara dayanmaktadır.”** Türk devrimi öncesi ve sonrasında Türk Ocaklarının ne kadar büyük bir mahiyette olduğunun ispatı niteliğindedir.⁴⁶

Yine Atatürk, 26 Nisan 1926'da kendini ziyarete gelen Türk Ocakları delegelerine, **“Biz doğrudan doğruya milletseveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun bireyleri, ne kadar Türk kültürüyle doymuş olursa o topluluğa dayanan cumhuriyette güçlü olur. Türk Ocakları kuruluş tarihinden beri çok yüksek görevler yapmışlardır...”** demesinden M. Kemal'in Türk ocaklarına ve mensuplarına verdiği değeri görmemizde yardımcı olacaktır.⁴⁷

Türk Ocaklarının Kemalizm'e bağlılığına karşılık teşkilat içerisinde Pantürkçü fikirler ve eğilimler arada bir görülmüştür. Örneğin; Tatar kökenli Ayaz İshaki, Ali Rıza Seyfi gibi yazarların imzasıyla, Türk Ocaklarının yayın organı olan

⁴⁵ Arıkan-Deniz, **agm**, s. 406

⁴⁶ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III**, TTK Basımevi Ankara 1954, s. 35

⁴⁷ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**, Vakıf, 27.4.1926, **Türk Ocakları Delegelerine**, www.atam.gov.tr Türk Ocaklarının fahri başkanlığı görevini yürüten Mustafa Kemal Atatürk illere yaptığı ziyaretlerde daima Türk Ocaklarını da ziyaret etmiş ve desteklemiştir. Diğer devlet kurumlarının da ocaklarını desteklemesini tembih eden Mustafa Kemal Atatürk çok kez maddi yardımlarda bulunmuştur. Aralık 1922'de İstanbul Türk Ocağına üç bin lira, Ocak 1923'de Ankara Türk Ocağına bin lira, Mart 1923'de İzmir Türk Ocağı'na iki bin lira, 1923 Yılı'nı da Sivas Türk Ocağı'na 200 lira, Zonguldak Türk Ocağı'na 200lira maddi yardımda bulunmuştur. Bkz. Dr. Eren Akçiçek, Dr. Mehmet Karayaman **Atatürk'ün Türk Ocaklarını Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar**,

Türk Yurdu dergisinde Pantürkist yazı ve makalelere rastlamak mümkündür. İşte bu dönemde bu ve buna benzer fikirler itibariyle yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti, Rusya ve benzeri ülkeler bünyesinde bulunan Türk unsurlarla ilgilenmeyi erken bulmakla beraber yeni düşmanlıklar kazanmak istememiş ve bu durum yeni cumhuriyetin Türkçülük politikalarını etkilemiştir. Her ne kadar ocağın başkanı Hamdullah Suphi tarafından 1927 yılında devlet politikasına uygun olarak, ocak faaliyet ve çalışmalarının alanlarının sınırı Misak-ı Milli ile ölçüt olarak verilmişse de üyeler arasında Pantürkçü fikirler konuşulmaya devam etmiştir.⁴⁸

1930 Türkiye cumhuriyeti tarihinde zuhura gelen olaylar ve özellikle ülke genelinde yaşanmış ve derin olarak hissedilmiş ekonomik buhran, bizzat M. Kemal'in girişimleriyle kurulmuş olan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Cumhuriyet açısından zararlı faaliyet ve girişimleri ve Menemen Hadisesi, çok sesli ve özgürlükçü idare ve inkılabın, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti kamuoyu arasında olgunlaşıp yerleşemediğinin göstergesi olmuştur.⁴⁹

Türk Ocaklarının kapatılma sürecinde gerçekleşmiş olan şu olay durumu açıklar niteliktedir; bilindiği üzere Gazi Mustafa Kemal Paşa tarafından Fethi (Okyar) Bey'e Serbest Cumhuriyet Fırkası kurdurulmuştu. Ülkede çok partili demokratik hayatın yerleşmesi için Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın teşvikiyle kurulan partiye, Türk Ocakları Başkanı Hamdullah Suphi Bey'in açıkça destek vermesi, "Bu Sesi Koruyacaksınız!" başlığını taşıyan ve CHP'ye yönelik eleştiriler içeren bir yazı kaleme alması, CHPlileri kızdırmıştır. Ocaklılar, her yerde yeni partiye akın etmiş, bazı yerlerde de CHPlilerle sürtüşmeler yaşanmıştır.⁵⁰

Bu durum karşısında bizzat M. Kemal ve Cumhuriyet Halk Fırkası yöneticileri, ülkenin içinde bulunduğu bu sosyal, kültürel ve ekonomik problemleri

⁴⁸ Faruk Ayın, "Cumhuriyet Döneminde Türkçülük Hareketleri(1931-1945)", Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1998, s. 38-39

⁴⁹ Age

⁵⁰ Eren Akçiçek-Mehmet Karayaman, **Atatürk'ün Türk Ocaklarını Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar**, Ege Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü yayınları, İzmir, 2007, s.44

çözmek amacıyla yeni politika arayışları içerisine girmişlerdir. Sonuç olarak; Cumhuriyet Halk Fırkası'nın siyasi ve idealler yönünden yeniden bir oluşum belirlenmesi ve ülkede tek elden gerçekleşecek parti yönetiminin kurulması bu buhran ve karışıklardan çıkmanın tek çaresi olarak kabul edilmiştir.⁵¹

Tüm güç ve siyasi çalışmaların tek elde toplanması politikalarının yerine getirilişi olarak, Türk Ocaklarının Cumhuriyet Halk Fırkası içine alınarak eritilmesi, kapatılmanın en gerçekçi ve genel sebebini oluşturur. Siyasi çalışmaların tek elde toplanması uygulamalarının başlangıcı olarak kabul edebileceğimiz 1931 yılı Türk Ocaklarının kapatılmasıyla başlayan süreç, 1935 yılına kadar ülke genelinde faaliyet gösteren bir çok cemiyet ve derneklerin çeşitli sebeplerle ya kapatılmasıyla ya da kendilerini fes etmeleriyle sonuçlanmıştır.⁵² Bu kapanma ve işleyişin gelişmesini anlamak, M. Kemal tarafından şu şekilde açıklanmıştır: **“Milletlerin tarihinde bazı devirler vardır ki, muayyen maksatlara erişebilmek için maddi ve manevi ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamette sevk etmek lazımdır. Memleketin ve inkılâbın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı masuniyeti için, bütün milliyetçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lazımdır. Teessüsü tarihinden beri ilmi sahada halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tamime sadakatle ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri sevk etmiş olan Türk Ocaklarının aynı esasları siyasi ve tatbiki sahada tahakkuk ettiren fırkamla ve bütün manası ile yekvücut olarak çalışmalarını münasip görürüm. Bu kararım ise, milli müessese hakkında duyduğum itimat ve emniyetin ifadesidir. Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidirler.”⁵³**

Bu gelişmeler üzerine Türk Ocakları acil olarak 10 Nisan 1931'de olağanüstü kurultaya çağrılarak, ocakların kapatılması kabul edilmiştir. Yine 1931 Mayısının 10-18 tarihleri arasında toplanan Cumhuriyet Halk Fırkasının üçüncü büyük

⁵¹ Aydın, *Age*, s. 40

⁵² Arıkan-Deniz, *agm*, s. 413

⁵³ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1918–1937)*, TTK Basımevi Ankara 1954 s. 88–89, Aydın, *age*, s. 41

kongresinde, Türk Ocaklarının mal varlığı ve bütün gayrimenkullerinin Cumhuriyet Halk Fırkasına devrine karar verilmiştir.⁵⁴

Türk Ocaklarının kapatılması ile ilgili olarak birçok sebepler ortaya atılmıştır. Bu iddialar genel olarak şu şekildedir:

- I. Türk Ocakları yöneticilerinin siyasetle uğraşması ve siyasi bir güç haline gelmeleri
- II. İlimi ve kültürel çalışmaları kuruluşunda kendine gaye edinen Türk ocaklarının, ülke genelinde birçok şubesinin açılması ve ilmi çalışmalardan uzaklaşmasını, genel merkezin kontrol edemeyip bu yeni açılan şubelerde otorite sağlayamaması
- III. Ocak bünyesindeki aydın kesimin milliyetçi ve Türkçü düşüncelerinin ırkçı ve Turancılığı çağrıştırır mahiyet kazanması sonucunda, ülke bünyesinde Türkleri yoğun olarak barındıran Rusya Devleti'nin Türk Ocakları faaliyetlerinden rahatsızlık duymaları⁵⁵
- IV. Nazizm'in ve Faşizm'in Avrupa'yı tehdit ettiği 1930-31 yıllarda, ocak bünyesinde oluşturulan örgütlenmelerin Faşizm'e yatkın olması nedeniyle M. Kemal'in gençliği bu gibi tehlikelerden korumaya çalışmasından dolayı kaynaklanan kaygılar⁵⁶
- V. Dış Türklerin de ocak bünyesinde gelişen fikir ve akımlardan etkilenerek kendi ülkelerinde de Türk Ocakları şubelerini açmak istemeleri⁵⁷,
- VI. Türk Ocakları Reisi Hamdullah Suphi'nin ve İsmet İnönü arasındaki çeşitli sorunların olmasına sebep olacak olan cumhuriyet balosunda

⁵⁴ Aydın, **age**, s. 41

⁵⁵ **Hamdullah Suphi TANRIÖVER**, bu konuda, "*Bazı memleketlerin sefirleri Ocağı daima endişe veren faaliyetlerin merkezi olarak bilirler ve ufak fasılalarla Hariciye Vekâletine gelerek müessesemizden şikâyetle bulunurlardı... Türk millî şuurunun kendi memleketlerine girmesini tehlike sayıyorlardı. Şimal memleketlerinden birinin Bahriye Nezareti, neşrettiği salnâme de Türk Ocaklarını **Asya kundakçıları** diye kaydeder.*" demektedir. Şöyleki, 1923 – 1934 arası Rusya'nın Ankara büyük elçisi Suritch (Suriç), Ocakların çalışmalarından rahatsız olduklarını Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü'ye (Aras) resmen söyleyerek şikâyetle bulunmuş ve tedbir alınmasını istemiştir. Bkz. İsmail Acar, **Türk Ocakları**, s. 92

⁵⁶ Arıkan-Deniz, **agm**, s. 413–414

⁵⁷ Aydın, **age**, s. 42

Hamdullah Suphi'nin misafirleri ev sahibi gibi karşılaması ve bu şekilde Türk Ocakları reisinin hareketiyle devlet içinde devlet gibi bir tablonun meydana gelmesi⁵⁸ ve buna benzer birçok neden ortaya sürülerek Türk ocaklarının kapatılma sebepleri ileri sürülmüştür.

Bu gelişen olaylar ve alınan kararlar ışığında Türk Ocakları 10 Nisan 1931 tarihinde kapatılmıştır. Tabii ki bu kapatılış yerini **Halkevlerinin** kuruluşuna bırakmıştır. Halkevleri açılmak üzere kapatılan Türk Ocakları bütün borç ve gayrimenkulleriyle Cumhuriyet Halk Fırkası'na devredilmiştir.⁵⁹

Meşrutiyet ve Millî Mücadele Dönemleri ile ve Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından itibaren 1930'lara kadar Türk toprakların da en dinamik, çalışkan ve güvenilir, en yaygın gönüllülerden oluşan millî bir fikir kuruluşu olan ve bu yönde çalışmalar yapan ve çalışmalarını gençlik ve gelecek idealleri uğruna yapan, en seçkin Türk aydınlarını bünyesinde toplayan 276 şubesi ve 30.000 üyesi bulunan Türk Ocakları, önce kademe kademe Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kontrolü altına alınmış ve, sonra da kapatılmıştır.⁶⁰

Toplum içerisinde giriştikleri fikirselle ve kültürel faaliyetlerle Türk sosyal hayatında büyük bir boşluğu dolduran Türk Ocaklarının kapanmasının etkisiyle, Türkçü birçok yayında durmuş ve Türkçülük faaliyetleri kesintiye uğramıştır. Ocağın kapanmasının sonucunda Türkçülük hareketleri resmîyetini kaybederek teşkilatsız kalmıştır. Fakat birçok milliyetçi şahsiyetlerin menfî çaba ve gayretleriyle Türkçülük hareketleri bu dönemde de, etki alanları dar olsa da devam etmiştir.⁶¹

⁵⁸ Adile Ayda, **Sadri Maksudi Arsal**, Kültür Bakanlığı Yayınları; Türk Büyükleri Dizisi, Ankara 1991, s. 169

⁵⁹ Arıkan, Deniz, **agm**, s. 415 Türk Ocakları'nın kapatılmasında, Cumhuriyet Halk Fırkası'na sağlanacak maddi gelirinde hesaba katıldığı bir gerçektir. Kapatıldığı yıl, 276 şubesi olan Türk Ocakları'nın, 147 şubesi dükkân,

Mağaza, arsa, değirmen, zeytinlik, sinema, bağ, bahçe, fırın, depo gibi gayrimenkullere sahip olup, bunlarında maddi değeri 1.312.000 TL idi. Ankara merkez binasının ve eşyasının hariç olduğu bu miktar, o günün şartlarında dünya genelinde yaşanan maddi sorunlar nedeniyle Fırkanın isteğini artırmış, Ocakların kapatılması ile büyük bir gayrimenkul CHF bütçesine dâhil edilmiştir. Bkz. Dr. Eren Akçiçek-Dr. Mehmet Karayaman, **Atatürk'ün Türk Ocaklarını Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar**, s. 47

⁶⁰ Acar, **age**, s. 89

⁶¹ Aydın, **age**, s. 43

B) TÜRKÇÜ YAYINLARLA İLGİLİ GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Yayınlar, özellikle süreli yayınlar, genel bir düşünce etrafında toplanılarak bilgi ve görüşleri kitaplara nazaran daha toplu ve özet şeklinde veren kaynaklardır. Be nedenle bilgi ve araştırma çevreleri bu gibi yayınlara diğer kaynaklardan daha çok ilgi gösterirler.

Bu tür düşünce dergilerinin diğer bir kolu da Türkçü yayınlar diye bahsettiğimiz ülkü dergileridir. Ülkesine bağlı insanların ülkü ve dünya görüşleri doğrultusunda bilgileri, görüşleri, düşünceleri daha iyi öğrenmek ve gelişen olayları takip edebilmek için bu tür dergi ve yayınlara her zaman ihtiyaç duymuşlardır. Bu tür dergilerle, fikirleri çerçevesinde ülkede gelişen olayları özümsemişler, olaylara bakış açısı oluşturarak, bilgi ve düşüncelerini geliştirme amacıyla olmuşlardır.

Bir düşünce ve fikir sistemi olan Türkçülük de, sistem ve gelişimini hızlandırmak ve geniş mecralara ulaşabilmek amacıyla, gerek dernek çatısı altında teşkilatlı olarak gerekse kaynakları kişilere dayanan menfi çalışmalarla süreli yayın girişimlerinde bulunulmuştur. Tabii ki bu tür yayınlar sadece Türk ülküsü çevresinde toplananlar tarafından sadece Türkiye topraklarıyla sınırlı kalmamıştır. Diğer Türk topraklarında ve hatta Afrika ve Amerika kıtalarında da bu şekilde Türkçü mecmua ve dergi çalışmaları yapılmıştır.

Türkçülük fikri etrafında toplanan ve bu fikri yaymaya çalışan bu dergiler genel olarak, uzun ömürlü olamamışlardır. Bunun sebepleri:

- I. Kişisel çabalarla oluşturulan bu dergilerin maddi bütçelerinin genellikle kişiler arasında toplanan az miktarlarla oluşturuluyor olması,

- II. Profesyonel bir kadro tarafından oluşturulmaması ve genellikle gerek basım aşamasında ve gerekse okurlarına ulaştırılması esnasında amatör bir ekibin kontrolünde olması,
- III. Kişisel çaba ve gayretlerle oluşturulan bu dergilerin genellikle elverişsiz basım evlerinde vücuda getirilerek, kullanılan kâğıtlar ve dizin açısından kaliteli şekilde oluşturulamaması,
- IV. O günün şartlarında haberleşme ve bu şekilde yayın yapan dergilerin reklam alanlarının dar olmasından kaynaklanan ve gerekse basımdan sonra dağıtım aşamasında imkânların yetersiz kalmasından kaynaklanan okuyucuya ulaşamama sorunları,
- V. Dönem itibariyle, bu tür yayınların mülki amirler tarafından bakanlar kurulu kararına başvurmadan dahi kişisel istekleri doğrultusunda kapatılabiliyor olmaları,
- VI. Oluşturulan Türkçü dergilerin içerik ve muhteva yönünden, dönemin devlet politikasına uygun olmamasından kaynaklanan baskıların uygulanması, olarak diyebiliriz.⁶²

Türkçülük fikrine 1930 ve 1940 yılları arasında bakacak olursak, bu dönem Türkçülüğünün geçmiş dönemlere nazaran daha kapsamlı ve cesurca savunulduğunu görmekteyiz. Geçmişte Osmanlıcılık ve İslamcılık fikirlerine karşı bir grup ve teşkilatlanış şeklinde savunulan Türkçülük, bu dönem itibariyle devletin resmi ideolojisine karşılık savunulmuştur. Devletin resmi ideolojisi olan Türkiye Türkçülüğü ile Türkçülerin savundukları Türk ırkının üstünlüğünü ve Türklerin birleşmeleri fikirleri çatışan konular olmuştur. 1930 ve 1940 yılları arasında bu fikirlerin oluşmasında ve gelişmesinde Türkçü dergiler ve etrafında toplanan kadrolar

⁶² Necmeddin Sefercioğlu, **Türkçü Dergiler**, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları: 27, Ankara, 2008, s. 1–6

etkili olmuşlardır. ⁶³ Tabî ki bu Türkçü kadrolarda aralarında çeşitli ayrılıklara sahiptirler. Tabî ki bu ayrılıklar gruplara bölünmüş ve bu gruplarda, fikir ve görüşlerini savunmak ve haklılıklarını ispat amacıyla çeşitli dergiler etrafında toplanmışlardır. Bu gruplaşmalar şu şekildedir:

- a. Bu tür gruplaşmaların ilk başlatanı, hayatı boyunca bir Türk birliğine inanmış ve bu uğurda yorulmadan fikirleriyle kavgasını vermiş olan Zeki Velidi Togan olmuştur. Bağımsız bir Türkistan için çeşitli çalışmalar ve girişimlerde bulunmuştur. Togan, Orta Asya ve Volga Havzasını kapsayan bir Doğu Devleti kurulması düşüncesindedir. Bağımsız bu devletin merkezinin de Türkistan olması gerektiğini ve buna karşılık Sovyet politikaları karşısında uyanık durmanın gerekliliğini eserlerinde vurgulamıştır.⁶⁴ Çoğu ilmi karakterde çok çeşitli Türk birliği ve Türkçülükle alakalı eserler sunmasının yanında Türkistan Milliyetçi Komitesi adında dernekte kurmuş ve bununla Türkiye ve Türkistan halklarının desteğini toplamıştır.
- b. İkinci olarak diğer bir grupta Hüseyin Nihal Atsız ve etrafında toplananlar tarafından oluşturulmuştur. Atsız tarafından çıkarılan **Atsız Mecmua**⁶⁵ ve **Orkun** daha sonra **Orhun** dergileriyle fikir, siyaset, tarih ve edebiyat alanlarında Türkçülük fikirlerinde bakış açılarını yeni bir boyut katılmıştır. Atsız mecmua toplam 17 sayı çıkmıştır. İlk sayısı 15 Mayıs 1931 tarihinde çıkmış olan derginin kapağında, “Aylık fikir mecmuası“, “Bütün Türkler Bir Ordu“,

⁶³ “**Nejdet Sançar’ın Sorgusundan**, Orkun, Sayı 3–4, Nisan Mayıs 1962, s. 24–26

⁶⁴ Mithat Atabay, **II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye’de Milliyetçilik Akımları**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2005, s.253

⁶⁵ Hüseyin Nihal Atsız, Atsız Mecmua’nın ilk sayısında derginin izleyeceği yolu ve amacını şu şekilde açıklamıştır:

“Türk tarihi son zamanlarda öksüz ve mütehasir kaldığı bir Türk dâhisine kavuştu ve onu ölmez bir şaheser olarak sinesine aldı. Türk’ün tunç iradesini temsil eden bir deha doğdu... Anadolu asırlardır refah yüzü görmeyen bir harabedir. Bu harabelerde sefaletle eş, hastalıklara kardeş olan ve en iptidai şartlar ve vasıtalar içinde yaşayan köylüdür... işte bu mecmua halkın arasına girecek onun ızdırabına ve sefaletine katılarak, köylümüzü ve köylerimizi kurtarmaya ve yükseltmeye çalışacak gençlerin mecmuası olacaktır. Turanluluktan Anadoluculuğa ve Marksizm’den Faşizme kadar hangi ictimai akideye temayül edersek edelim, üzerinde çalışacak bir saha vardır: Anadolu! Hüseyin Nihal Atsız, “**Bir Kuş Bakışı, Atsız Mecmua**“, sayı:1 15 Mayıs 1931, s. 3

“Fert Ölümler Millet Yaşar“ şeklinde veciz sözler yer alır.⁶⁶ Atsız ve etrafında toplananlar tarafından çıkarılan bu dergilerle herkese ismini duyurmuş olan Atsız, kendisini, İrkçı, Türkçü, Turancı olarak nitelemiştir. Nitekim Atsız’da hükümetin Türkçülük politikalarına sert eleştirilerde bulunmuş ve Orkun dergisinde yayınladığı iki açık mektupla 3 Mayıs Türkçülük olaylarının başlamasına sebep olmuştur. Bu olaylar sonucunda diğer Türkçüler gibi Atsız’da yargılanmış ve beraat etmiştir.

- c. Üçüncü olarak diğer bir grupsa Dr. Rıza Nur grubu olmuştur. Bu grup ve Dr. Rıza Nur yurt dışında birçok Türkçü yayın faaliyetlerinde bulunmuşlar ve fikirlerini savunmuşlardır. **Tanrıdağ** Dergisi etrafında toplanmışlardır. Katı Türkçülüğü savunan Dr. Rıza Nur Kurtuluş Savaşı zamanlarında Mustafa Kemal’in yanında yer almıştır. Türkçü bir partinin kurulması fikri ve hayali içerisinde de bulunan Rıza Nurun ölümünden sonra grup arkadaşları Atsız yanında yer almışlardır.
- d. Dördüncü grupsa Reha Oğuz Türkkkan grubudur. Gizli bir şekilde teşkilatlanma dahi yapmış olan Türkkkan, Türk birliği ve Türkçülük konularında diğer gruplardan daha fanatik oldukları göze çarpar.⁶⁷ “**Ergenekon**“⁶⁸, “**Bozkurt**“, “**Gökbörü**“ adlı çıkardıkları dergilerle Türkçülük yazın ve fikir hayatına çok maksatlı katkıları olmuştur. Ayrıca Türkkkan, komünizm fikrine karşı çıktığı risalelerde oluşturarak adından söz ettirmiştir.

⁶⁶ Atabay, **age**, s. 241

⁶⁷ Reha Oğuz Türkkkanın fanatik tavrı “Bozkurtçunun Amentüsü“ adlı yazısında daha iyi şekilde görmekteyiz: “ Biz kimiz? Biz Bozkurtçularız. İdeolojimiz nedir? Bozkurt’un Türkçülüğü. Bozkurtçular neye inanır? Türk ırkının ve Türk milletinin, her ırktan ve her millettten üstün olduğuna! Bu üstünlüğün kaynağı nedir bizce? Türk kanıdır!... Bozkurtçular Pan- Türkistmidir? Evet!.. Savaş mı? Evet! Gerektiği anda savaş! Savaş, büyük ve kutlu tabiat kanunudur. Biz savaşçıların torunlarıyız... Reha Oğuz Türkkkan, “**Bozkurtçunun Amentüsü**“, Bozkurt, Sayı: 13 5 Mart 1942, s. 5

⁶⁸ Reha Oğuz Türkkkan, Ergenekon’un Birinci sayısında amacını şu şekilde tanımlamaktadır: “Her şeyin üstünde Türk İrki!.. Eğer kendi benliğine dönerler, taklidi bırakırlarsa, eğer soylarının kudretine inanırlar, ırklarını çığlınca severlerse, eğer her şeylerini ırkların üstünlüğü uğruna feda ederlerse, tuttuğum ülkü hemen hakikat olacak ve her Türk, saadetin en eşsizini tadacak!.. işte ben, “Her Şeyin Üstünde Türk İrki“ ülküsünün olması için ölünceye kadar savaşacağım...! Reha Oğuz Türkkkan, “**Yeni Ergenekon Destanı**“, Ergenekon, Sayı: 1, 10 İkinci Teşrin 1938, s. 2

- e. Beşinci fakat son grup olarak sayabileceklerimiz ise “Çınaraltı“ dergisi etrafında toplananlardır. Diğerlerine nazaran kültürel Türkçülüğü savunmuşlar ve Ziya Gökalp’in takipçileri niteliğini taşımışlardır.⁶⁹

Bu dönemde sözünü etmiş olduğumuz süreli yayınlar da ilk göze görünen Türkçülüğü, Türk milliyetçiliğini, ırkçılığı yeniden tanımlama ve anlatma çabasıdır.⁷⁰ Bu yazın çalışmalarının asıl hedefi ve bu dönem fikriyatı Türkçülüğü, Türk milliyetçiliğinin yeni adı olarak kabul etmektedir.⁷¹ Tabii ki Türkçülüğün ilk fikircisi olan Ziya Gökalp’e yönelik yazılar yazılmakta olsa da genel olarak Gökalp’in Irkçı-Turancı yönü ön plana çıkarılmaktadır. Buna bağlı olarak Orta Asya Türklüğüyle yakın münasebetlerde bulunularak ırksal bir bağın varlığı nedeniyle ispatlar arama yoluna gidilmiştir.⁷²

Dr. Rıza Nur’un ölümünden sonra bu gibi Türkçü yayınlar arasında çeşitli çekişmeler ve tartışmalar meydana gelmiştir. Tabii ki bu çekişmeler ve kavgalar sonucunda Türkçü-Irkçı yayınlar biraz zayıflamış ve amaçlarının dışına çıkmıştır. Özellikle Hüseyin Nihal Atsız ve Reha Oğuz Türkkkan arasında gerçekleşen bu tartışmalar genellikle “Çınaraltı“, “Bozkurt“, “Gökbörü“ dergileri vasıtasıyla yapılmıştır. Yani bu dergilerde çıkan yazılar ve ithamlar bu çekişmenin boyutunu gösterir derecededir. Aslı liderlik çekişmesi olan bu tartışmalar, her iki tarafında kendilerini daha Türkçü ve Irkçı olarak nitelemeleridir.⁷³

Süreli yayınlarda ifade edilen bu gibi düşünceler tabii ki karşıt görüşte olanların dikkatini çekecek ve yazın yoluyla karşılık vermişlerdir. Bu dönemde genel

⁶⁹ Aydın, **age**, s. 199–202

⁷⁰ Ayşe Azman, Nalan Yetim, **agb.**, s.394

⁷¹ Nihal Atsız, “**Türkçülük**“, Orhun, Sayı: 10, 1943, s.1

⁷² Reha Oğuz Türkkkan, “**Türkçülük Deyince Ne Anlarız? Tarif ve Prensipler**“, Bozkurt, Sayı: 4, 1940, (sayfa no yok)

⁷³ Atabay, **age**, s.262–263 ayrıca bu çekişmeler için bkz: H. Nihal Atsız, **Hesap Böyle Verilir**, İstanbul 1943, Reha Oğuz Türkkkan, “**Dost İtirazına Cevaplar**“, Gökbörü, Sayı: 2, 24 İkinci Teşrin 1942, s. 1 Reha Oğuz Türkkkan, “**Kuyruk Acısı**“, Bozkurtçu Yayın, İstanbul 1943,

olarak bu gibi yazılara karşı geliştirilen eleştiriler, milletlerin Irkçılığın bir etkisinin olmadığı ve Irkçı düşüncenin Alman taklidi bir fikir olduğu şeklindedir. ⁷⁴

Fakat sonuç olarak bakacak olursak genel manada çeşitli dergiler etrafında toplanan bu gruplar, bütün güçleriyle Türk Birliği fikrini savunmuşlar ve ortak düşman olarak da Rusya ve Rusya üzerinden gelen Komünizm fikrini Türk milleti üzerinde tehlike olarak görmüşlerdir. ⁷⁵

⁷⁴ Ayşe Azman, Nalan Yetim, **agb.**, s. 396 Bu gibi tenkitlere genellikle Reha Oğuz Türkan tarafından cevap verilmiş ve genellikle Bozkurt ve Gök-Börü gibi dergiler kullanılmıştır.

⁷⁵ Ayın, **age**, s.203

C) 3 MAYIS 1944 OLAYLARI:

Türklük şuuru ile kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti içerisinde yaşayan Türk toplumu ilk 25 yılda milliyetçiliği din ile birlikte benimsedi. Materyalist milliyetçilik ise az bir aydın grup tarafından benimsenilmiş ve kültürel çerçevede savunulmuştur. Ayrıca 1930-1940 yıllarına kadar, Türk milliyetçiliği M. Kemal Atatürk'ün savunduğu ve Türk toplumuna benimsettiği şekilde Kemalist bir çizgide ilerlemiştir. Fakat bu dönem tek parti yönetimiyle sınırlandırılmış olmakla beraber resmi milliyetçilik dışında o günlerde ülke topraklarında gelişen Pantürkist eğilimli muhalif unsurlar devlet tarafından takip ve tahrip edilmiştir.

Bu gelişen baskılı olaylar, dünyada patlak veren II. Dünya Savaşı bloklaşmasında Türkiye Cumhuriyetinin stratejik konumundan faydalanmak ve saflarına çekmek için giriştikleri iç ve dış siyasete müdahale etme çabalarından ve baskılarından başka bir şey değildir. Almanya'nın Türkiye Büyükelçisi Von Popen'in propagandaları ise hükümetin ilk önceleri Pantürkist yayınların varlığına ses etmediği görülmektedir. Ayrıca savaş öncesi Türkiye-Almanya arasında imza edilen Saldırmazlık Paktı bu ses etmeyişin diğer bir sebebidir.⁷⁶

1941 yılında Almanya'nın Rusya'ya saldırmasıyla, dünya üzerindeki bu oluşuma Türklerin bakış açısı olumlu bir hal almaya başlamıştı. Çünkü: Rusya Türkler için yıllar boyunca güneye, sıcak denizlere inmek için çabalamışlardı. Bu inişin önünde Türkiye bir set görünümündeydi. Bu nedenle Ruslar ve Türkler tarihi bir düşmanlığa sahiptiler. Almanlar, Rusya'ya saldırmakla, Türk toplumunun bir bölümünün desteğini ve sempatisini kazandılar.⁷⁷ Kiev, Odesa, Rastow gibi Rus şehirlerinin zapt edilmesi Türkiye topraklarındaki Türkçü kesimi ümitlendirmişti. Türk hükümeti de bu durumdan faydalanmak amacıyla gerek Türkçü faaliyetlere gerekse Alman taraftarı yayınlara müsamaha göstermiştir.

⁷⁶ ⁷⁶ Ayşe Azman, Nalan Yetim, **1940'lı Yıllarda Türk Milliyetçiliğinin Farklı Görünümü**, Tarih ve Milliyetçilik, I. Ulusal Tarih Kongresi, Bildirileri, Mersin Üniv. Fen Edb. Fak., 30 Nisan-2 Mayıs 1997 s. 397

⁷⁷ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1993, s. 295

Bu dönem siyasi ilişkilerine bakıldığı zaman savaş boyunca Türkiye müttefikleri tarafından saflarına çekilmek için çalışmalarda bulunulmuştur. Fakat Türk Hükümeti buna direnmiştir.⁷⁸ Ancak Almanya ve Türkiye arasında 1941 yılında Saldırmazlık Paktı imzalandığını görmekteyiz. İşte gerek Almanların savaşta galip durumda olmaları gerekse imzalanan bu pakt gereği, hükümet Pan-Türkçü fikir ve yayınlara pek ses çıkarmadığı görülmektedir.⁷⁹

Ayrıca, Türk hükümeti hükümet programını dahi bu gelişmelere göre ayarlamıştı. O dönemin başbakanı olan Şükrü Saraçoğlu hükümet programını mecliste okurken “Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türk kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar bir vicdan ve kültür meselesidir.”⁸⁰ demiştir. Bu sözden de anlaşılacağı üzere, savaş döneminde devletin politika olarak Türkçülüğe sarıldığını anlamamız bakımından önemlidir. Saraçoğlu’nun bu sözünü Alparslan Türkeş o dönem devlet politikasının ve bu sözün o zaman Almanya’sının savaşta Rusya’ya karşı üstün olmasına bağlamaktadır.⁸¹ Türkeş bununla hükümetin cumhuriyet döneminde bu politikayla ırk üzerine düşünceleri ve Türkçülüğü nasıl kullandığını ortaya koymuştur.

Bu durum bu şekilde devam ederken, Almanya’nın Rusya karşısında inisiyatifini kaybetmesi ve bozguna uğramasıyla, doğal olarak bütün dengeler değişmişti. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti her ne kadar o güne değin ülke topraklarında Türkçülüğü ve milliyetçi kesimleri desteklemesi ve çeşitli Türkçü yayınlara müsamaha göstermiş olsa da, Rusya’nın savaşta üstünlüğe ele geçirmesiyle bunun böyle olmadığı anlaşılmıştır. Türkiye etrafında cereyan eden bu savaşta dengelerin değişmesiyle hükümet olarak da yeni bir politika geliştirme zorunlu hale

⁷⁸ Türkiye’nin savaşa girmemek için izlediği politikalar için şu kaynaklara bakılabilir: Kemal Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, İstanbul Matbaası, İstanbul 1967; Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1980**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1992, Selim Deringil, **Denge Oyunu: İkinci Dünya Savaşında Türkiye’nin Dış Politikası**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1994, Cemil Koçak, **Türkiye’de Milli Şef Dönemi (1938–1945)**, Yurt Yayınları, Ankara, 1986

⁷⁹ Ayşe Azman, Nalan Yetim, **agb.**, s. 397

⁸⁰ CHP Genel Sekreterliği, **CHP Genel Başkan Vekili Başvekil Şükrü Saraçoğlu’nun Hükümetin İç ve Dış Politikasını İzah Eden 5 Ağustos 1942 Tarihli Beyannamesi**, Ulusal Matbaa, Ankara 1942, s. 11 ayrıca bkz. **TBMMZC**, d. 6. C.26. 77. İnikat, 5.8.1942.

⁸¹ Alparslan Türkeş, **1944 Milliyetçilik Olayı**, Yaylacık matbaası, İstanbul 1968, s. 23

gelmiştir. Rusya'nın toprak bütünlüğü olarak parçalanmasını ve ülke içerisinde çeşitli baskı ve zulümler gören Türk topluluklarının refahını bekleyen Türk hükümeti, Rusya hükümetini memnun edecek şekilde bir Türkçülük karşıtı politika geliştirmekte bulmuştur. Daha önceleri Sovyet aleyhtarlığına karşı Türkçülük faaliyetlerini destekleyen politikalar tam tersi bir istikamet olarak Türkçü Turancı kesimi ikinci plana itmiş ve Rusya'nın üstünlüğü sebebiyle solcu kesime yanaşmıştır ve solcu faaliyetlere göz yumulmuştur.⁸²

Rusların üstün duruma geçmesiyle Türkiye Cumhuriyetinin yeni dünya ilişkilerinde alacağı rol de belli olmuştu. Bu dönemde milletler cemiyetine üye olmak amacıyla Alman'ya ya savaş ilan edilmiştir. Almanya'ya ilan edilen savaşla ülke içerisindeki siyasi üstünlükte değişmek zorunda olacağı için Türkçüler ülke siyasetinden tavsiye edilmiştir.⁸³

Dengeler itibariyle hükümetin bu tutumu yani sol faaliyetlere müsamaha göstermesi ve desteklemesi, özellikle milli eğitimi hemen etkilemiştir. Bu etkileyişin bu kadar hızlı olması tabii ki o dönem Milli Eğitim Bakanlığı koltuğunda solcuların çok sevdiği ve solcu olarak bilinen Hasan Ali Yücel'in oturmasıdır. Dönem itibariyle hükümetin desteğini de almış olan bu komünist ve solcular, üniversitelere, okullara ve önemli çeşitli makamlara geçtiler. O güne kadar hızlı bir şekilde gelişen Türkçü zümreler bu durumdan hayli rahatsızlık duydular.⁸⁴

Ayrıca Sovyet Rusya'nın bu dönemde Almanlara karşı üstünlüğü ele geçirmesi dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü Türkiye'nin de işgal edilmesi korkusuyla Sovyet yanlılarının faaliyetlerine göz yummuş ve bu dönemde komünist faaliyetler başlamıştır. Türkiye Gizli Komünist Partisi'nin faaliyetlerinin artması ve ayrıca Faris Erkan tarafından hazırlanan "**En Büyük Tehlike**"⁸⁵ adlı,

⁸² Ülkü Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı Genel Merkezi Alparslan Türkeş Eğitim Akademisi, **Teşkilat İçi Eğitim Seminerleri (Tebliğler- Konferanslar)**, Ülkü Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları: 1, Ankara 2001, s. 328

⁸³ Ayşe Azman, Nalân Yetim, **agb.**, 398

⁸⁴ Türkeş, **age**, s. 25

⁸⁵ Kitap yasaklandıktan sonra yargılanan ve ağır hapse mahkûm edilen Faris Erakman, cezasını çekerken hapisanede vefat etmiştir. Bkz: Sabiha Sertel, **Roman Gibi**, Cem Yayınevi, İstanbul 1978

milliyetçiliğe, dış Türklere ve milliyetçilere pervasız ve gaddarca saldıran ve çok sayıda bastırılarak ülke toprakları üzerinde dağıtılmış olan bu broşür komünist yayınlar arasında önemli bir yere sahiptir. 1939 yılında Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde açılan felsefe kürsüsüne Pertev Naili Boratav, Niyazi Berkes gibi belirli fikri yapıda kimselerin alınması, milliyetçi mecmualara karşı alınacak tedbirler için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından raporlar hazırlanması, komünist ve sosyalist neşriyat olan “**Yurt ve Dünya**“ ve “**Adımlar**“ adlı yayın organlarına bizzat Milli Eğitim tarafından abone olunması, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel zamanında basılan 496 klasik eserin 63'ünün Rus eserlerinden oluşması, dönemin komünist faaliyetleri arasındadır.⁸⁶

Bu komünist faaliyetlerin resmi çevrelerden tepki görmemesi ve tam tersi şeklinde çeşitli makamlarca desteklenmesi, komünizmi Türklük ve Türkçülük karşısında en büyük tehlike olarak gören aydın zümresini aşırı derecede rahatsız edecektir. Hüseyin Nihal Atsız 1930 lu yılların başlarından itibaren Türkçü yayın ve söylevleriyle Türkçülük camiasında tanınmış milliyetçi-cemiyetçi⁸⁷ şair ve yazardır. Hüseyin Nihal Atsız sol faaliyetlerin rahatça ilerlemesine ülke genelini sarmakta olan komünizm etkisine en büyük öfke duyan⁸⁸ Türkçülerin başında gelmekteydi.

s. 246–248 Faris Erakman tarafından yazılan “En Büyük Tehlike“ adlı bu broşür ile II. Dünya Savaşına aynı safta savaşa girmesini isteyen ve bununla Sovyetler boyunduruğunda bulunan Türkleri kurtarma amacıyla olan ve Türkleri bir çatı altında toplamak fikri propagandasını yapan Türkçülerin en büyük tehlike olduklarını dile getirmiştir. Nihal Atsız, Orhan Seyfi Orhon, Ziya Ortaç, Reha Oğuz Türkkan ve bunun gibi birkaç Türkçüyü ve dergiyi hedef alan Erakman bu kişi ve dergileri Irkçı-Turancı amaçlar beslemek ve Nazi Almanya'sıyla işbirliği yapmakla suçlamıştır. Faris Erakman, **En Büyük Tehlike**, Ak Gün matbaası, İstanbul 1943, 33 sayfa bu kitapçık yayımlandıktan sonra tabii ki Atsız ve arkadaşları da karşı suçlamaya geçmiş ve komünist olan yazar ve gazetecileri liste halinde yayınlamışlardır. Tan ve Tasfir-i Efkâr gazeteleride bu düelloya katılmışlardır. Tan gazetesi Faris Erakman'ın yanında yer alırken Tasfir-i Efkâr gazetesinden Peyami Safa “En Büyük Tehlike“ adlı bildiriye kınamıştır. Ayrıca İzmir milletvekili Mahmut Esat Bozkurt da Yeni Sabah gazetesine Türkçüleri destekleyen bir demeç vermiştir. (Yeni Sabah, 9 Temmuz 1943) Bkz. Günay Göksu Özdoğan, “**Turandan bozkurt'a Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931–1946)**”, İstanbul 2006, s. 98–99–100

⁸⁶ Günay Göksu Özdoğan, “**Turandan bozkurt'a Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931–1946)**”, İstanbul 2006, s. 97–98

⁸⁷ Reha Oğuz Türkkan, **Tabufluktan Gurbete, y.y.**, İstanbul 1998, s. 211–213 ayrıca Türkkan H. Nihal Atsız Irkçı, Milliyetçi, cemiyetçi, savaşçı olarak tanımlamaktadır.

⁸⁸ Fethi Tevetoğlu, **Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler**, Ayyıldız matbaası, Ankara 1967, s. 619 ayrıca komünist faaliyet ve düşmanlığı: H. Nihal Atsız, “**Komünist, Yahudi, Dalkavuk**“,

Hüseyin Nihal Atsız, demeçleriyle Türkçü olduğunu beyan eden dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na, kendi Türkçü yayın organı olan “Orhun Dergisi” ‘nde iki açık mektup yayınlamıştır.⁸⁹

3 Mayıs 1944 Türkçülük olaylarının başlangıcı Orhun Dergisi’nde yayınlanan iki Açık mektuptur. Bu mektuplar:

Sayın Başvekil,

Hem Türkçü, hemde başvekil olduğunuz için size bu açık mektubu yazıyorum. Yalnız başvekil olsaydınız bunları yazmak emeğine katlanmazdım. Çünkü Türkçü olmayan bir başvekile hitap etmenin ne kadar boş olduğunu bilirim. Yalnız bir Türkçü olsaydınız yine yazmağa lüzum görmezdim. Çünkü faydasız kalacak olduktan sonra, sizden daha eski Türkçülerle yurdun dertlerini her zaman konuşabilirim. Fakat Türkçü olarak idare makinesinin başında olduğunuz için sizinle konuşmaktan faydalar doğabileceğine inanıyor, onun için size hitap ediyorum.

Millet Meclisinde, 5 Ağustos 1942 günü verdiğiniz nutukta “Biz Türk’üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve lâakal o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir“ demiştiniz. Türk tarihiyle uğraşmış bir münevver olarak söyleyebilirim ki ne ırkımızın, ne de devletimizin tarihinde, Türk Milliyetçiliği resmi bir ağızdan bu kadar kesin sözlerle hiçbir zaman açığa vurulmamıştı. Bu sözlerin Türkçü çevrelerde nasıl sevinçle karşılandığını anlamağa lüzum yoktur. Fakat aradan bir buçuk yılı aşan bir zaman geçtiği halde biz bu Türkçülüğün iş alanına gelmediğini görmekten doğan bir sıkıntı içindeyiz. Fikirler iş haline geldiği zaman manalanır. Buna ülkü deriz. İş haline gelmeyecek fikirler ise ham hayalden

Orhun, Sayı:5, 21 Mart 1934; Yine Atsız oğluna yazdığı 4 Mayıs 1941 tarihli vasiyetnamesinde komünizme karşı oğlunu uyarmıştır.

“Yağmur Oğlum“

“Bu gün tam bir buçuk yaşındasın. Vasiyetnamemi bitirdim, kapatıyorum. Sana bir resmimi yadigâr olarak bırakıyorum. Öğütlerimi tut, iyi bir Türk ol. Komünizm bize düşman bir meslektir...“ “Nihal Atsız“ Bozkurt Güvenç, **Türk Kimliği: Kültür Tarihinin Kaynakları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, s. 363

⁸⁹ Türkeş, **age**, aynı yer

başka bir şey değildir. Yetmiş yıldan beri işlene işlene bu günkü duruma erişen kuvvetli Türkçülüğün artık tatbikat alanında da kendisini göstermesi zamanı elbette gelmiştir. İşte bu satırların güttüğü istek, size Türkçülüğün niçin yalnız sözde kalarak, bu günün imkânları nispetinde, iş haline gelmediğini sormak ve Türkçülük, tatbikat sahasına geçmediği için yurdumuzun düşmanı olan fikirlerin nasıl gelişip yayıldığını anlatmaktır...⁹⁰ Şeklinde devam eden Maltepe de 20 Şubat 1944 Pazar günü Nihal Atsız tarafından kaleme alınan ve Orhun Dergisinin 1 Mart 1944 tarihli 15. sayısında başyazı olarak verilen mektupta, ülke içerisinde meydana gelen komünist faaliyetleri birkaç olayla örnekleyerek hükümetin dikkatini çekmeye çalışmıştır. Hükümetin bu gibi solcu faaliyetlere neden göz yumduğunu ve bu gidişata ülke şartlarında düşünce ve kültür yapısına zarar vereceğinin bilindiği halde neden hiçbir müdahalede bulunulmadığını sivri bir dille sorgulamaktadır.

Bu birinci açık mektup ülke geneline çoğaltılarak dağıtılmış ve hayretle karşılanan bu mektuba hükümet tarafından bir tepki gelmemesi üzerine Atsız bir sonraki sayıda ikinci mektubu Orhun'un 1 Nisan 1944 tarihli 16. ve son sayısında yayınlamıştır. Yine başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye hitaben yazılan bu mektupta ülke genelinde komünist faaliyetlerde⁹¹ bulunanların isimleri bizzat yayınlanmış ve Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in görevinden istifa etmesi gerektiğini dile getirmiştir.

⁹⁰ Hüseyin Nihal Atsız, “**Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye Açık Mektup**“, Orhun, 1 Mart 1944, S. 15, s. 1

⁹¹ Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye İkinci Mektup

... Sayın Başvekil! Bizim anayasamıza göre komünizm Türkiye'de yasaktı ve devletimiz milliyetçi bir devlettir. Türk ırkının hususi yapısına, ahlaki ve milli temayüllerine aykırı olan komünizmi Türkiye'ye sokmak isteyenler millet bakımından soysuz ve namert oldukları gibi kanun nazarında da haindirler... Sözü uzatmamak için bu ikinci mektubumda maarif sahasına girmiş olan komünistlerden bahsetmekle iktifa edeceğim... İşte sırasıyla veriyorum: 1- Bu gün Maarif Vekâletine bağlı Dil Kurumu azasından ve Ankara'da ki Devlet Konservatuarının öğretmenlerinden bir “Sabahattin Ali“ vardır... 2- Bugün Ankara'daki Dil Fakültesinde folklor doçenti olan bir Pertev Naili Boratav vardır. Nasıl bir komünist olduğunu bilhassa ben çok iyi bilirim... 3- Bugün İstanbul Üniversitesinin pedagoji enstitüsü başında bir Profesör Sadrettin Celal vardır. Türkiye'de bu kürsüye layık birçok kimseler varken onun buraya getirilmesinin sebebi sırf maarif vekili ile arasında ki şahsi dostluktur... 4- Bugün Ankara'daki Dil Kurumunun azasından ve geçen devrenin mebuslarından (evet Sayın Başvekil: Partinizin Mebuslarından) bir Ahmet Cevat vardır... Bunların vazifelerine derhal son verilmesi zaruridir. Hatta şimdiye kadar her nasılsa bir gafler eseri olarak bunları vazifede tutmaktan doğan utancı silebilmek için bizzat Maarif vekilinin de o makamdan çekilmesi çok fatanperverane bir jest olurdu. Hüseyin Nihal Atsız, “**Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye İkinci Mektup**“, Orhun, 1 Nisan 1944, Sayı: 16, s. 1-2-3-4-5-6

O güne kadar yaşanan iç ve dış olaylara paralel olarak yayınlanmasına ve desteklenmesine tepki vermeyen hükümet, bu mektupların yayınlanmasından sonra bu durumu kendi menfaatine kullanmaktan geri durmamış ve bu gibi milliyetçi yayınlara karşı tutumunu hemen sertleştirmiştir.⁹²

Bu mektupların diğer bir özelliği de cumhuriyet kurulduğundan beri bu güne kadar hiçbir bakana bu şekilde tenkit görülmüş ve işitilmiş değildi. Bu şekilde aleni şekilde tenkide kimse cesaret edememişti. Vekillere değil normal bir makam sahibine bu şekilde tenkit, insan aklının alamayacağı sonuçlara katlanmak demektir. Bu şekilde tenkit ve takdir sadece milli şefe ait bir ayrıcalıktır. Ayrıca bunlardan ziyade ikinci mektup da komünist faaliyetlerin tek müsebbibi olarak işaret edilen Hasan Ali Yücel'se İsmet İnönü'nün beğendiği ve güvendiği bir kurmayı idi.⁹³

Bu mektuplar yayımlandıktan sonra Cumhuriyet Halk Partisi bu cüret karşısında hem çok şaşırды hem de ülke genelinde çıkabilecek nümayişlere karşı korktular. Bu mektuplarda Milli Eğitim Bakanının itham edilmesinden sonra Atsız'ın, Boğaziçi Lisesindeki edebiyat öğretmenliği görevine H. Ali Yücel tarafından son verilmiştir. Ayrıca Orhun Dergisi 1944 yılı Nisan ayının 6. günü bakanlar Kurulunun 3/686 sayılı kararı ile kapatılmıştır.

Bu açık mektuplar sanılanın aksine Başvekil Şükrü Saraçoğlu'nu rahatsız edeceği sanılsa da mektuplar içerisinde itham edilen Milli Eğitim Bakanı olan H. Ali Yücel ve Falih Rıfkı Atay tedirgin olmuşlar ve başvekili teşvik ederek, Atsız adına dava açılmasını sağlamışlardır. Yazımıza konu olan bu olaylar bu davanın ikinci celsesinde 3 Mayıs 1944 de “**3 Mayıs Nümayişi(Olayları)**“ diye adlandırdığımız vaka gerçekleşmiştir. Atsız'ın mahkemede savunmasını yaptığı sırada gençlerden biri “Kahrolsun Komünistler“ diye bağırmış ve bu slogan kalabalık tarafından

⁹² Aydın, **age**, s.211

⁹³ Türkeş, **age**, s. 27

tekrarlanarak ulus meydanına toplu şekilde yürümesiyle bu nümeyiş başlamıştır.⁹⁴ Amaç Atsız'a destek vermek ve Sabahattin Ali'yi yürüyüşle protesto etmektir.⁹⁵ O zamana kadar bu gibi nümeyişler CHP'nin isteği dışında yapılanmasına karşın Türkçülerin yaptığı bu nümeyiş büyük etki uyandırmıştır.

3 Mayıs olayları aslında Nihal Atsız'ın başrollerde bulunduğu olayların son halkasıydı. Atsız 1 Mart ve 18 Mayıs tarihleri arasında Türk kamuoyunun dikkatini fazlasıyla üzerine çekmişti zaten. Orhun dergisinde yukarıda bahsettiğim mektupları yayınlamış ve sonrasında, bu mektuplarda yer alan suçlamalar nedeniyle Sabahattin Ali, Atsız aleyhine dava açmıştır.⁹⁶ Sabahattin Ali ve Atsız arasındaki bu anlaşmazlık ideolojik farklılıkların yanı sıra daha öncelere dayanmaktaydı. Sabahattin Ali tarafından 1939 tarihinde yazılmış olan "İçimizdeki Şeytan"⁹⁷ adlı roman bu ikili arasında tartışmaların asıl müsebbi idi. Sonrasında gelişen karşılıklı suçlamalar ve mektuplar ve sonrasında Sabahattin Ali-Atsız davası açılmıştır. Olayların başlama nedeni olan bu davanın 26 Nisan 1944'te ilk duruşması yapıldı. İkinci duruşması ise 3 Mayıs 1944 tarihinde gerçekleşti. İşte Tarihe 3 Mayıs Nümeyişi diye geçecek olay ikinci duruşma sırasında Atsız taraftarlarının Ulus Meydanı'na sloganlar atarak yürüyüş yapmalarındır.⁹⁸

Toplumsal muhalefet hareketlerine alışık olmayan kolluk güçleri bu nümeyişe sert bir tepkide bulunmuş ve birçok genç gözaltına alınmışlardır. Olay kurmayları tarafından Reis-i Cumhuriyet İsmet İnönü'ye bir ihtilal girişimi olarak aktarılmış, bu ihtilal girişimiyle milliyetçilerin darbeye hükümeti ele geçirmeye çalışacaklarını fakat bu girişimin kendilerinin ve arkadaşlarının gayretiyle isyanın

⁹⁴ Atabay, age, s. 324–325

⁹⁵ Oğuz Çetinoğlu, "Tarihimizde Mayıs Ayı", Orkun, Mayıs 2002, Sayı: 51, s. 36

⁹⁶ Uğur Mumcu, **40'ların Cadı Kazanı**, Tekin Yayınevi, İstanbul 1992, 64

⁹⁷ Sabahattin Ali tarafından yazılan "İçimizdeki Şeytan" adlı bu roman ana tema olarak biri profesör, biri gazeteci ve diğeri mülteci bir tatar göçmeni arasında geçen iç çekişmeleri konu etmiştir. Türkçüler tarafından bu roman karakterleriyle, Mükrimin Halil, Peyami Safa ve Zeki Velidi Toğan'ı kastedildiği ve aşağılandıkları kanısındaydılar. Bunun üzerine Hüseyin Nihal Atsız tarafından "İçimizdeki Şeytanlar" adlı 1940 yılında 16 sayfalık bir kitapçık yayınlamıştır. Bu kitapçıkta bu romanın bahsettiğimiz kişileri kastettiği ve bu kişiler ve çevresindeki kişilerin aşağılanarak toplumda karakter yönünden zayıf insanlar olarak tanıtıldığı ve bununla Türkçüleri işaret ederek bir karalama kampanyası olduğunu dile getirdi. Bkz. Hüseyin Nihal Atsız, İçimizdeki Şeytanlar, Arkadaş basımevi, İstanbul 1940, s. 1–15, Filiz Ali-Atilla Özkırımlı, **Sabahattin Ali**, İstanbul 1986, s. 308

⁹⁸ Özdoğan, age, s. 94–102

bastırdıkları şeklinde anlatmışlardır.⁹⁹ Hatta yönetim ve bu yürüyüşü engellemeye çalışan kolluk kuvvetlerinin, göstericilerin Çankaya Köşkü'ne doğru yürüyecekleri korkusu, sert tepkilerle karşılık verilmesine neden olmuştur. Ayrıca İsmet İnönü, Muhafız Alayı'na, köşkün etrafında güvenlik önlemi aldırması.¹⁰⁰

Tabi ki o zamanın dış etkenlerinin etkisiyle bu olaylar abartılacak ve olaylar dava girişimini alacak ağır etkisiyle Türkçülere ağır ithamlarda bulunulacaktır. Lewis'e göre 1944 yılında yapılan bu öğrenci gösterileri, "faşist ve ırkçı doktrinleri tutmak ve daha ilerici olarak rejimi ve anayasayı devirip Türkiye'yi Almanya'nın yanında savaşa sürükleyecek bir hükümet tertiplemeyle" suçlanan Pan-Türkist gruplar yakalanıp 1944 de yargılanıp mahkûm edilmeleri açık bir şekilde Sovyetler birliğini yatıştırma ve memnun etme çabası idi.¹⁰¹

Prof. Reha Oğuz Türkkan o günleri şu şekilde anlatır: "Malum, Atsız Ankara da mahkemeye verdiler. Ankara sokaklarında benim de başlangıçta katıldığım nümayişler sürüp gitti. İnönü bunu "Darbe Girişimi" gibi gösterip yüzlerce genci tutuklattı, hırpalattı, bıraktırdı ve sonunda "azıllı suçlular" diye nutuk attığı 23 Türkçüyü İstanbul Sıkı Yönetimine teslim etti. Bir buçuk yıl süren yargılama, işkenceler (tabutlukta ve mahzenlerde) ve karalamalar sonunda Askeri Yargıtay'ca hepimiz her iddiadan tam beraat ettik."¹⁰²

Altan Deliorman'a göre 3 Mayıs olayları "Atsız'ın 70 yıllık ömrünün son yarısı 3 Mayıs 1944'ün hatırasına sıkı sıkıya bağlıdır. Bu hareket "Atsız" adının yayılmasına ve duyulmasına yol açtığı kadar ondanda büyük ölçüde Türkçülüğün gelişmesine sebep oldu. O yıllarda yapılan baskı hareketleri umulanın tersi sonuçlar verdi ve Türk milliyetçiliği vatan sathına sistemli olarak yayıldı. Birçok gençlerin yüreğine ülkü ateşi düşürdü ve tohum yıllarca sonra meyvesini verdi. Bugün yüz

⁹⁹ İkbâl Vurucu, **Turancılık Algısını Besleyen Bir Olay: 1944 Türkçülük Olayları**,

www.turkocagi.org.tr

¹⁰⁰ Necmeddin Sefercioğlu, **3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası**, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Mart 2009, s. 10

¹⁰¹ Lewis, **age**, s. 301

¹⁰² Reha Oğuz Türkkan, "44 Olaylarının Davaları ve Felsefesi neydi?", Orkun, S. 39, Mayıs 2001, s. 21

binlerin vicdanında ve ızanında o günkü kıvılcımın yangını tutuşmuştur. Bu mukaddes bir yangındır.¹⁰³ şeklin de tarif etmektedir.

O dönemde Türkçülük olaylarının mimarı ve baş aktörü Hüseyin Nihal Atsız 3 Mayıs 1944 olaylarını şu şekilde değerlendirmektedir: “Ankara’da yapılan bir yürüyüş, bugün farkına varılmamış olmakla beraber, Türk tarihinin gidişi üzerinde son derece tesirli olmuştur. Havadaki zehirli gazla boğulacak hale gelmiş bir insana oksijen verilmesi, aşırı humma içinde kıvranan hastaya bir antibiyotik şırıngası yapılmasının yaratacağı şifa gibi, dikta idaresi altında yaşayarak o diktanın hiç umursamadığı komünizm propagandasını çökertmeye çalıştığı bir toplumu 3 Mayıs 1944’de Ankara da yapılan bir gençlik yürüyüşü uyardış, tehlikeyi gördükleri halde ses çıkarmayanlara cesaret ve mit vermiş, tek partili idare olduğu halde millet meclisinde de görülen heyecanla Türkiye’yi bir “iten vurulma“ tehlikesinden kurtarmıştır.¹⁰⁴

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş fikri olan Türkçülük hareketi, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün ölümünden sonra onu izleyen gençlere bir suç olarak telakki edilmiş ve devlet Türkçülük karşıtı Marksist bir çizgiye oturtulmuştur.¹⁰⁵

Bu tarihten itibaren 3 Mayıs olayları Türkçüler arasında bir “Milli Diriliş” günü olarak deęerlendirilmiř¹⁰⁶ olup “3 Mayıs 1944 Türk milliyetçilerinin “Bayram” ilan ettiği gndr¹⁰⁷ ve olayın her yıl dönümünde, 3 Mayıs çeşitli faaliyet ve toplantılarla anılmıştır.¹⁰⁸ Hüseyin Nihal Atsız yine 3 Mayıs Olaylarının yıldönümü olan 3 Mayıs 1944 tarihli sahibi olduğu Kr-şad dergisinde şu şekilde yazmıştır: “...Bundan sonra 3 Mayıs Türkçülerin günüdür. Ona bir bayram diyemeyeceğiz. Çünkü yıllarca süren büyük ıstırabımız o gün başlamıştır. Ona bir matem demek de kabil değildir. Çünkü bunca sıkıntıların arasında bize büyük bir imtihan vermek, yrekliyle yreksizi er

¹⁰³ Altan Deliorman, **Tanıdığım Atsız**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1978, s. 134

¹⁰⁴ Hüseyin Nihal Atsız, “**Atsızdan Seçmeler 3 Mayıs 1944**“, Ötüken, 1973, Sayı: 5. Ayrıca: Orkun, Mayıs 2000, Sayı: 27, s. 20

¹⁰⁵ Orhan Türkdoğan, “**3 Mayıs Türkçülük Gününün Anlamı**“, Orkun, Sayı: 46, www.orkun.com.tr

¹⁰⁶ “3 Mayıs 1944, Türk Milli şuurunun şahlandığı gündür“ Mustafa Aydınoğlu, “**3 Mayıs 1944 Unutulamaz! Çünkü...**“, Kr-şad, 3 Mayıs 1944, Sayı: 2, s. 7

¹⁰⁷ S. Ahmet Arvasi, **Türk İslam lks I**, Türk Kültür Yayını: 25, İstanbul, 1979, s. 144

¹⁰⁸ Geniş bilgi için Bkz. Deliorman, **age**, s.134–151

meydanında denemek, yahşi ile yamanı ayırmak fırsatını vermiştir. O güne kadar tehlikelerden gafil bir çocuk toyluğu ile yürüyen Türkçülük 3 Mayıs'ta gafletten ayılmış, maskelerin arkasındaki iğrenç yüzleri görmüş, can düşmanlarını tanımış, dost sandığı hainleri ayırt etmiş, hayalin yumuşak bulutlarından gerçeğin sert topraklarına düşmüştür. Böyle sağlam bir sonuca varmak için çekilen bunca sıkıntılar boşa gitmiş sayılamaz. Bundan dolayı biz 3 Mayıs'a Türkçülerin günü deyip çıkıyoruz..."¹⁰⁹ Şeklin de duygularını dile getirdikten sonra Türkçülere bu günü her yerde yaşatmalarını ve anmaları nasihatinde bulunmuştur.

Gösteriler ardından tutuklanan onlarca gencin ailesi 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramından umutludur. Fakat ailelerin umudu hayal kırıklığına uğramış ve 19 Mayıs 1944 bayramında "Milli Şef"¹¹⁰ İsmet İnönü milliyetçileri hayal kırıklığına uğratacak bir konuşma yapar. Halen tahkikat halinde bulunan bir dava hakkında yapılan bu nutuk'la Milliyetçiler-Türkçüler kötü bir pozisyona sokulmuş olmakla beraber ve ithamların etki alını genişletmiştir.

¹⁰⁹ Hüseyin Nihal Atsız, "3 Mayıs 1944", Kür-Şad, 3 Mayıs 1947, Sayı: 2, s.2; Ayrıca Nejdet Sançar 3 Mayıs'ın kutlanması temennilerini şu şekilde dile getirmektedir: *Türkçülüğün üzerine örtülmek istenen yaban şalının kararttığı dört ta-rafi duvarla çevrili bir dünyada Türklük davasının ıstırabını çekmek şerefini kazanan Türklerden bir kısmı, bu günün birinci yıldönümünü kutlamışlar ve o zaman bu günün bir gelenek haline getirilmesi dileğinde birleşmişlerdi. Birinci yıldönümünü Tophanedeki Askerî Cezaevinde eski bir masa etrafında sekiz Türk'ün kutladığı 3 Mayıs, niçin bu günü doğuran sevgiyle dolup taşan bütün Türklerin günü olmasın?* Nejdet Sançar, "Türkçülük Günü (3 Mayıs 1944) Milliyetçi Yüksek Tahsil Gençliğine", Kür-Şad, 3 Mayıs 1944, Sayı: 2, s. 8

¹¹⁰ Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden bir ay sonra, CHP'nin en etkin lideri konumunda olan İsmet İnönü Cumhurbaşkanı seçildi. CHP'nin tüzüğü'nün ikinci maddesine göre Atatürk hem partinin hem de ulusun "Ebedi Şef" i olarak anılacaktır. Aynı tüzüğü'nün üçüncü maddesine göre de Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü ise "Mili Şef" olarak tanımlanacaktır. Bkz. "CHP Büyük Kurultayı Üsnomal Topantısı" CHP Üsnomal Büyük Kurultayı'nın Zaptı(Ankara: 1938), s. 35-36

D) CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ'NÜN 19 MAYIS BAYRAMI KONUŞMASI VE YANKILARI

19 Mayıs 1944 tarihli İsmet İnönü'nün nutku şu şekildedir:

"...Türk milliyetçisiyiz, fakat memleketimizde ırkçılık prensibinin düşmanıyız. Memleketimizde politika garezleri için uydurulan ırkçılık önderlerinin çok acıklı faciaları hatıralarımızda canlıdır. 1912 senelerinde Rumeli'de tutunmak için turnaklarıyla kayalara yapışarak son gayretlerini sarf eden Türk erlerine Arnavut Priştineli Hasan ve Derviş Hima ile beraber arkadan hücum tertipleyenlerin Türk ırkçı politikacısı olduğu, Büyük Millet Meclisinde ispat olunmuştur. "Politika icabı" diye tefsir etmekten en ufak bir güçlük çekmeyen bu adamlar, sözlerine inanıp daha büyük bir felâkete uğradığımız zaman gene "Politika İcabıdır" diyerek yeni bir fesat prensibi yaratmakta geri kalmayacaklardır.

Köy Enstitülerinde, her çeşit okullarımızda, müesseselerimizde, ordumuzda müşterek vatanın ülkülerini Türk çocuklarına, eşit adalet ve şefkat hisleriyle vermeye çalışıyoruz. Onları büyük cumhuriyet potasında kaynatıp meydana Türk vatanseveri çıkarmaya uğraşıyoruz. Vatandaşlarımız emin olabilirler ki muvaffakiyetlerimiz esastır ve gelecek zamanda daha göz alıcı olacaktır.

Türk milliyetçiliği içinde vatan çocuklarının temiz ülkülü ve vatan fikirli olarak birbirine dayanan sağlam bir millet olması, erişilmez ve yanlış bir hayal değildir. Bunun doğru bir fikir ve erişilir bir hedef olduğunu, elle tutulur ve gözle görülür neticeleriyle tamamıyla alıyoruz. Şimdi insaf ediniz. Türk vatandaşı yetiştirmek için bütün iyi şartları özünde toplamış olan bu feyizli yolu bırakır da, ırkçıların milleti bin bir parçaya ayıracak fesatlı ve nifaklı zehirlerine cemiyeti kaptırır mıyız?

Turancılık fikri, yine son zamanların zararlı ve hastalıklı gösterisidir. Bu bakımdan cumhuriyeti iyi anlamak lâzımdır. Millî kurtuluş sona erdiği gün, yalnız Sovyetlerle dostluk ve bütün komşularımız eski düşmanlıklarının bütün

hatıralarını canlı olarak zihinlerinde tutuyorlardı. Herkesin kafasında, biraz derman bulursak sergüzeşti, saldırgan bir siyasete kendimizi kaptıracağımız fikri yaşıyordu. Cumhuriyet kuvvetli bir medeniyet yaşayışının şartlarından bir esaslısını, milletler ailesi içinde bir emniyet havasının mevcut olmasında görmüştür. İmparatorluktan son zamanlarda ayrılmış olan komşularıyla da iyi ve samimî komşuluk şartlarının temin edilmiş olmasını, milletin saadeti için lüzumlu saymıştır.

Görülüyor ki, millî politikamız memleket dışında sergüzeşt aramak zihniyetinden tamamen uzaktır. Asıl mühim olan da bunun bir zaruret politikası değil, bir anlayış ve bir inanış politikası olmasıdır. Ancak bu inanışa vardıldıktan sonradır ki, etrafımızda bulunan milletleri daha yakından tanımak imkânlarını bulduk. Nereden zarar gelir ve nereden zarar gelmez, bunu ayırt etmek için zihinlerimizde ayarlı ölçüler hâsıl oldu. İçerde milletin hayrı ve saadeti için çalışma ve dışarıya karşı milletin emniyet ve müdafaası için lâzım olan tedbirler, salim ölçülerle gözümüzün önünde belirdi. Ve nihayet asırlar ve asırlar süren köklü düşmanlıklar yerine, yirmi sene gibi kısa bir müddette hürmet ve itimat duygularının uyanmasına imkân verdi.

Turancılar, Türk milletini bütün komşularıyla onulmaz bir surette derhâl düşman yapmak için birebir tilsimi bulmuşlardır. Bu kadar şuursuz ve vicdansız fesatçıların tezvirlere Türk milletinin mukadderatını kaptırmamak için elbette cumhuriyetin, bütün tedbirlerini kullanacağız. Fesatçılar, genç çocukları ve saf vatandaşları aldatan fikirlerini millet karşısında açıktan açığa münakaşa edemeyeceğimizi sanmışlardır. Aldanmışlardır ve daha çok aldanacaklardır.

Şimdi vatandaşlarımdan iki suale zihinlerinde cevap bulmalarını isteyeceğim: Irkçılar ve Turancılar gizli tertipler ve teşkillere başvurmuşlardır. Niçin? Kandaşları arasında gizli fesat tertipleriyle fikirleri memlekette yürür mü? Hele doğudan, batıdan ülkeler gizli Turan cemiyetiyle zapt olunur mu?

Bunlar o şeylerdir ki, ancak devletin kanunları ve esas teşkilatı ayakaltına alındıktan sonra başlanabilir. Şu hâlde yaldızlı fikirler perdesi altında doğrudan doğruya cumhuriyetin, Büyük Millet Meclisi'nin mevcudiyeti aleyhinde

teşebbüsler karşısındayız. Tertipçiler, on yaşında çocuklarımızdan bize kadar derece derece, perde perde hepimizi aldatmak iddiasındadırlar.

Vatandaşlarıma ikinci sualimi soruyorum: Dünya olaylarının bugünkü durumunda Türkiye'nin ırkçı ve Turancı olması lâzım geldiğini iddia edenler, hangi millete faydalı, kimlerin maksadına yararlıdırlar? Türk milletine yalnız belâ ve felâket getirecek olan bu fikirleri yürütmek isteyenlerin Türk milletine hiçbir hizmetleri olamayacağı muhakkaktır. Bu hareketlerden yalnız yabancılar faydalanabilirler. Fesatçılar, yabancılara bilerek mi hizmet ediyorlar? Yabancılar, fesatçıları idare edecek kadar yakından münasebette midirler? Bunları hüküm olarak kestirmek bugün mümkün değildir. Ama yabancıya hizmet kasti ve yabancıunun ilişiği hiçbir zaman meydana çıkmasa dahi hareketlerin, Türk milletine, Türk vatanına zararlı olması ve bunlardan yalnız yabancıların faydalanmış olması söz götürmez bir hakikattir.

Vatandaşlarım! Emin olabilirsiniz ki vatanımızı bu yeni fesatlara karşı da kudretle müdafaa edeceğiz...¹¹¹

Türkiye Cumhuriyeti en yüksek söz sahibi “Milli Şef “i, Türkiye Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, bu nutukla, devletin resmi yeni politikasını ve yeni dönemde Türkçülere karşı takınacağı tavrı ortaya koymuştur. İnönü bu nutukta, Irkçılık-Turancılık hakkında görüşler ortaya koyarak, Türkçülere ağır ithamlarda bulunmuş ve Sovyetlere net mesajlar vermiştir. Bu nutukta dikkati çeken diğer bir husussa, nutuk içerisinde komünist ve solcu faaliyetlere karşı hiçbir tutumun takınılmamış olmasıdır. 19 Mayıs sebebiyle salıverilmeyi bekleyen tutuklu Türkçü gençler, hayal kırıklığına uğrayacaklar ve aksine onları zor günlerin beklediğini anlayacaklardır.¹¹²

Bu olayların cereyan etmesi sırasında İsmet İnönü'nün müdahalede bulunması ideolojik yanıltmalar meydana getirmiştir. 19 Mayıs 1944 nutku Türk Milliyetçilerini “Maceracı Turancı, Nazi ideolojili ırkçı ve darbeye hazırlanan

¹¹¹ **Irkçılık-Turancılık**, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları: 4, Maarif Matbaası, Ankara, 1944, s. 3-9

¹¹² Türkeş, **age**, s. 35

tehlikeli militanlar“ olarak ilan etmiştir.¹¹³ Bu nutuk özellikle Türkçülerin İsmet İnönü’ye karşı, bu günlerde ve ilerde husumetlerin başlangıcı olacaktı.¹¹⁴

Dönem itibariyle her şey göz önüne alınarak bakılacak olursa, ülkenin “milli şefi“ İsmet İnönü’nün ağzından çıkan bir söz kanun hükmünde kabul edilirdi. Tabii ki böyle bir ortam içerisinde basın da hükümetin denetiminde olduğu için Milli Şefin bu nutkuna çeşitli deliller bulmak ve desteklemek için, kendilerini yükümlü hissedercesine birbirleriyle yarış içerisindeydiler.¹¹⁵ Bu dönem itibariyle bu vakalara bire bir şahit olmuş olan Alparslan Türkeş bu durumu şu şekilde analiz etmektedir: “Siz istediğiniz kadar haksız yere itham edildiğinizi söyleyiniz. Kendi durumunuzu

¹¹³ ¹¹³ Reha Oğuz Türkkkan, “44 Olaylarında Doğrular, Yanlışlar“, Türk Yurdu, Haziran 2002, S. 178, C. 22 s. 34 Türkkkan Faşizmle isnat edilmesine; “bunların yalan isnatlar olduğu, 1946’da Yargıtayın ve II Nolu Sıkıyönetim Mahkemesinin tam beraat kararıyla sabit oldu. Gerçi hukuki aklanma yeterli olmadığı için belirteyim: Yazılarımız ve tutumlarımız, Faşizmle, Nazizm’le ilgimiz olmadığını göstermeye yeter. Hatta 1939’da çıkardığım Ergenekon dergisi her sayısında “Faşizm Tehlikelidir“ başlıklı yazılar yazıldığı için hükümetçe, Almanya’yla dostluğu bozuyor iddiasıyla kapatılmıştı. “ ayrıca faşizme karşı Ergenekon dergisinde; “Bütün Türk kanı taşıyanlara!

Tembellik ve rüşveti yurttan kovmayan, bütün varlığıyla cemiyetimizin yükselmesine çalışmayan fert ve zümreleri; daimi ve sinsi propagandasıyla, korkunç tehlikeyi hazırlayan Faşizm’in ve nasyonal sosyalizm’in yayılışına yardım eden fert ve zümreleri, Türkler için ölüm tohumları saçan alçakları hep birlikte geberteceğiz ve yok edeceğiz. “ bu şekilde seslenerek faşizmle mücadeleye çağırılmaktadır. Reha Oğuz Türkkkan, “Kandaşlarım“, Ergenekon, Sayı:2, Birincikanun 1938, s. 18

¹¹⁴ “19 Mayıs 1944’de Milli (!) Şef, Genç-lik ve Spor Bayramı dolayısıyla Ankara’da binlerce gencin ve halkın karşısında mutlak nutkunu verdi. Her zaman alkışladıkları nutuklardan birini dinleyecekleri zannıyla stadyuma gelmiş olanlar hayret ve dehşet içinde donmuş olarak, derin bir sessizlikle bu nutku dinlerken işin farkına varmayan bazı ilkokul talebeleri ile tek tük dalkavukların alkışlarındaki hafiflik nutuk söyleyen uğursuz sağıra bir ihtar olabilirdi. Fakat o gün onun bu gibi ihtarları anlamayacak kadar gözü dönmüş, kını kabarmıştı. O gün o, her türlü nezaket, terbiye, utanma sınırının dışına çıkmış, medenî bir millet karşısında konuştuğunu, bir kanun ve insan haklarına saygı asrında yaşadığını, kendisinin (gayri meşru da olsa) bir Devlet Başkanı mevkiinde bulunduğunu unutmuş, nutkunda sadece kendi ruhunun karanlığını dışarı vurmuş ve gençliğe o bayram gününü zehir etmişti.” “1944-1945Türkçülük-Turancılık Davası”,Orkun, 2 Kasım 1951, Sayı: 57, s. 9

¹¹⁵ Özdoğan, *age*, s.90 İsmet İnönü’nün 19 Mayıs nutkundan sonra birçoğu maarif Vekâleti tarafından İrkçılık-Turancılık adıyla toplanarak yayımlanmıştır. **İrkçılık-Turancılık**, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları: 4, Maarif Matbaası, Ankara, 1944 dönemin gazeteleri yazarları tarafından şu başyazılardır: Necmettin Sadak, “Milli Şefin Millete Büyük Dersi“, Akşam, 21 Mayıs 1944; Zekerriya Sertel, “Cumhur Reisimizin Gençliğe Hitabesi Hakkında“, Tan, 20 Mayıs 1944; Asım Us, “Türk Siyasetinin Siyasi Amentüsü“, Vakıf, 21 Mayıs 1944; Asım Us, “Gizli Turan Cemiyeti Şeklinde Bir Fesat Şebekesi“, Vakıf, 25 Mayıs 1944; Nadir Nadi, “Türk Milletinin Sesi“, Ahmet Emin Yalman, “Aklın Aydın Yolunda“, Vatan, 19 Mayıs 1944, Falih Rıfkı Atay, “Cumhuri reisimizin Nutku“, Ulus, 21 Mayıs 1944; Hüseyin Cahit Yalçın, “Turancılık Hareketi“, Tanin, 19 Mayıs 1944, Peyami Safa, “İsmet İnönü’nün Nutku“, Tasvir-i Efkar, 20 Mayıs 1944 1940 yıllardan itibaren Turancı yayınlara karşı karşı fikirlerini savunan Tan Gazetesi 21–30 Mayıs Tarihleri arasında davanın seyrini itibariyle “Menfi Yüzlerini Teşhir“ amacıyla “Kendi Ağızlarından İç Yüzleri“ başlığı adı altında bir yazı dizisi de yayınlamıştır.

kamuoyuna açıklamak için uğraşınız. Hiçbir gazetede kendinize yer bulmanıza imkân yoktu. Devlet radyosunun kapısının önünden geçmek bile mümkün değildi. Bütün basın ve radyo koro halinde Milli Şef'in ilan ettiği ithamları tekrarlıyor ve on ikiye beş kala Milli Şef'in dâhiyane tedbirleri sayesinde büyük tehlikelerden memleketin kurtulduğunu ilan ediyorlardı. Şöhret sahibi birçok yazarlar ve büyük ün ve şan almış olan birçok düşünürler de bu engizisyon davranışının içindeydiler.“ demektedir.¹¹⁶

Genel olarak basın üzerindeki etkiye ve denetim hesaba katılacak olursa, İnönü'nün 19 Mayıs konuşması ve daha sonra basında çıkan değerlendirmeler bu derece tavırlı ve yanlı iken Türkçü gençlerin kendilerini ifade etmeleri olanaksızdı. Gerek 19 Mayıs nutku gerekse 19 Mayıs nutku sonrasında basında çıkan ve lanse edilen çok ağır ithamlar mahkemeye gerek kalmadan zaten hükümlerini vermişler ve tutuklu gençlerin mahkemelerini karara bağlayarak mahkûm etmişlerdir.

¹¹⁶ Türkeş, **age**, s. 36

E) TÜRKÇÜLÜK-TURANCILIK DAVASI

Dönem itibariyle Türkçülerin, birleştikleri tek konu vardı; o da Sovyet Rusya'nın Rusya topraklarında bulunan ırkdaşlarını ezdiği¹¹⁷ ve Türk birliğinin gerçekleşmesi için tek sorunun Sovyetlerin olduğu için parçalanmalarını bekleme fikridir. Türkçülerin, kendilerine besledikleri kin derecesine varan öfkeden haberdar olan Sovyetler Birliği Cumhuriyeti de bu gibi Türkçü fikirlerin kendilerine zarar vereceğinin farkındaydılar.

II. Dünya Savaşı boyunca Türkiye-Rusya ilişkileri ise savaşta Rusya'nın Alman ordusuna karşı üstünlük sağlamasıyla Türkiye, politikasını savaşın gidişatına göre değiştirmiştir. Tabii ki Türkçülere ağır şekilde sert bir politika izlenmiş ve Rusya karşısında sempati kazanma uğraşı içerisine girilmiştir. Nitekim Türkçülüğü savunanlar ve Türk birliğine inananlar çeşitli uydurma bahanelerle takibata uğramışlar ve tutuklanmışlardır. Kamuoyunda büyük gürültü kopararak yapılan bu tutuklamalar da amaç bu grupları toplamak ve cezalandırmak değildi tabii ki. Tek amaç o günlerin siyasi ortamı itibariyle Sovyetlere şirin gözükme çalışmasıydı. 3 Mayıs olayları bahane edilerek, bizzat hükümet tarafından gerginleştirilen bu olaylar sonunda, Türk ülkesinde Türkçülük fikirlerinin savunulması bir devlet terörü şeklinde lanse edilmiştir. Türkçülük meselesi “**İrkçilik-Turancılık**“ davası adını almıştır.¹¹⁸

18 Mayıs 1944'te devlet tarafından resmi bir tebliğ yayınlanmıştır. Tebliğ şu şekilde denilmektedir:

“ Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkkan ve Zeki Velidi Toğan ile Doktor Hasan Ferit Cansever'in İstanbul'da evlerinde ve daha bazı yakın arkadaşlarının nezdinde İstanbul Örfi İdare Komutanlığınca aramalar yapılmış ve elde edilen vesikalar tetkik

¹¹⁷ Rusya II. Dünya Savaşı nedeniyle Kırım Türklerini sınır dışı etmiştir. Stalin 18 Mayıs 1944 tarihinde aldığı topyekûn sürgün kararıyla 423.100 kişi sürgün edilmiş ve bunların 195.371 kişide yolculuk sırasında hayatını kaybetmiştir. Oğuz Çetinoğlu, “**Tarihimizde Mayıs Ayı; 18 Mayıs 1944: Kırım Türklerinin Topyekûn Sürgünü, Orkun**“, Mayıs 2002, Sayı: 5, s. 37

¹¹⁸ Ayın, **age**, s. 244–245

edilmişti. Bu vesikaların tetkikinden elde edilen netice ve kanata göre Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'yla müesses bugünkü rejimimize ve vatandaşların hakiki milliyetçilik telakkilerine aykırı umdeleri ve bu umdelere varmak için gizli cemiyetleri, faaliyet programları, teşkilat ve propaganda organları, hatta muhaberelelerini gizli tutmağa matuf şifreleri ve parolaları vardır... bu mahiyetteki faaliyet, Teşkilat-ı Esasiye Kanunumuza göre suç vasıflarına haiz olduğundan failleri hakkında salahiyyətli adli merciler tarafından kanuni takibat yapılmak üzere işe el konulmuştur.“¹¹⁹

Milli Şef, basınında desteğini arkasına aldığı için Türk birliğinden bahseden kim varsa toplatmış ve aynı zamanda Hüseyin Nihal Atsız'ı tanıyan tanımayan sokakta selam veren vermeyen yakınlık duyan kim varsa İrkçi-Turancı diye toplatmış ve hapse tıkmıştır.¹²⁰

Birçok Türkçü sorgulanmış ve 23 kişi hakkında iddianame hazırlanarak gözaltına alınmışlardır. Sanıklar 18 Mayıs 1944 tarihli hükümet bildirisinde yer alan suçların yanı sıra “hedeflerine ulaşmak için devamlı ve sistemli bir faaliyet sarf etmek ve memlekette zararlı ideolojilerini tahakkuk ettirmek yolunda muhtelif

¹¹⁹ Atabay, **age**, s. 326–327 bkz. Ayın Tarihi, no: 126, Mayıs 1944, s. 21; Orkun, Sayı: 53, 5 Ekim 1951, s. 14 Tebliğin **metni şu şekildedir**: *Son günlerde hükümetçe kapatılan Orhun Mec-muası sahibi Nihal Atsız'la konservatuar öğretmenlerinden Sabahattin Ali'nin Ankara'da görülen muhakemesi sırasında Nihal Atsız lehine yapılan taşkınlıklar dolayısıyla nezaret altına alınmaları zarureti hasil olan bazı kimseler nezdinde çıkan evrakın verdiği şüphe üzerine Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkân ve Zeki Velidi ile Doktor Hasan Ferit Cansever'in İstanbul'da evlerinde ve daha bazı yakın arkadaşları nezdinde İstanbul örfi İdare Komutanlığınca aramalar yapılmış ve elde edilen vesikalar tetkik edilmişti.*

Bu vesikaların tetkikinden elde edilen netice ve kanaate göre Teşkilâtı Esasiye kanunuyla müesses bugünkü rejimimize ve vatandaşların hakiki milliyetçilik telâk-kilerine aykırı umdeleri ve bu umdelere varmak için gizli cemiyetleri, faaliyet programları, teşkilât ve propaganda organları, hatta muhaberelelerini gizli tutmaya matuf şifreleri ve parolaları vardır.

Bunlar memleketin muhtelif mıntıklarında ve bilhassa her çeşit terbiye müesseselerinde masum gençlerin temiz milliyetçilik ve vatansızlık duygularını istismar ederek genç nesil arasında kendilerine taraf-tar toplamak ve bu suretle hedeflerine ulaşmak için devamlı ve sistemli bir faaliyet sarf etmekte ve memlekete zararlı ideolojilerini tahakkuk ettirmek yolunda çalışmaktadırlar.

Bu mahiyetteki faaliyet, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuza aykırı ve Türk Ceza Kanunumuz'a göre suç vasıflarına haiz olduğundan failleri hakkında salahiyyətli adli merciler tarafından kanuni takibat yapılmak üzere işe el konulmuştur. 1944-1945İrkçılık-Turancılık Davası, Orkun,5 Ekim 1951,Sayı:53, s.12

¹²⁰ Nihal atsız davanın mahiyetini edebi bir dille şu şekilde aktarır: “1944-1945'te bu memlekette bir dram oynandı. Resmi adı “İrkçular Turancılar Davası“ olan bu oyun, ürpeticî, acıklı bölümleri yanındaki güldürücü, katıltıcı sahneleriyle tam bir asri dramdı“ Hüseyin Nihal Atsız, **Türkçülüğe Karşı Haç Seferleri ve Çektiklerimiz**, İstanbul, 1992, s. 67

gruplar halinde çalışmak“; “memleketin aleyhine bu gizli cemiyetleri kendi maksatlarına göre tevcih etmek isteyen yabancı teşekküllerle... fesat ve hıyanet“ içinde olmak... “Hükümeti devirmek için cemiyet kurmak, hükümetin, Büyük Millet Meclisi’nin manevi şahsiyetlerini tahkir, milli menfaatlere muhalif hareket etmek, gayesi devletin Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile muayyen olan ana vasıflarına muhalif milli hissiyatı sarsmağa, zayıflatmağa matuf propaganda yapmak“ iddiaları da yargılanmaları sırasında isnat edilmiştir.¹²¹ Alparslan Türkeş bu suçlamalara karşı, iddia makamının sanıklardan sürekli şekilde her sorguda ve ifadede “devleti yıkmak için gizli örgüt“ suçlamalarını kabul etmeleri için direktifte bulduklarını dile getirmiştir.¹²²

Gerek siyasi otoritenin kendilerine bakış açıları nedeniyle gerekse iç ve dış siyasetin bu şekilde davranılmasını gerektirmesi nedeniyle, Türkçüler gözaltında zor günler geçirmişlerdir. Bu şekilde olduğu gözaltına alınanların ifade ve hatıralarında mevcuttur. Tabutluk denilen ve tavanlarında beş yüzer mumluk ampullerin bulunduğu işkence odalarına kapatılmışlardır.¹²³

Alparslan Türkeş, o günleri yaşayan kişilerden olması nedeniyle yaşadıkları o günleri hatıralarında şu şekilde aktarmıştır; “Acımasızca parmaklarımdan birini yakalayıp, tırnağımı çektiler. Aslında ben o görevlilere acıyordum. Yönetim bizi faşistlikle suçluyor ama, tüm faşizan yöntemleri kendileri kullanıyorlardı. İçimden bu da geçer yahu diyordum. Memurların gözü bir şey görmüyordu... İçeriye kapatılan insanlar demir prangalarla belinden kolundan duvara bağlanıp ve burada 24 saat, 48 saat hatta daha fazla aç ve susuz bırakıldılar. Bazı sanıkların tabi ihtiyaçları için dahi kapı açılmaz ve büsbütün perişan duruma düşmeleri sağlanırdı.“¹²⁴

Yine o günleri yaşayan Orhan Şaik Gökyay sorgusu sırasında bu işkenceleri şu şekilde dile getirmiştir: “Haziran’ın en sıcak bir öğle sonunda, kendisi tarafından

¹²¹ Özdoğan, age, s.110–111 bkz. **İrkçılarla Turancıların muhakemeleri hakkında İstanbul Örfi İdare Komutanlığı ilk duruşmalara ait raporu/ Son Tahkikat Raporu**, Ayın Tarihi, 30 Eylül 1944, s. 28

¹²² Türkeş, age, s. 43

¹²³ Mustafa Müftüoğlu, **Çankaya’da Kâbus: 3 Mayıs 1944**, y.y., İstanbul, 1977, s.82–89

¹²⁴ Türkeş, age, s. 54–61

mu'tena hücre ve ziyaretçilerince tabutluk diye adlandırılan işkence odasında, bu, elektrik lambaları altında ışıl ışıl yanan odada, ayakta beş saat bir şehrâyîn seyrettim. Buradan bir adım ilerisi değil, fakat on dört asır gerisi görünüyordu: Arabistan Çölü'nde efendileri tarafından kızgın güneş altında kayalara çakılmış çıplak köleler.

Tabii “yirminci asr-ı medeniyette” ham bir tabiat unsuru olan güneş yerine, onun göz kamaştıran ve kör eden icatlarından biri, elektrik vardı. İşte, İstiklâl mücadelesi kazanıldığı ilk yıldan başlayarak 11 Mayıs 1944 tarihine kadar, mesleğin çeşitli kademelerinden, en geniş teftiş ve murakabeler görererek Devlet Konservatuarı Müdürlüğü'ne, kayırılarak değil, lâyük olarak getirilmiş bir öğretmene reva görülen tahkir budur.¹²⁵

O günleri yaşamış olan diğer sanık Prof. Dr. Reha Oğuz TÜRKKAN işkenceleri şu şekilde aktarmıştır: “Kolumdan asılarak bırakıldığım beton dik-tabutun içinde 3 gün 4 gece cehennem azabı çektim. Bayıldım ayıldım. Tepemde binlerce voltluk 4 ampul yanıyordu... ve benden kendi uydurduklarını “İfademdir“ diye imzalamamı istediler¹²⁶

Bu resmi saldırının en önemli safhalarından birisi tabi ki bu işkencelerdir. Bu dava sonuçlanıp Türkçülerin beraat etmesinden sonra, işkenceci görevliler aleyhine dava açılmış ve dava mahkûmiyetle sonuçlanmıştır. Yani işkence yapıldığı mahkemenin kararıyla sabit hale gelmiştir. 1950'de çıkarılan af kanunu sayesinde işkence yapan görevliler hapse girmemişlerdir.¹²⁷

Uzun bir gürültü döneminden sonra nihayet Türkçülerin davasına 7 Eylül 1944 tarihinde başlanılmıştır. Mahkeme heyeti şu şekilde oluşturulmuştur:

Başkan: Tümgeneral Yusuf Ziya Yazgan

Üye: Askeri Hâkim Osman Cevdet Erkut

¹²⁵ “1944 Türkçülük Düşmanlarının Tertiplelediği davada Orhan Şaik Gökyay'ın Sorgusundan Parçalar“, Orkun, Sayı 3–4, Nisan-Mayıs 1962, s. 18–19

¹²⁶ Reha Oğuz Türkkan, “3 Mayıs 44'ün Farklı Bir Anlatımı“, Orkun, Mayıs 2005, Sayı: 87, s. 8

¹²⁷ Altan Deliorman, “Pantürkizm'deki Yanlıklar“, Orkun, Ekim 2000, S. 32

Üye: Süvari Albay Galip Kaan

Savcı: Kazım Alöç

Sanıklar ise şu şekilde oluşmaktadır:

1. Nihal Atsız, *Boğaziçi Lisesi Edebiyat Öğretmeni*
2. Alparslan Türkeş, *Piyade Üsteğmen*
3. Orhan Şaik Gökyay, *Ankara Konservatuar Direktörlüğünden Vekâlet Emrinde*
4. Zeki Velidi Toğan, *İstanbul Üniversitesi Türk Tarih Profesörü*
5. Hüseyin Namık Orkun, *Gazi Terbiye Enstitüsü Tarih Öğretmeni*
6. Hasan Ferit Cansever, *Yedek Tabip Yüzbaşı*
7. Fethi Tevetoğlu, *Tabip Üsteğmen*
8. Nejdet Sançar, *Balıkesir Lisesi Edebiyat Öğretmeni*
9. Reha Oğuz Türkan, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora Öğrencisi*
10. İsmet Rasin Tümürk, *İstanbul Belediye Murakıbbı*
11. Cihat Savaş Fer, *Yüksek Mühendis*
12. Zeki Özgür (Sofuoğlu), *Yedek Asteğmen*

13. Muzaffer Eriş, *Yüksek Mühendis 4. Sınıf Öğrencisi*
14. Said Bilgiç, *Ankara Adliyesi Hakim Adayı*
15. Hikmet Tanyu, *Dâhiliye Vekâleti Evrak Kalemi Memuru*
16. Cemal Oğuz Öcal, *Gazi Enstitüsü Pedagoji Bölümü Talebesi*
17. Fehiman Altan, *Yüksek Mühendis Mektebi 4. Sınıf Öğrencisi*
18. Cebbar Şenel, *Adana Adliyesi Hâkim Adayı*
19. Nurullah Barıman, *Yedek Asteğmen*
20. Fazıl Hisarcıklı, *Yedek Asteğmen*
21. Hamza Sadi Özbek, *Aydın Maliye Tahsil Şefi*
22. Yusuf Kadıgil, *Lise Öğrencisi*
23. Saim Bayrak, *Temyiz Mahkemesi Evrak Memuru*

Açılan bu dava üç safhada görülmüştür. Sorgulama safhası, esas hakkındaki savcının iddianamesi sanıkların müdafaası ve mahkemenin sonuçlanması şeklindedir.¹²⁸

Türkçülük davasının sorgu kısmı başlamış, sorgular esnasında sanıklara, 3 Mayıs olayları, Turancılık fikri, Irkçılık fikri, Gizli cemiyet çalışmaları, Nihal Atsız'la ilişkiler ve buna benzer birçok soru sorulmuştur. Sorgulamaya ilk olarak

¹²⁸ Türkkân, “44 Olaylarında Doğrular, Yanlışlar“, Türk Yurdu, Haziran 2002, S. 178, C. 22 s. 35–36

Türk Ocaklarında sekreterlik görevi yürütmüş olan Hasan Ferit Cansever'in sorgusuyla başlanmıştır.¹²⁹

Çeşitli suçlamalara ve ithamlara maruz kalan sanıklar için en ağır olanı şüphesiz vatan haini ithamı olmuştur. **Orhan Şaik GÖKYAY**, vatan hainliği istinadına şu şekilde cevap vermiştir: “BEN; vatanın dört bir bucağında, on yedi yıldır alınının akıyla Türk milletinin hizmetinde şerefli bir öğretmen olarak çalışan ben; on yedi yıldır ne kendi şerefine, ne vatanın ve milletin şerefine kendi aczi dâhilinde leke sürdürmeyen ben; şefi, haysiyeti, adı aylardır darağacında sallandırılan ben; yani bugün artık her iki manada adı çıkmış ve çıkarılmış olan Orhan Şaik Gökyay karşınızda, yeryüzünde işlenebilecek olan suçların en zelifi, en iğrenci, en şerefsizi ile vasıflandırılmış olarak, vatan hâini ithamı altında bulunuyorum. Bir madalya takar gibi, bir sadaka verir gibi vicdanımız ürpermeden bana yakıştırılan bu kirli ve çirkin emaneti daha layığına verilmek üzere verenlere iade ediyorum...”

Atsızla mektuplaşması suç sayılması ile ilgili cevaben: “Bunlar orasından burasından kırılarak, yalan yanlış birbirine eklenerek, başı sonu kesilerek bir suç unsuru hâline getirilmeye çalışılmıştır. Ve bu yüzden mânidar olmuşlardır. Aslında bu mektuplar mânidar değil, sadece, her okuyazar insanın herhangi bir yazısında tabîî görüleceği üzere mânalıdır, yani mânasız değildir. Bunlar, dikkatle değil de, bir selâm sabah mektubu olarak şöylece okunduğu zaman bile, görülür ki Atsız'ın Orhun Mecmuasında başvekile neşrettiği açık mektuplar üzerine yazılmıştır. Bu açık mektupların mevzuu ve hedefi memlekette tehlikeli bir şekil alan komünistlik cereyanı üzerine dikkati çekmektir. Benim “mânidar?” mektuplarım da bunun üzerine yazılmıştır, onu alıkoyucu, itidale çağırıcı mektuplardır. Nitekim bu açık mektuplar üzerine yazdıklarımla ondan önce yazılmış ve yine dava dosyasında mevcut mektuplarım karşılaştırıldığı zaman sonuncuların rastgele iki arkadaş arasında yazılan selâmlı, sabahlı, keyifli mektuplar olduğu görülür. Ve berikilerin de, vatan ve millet mefhumunu, müstakil Türk vatanının dışında manalandırmak isteyen

¹²⁹ Age. Aynı yer

bir cereyanın yer yer kendisini göstermesi üzerine herhangi bir Türk'ün, müstakil bir vatani, bir bayrağı, bir milleti olan her Türk'ün duyacağı bir his ve endişe ile yazılmış dertleşme mektuplarından başka şeyler olmadığına hükmedilir...¹³⁰

Görülen bu davanın en önemli kişilerinden olan ve Türkiye Cumhuriyeti siyasi hayatında bir devre damgasını vuran **Alparslan TÜRKES** de mahkemece sorulan sorulara kısaca şu cevaplarda bulunmuştur:

Vatan hainliği suçlamasına cevaben:“Efendim, önce beni çok müteessir eden bir nokta hakkında bir iki şey söylememe yüksek mahkemenizin müsaadesini dilerim. Son tahkikat kararında diğer mazdunlarla beraber bana da vatan hainliği isnat olunmuştur. Bunu şiddetle reddederim. Ben yeryüzünde milleti ve vatani her şeyden çok severim. Kelimenin mutlak manasıyla milletsever, yurtsever bir Türk subayıyım.

Türkes, Irkçılık suçlamasına cevaben: “...Ben daima devletimin kabul ettiği prensiplere inancım ve onlara hürmet ve riayetle ayrılmadım. Ben koyu bir milliyetçiyim, fakat zannedildiği manada ırkçı değilim. Yani memleket içerisinde ayrılıklara ve düşmanlıklara yol açacak hiçbir fikrim yoktur. Yalnız ben Türk milletinin yeryüzünde eşsiz bir yaradılışa sahip olduğuna ve kahramanlıkta bu milletten üstün bir millet bulunmadığına iman ediyorum...”¹³¹

Nitekim gerek 3 Mayıs olaylarının ve gerekse Türkçülük-Turancılık davasının odak noktasını **Hüseyin Nihal ATSIZ** oluşturmuştur. **Irkçılık suçlamalarına Atsız cevaben:** “Irk, aynı kökten gelen insan veya hayvan topluluğu demektir. Arapça olan bu kelimenin Türkçesi Doğu Türklerinde “uruk”, Batı Türklerinde “soy”dur. “Soy” dilimizde asalet ifade eder. “Soylu” demek asil, necip

¹³⁰ “1944 Türkçülük Düşmanlarının Tertiplelediği davada Orhan Şaik Gökyay’ın Sorgusundan Parçalar“ ,Orkun, Sayı 3–4, Nisan-Mayıs 1962, s. 18–19

¹³¹ “1944 Türkçülük Düşmanlarının Tertiplelediği davada Alparslan Türkes’in Sorgusundan Parçalar“ ,Orkun, Sayı 3–4, Nisan-Mayıs 1962, s. 29–30 Ayrıca, Alparslan Türkes’in savunmasına Bknz. Alparslan Türkes, **Temel Görüşler**, Orkun Yayınları, İstanbul 1974 s. 301–304

demektir. “Soysuz” bunun zıddıdır. Bir şeyin bozulması “soysuzlaşma” dır. Demek ki soyun varlığı ve iyi mânâ ifade etmesi, milletin şuurundan tahteşşuuruna kadar yahut tahteşşuurundan şuuruna kadar geçmiş ve dilde temellenmiştir. Nitekim soy ve ırk hayvanların bile asillerinde, değerlilerinde aranır, yarış atlarında olduğu gibi... Tarihte siyasî vakalar olarak görülen ırkçılık ilmî bir mevzudur. Ondokuzuncu asırdan beri işlene işlene kanunları bulunmuş, tam bir bilim olmuştur. Kendi tarihini bile bilmeyen Kâzım’ın bir ihtisas şubesi olan ırkçılıktan habersiz olması mazur görülebilir. Fakat savcı Kâzım’ın aklı ermiyor diye ilim inkâr olunamaz. Delilik, sara, boy, renk gibi hususiyetler ırsen intikal ettiği gibi mânevî hasletlerin, hattâ şairlik, musikişinaslık gibi şeylerin geçtiği de ilmî hakikattir...”

Turancılık ile ilgili suçlamaya cevaben Atsız:

“Turancılığa gelince: Bunun hakkında fazla söz söylemeyi lüzumsuz buluyorum. Dünyanın hiçbir yerinde kendi devletini büyütme isteyenlere “vatan haini” denmemiştir. Biz Ziya Gökalp’ın, Mehmet Emin’in şiirleriyle beslendik. Haritalarda, ırkımızın yaşadığı yerlere baktık. Milletimize fenalık edenleri tarihte okuduk. Ve millî kini ateşten damgalar gibi kalbimize yazdık. (vatan hainliği yakıştırmamasına dair)

İrkçı ve Turancı olduğumuz için vatan ve millet haini olduğumuzu gazetelerde ilân eden örfî idare kumandanıyla duruşmamızı yapan hâkimlerin garip bir tesadüfle hep Turancılığa ait adlar taşıması Allah’ın bir lütfu ve bir ihtarındır. Mahkeme reisi generalin soyadı olan “Yazgan” kâtip mânâsına gelen bir kelimenin Türkistan telaffuzudur. General pekalâ “Yazan” veya “Yazıcı” diye bir soyadı alabilirdi. Bunun Türkistan telaffuzuyla olan şeklini almakla hiç şüphesiz kalbinde oraya karşı olan sevgisini göstermiştir. Albayın soyadı “Kaan” Turan imparatorlarının unvanı olan bir kelimedir. Hâkim Osman Cevdet’in soyadı olan “Erkut” Altay destanlarındaki bir kahramana aittir. Fazla olarak Millet Meclisi reis vekilinin “Günaltay”, bir orgeneralin “Altay”, genelkurmay başkanının “Omurtak”, Isparta mebusunun “Turan” soyadlarını taşıdığını, “Turan” diye bir vilâyet gazetesi çıktığını zikredebilirim. Görülüyor ki Turan ülküsü ve sevgisi bütün milletin gönlünde, şuurunda, tahteşşuurunda yaşamakta, biz farkına varmadan soyadlarımıza kadar geçmektedir. Bir gözcü nasıl yalnız sağ gözü tedavi ile iktifa edemezse bir

Türkçü de öylece yalnız Türkiye Türklerini düşünmekle kalmaz. Nitekim hükümet de dış Türklerle ilgisini kesmemiş, ilk uygun fırsatta Antakya Sancağı'nı ilhak etmiştir. Halep ve Musul da Millî Misak'a dahildir. Antakya'yı istemekle ırkımızın beşiği olan ülkeleri istemek arasında mahiyet farkı yoktur. Kimseden haksız bir şey talep etmiyoruz. Atalarımızdan kalan mirasın, mefahirimizin gömülü olduğu toprakların bizim olması ülküsünü kalbimizde taşıyoruz. Oraları unutmamak istiyoruz. Ben bunları şahsım için istemiyorum. Oralarda çiftlik yahut apartman yapacak değilim. Milletim için düşündüğüm haklardan dolayı da kimse bana "vatan haini" diyemez. Bu çirkef iftirayı iadeye tenezzül etmiyorum. Kimin hain, kimin vatanperver olduğunu tarih tayin edecektir. Hattâ etmiştir bile...

Mahmut Esat Bozkurt'un "Atatürk İhtilâli" adlı kitabında ve Atsız Mecmua, Orhun, Bozkurt, Çınaraltı ve Tanrıdağ dergilerinde Turancılık için çıkan yazılardan hiçbirinin takibe uğramaması bir gaflet eseri değildir. Çünkü bir devletin 1931'den 1944'e kadar gaflet etmesine imkân yoktur. Kanunlarımızda Turancılığı suç sayan musarrah bir madde olmadığı için şimdiye kadar kanunî takibat yapılmamıştır. Anayasamızda Turancılıktan bahis yoktur. Fakat Anayasamızda ahlâktan da bahis yoktur. Kâzım Alöç'ün mantığı ile yürürsek ahlâkı müdafaa eden insanları da anayasanın ana vasıflarını bozmakla itham ederek cezalandırmak icap eder. Turancılığın yüksek bir ülkü, uğrunda can verilecek millî bir fazilet olduğunu ben tespit ettim. Suç olup olmadığını da mahkemeniz takdir edecektir.¹³²

Nihayet mahkeme sanıkların sorgulamaları, yüzleştirilmeleri, iddianamenin okunması, savunmaların yapılması ve yazılı delillerin incelenmesi neticesinde 29 Mart 1945 tarihinde son bulmuştur. 66 oturum şeklinde yapılan sorgulamalar sonucunda Atsız ve arkadaşları 1 Nolu sıkıyönetim komutanlığı mahkemesinden ortalama on yıla yakın cezaya çaptırıldılar.¹³³

¹³² "1944 Türkçülük Düşmanlarının Tertiplemediği davada Nihal Atsız'ın Sorgusundan Parçalar" ,Orkun, Sayı 3-4, Nisan-Mayıs 1962, s. 20-22

¹³³ Özdoğan, *age*, s. 112

1 no lu Sıkıyönetim Komutanlığı Mahkemesi'nden verilen ceza gerçekten sanıklara çok ağır gelmişti. Kendilerini zaten suçlu görmeyen Atsız ve arkadaşları vatanlarına bağlılıkları ve milliyetçilikleri sonucu aldıkları bu cezanın temyizi için Askeri Yargıtay'a başvurdular. Askeri Yargıtay davayı esastan ele almış ve 1 Nolu Sıkı Yönetim Mahkemesinden alınarak tarafsız 2 Nolu Sıkıyönetim mahkemesinde görülmesine karar verilmiştir. Şöyle ki Askeri Yargıtay kararında "Bir Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesi tarafsızlıktan ayrılmıştır. Mahkeme İki Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesince görülmelidir." şeklinde açıklayarak olayların gidişatının ne kadar taraflı olduğunu açıklar mahiyettedir. Askeri yargı tayın bu kararı neticesinde bütün sanıklar 25 Ekim 1945 tarihinde salıverilmişlerdir.¹³⁴

29 Mart'daki dava sonucunda davalılar, yıkıcı bir ideolojiyi benimsemek ve yaymak, bu ideolojinin siyasi amaçlarını gerçek yaşama dayatmak ve bu amaçla gizli örgüt kurmak suçuna dayandırılmıştı. Dikkat edecek olursak, sanıklara isnat edilen suç ve delillerin o dönemin siyasi aktörleri ve yargı mensuplarınca ortak söylemler çerçevesinde suçlamalarda bulunulmasıdır.¹³⁵ 25 Ekim 1945'te salıverilen ve tutuksuz yargılanan Türkçüler, 31 Mart 1947 tarih ve 1947/3 sayılı kararlar sanıkların hepsi beraat etti.¹³⁶ Kararda şu ibareler yer almıştı: "Bu nümeyiş milli bir ideolojinin milli olmayan bir ideolojiye karşı ifadesinden ibarettir." denilmiştir.¹³⁷

Suçlamaların sorguların ve yargılamaların bu şekilde gelişmesinin tek sebebi o döneme özgü olan siyasi koşullardan başka bir şey değildir. 1925 te imzalanan Türk-Sovyet Dostluk Anlaşması'nı tek taraflı olarak 1945 yılında bozdukları gibi

¹³⁴ Nejdet Sançar, **İsmet İnönü ile Hesaplaşma**, Afşin Yayınları, Ankara 1973, s. 185–186

¹³⁵ Özdoğan, **age**, s. 89

¹³⁶ Karar Türkçüler arasında sevinçle karşılanmıştır. Mesela Kür-şad dergisinin 3 Nisan 1947 tarihli 1.sayısında: "*Türkçüler Beraat etti! Yalnız vicdanının emrine uyan bir mahkemenin, bütün suçları bu milleti sonsuz bir aşkla sevmekten başka bir şey olmayan Türkçüler hakkında vereceği kararın bu olacağına biz üç yıldan beri inanıyorduk. Türkçülere çamur atmak isteyenler sadece kendilerini kirletmiş olurlar. Tarih iftiracıları lânetleyecektir.*" Kür-şad, "**Makinede**", Kür-Şad, 3 Nisan 1947, s. 11

¹³⁷ Müftüoğlu, **age**, s. 198–199

boğazlardan üst talep etmeleri, fakat bu şekilde Sovyetlere karşı izlenen şirin görünme politikası karşılığını bulamayacaktır.¹³⁸

Türkçülük-Turancılık davasının bu şekilde gelişen seyri sonucu, ülkede sağcı-solcu gruplar adı altında Komünist ve Türkçüler arasında karşıt bir cephe ve görüşler oluşup devamedegitmiştir. Bu grupların iç siyasete etkisi, CHP Hükümeti tarafından bu gruplara gösterilen hoşgörünün veya sert tutumun derecesi, savaş öncesi ve savaş sonrasında yabancı güçlerle olan ilişkilerin derecesine göre farklılık göstermiştir. Nitekim büyük gürültülerle tutuklanan ve çeşitli suçlarla ve vatana ihanet isnat edilen Türkçülere karşı açılan davada, başta katı bir tutumun takınılması ve sonrasında nihai beraat kararı arasındaki çelişkiler Türkiye'nin o gün itibariyle değişik siyasal şartlar altında bulunmasıyla açıklanabilir.¹³⁹

¹³⁸ Aydın, **age**, s.280

¹³⁹ Özdoğan, **age**, s. 93

İKİNCİ BÖLÜM

ORHUN DERGİSİ ve BAŞLICA YAZAR KADROSUNUN TANITILMASI

ORHUN, “Atsız Mecmua“nın yayın hayatına son vermesinden bir yıl sonra, Hüseyin Nihal Atsız tarafından çıkarılan süreli yayındır. Orhun Dergisinin sahibi ve müdürü Atsız Edirne Erkek Lisesi’nde edebiyat öğretmeni olduğu sırada dergi yayın hayatına geçirilmiştir. “Aylık Türkçü Mecmua“ olarak çıkarılan Orhun Dergisi’nin 5 Kasım 1933 tarihli 1. sayısında “Kuşbakışı”: ORHUN başlığı altında, Orhun adının manası ve dergisinin amacıyla beraber izleyeceği yol şu şekilde verilmiştir:

*“Hayatın kasırgası arasında herkes bir yol tutarak yürümeye çalışıyor.
Bu kasırga arasında irili ufaklı sesler işitiyoruz.
Bu seslerden kimsi geçmişe hasret çekiyor. Kimisi geleceğe ümitle bakıyor.
Bize yabancı kaynaklardan haykıranlar da az değil.
Kiminin manası hiç anlaşılmıyor. Kimi haykırırken bocalamakta.
Kimisi rengi belli olmayan bir bayrağın altına çağırıyor.
Biz, bize geçmişteki büyüklüğümüzü anlatan, ilerisi için ders veren ORHUN
adını seçtik.
ORHUN geleceğe bakan geçmişin timsalidir.
ORHUN on iki asır öncesinin destanıdır; fakat on iki asır ilerisine kadar yol
gösterir.
ORHUN geçmişteki büyüklüğümüzü, gücümüzü gösteren ışıktır; ilerisini de
aydınlattır.
ORHUN “Dün’ün“, “Bugün’ün“, “Yarın’ın“ timsalidir.
Bu timsal altında toplananlar “zaman’ı yapan “üç an’ın bir olduğuna
inanmışlardır.
Gelecek olan günler bugünün gününe karıştıkça vardır.
Bugün dediğimiz her gün ise esasen dündür.
Bir ip yumağı gibi dönen zamanın ucu geçmişte, bu geçmişte turfanda, Hoçu
da, Orhun dadır.
Madeniyetimizin dalları geleceğin yüksek dehasında, fakat kökü geçmişin
olgun milli şuurundadır.
Duygularını, düşüncelerini, sezgilerini bu kaynaktan almayanlar, Batıdan
kültür dilenenler müspet bir şey yaratamazlar.*

Gücünü ve yaratıcılığını Türklükten alan bugünün Türk kültürü hasta duygulu, menfi düşünüşlü olamaz, olmamalıdır.

ORHUN'dan bize gelen ses marazi ve kozmopolit olmayan sağlam, erkek, milliyetçi ve hayat fışkıran bir sestir.

ORHUN'dan gelen yol Turfan dan geçerek Ankara'ya uğrayan yoldur. Ankara Adalar Denizinden atlayın daha ötesine kadar uzanan ulu bir varlığın kısaltılmış ifadesidir... Bu yolun arkasında büyük bir ezeliyet, önünde yüce bir ebediyet vardır. Bu ebediyet bir ışıktır: Ankara'dan başlar, bütün Orta Asyayı, oradan da cihanı aydınlatır.

ORHUN'un yolcuları iyi insan değil, İYİ TÜRK İSTİYORLAR... Dünyada maddi, manevi ne varsa bunlar birer vasıtaadır. Ülkülerin ülküsüne: her şeyden üstün en büyük Türkiye!

Bize göre: kâinatı çevreleyen hava Türk kanını kızartmak içindir.

Türk bir vazife için yaratılmıştır. Bu vazife, kâinat Türkleştiği zaman biter.¹

Yayın hayatına çeşitli sorunlar nedeniyle iki parçalı halde yani 1933-34 tarihi arasında 9 olarak çıkarılacak ve 9. sayıdan itibaren bakanlar kurulu kararıyla süresiz olarak kapatılacaktır. Bu kapanıştan 10 yıl sonra 10. sayıdan itibaren dergi ilkinin devamı şeklinde çıkarılmaya devam edecektir. İkinci dönemki dergide 7 sayı çıkarıldıktan sonra yine bakanlar kurulu kararıyla yayın hayatına son verecek ve Türk siyasal hayatına yön veren bir süreli yayın olarak tarihin sayfalarında yerini alacaktır. Dergi iki dönem başlığı altında şu şekildedir:

I. Dönem (05.11.1933–16.07.1934)

İlk sayısı itibariyle dergi kapağında “Atsız Mecmuanın Devamı“ ve “Büyük Türkçülük Ülküsüyle“ çıktığını açıklar nitelikte cümleler kullanılmıştır. Kasım 1933 ve Temmuz 1934 tarihleri arasında 9 sayı çıkarılmış olan Orhun Dergisi birinci sayısından beşinci sayısına kadar “ORHUN“ ambleminin yanı sıra “Ben, Sen, O

¹ “Orhun“, 5 Kasım 1933, Sayı: 1, s. 1

Yok... Biz Varız.“ şeklinde ibareler ile kapak tasarımı oluşturmuştur. 19 Nisan 1934 tarihli 6. sayısında kapak tasarımı değişmiş olup Mahmut Esat Bozkut’dan bir paragraf koyulmuştur. Bu paragraf şu şekildedir: “Türk toprakları çok mukaddestir. Oraya ayak basanların nasibi kılıçtan geçmektir. İhtilalın ülküsünü bütün dünyaya karşı bilgi nuru ile ve elinde kılıçla bekleyeceksin. Kılıcı asla bırakmayacaksın ve bileceksin ki aklın hâkimiyetine, ruhun ve mantığın icabatına yol açan vasıta mutlaka kılıçtır.“ 7. ve 8. sayısında ise tutsak olan Türk yurtlarını gösteren haritalar verilmiştir. 9. son sayısında ise Ziya Gökalp’ten alıntı şu cümle verilmiştir: “Bütün Türkler Bir Ordu... Katılmayan Kaçaktır... Yasamızda yazılı: Harpten kaçan alçaktır... şeklinde alıntı verilmiştir.

Yazarları arasında, **Hüseyin Nihal Atsız, Nihat Sami (Banarlı), Fevziye Abdullah (Tansel), Orhan Şaik (Gökyay), Suut Kemal (Yetkin), Ahmet Yekta, Ahmet Özdemir, Ali İhsan (Sâbis), Atsız Yolda_ (Fethi Tevetoğlu), Tolunay, (Bedriye Atsız), Zâhir Sıdkı (Güvemli)**, vb. bulunuyordu.

“Aylık Türkçü Mecmua“idealiyle çıkan Orhun Dergisinde bu ilk dönem olarak söylediğimiz 9 sayı içerisinde, Türkçü, milliyetçi ve Türk tarihiyle ilgili konular dışında çeşitli sosyal ve kültürel konulara da yer verilmiştir. Mesela “Türk Kadınının Hak ve Vazifeleri“ başlığıyla Tolunay imzalı bir yazıyla kadının Türk sosyal hayatında yeri değerlendirilmiş ve daha geniş bir şekilde toplum hayatında yer almaları gerekliliği dile getirilmiştir. Ayrıca “Köy Müşahedeleri“ başlığıyla Ş. Doğan imzasıyla 2. sayıda Türk eğitiminde köylerde yaşanan zorluklar ve meydana gelen yanlışlıklar müfettiş ağzından aktarılarak eğitim hayatında öğretmenlerin oynadığı rol aktarılmıştır. Ayrıca Tonyukuk, Kürşad, Moyunçur Kaan Yuluğ Tiğın vb. Türk Tarihinde büyük yer tutmuş olan şahsiyetler tanıtılarak Orhun Kitabeleri’nin Türkçesi okurlara sunulmuştur. Ayrıca sosyal hayatta Türk malı kullanımını teşvik amacıyla derginin arka kapaklarında duyurular da bulunmaktadır.² Kültürel alanlarda da dergide çok çeşitli konulara yer verilmiştir. Sekizinci sayıda İstanbul’un fetih

² **Yurttaş! Yerli malı Kullan-Yerli Olmyan** Malları da Hiç Olmazsa Türk Satıcılarından Al! Yabancı Adlar Taşıyan Dükkanlara Girme, Girenlere de Engel Ol! Orhun 1. ve 2. Sayılarının Arka kapaklarında yer almıştır. Ayrıca 3. sayıdan itibaren 9. sayıya kadar “ Beş kuruluşluk yabancı malı almak, yarım çarşıcağın düşmanın eline bir fişek vermek demektir.“ şeklinde yer almıştır.

yıllarına ait ve İstanbul'un fethi sırasında şehit oldukları anlaşılan kahramanlara ait mezar taşlarının gördüğü zarardan bahseden Atsız, bu konuda valiliği veya Türk Talebe Birliğini göreve çağırmaktadır. Yine "Çanakkale İçin!" başlığıyla 4. sayıda Türk Talebe Birliğinin Çanakkale'de yaptırmak istediği anıt için devlet tarafından toplayacağı yardımın yetersiz derecede olmasına değinerek, daha fazla yardım toplama müsaadesini yetkililerden imzasız bir yazıyla rica edilmektedir. Ayrıca Kastamonu, Sivas, Trakya'dan derlenmiş çeşitli mani ve sözlerle yöre halklarının kültürleri tanıtılması vazifesiyle 9. sayıya kadar Orhun'un dergilerinde yerini almıştır.

Bakanlar kurulunun kararıyla kapanmasında etkili olan, Hakimiyeti Milliye de 21. XI. 1933 tarihinde Ahmet Muhip Bey'in imzasıyla ve Şeref Bey'in 21 Kanunu Esasi 1934 tarihinde yine aynı gazetede çıkan yazıda, Atsız'ın "Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar" başlığıyla kaleme aldığı yazıyla okullarda okutulan 4 ciltlik tarih kitabını eleştirmesi üzerine 3., 4., 5., 6., 8. sayılarında polemiklere girilmiştir.³ Dergi çıkan 9. sayısından sonra kapatılmış ve 9 sayılık ilk evresi yayın hayatına son vermiştir.

II. Dönem (01.10.1943–01.04.1944)

1934 Haziran tarihinde kapatılan Orhun Dergisi, 10 yıl sonra alınmış olan izin dâhilinde tekrar yayın hayatına başlamıştır. 1933–1934 tarihleri arasında çıkarılan Orhun Dergisinin devamı niteliği taşıması gayesiyle dergi sayısı kapatılmasından itibaren olan, 9 sayısının devamı olarak 10. sayıdan başlatılmıştır.

Bir önceki çıkarılan sayıları gibi bu Orhun Dergisi de aylık olarak çıkarılmıştır. Fakat gerek içerik itibarıyla gerekse kapak tasarımı itibarıyla dergide

³ Bkz. H. Nihal Atsız, "Haddini Bil", Orhun, 5 Ocak 1933, Sayı:3, s. 51-52-53-54-55; H. Nihal Atsız, "Edirne Mebusu Şeref Bey'e Cevap" Orhun, 20 Şubat 1934, Sayı: 4, s. 77-78-79-80-81-82-83-84-85; H. Nihal Atsız, "Ahmet Muhip Bey'e Cevap", Orhun, 20 Şubat 1933, Sayı: 4, s. 86-87-88, H. Nihal Atsız, "Edirne Mebusu Şeref ve Hakimiyeti Milliye Muharriri A. Muhip Bey'e Açık Mektup", Orhun, 21 Mart 1934, Sayı: 5, s. 106-107-108; H. Nihal Atsız, "Sadri Maksudi Bey'e Cevap", Orhun, 19 Nisan 1934, Sayı: 6, s. 109-110; H. Nihal Atsız, "Kanun Ahmet Muhip Efendiye Çarptı", Orhun, 23 Haziran 1934, Sayı: 8, s. 148-149-150

çeşitli değişiklikler yapılmıştır. ORHUN yazan amblemi paralel çizgiler içerisine alınmış, kapak resmi olarak da yarım ay içerisine konulmuş kurt tasviriyle değişiklik yapılmıştır. Ayrıca dergi kapağında ilk sayılarda olmayan “İçindekiler“ dizini oluşturularak “Bütün Türkler Bir Ordu“ şeklinde kapak üzerine yazılan söylemi değiştirmiştir.

Orhun dergisinin Ekim 1943 ile Nisan 1944 tarihleri arasında yayın hayatında bulunmuş olan 7 sayılı Orhun Dergisinin, kapak tasarımı gibi işlediği konularda o günün şartlarına ve gelişmelerine paralel olarak gelişme göstermiştir. II. Dünya Savaşının yaklaşması ve oluşan devletlerarası bloklaşma ve bu bloklaşma sonucunda oluşan çeşitli propagandalar bu değişim ve gelişimde etkili olmuştur. İlkine nazaran Türkçülük ve ırkçılık anlatımları daha hararetli ve kapsam yönünden geniş ele alınmıştır. Nejdet Sançar gibi Dr. Mustafa Hakkı Akansel gibi, Abdülkadir İnan gibi yazarlarla Türkçülük-Turancılık-Irkçılık konu kapsamı genişletilmiştir.

Ayrıca kapsam ve içerik yönünden değişmiş olan bu 7 sayıda “Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar“ gibi “Türkçülere Teklifler 1-2-3-4“ gibi ve ayrıca “Orhun’un Anketi“ başlığıyla anketler dergide yayınlanıp, gönderilen cevaplarda dergide yayınlanmıştır. Yine 10. sayıdan itibaren sporsal faaliyetler olan Türkiye’nin milli futbol maçları, Türkiye’nin milli atletizm maçları, Türkiye’nin milli kılıç maçları skor sonuçları tablolar halinde 10-11-12. sayılarda verilmiştir. İçerik olarak, yine “Okuyucularımızla konuşmalar“ başlığıyla, gelen mektuplar ve bu mektuplara Orhun dergisi tarafından verilen cevaplar 14-15. sayılarında yayınlanmıştır.

Türkçülük tarihinde yayınlanmasından sonra çığır açan ve sonrasında Türkçüler açısından başlayacak sıkıntıların sebebi olan Atsız tarafından kaleme alınan Başbakan Şükrü Saraçoğlu’na yazılan mektuplar da bu yayınlanan 7 sayılı ikinci devrenin 15. ve 16. sayılarında yayınlanmıştır.⁴ Komünizm tehdidinin ülkeyi

⁴ Hüseyin Nihal Atsız, “Başvekil Saraçoğlu Şükrü’ ye Açık Mektup“, Orhun, 1 Mart 1944, Sayı: 15, s. 1-4; Hüseyin Nihal Atsız, “Başvekil Saraçoğlu Şükrü’ ye İkinci Açık Mektup“, Orhun, 1 Nisan 1944, Sayı: 16, s. 1-6

sardığını ve özellikle milli eğitimde yuvalandıklarını ve Atsız'ın bunun müsebbi olarak gördüğü Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı görevinden istifa ettirilmesini bu iki mektupta dile getirmiştir. Bu mektubun ikincisi olanı 16. sayısında yayınlanmasından itibaren Türkçüler tarihinde zor günler başlamıştır. Sonrasında yaşanan 3 Mayıs Nümayişi ve Irkçılık-Turancılık Davası nedeniyle dergi siyasal yaşamda önemli bir yer tutmuştur.

10. sayısından itibaren yazar kadrosu şu şekildedir: **Atsız, Mustafa Hakkı Akansel, Mehmet Sâdık (Aran), Fahriye Arık, Besim Atalay, Bedriye Atsız, Nihat Sami Banarlı, Abdülkadir inan, Yusuf Kadıgil, Mehmet Hâlit Bayrı, Orhan Şaik (Gökyay), Elmas Yıldırım ve Azmi Güleç, Bekir Berk, Muharrem Doğdu (Mercanlıgil), Külâhhoğlu, Hamza Sâdi Özbek, Cemal Oğuz Öcal, Nejdet Sançar, Tevetoğlu, Zeki Velidî Togan, Cezmi Türk, Yılanhoğlu İsmail Hakkı, Osman Yüksel, Zâhir Sıdkı (Güvemli), vb. oluşmaktadır.**

A) HÜSEYİN NİHAL ATSIZ (12 OCAK 1905 – 11 ARALIK 1975)

Türk Milliyetçiliğinin ve Türkçülük hareketinin, Cumhuriyet sonrası dönemdeki önemli isimlerinden olan, Hüseyin Nihal Atsız 12 Ocak 1905 (12 Kanun-i Sani 1905) tarihinde İstanbul'da doğmuştur.

Atsız Bey'in babası, Gümüşhane'nin Torul/Dorul Kazasının, Midi köyünün Çiftçi oğulları ailesinden Deniz Makine Önyüzbaşısı Hüseyin Efendi'nin oğlu Deniz Güverte Binbaşısı Mehmet Bey, annesi Trabzon'un tanınmış Kadı-oğulları ailesinden Deniz Yarbayı Osman Fevzi Bey'in kızı Fatma Zehra Hanımdır.

Hüseyin Nihal Atsız anne ve baba tarafından asker bir aileye mensuptur. Ailesi, Gümüşhane'nin Torul/Dorul kazasının Midi köyünde Çiftçioğulları namı ile bilinmektedir. Çiftçioğulları, Midi köyü'ne 18. yy sonlarına doğru yakınındaki Edire köyünden göçmüşlerdir.

Atsız Beyin babası (1877–1944) Mehmet Nail Bey Osmanlı Donanması'na girmiş ve Deniz Kuvvetlerinde Deniz Güverte Binbaşılığı'ndan emekli olmuştur. Mehmet Nail Bey'in ilk eşi 1903 yılında yüzbaşı iken evlendiği Fatma Zehra Hanım (1884–1930)'dır.⁵

Mehmet Nail Bey'in ilk eşinde 3 çocuğu olmuştur. 12 Ocak 1905'te Hüseyin Nihal (Atsız) (ölümü 11 Aralık 1975), 1 Mayıs 1910'da Ahmet Necdet (Sancar) (ölümü 22 Şubat 1975) ve Aralık 1912'de Fatma Nezihe (Çiftçi oğlu), 1930 yılında ilk eşinin damar sertliğinden vefatı üzerine Mehmed Nail Bey, 1931 yılında yeniden evlenmiştir.⁶

⁵ Hüseyin Nihal Atsız'ın kendi el yazısıyla soy kütüğü için bkz. Ek-8

⁶ Erol Güngör, M. N. Hacıeminoğlu, vd., **Atsız Armağanı**, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1976 s. 4

Hüseyin Nihal Atsız, ilk ve orta öğrenimini Kadıköy'deki Fransız ve Alman okullarında (1911), babası Mehmet Nail Bey'in Kızıldeniz'deki görevinden ötürü Süveyş'te bir Fransız okulunda birkaç ay (1911), Kasımpaşa'daki Cezayirli Gazi Hasan Paşa İlk Mektebi, Haydarpaşa'daki Hususi Osmanlı İttihad Mektebi, Kadıköy Sultanisi (Lisesi) ve İstanbul Sultanisi'nde yapmıştır.

İlkokula 6 yaşında iken Kadıköy'deki Fransız Okulu'nda, Latin harfli öğretim ile başlayan Atsız'ın bu okuldaki öğretimden memnun olmadığı ifade edilmektedir. “Atsız'a göre bu okulda dersten çok oyun ve şarkı vardı. Buna rağmen dil bilmeyip derdini anlatmaması yüzünden çok sıkılmakta idi.” Bir müddet sonra bir gece tesadüfen çıkan bir yangında Fransız Mektebi yanınca küçük Atsız istemediği bu mektepten kurtulmuş, fakat bu seferde Latin harfleri ile öğretim yapan başka bir okula, Alman Mektebi'ne verilmiştir.

Atsız'ın 6 – 7 yaşları şahsiyetinin oturmaya başladığı dönemdir. Bu devrede anne ve babasının yanında huzurlu ve sakin bir hayat yaşamıştır. Ancak İstanbul'da özellikle azınlıkların hâkim olduğu okullarda okuması ve yabancı dille eğitim veren bu okullarda azınlık şuurunun hâkim olması onun milliyet duygularını erken yaşlarda hissetmesini sağlamıştır.

Çevrenin yabancılığı, ailenin asker kökenli olması, çocukluğunun geçtiği zaman; ihtiyar devlet Osmanlının son zamanlarındaki peş peşe savaşların ve dramların yaşandığı bu zaman çocuk ruhuna damga vurmuştur.⁷

Alman Mektebi'nden bir müddet sonra, Kızıldeniz'de bulunan Malatya Gambotu'nun süvarisi olan babası Mehmet Nail Bey'in yanına giden Atsız Türk-İtalyan Savaşı'nın çıkması üzerine Mehmet Nail Bey'in Osmanlı Bahriye Nezareti'nden Süveyş'e sığınması emrini alması üzerine Süveyş'te bir Fransız okuluna devam etmiştir. Süveyş sokaklarında İtalyan çocukları ile dövüşmesi, Atsız'ın milliyetçi mücadelesinin ilk örnekleridir.

⁷ Ş. Şamil Bucak, “Hüseyin Nihal Atsız Hayatı- Şahsiyeti- Eserleri“, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 1997, s. 17

Babasının İstanbul'a dönme emri alması üzerine İstanbul'a gelen Atsız, Kasımpaşa'daki Cezayirli Gazi Hasan Paşa Mektebi'ne kaydolmuş ve Arap harfleri ile öğrenime başlamıştır. Ailesinin Kasımpaşa'dan Kadıköy'e taşınması ile özel Osmanlı İttihad Mektebi'nde öğrenimine devam eden Atsız, babasının Önyüzbaşı (Kolağası) olarak I. Dünya Harbi'ne gitmesi yüzünden özel Osmanlı İttihad Mektebi'nden Kadıköy Sultanisi'nin rüştiye (ortaokul) kısmında öğrenimine devam etmiştir. Buradan da İstanbul Sultanisi'ne geçen Atsız, 1922 tarihinde lise öğrenimini tamamlamıştır. 1922 yılında imtihanla Askeri Tıbbiye'ye girmiştir.⁸

Çocukluk ve gençlik yıllarında aile ocağında örnek aldığı babası aşk derecesinde sevdiği askerlik mesleği, onun Askeri Tıbbiye'yi seçmesinde ölçü olmuştur. Kendi deyimiyle:

“Askerlik mesleklerin en şereflişidir.

Mete ordusunun çakı gibi bir askeridir.”⁹

O yıllarda Tıbbiyede komünistlik ve bir takım azınlık milliyetçiliği güden öğrenciler vardı. Bu öğrenciler ile Türk öğrenciler arasında sık tartışmalar olur. Bu tartışmalar ara sıra da yumruk kavgasına dönerdi. Bu kavgalara Atsız da katılırdı. Bu yüzden birçok defa disiplin ve hapis cezası almıştır. Ziya Gökalp'ın cenaze töreninin yapıldığı günün akşamı Türk öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında çıkan bir kavga sonucunda, Atsız'a ağır bir ceza verilir. Buna göre, öğrenciliği sırasında işleyeceği herhangi bir suç sonucunda Atsız'ın Askeri Tıbbiye'den atılacağıdır.

Atsız, Askeri Tıbbiye'nin 3. sınıfında aralarında bir takım meseleler geçen Arap asıllı Bağdatlı Mesud Süreyya Efendi adlı bir mülazım (teğmen) ın kasti bir şekilde lüzumsuz bir yerde istediği selamı vermediği için, 4 Mart 1925 tarihinde Askeri Tıbbiye Mektebi'nden atılmıştır.¹⁰

⁸ **Atsız Armağanı**, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1976 s.4

⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “**Askerlik Aleyhtarlığı**“, Atsız Mecmua, 25 Eylül 1932, Sayı 17., 100- 104

¹⁰ **Atsız Armağanı**, Ötüken yay. İstanbul – 1976 s. 4

Aileden gelen kendisinin de sevdalısı olduğu askerlik mesleğinden atılmasını Ötüken Dergisinde şöyle ifade etmiştir: “Şimdi ben burada, vaktiyle bir askeri okuldan tardolunmuş ve üniformayı çıkararak başıbozuk elbisesi giymenin ızdırabını tatmış bir insan olarak bu eski Harbiyelilerin, fakat ölçmek kabil olsa göklere kadar yükseleceği belli bulunan ızdırabından bahsetmek istiyorum. Kendi maceramda ben, Türk kanunları bakımından haksızdım. Türkçü ve ırkçı olduğum için, Türk üniforması taşımasına rağmen Bağdatlı bir Arap olan Birinci Mülazım Mesut Süreyya’ya selam vermeyi reddettiğim için tardolunmuştum.”¹¹

Atsız, 1926 yılında İstanbul Darülfünunu’nun Edebiyat Fakültesinin “Edebiyat Bölümü” ne ve İstanbul Darülfünunu’nun yatılı kısmı olan Yüksek Muallim Mektebi’ne kaydolmuş, fakat bir hafta sonra askere çağrılmış ve tecil isteği kabul edilmeyince, askerliğini 9 ay olarak (28 Ekim 1926 – 28 Temmuz 1927) İstanbul Taşkışla’da 5. piyade alayında er olarak yapmıştır.

Ahmet Naci adlı arkadaşı ile birlikte hazırladığı “Anadolu’da Türklere Ait Yer İsimleri” adlı makalenin Türkiyat Mecmuasının ikinci cildinde yayınlanması ile hocası M. Fuat Köprülü’nün dikkatini çeken Atsız, 1930 yılında Edirneli Nazmi’nin Divanı üzerinde mezuniyet çalışması yapmış (Divan-ı Türkî-i Basit, Gramer ve Lügati, 1930, 111 s. Türkiyat Enstitüsü Mezuniyet tezidir, no 82) ve aynı yıl Edebiyat Fakültesi’nden mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından Edebiyat Fakültesi Dekanı olan hocası Prof. Dr. M. Fuat Köprülü, Maarif Vekâleti nezdinde Atsız için tavsiyede bulunarak asistanlığına almıştır. (25 Ocak 1931)

Bu tarihten itibaren Atsız meslek hayatına girmiş bulunuyordu. 15 Mayıs 1931’den, 25 Eylül 1932 tarihine kadar Atsız Mecmua’yı (17 sayı) çıkartmaya başladı. M. Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan, Abdülkadir İnan gibi edebiyat ve tarih alanında eşsiz bilgilere sahip bulunan bir kadro ile yayın hayatına atılan bu “Türkçü ve Köycü” dergi, devrinin ilim, fikir ve sanat alanında büyük etki yaratarak Türkçülüğe büyük hizmetler etmiştir. Bu dergi, Cumhuriyet Dönemi Türkçülüğü’nün

¹¹ Hüseyin Nihal Atsız, “Ahlaki Adalet, (1500 Harbiyelinin Macerası)“, Ötüken Dergisi, 14 Kasım – 22 Kasım 1965, sayı:23 s. 15-16

öncüsü olmuştur. Atsız ilk yazılarını (H. Nihal) imzası ile hikâyelerini de (Y. D) imzası ile bu dergide neşre başlamıştır.

Derginin çıkmaya başladığı yıl olan 1931 yılında Darülfünun'un Felsefe Bölümünden mezun olan ilk eşi Mehpere Hanım'la evlenmiştir (Ocak 1931). Fakat Ocak 1933'ten itibaren eşiyle ayrı yaşayan Atsız 1935 yılında Mehpere Hanım'dan ayrılmıştır.

1932 Temmuzunda Ankara'da toplanan Birinci Türk Tarih Kongresi sırasında, ilmi olmayan bir tarih tezine karşı çıkan Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'a Dr. Reşid Galip'in yaptığı haksız hücum üzerine Atsız, içerisinde ikinci eşi Bedriye (Atsız) ile Pertev Nail'i Boratav'ın da bulunduğu sekiz arkadaşı ile Dr. Reşid Galip'e "Zeki Velidi'nin talebesi olmakla iftihar ederiz" diyen bir protesto telgrafı çekmiş ve bu telgraf üzerine mimlenmiştir.

İstanbul Darülfünun'un da Edebiyat Fakültesi'nin dekanı olan Prof. Dr. M. Fuat Köprülü ile Umumi Türk Tarihi profesörü Zeki Velidi Togan, Ankara'nın resmi tarih tezini yıkmak konusunda anlaşmışlarsa da I. Türk Tarih Kongresi'nde Zeki Velidi Togan'a yapılan ağır eleştirileri görünce Prof. Dr. M. Fuat Köprülü verdiği karardan dönmüş, Ankara'nın tarih tezi aleyhine hazırladığı konuşmayı yapmamış, ayrıca Zeki Velidi ve Atsız gibi muhalif olmadığını göstermek için asistanı olan Atsız'ı üniversiteden çıkaracağını vaat etmiştir. Atsız'a üniversiteden atılacağını, kendisinin daha önce davranıp liselerden birinde hoca olmasını tavsiye edince Atsız, hocası ve amiri olan Köprülü ile yaptığı şiddetli münakaşadan sonra görevinde kalıp mücadelesine devam etmiştir.¹²

19 Eylül 1932'de Dr. Reşit Galip Maarif Vekili olmuş ve kısa bir süre sonra da Edebiyat Fakültesi Dekanlığına vekâleten bakan Ali Muzaffer Bey asaleten tayin edilmiştir. Atsız'ı üniversiteden uzaklaştırmak isteyen Reşit Galip, Atsız'ın Atsız Mecmuanın 17. sayısındaki "Darülfünun'un kara daha doğru bir tabirle, yüz

¹² Atsız Armağanı, s. 5- 7

kızartacak listesi’’¹³ adlı makalesiyle bu fırsatı yakalamış ve Edebiyat Fakültesi Dekanı kanuni hiçbir sebep yokken Atsız’ın üniversite asistanlığına son vermiştir (13 Mart 1933)

Hocası M. Fuat Köprülü’nün gelecek endişesiyle sustuğu ve pek çok kişinin pasifleştiği bu dönemlerde onun bu sert çıkışları yönetimin de dikkatinden kaçmamış, tehlikeli bir Türkçü olarak dikkatleri çekmiştir.

Üniversite asistanlığından (Mart 1933) ilmi olmayan bir tarih tezine karşı çıktığı için çıkarılan Atsız, tek partili dönemde şimşekleri üzerine çekmiş ve ceza olarak Malatya Ortaokuluna tayin olunmuştur.

Malatya ortaokulunda kısa bir süre (8 Nisan 1933 – 31 Temmuz 1933) Türkçe öğretmenliği yapan Atsız, Edirne Lisesi Edebiyat öğretmenliğine tayin edilmiştir. Buradaki görevi de kısa süre devam etmiştir (11 Eylül 1933 – 28 Aralık 1933)

Edirne’de iken Atsız Mecmua’nın devamı niteliğindeki ‘‘Aylık Türkçü Dergi’’ olan ‘‘ORHUN’’ (5 Kasım 1933 – 16 Temmuz 1934) sayı 1 – 9’u yayınlayan Atsız, Orhun’da Türk Tarih Kurumu tarafından çıkarılan ve liselerde ders olarak okutulan dört ciltlik tarih kitaplarının yanlışlarını ağır bir şekilde eleştirdiği için vekâlet emrine alınmış (28 Aralık 1933) 9. sayısında da ORHUN, Bakanlar Kurulu kararı ile kapatılmıştır.

9 ay vekâlet emrinde kalan Atsız, Kasımpaşa’daki Deniz Gedikli Hazırlama okuluna Türkçe öğretmeni olarak tayin edilmiştir. (9 Eylül 1934)

27 Şubat 1936 tarihinde ikinci eşi Bedriye Hanım (Atsız) ile evlenen Atsız’ın bu evlilikten 4 Kasım 1939 tarihinde Yağmur ve 14 Temmuz 1946 tarihinde Buğra adlı iki oğlu olmuştur.

¹³ Bkz. Hüseyin Nihal Atsız, ‘‘Darülfünunun kara, daha doğru bir tabirle, yüz kızartacak listesi’’, Atsız Mecmua, 5 Birinciteşrin 1932, Sayı: 17. s. 166- 170

Atsız, çok uzun süreden beri (15 yıldan fazla) ayrı yaşadığı ikinci eşi Bedriye Atsız' dan Mart 1975 yılında boşanmıştır.

Atsız Bey'in büyük oğlu Yağmur Atsız, Almanya'ya yerleşmiştir. Halen gazetecilik yapmıştır. Cumhuriyet ve Yeni Yüzyıl gazetelerinin Almanya muhabiri aynı zamanda köşe yazarıdır. Taşındığı fikirler ve davranışları ile babasıyla ayrı düşünmektedir.

Atsız Bey'in küçük oğlu Buğra Atsız, Almanya'da Türkoloji sahasında doktora yaptıktan sonra Türkiye'ye dönmüştür.¹⁴

Atsız, Kasımpaşa'daki Deniz Gedikleme Hazırlama Okulu'nda Türkçe öğretmeni olarak 4 yıl kadar çalışmış ve 4 Temmuz 1938 tarihinde görevden alınmıştır.

Atsız, Türkçülük davasında Ziya Gökalp ile Rıza Nur'dan sonra fikri emaneti devralmış bir şahsiyettir. Bu sebeple Rıza Nur büyük ümitler beslediği Atsız'ı 23. 05. 1940 tarihinde evlat olarak nüfusuna geçirmiştir.

Kasımpaşa'daki Deniz Gedikli Hazırlama Okulu'ndan çıkarılan Atsız, bunun üzerine 1944 yılına kadar özel liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Bunların ilki Özel Yüce – Ülkü Lisesidir.

1937 yılından 1939 yılı haziran ayının sonuna kadar Özel Yüce-Ülkü Lisesinde görev yapan Atsız, 19 Mayıs 1939 – 7 Nisan 1944 yılları arasında yine özel bir lise olan Boğaziçi Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapmıştır.

Atsız Boğaziçi Lisesi'nde görevine devam ederken ORHUN (1 Ekim 1943 1 Nisan 1944, sayı 10–18)'u yeniden neşre başlamıştır.

¹⁴ Bucak, *age*, s. 29- 30

II. Dünya Savaşı sıralarında yerli komünistler faaliyetlerini fevkalade artırdıkları halde, resmi makamlar bu aşırı hareketlere karşı tedbir almak yerine, seyirci kalmayı tercih ediyorlardı.¹⁵

Atsız ilgilileri ikaz için Orhun'un Mart 1944'te yayınlanan 15. sayısında devrin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na hitaben bir "açık mektup" yayınlamıştır.¹⁶ Bu açık mektupta komünistlerin artan faaliyetleri belirtilmekte idi. Orhun kapatılmadığı takdirde bir sonraki sayısında bu faaliyetlerin belgeleri ile birlikte örneklerini bildiren Atsız Orhun'un kapatılmaması üzerine Nisan 1944'te yayınlanan 16. sayıda Giritli Ahmet Cevat Emre, Pertev Naili Boratav, Sabahattin Ali ve Sadrettin Celal'in komünist faaliyetlerini açıklayarak devrin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'i istifaya çağırmıştır.¹⁷

Bu ikinci açık mektup, yurt içinde büyük bir milli galeyana sebep olmuş, başta İstanbul ve Ankara olmak üzere birçok şehirde komünizm aleyhine gösteriler yapılmaya başlamıştır. Milli eğitim camiasındaki komünistler sebebi ile kendi partisinin mensupları tarafından dahi sigaya çekilmeye başlanan Hasan Ali Yücel ilk olarak Atsız'ın Boğaziçi Lisesi'ndeki görevine son vermiştir (7 Nisan 1944). Orhun Dergisi ise Bakanlar Kurulu kararınca yeniden kapatılmıştır. Atsız'ın ikinci mektubunda "vatan haini" diye takdim ettiği Sabahattin Ali, Ankara valisi Nevzat Tandoğan, Falih Rıfkı Atay ve Hasan Ali Yücel tarafından kışkırtılarak Atsız aleyhine hakaret davası açmaya teşvik edilmiştir.

Hakaret davasının 26 Nisan 1944 günü yapılan ilk oturumunda olaylar çıkmış bunun üzerine 3 Mayıs 1944 günü yapılan ikinci oturuma üniversiteli öğrenciler alınmamıştır. Bu yüzden büyük öğrenci gösterileri olmuş yüzlerce kişi tutuklanmıştır.

¹⁵ **Atsız Armağanı**, s. 10- 12

¹⁶ Bkz. Hüseyin Nihal Atsız, "Başvekil Saraçoğlu Şükrü' ye Açık Mektup", Orhun, 1 Mart 1944, Sayı: 15, s. 1-4

¹⁷ Bkz. Hüseyin Nihal Atsız, "Başvekil Saraçoğlu Şükrü' ye İkinci Açık Mektup", Orhun, 1 Nisan 1944, Sayı: 16, s. 1- 6

Sabahattin Ali – Nihal Atsız davası olmaktan ziyade ‘‘Komünistliğe karşı – Türkçülük davası’’ halini alan bu davanın 9 Mayıs 1944 günü yapılan karar duruşmasında, Sabahattin Ali’ye ‘‘Vatan Haini’’ dediği için 6 aya mahkûm edilen Atsız’ın cezası hâkim tarafından ‘‘Milli Tahrik’’ gerekçesiyle 4 aya indirilmiş, 4 aylık bu ceza da tecil edilmiştir. 18

Sabahattin Ali- Nihal Atsız Davasından sonra gerçekleşen olaylar ve 3 mayıs nümayişinden sonra bütün Türkçüler gibi Atsız da tutuklanarak cezaevine konuldu. Bu Türkçüler ve Atsız aleyhine açılan Türkçülük-Turancılık Davası açıldı. Atsız bu dava sonucunda altı buçuk yıl ceza aldı. Fakat davanın kararı temyiz tarafından bozuldu ve atsız tutuksuz yargılanarak beraat etti.(1947)

Bu olaylardan sonra Atsız, bir süre işsiz kaldıktan sonra Süleymaniye kütüphanesinde tasnif heyetinde memur olarak göreve başladı. (1949) Demokrat Partinin iktidara gelmesi üzerine öğretmenlik görevine geri dönen Atsız, 1952 yılında verdiği bir konferans yüzünden öğretmenlik görevinden tekrar alınarak Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki görevine tekrar verildi. 1969 yılında da bu görevinden emekliye ayrıldı.

1950- 1952 yılları arasında ‘‘Orkun’’ dergisini çıkardı. 1964- 1972 yılları arasında kesintili olarak ‘‘Ötüken’’ dergisini çıkaran Atsız, bu dergide yer alan yazılarından dolayı on beş ay cezaya çarptırılrsa da dönemin cumhurbaşkanı olan Fahri Korutürk’ün özel affıyla serbest bırakıldı.

Sürgünlerle, mahkemelerle, cezaevleriyle dolu bir hayat yaşayan Hüseyin Nihal Atsız, Bostancı’daki evinde kalp krizi sonucu hayata veda etti.(11 Aralık 1975) ¹⁹

¹⁸ Atsız Armağanı, s. 13

¹⁹ Ertekin Akpınar, vd., **Tanzimat’tan Bugün’e edebiyatçılar Ansiklopedisi**, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2001, C. I, s. 126

Hüseyin Nihal Atsız'ın İmzaları Ve Takma İsimleri:

a) imzaları:

Atsız

H. Nihal (Hüseyin Nihal)

Nihal Atsız

Çiftçioğlu

Çiftçioğlu H. Nihal

H. Çiftçioğlu (Hüseyin Çiftçioğlu)

b) Takma İsimleri:

Y. D.

T. Bayındırlı

Selim Pusat

Sururi Ermete

Bozkurt

Adsız Dergi

Hüseyin Nihal Atsız'ın Bibliyografyası:

A. Romanları:

1. Dalkavuklar Gecesi
2. Bozkurtların Ölümü
3. Bozkurtlar Diriliyor
4. Deli Kurt
5. Z Vitamini
6. Ruh Adam

B. Hikâyeleri

H. Nihal Atsız'ın hikâyeleri ilk önce (Y. D.) imzasıyla Atsız Mecmua'da daha sonraları ise (Atsız) imzasıyla Çınaraltı, Orkun, Ötüken... gibi dergilerde yayınlanmıştır.

1. Dönüş (Atsız Mecmua, Orhun)
2. Şehidlerin Duası (Atsız Mecmua, Orhun)
3. Erkek Kız (Atsız Mecmua)
4. İki Onbaşı, Galiçya... 1917... (Atsız Mecmua, Çınaraltı, Ötüken)
5. Her Çağın Masalı: Boz Oğlan'la Sarı Yılan (Ötüken)

C. Şiirleri:

H. Nihal Atsız'ın Şiirleri, önce çeşitli dergilerde yayınlanmış ve bu şiirlerin birçoğu, daha sonra Yolların Sonu adlı kitapta toplanmıştır.

1931 Bugünün Gençlerine, Koşma, Asker Kardeşlerime, Türklerin Türküsü, Topal Asker, Muallim Arkadaşlarıma, Şehit Tayyareci, Erkânıharp Yüzbaşı Kami'nin Büyük Hatırasına, Şiir(Başlıksız) 1932 Varsağı (Başlıksız), Varsağı (Başlıksız), Koşma (Başlıksız), Toprak- Mazi, Bugünün Gençlerine (Başlıksız), Varsağı (Başlıksız), Ayrılık, Yolların Sonu 1933 Dün Gece, O Gece 1934 Şiir (Başlıksız) 1941 Hatıralar, Yarının Türküsü 1942 Türk Kızı 1944 Bahtiyarlık 1951 Geri Gelen Mektup, Dünden Sesler: Yarının Türküsü 1964 Kömen 1970 Macar İhtilalcileri 1973 Türkçülük Bayrağı 1975 Nejdet Sançar'a Ağıt

Ç. Diğer Kitapları:

1. Divan-ı Türkî-i Basit Gramer ve Luğati, 1930, Mezuniyet Tezi
2. Sart Başına Cevap, yerli doktorlar olmadığı için ölen merhum Atsız Mecmua Müdürü'nden, ecnebi doktorlar sayesinde yaşayan Yaş Türkistan Müdürüne, 1933
3. Çanakkale'ye Yürüyüş, 1933
4. XVI ncı asır şairlerinden Edirneli Nazmi'nin eseri ve bu eserin Türk dili ve kültürü bakımından ehemmiyeti, 1934
5. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar, 1935
6. Komünist Don Kişotu Proleter Burjuva Nazım Hikmetof Yoldaşa, 1935
7. XV inci Asır Tarihçisi Şükrullah, Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi, 1939
8. Müneccimbaşı, Şeyh Ahmed Dede Efendi, Hayatı ve Eserleri, 1941
9. 900 üncü Yıldönümü (1040- 1940), 1940
10. İçimizdeki Şeytanlar, 1940
11. En Sinsi Tehlike, 1943
12. Türk Edebiyatı Tarihi, 1940
13. Hesap Böyle Verilir, 1943
14. Türkiye Asla Boyun Eğmeyecektir, 1946
15. Ahmedi, Dastan ve Tevarih-i Müluk-i Al-i Osman, 1949
16. Şükrullah Behcetü't- tevarih, 1949
17. Aşıkpaşaoğlu Ahmet Aşiki, 1949
18. 900 üncü Yıldönümü, 1955
19. Türk Ülküsü, 1956
20. Osman Bayburtlu, Tevarih-i Cedid-i Mir'at-i Cihan, 1961
21. Osmanlı Tarihine Ait Takvimler, 1961
22. Ordinaryüs'ün Fahiş Yanlışları, 1961
23. Türk Tarihinde Meseleler, 1966
24. Birgili Mehmet Efendi Bibliyografyası, 1966
25. İstanbul Kütüphanelerine Göre Ebüssuut Bibliyografyası, 1967
26. Ali Bibliyografyası, 1968

27. Aşıkpaşaoğlu Tarihi, 1970
28. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden Seçmeler I, II, 1971- 1972
29. Oruç Beğ Tarihi, 1973

D. Dergilerdeki Makaleler

1928

1. Anadolu'da Türklere Ait Yer İsimleri (Türkiyat Mecmuası II, 1928)

1931

1. Türkler Hangi Irktandır? (Atsız Mecmua sa. 1)
2. İzmir'den Sesler (Atsız Mecmua sa. 4)
3. İzmir'den Sesler (Atsız Mecmua sa. 5)
4. Hindenburgun Sözleri (Atsız Mecmua sa. 8)

1932

1. Bugünün Meseleleri: Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyor muyuz? (Atsız Mecmua sa. 11)
2. Bugünün Meseleleri: Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyoruz (Atsız Mecmua sa. 12)
3. Bugünün Meseleleri: Milli Seciye Buhranı (Atsız Mecmua sa. 14)
4. Türk Vatanını Peşkiş Çekenlere (Atsız Mecmua sa. 15)
5. Sadri Ethem Bey'e cevap (Atsız Mecmua sa. 16)
6. Bugünün Meseleleri: Askerlik Aleyhtarlığı (Atsız Mecmua sa. 17)
7. Çokayoğlu Mustafa Bey'e Son Cevap (Atsız Mecmua sa. 17)
8. Darülfünunun Kara, Daha Doğru Bir Tabirle Yüz Kızartacak Listesi (Atsız Mecmua sa. 17)
9. Vala Nurettin Bey'den Bir Soru (Atsız Mecmua sa. 17)
10. Dede Korkut Kitabı Hakkında (Azerbaycan Yurt Bilgisi c. 1)

1933

1. Kuş Bakışı: (Orhun s. 1)
2. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar I. Türkeli II. İlk Türkler (Orhun sa. 1)
3. En Eski Türk Müverrihi: Bilge Tonyukuk (Orhun sa. 1)
4. Kuş Bakışı: Türk Dili (Orhun sa. 2)
5. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar III. Yabancıların Türkeline Saldırışı, IV. Milattan Önceki 5- 4 üncü Asırlarda Türkeline Doğudan Çinlilerin, Batıdan Yunanlıların Saldırışı (Orhun sa. 2)

1934

1. X Meselesi (Orhun sa. 3)
2. Haddini Bil! (Orhun sa. 3)
3. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar: V. Milattan Önce 3- 2 inci Asırlarda Türkler Arasında Dâhili Savaşlar (Orhun sa. 3)
4. Edirne Mebusu Şeref Bey'e Cevap (Orhun sa. 4)
5. Ahmet Muhip Bey'e Cevap (Orhun sa. 4)
6. Şarki Türkistan (Orhun sa. 4)
7. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar: VI. Kun Devletinin Dâhili Teşkilatı, VII. Kun (Oğuz) Sülalesi Devrinde Türk Birliği (Orhun sa. 4)
8. Komünist, Yahudi ve Dalkavuk (Orhun sa. 5)
9. İkinci Türk Müverrihi: Yulıg Tiğın (Orhun sa. 5)
10. Alaylı Âlimler (Orhun sa. 5)
11. Edirne Mebusu Şeref ve Hâkimiyeti Milliye Muharriri A. Muhip Beylere Açık Mektup (Orhun sa. 5)
12. Alaylı Âlimlerden Sadri Maksudi Bey'e Bir Ders (Orhun sa. 6)
13. Cihan Tarihinin En Büyük Kahramanı: Kür Şad (Orhun sa. 6)
14. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar (Orhun sa. 6)
15. Türk Ordusunun İftihar Levhası (Orhun sa. 6)
16. Edirne Mebusu Şeref Bey'e İkinci Mektup (Orhun sa. 6)
17. Gaza Topraklarının Gazi ve Şehit Çocukları (Orhun sa. 7)

18. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar (Orhun sa. 7)
19. Büyük Bir Türkçünün Hatırasının Kutlulanması (Orhun sa. 7)
20. Edebiyat Fakültesi Talebe Cemiyetinin Değerli Bir İşi (Orhun sa. 7)
21. Baş Makarnacının Sırtı Kaşınıyor (Orhun sa. 7)
22. İnkılâp Enstitüsü Dersleri (Orhun sa. 7)
23. Musa'nın Necip (!) Evlatları Bilsinler ki (Orhun sa. 7)
24. Tavzih (Orhun)
25. Yirminci Asırda Türk Meselesi I. Türk Birliği (Orhun sa. 8)
26. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar (Orhun sa. 8)
27. Kanun Ahmet Muhip Efendiyi Çarptı (Orhun sa.8)
28. Moyunçur Kağan Abidesi (Orhun sa. 8)
29. İstanbul'un Fetih Yılına Ait Bir Mezar Taşı (Orhun sa. 8)
30. Yirminci Asırda Türk Meselesi II. Türk Irkı = Türk Milleti (Orhun sa. 9)
31. Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar (Orhun sa. 9)
32. 16. Asır Şairlerin Edirneli Nazmi ve Bu eserlerin Türk Dili ve Kültürü Bakımından ehemmiyeti (Orhun sa. 9)

1936

1. Namık Kemal (Milli Türk Talebe Birliği Neşriyatı sa. 3)

1938

1. On Beşinci Asra Ait Bir Türkü (Halk Bilgisi Haberleri sa. 84)

1939

1. Dede Korkut (Yücel sa. 48)
2. Cihan Tarihinin En büyük Kahramanı: Kürşad (Kopuz sa. 3)
3. Atalarımızdan Kalan Eserleri Yıkma Vatana İhanettir (Kopuz sa. 5)

1941

1. Türk Tarihine Bakışımız Nasıl Olmalıdır? (Çınaraltı sa. 1)
2. Koca Ragıp Paşa... (Çınaraltı sa. 3)
3. Dilimizi Türkçeleştirmek için Ameli Yollar (Çınaraltı sa. 5)
4. Türk Ahlakı (Çınaraltı sa. 7)
5. Varna Meydan Savaşı (Çınaraltı sa. 15)
6. Büyük Günler (Çınaraltı sa. 16)
7. İki Mühim Eser (Çınaraltı sa. 17)
8. En Eski Zamana Ait Türk Destanı: Alp Er Tunga Destanı (Çınaraltı sa. 19)

1942

1. Namık Kemal (Çınaraltı sa. 22)
2. Mühim Bir Dergi (Çınaraltı sa. 27)
3. Milli Şuur Uyanıklığı (Çınaraltı sa. 33)
4. Türk Gençliği Nasıl Yetişmeli? (Çınaraltı sa. 35)
5. İran Türkleri (Çınaraltı sa. 36)
6. Türk Dilinde Ekler ve Kökler (Çınaraltı sa. 38)
7. Dil Meselesi (Çınaraltı sa. 42)
8. Rıza Nur (Çınaraltı sa. 52)
9. Yeni Bir Selçukname (Çınaraltı sa. 58)
10. Günümüzün Baş Müverrihi ve Büyük Bir Eseri (Tanrıdağ sa. 7)
11. Osmanlı Padişahları (Tanrıdağ sa. 7)
12. Osmanlı Padişahları II (Tanrıdağ sa. 11)

1943

1. Yeni Eserler: Adana Fethinin Destanı(Çınaraltı sa. 82)
2. Türk Tarihinin Şeref Galerisi (Çınaraltı sa. 85)
3. Fatih Sultan Mehmet (Çınaraltı sa. 88)
4. Türk Milletinin Şeref Şehrahi (Kopuz sa. 1)

5. Rıza Nur (Kopuz sa. 5-6)
6. Azizim Tevetoğlu (Kopuz sa. 7)
7. Türk Sazı (Türk Sazı sa. 1)
8. Türkiye'nin Milli Futbol Maçları (Türk Sazı sa. 1)
9. Türkçülük (Orhun sa. 10)
10. Türkçülere Birinci Teklif (Orhun sa. 10)
11. İki Büyük Yıl dönümü (Orhun sa. 10)
12. Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar (Orhun sa. 10)
13. Türkiye'nin Milli Futbol Maçları (Orhun sa. 10)
14. Büyük Bir Yıldönümü (Orhun sa. 11)
15. Türkçülere İkinci Teklif (Orhun sa. 11)
16. Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar (Orhun sa. 11)
17. Türkiye'nin Milli Atletizm Maçları (Orhun sa. 11)
18. Savaş Aleyhtarlığı (Orhun sa. 12)
19. İki Şanlı Yıldönümü (Orhun sa. 12)
20. Türkçülere Üçüncü Teklif (Orhun sa. 12)
21. Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar (Orhun sa. 12)
22. Türkiye'nin Milli Kılıç Maçları (Orhun sa. 12)

1944

1. Şanlı Bir Yıldönümü (Orhun sa. 13)
2. Türkiye'nin Balkanlararası Milli Güreş Maçları (Orhun sa. 13)
3. Türk Kızları Nasıl Yetiştirilmeli (Orhun sa. 13)
4. Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar (Orhun sa. 13)
5. Türkçülere Dördüncü Teklif (Orhun sa. 13)
6. Türkçülere Beşinci Teklif (Orhun sa. 14)
7. Yabancı Bayraklar Altında Ölenlere Ağıt (Orhun sa. 14)
8. Ülküler Taarruzidir (Orhun sa. 14)
9. Varsağı (Orhun sa. 14)
10. Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye Açık Mektup (Orhun sa. 15)
11. Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye İkinci Açık Mektup (Orhun sa. 16)

1947

1. Işık (Altın Işık sa. 1)
2. Milli Mukaddesat Düşmanları (Altın Işık sa. 2)
3. Propaganda (Altın Işık sa. 3)
4. Hasan Ali Hesap Vermelidir (Altın Işık sa. 4)
5. Unutmayacağız (Altın Işık sa. 5)
6. Milletın İfşaatı (Altın Işık sa. 6)
7. Kùltür Davasının Başı (Altın Işık sa. 7)
8. Büyük Türkçü Doktor Rıza Nur (Altın Işık sa. 8)
9. Millet ve Tarih: Büyük Adam (Özleyiş sa. 6)
10. En Büyük Türk Kahramanı: Kür Şad (Kür Şad sa. 1)
11. 3 Mayıs 1944 (Kür Şad sa. 2)
12. Sıfır'a Cevap (Kür Şad sa. 4- 5)
13. Kızılma (Kızılma sa. 1)
14. Kurtulmamış Türkeli (Kızılma sa. 6)
15. Mehmet Akif (Kızılma sa. 9)

1948

1. Milli Şuur Uyanıklığı (Kızılma sa. 10)
2. Gençlik ve Ahlak (Kızılma sa. 12)

1950

1. Türkçülük (Orkun sa. 1)
2. Dışardan Gelmemiş Olan Tek Düşünce (Orkun sa. 2)
3. Türk Tarihinde Yabancılanlıların İhanet Serisi: Birinci İhanet (Orkun sa. 2)
4. Türkçülere Birinci Teklif (Orkun sa. 2)
5. Türkçü Kimdir? (Orkun sa. 3)
6. Türkçülere İkinci Teklif (Orkun sa. 3)

7. Türk Tarihinde Yabancıkamlılıkların İhanet Serisi: İkinci İhanet (Orkun sa. 3)
8. Türkçülük Değişmez Bir Fikirdir (Orkun sa. 4)
9. Türkçülere Üçüncü Teklif (Orkun sa. 4)
10. Tarihin Barışmaz Düşmanları (Orkun sa. 5)
11. Türk Tarihinde Yabancıkamlılıkların İhanet Serisi: Üçüncü İhanet (Orkun sa. 5)
12. Türkçülere Dördüncü Teklif (Orkun sa. 5)
13. Türk Tarihinde Yabancıkamlılıkların İhanet Serisi: Dördüncü İhanet (Orkun sa. 6)
14. Ülküler Taarruzidir (Orkun sa. 7)
15. Türk Tarihinde Yabancıkamlılıkların İhanet Serisi: Beşinci İhanet (Orkun sa. 7)
16. Türkiye'nin Yeniden Kurulması (Orkun sa. 8)
17. Kurucular Meclisi (Orkun sa. 9)
18. Türkiye'nin Türkleşmesi (Orkun sa. 10)
19. Türk Tarihinde Yabancıkamlılıkların İhanet Serisi: Altıncı İhanet (Orkun sa. 10)
20. Türk Tarihinde Yabancıkamlılıkların İhanet Serisi: Yedinci İhanet (Orkun sa. 11)
21. Türk Tarihinde Yabancıkamlılıkların İhanet Serisi: Sekizinci İhanet (Orkun sa. 12)
22. 1944- 1945 İrkçılık- Turancılık Davası (Orkun sa. 3- 4- 5- 6- 8- 11)

1951

1. 1944- 1945 İrkçılık- Turancılık Davası (Orkun sa. 20- 21- 22- 23- 24- 25- 26- 27- 28- 30- 31- 32- 33- 34- 36- 37- 38- 39- 40- 42- 43- 44- 45- 46- 47- 48- 50- 51- 52- 53- 55- 57- 58- 59- 61)
2. Faruk Nafiz'e Bir İhtar (Orkun sa. 19)
3. Milli Birlik (Orkun sa. 21)
4. Tarih şuuru (Orkun sa. 29)
5. Türk Destanı Üzerinde İncelemeler: I Türk Destanı (Orkun sa. 30)
6. Türk Destanı Üzerinde İncelemeler: II Türk Destanı Üzerinde Çalışanlar (Orkun sa. 31)

7. Türk Destanı Üzerinde İncelemeler: III Türk Destanı Tasnif Etmek Tecrübesi (Orkun sa. 32)
8. Türk Destanı Üzerinde İncelemeler: IV Türk Destanı Nazma Çekmek Teşebbüsleri (Orkun sa. 33)
9. Yalan (Orkun sa. 34)
10. Türk Destanı Üzerinde İncelemeler: V Kopuzlama ve Oğuzlama (Orkun sa. 34)
11. Asıl Mesele (Orkun sa. 36)
12. Askeri Düşünce- Siyasi Düşünce (Orkun sa. 37)
13. Devlet adında ki Harami Ocakları ile Siyasi Bağları Muhafaza Etmek Faydasızdır (Orkun sa. 42)
14. Türk Ahlakı (Orkun sa. 43)
15. Büyük Türkçü Doktor Rıza Nur (Orkun sa. 49- 50)
16. Rıza Nur (Orkun sa. 50)
17. Milli Kültürü Koruma Kanunu (Orkun sa. 55)

1952

1. Tarih Önünde Baltacı Mehmet Paşa ve İsmet Paşa (Orkun sa. 67)
2. Veda (Orkun sa. 68)
3. Düünden Sesler: Yakarış I, Yakarış II (Orkun sa. 68)

1957

1. Fatih Sultan Mehmed'e Sunulmuş Tarihi Bir Takvim (İstanbul Enstitüsü Dergisi)
2. İstanbul Kütüphanelerinde Tanınmış Osmanlı Tarihleri (Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni)

1959

1. Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferi ve Çektiklerimiz Hatırat (Büyük Doğu sa. 1-2- 3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33)
2. Malazgird Savaşı (Türk Yurdu sa. 6)

1962

1. Ziya Gök Alp (Orkun sa. 1)
2. Türk Milletine Çağrı (Orkun sa. 1)
3. 3 Mayıs 1944 (Orkun sa. 3- 4)
4. Atsız'dan Seçilmiş Parçalar (Orkun sa. 3- 4)
5. Orhan Seyfi Orhon (Orkun sa. 6)
6. Rıza Nur'un Türkçülüğe En Büyük Hizmeti (Orkun sa. 8)

1963

1. Çağrı Bey (Orkun sa. 9)
2. Devletimizin Kuruluşunu Sağlayan Savaş (Orkun sa. 10)
3. Zeki Sofuoğlu (Orkun sa. 10)
4. Dr. Hikmet Tanyu (Orkun sa. 11)
5. Türkçülük (Orkun sa. 17)
6. Türk Kara Ordusu Ne Zaman Kuruldu? (Orkun sa. 18)

1964

1. Büyüklük Ülküsü (Orkun sa. 21)
2. Bir Felsefe Öğretmeninin Yanlıları (Orkun sa. 23)
3. Türkçülük (Ötüken sa. 1)
4. Ordu ve Dernek (Ötüken sa. 1)
5. Türk Milletinin Asıl Meseleleri (Ötüken sa. 2)

6. Uydurma Milliyetçilik (Ötüken sa. 2)
7. Anılacak Günler (Ötüken sa. 2- 3- 4-5)
8. Nurculuk Denen Sayıklama (Ötüken sa. 3)
9. 800 Kazan Türkü (Ötüken sa. 3- 4)
10. 18 Mart 1915 (Ötüken sa. 3)
11. Türk Gençlerine Düşündürücü levhalar (Ötüken sa. 3)
12. İslam Birliği Kuruntusu (Ötüken sa. 4)
13. Türk Milletinin Büyük Yas Günü (Ötüken sa. 4)
14. Yeni Bir Türk Tarihi (Ötüken sa. 4)
15. Türk Milletinin Yalnızlığı (Ötüken sa. 4)
16. Dumlupınar ve Sakarya Zaferlerinden Daha Tesirli Bir Darbe (Ötüken sa. 4)
17. Birleşmiş Milletler İdeali (Ötüken sa. 5)
18. Sosyalizm Maskaralığı (Ötüken sa. 5)
19. 3 Mayıs (Ötüken sa. 5)
20. Türklüğün Büyük Günü (Ötüken sa. 5)
21. 28 Mayıs 1918 (Ötüken sa. 5)
22. Dumlupınar ve Sakarya Zaferlerinden Daha Tesirli Darbe (Ötüken sa. 5)
23. Yorulanlar (Ötüken sa. 6)
24. İşte Sosyalizm (Ötüken sa. 6)
25. Eseri Olmayan Eşsiz Profesörler (Ötüken sa. 7)
26. Enteresan Haberler (Ötüken sa. 7)
27. Milliyetçilik Taslayan İhtiyar Kozmopolit (Ötüken sa. 8)
28. Türkiye Tarihi (Ötüken sa. 8)
29. Falih Rıfkı'nın Tarih Kültürü (Ötüken sa. 8)
30. Mendebur Amerikalı (Ötüken sa. 9)
31. Hatıramsı Bir Yazı Serisinde Karanlık Noktalar (Ötüken sa. 9)
32. Devletin Yüksek Kademelerinde ve Gizli Teşkilatı İçinde Hainler ve Casuslar mı Var? (Ötüken sa. 10)
33. Albay- Onbaşı (Ötüken sa. 10)
34. İki Türlü Kafatasçı (Ötüken sa. 10)
35. Sosyal Yüzsüzlük (Ötüken sa. 11)
36. İlericiler (Ötüken sa. 12)

37. Said-i Kürdiciye (Ötüken sa. 12)

38. Türkiye Tarihi (Ötüken sa. 12)

1965

1. Antika Komünistler (Ötüken sa. 13)

2. Churchill Masalı (Ötüken sa. 14)

3. Milliyetçi Gençlik (Ötüken sa. 15)

4. Düşmanlara Koz Veriliyor (Ötüken sa. 15)

5. Ellinci Yıldönümü (Ötüken sa. 15)

6. Dünyanın Çatısı Turan ve Rus Kafası (Ötüken sa. 15)

7. Türkiye Tarihi (Ötüken sa. 15)

8. Türk Milletinin Büyük Yas Günü (Ötüken sa. 16)

9. Bizim Günümüz (Ötüken sa. 17)

10. Mantık Şaheserleri (Ötüken sa. 17)

11. Türkiye'nin Kurtulduğu Gün (Ötüken sa. 17)

12. Kıbrıs'tan Sonra Kerkük (Ötüken sa. 19)

13. Yok Olmaya Mahkum Olanlar (Ötüken sa. 19)

14. Atsız'ın Sağlık Bakanına Dilekçesi (Ötüken sa. 19)

15. Tarihin Akışı Değiştirilemiyor (Ötüken sa. 21)

16. Büyük Bir Yanlışlık (Ötüken sa. 21)

17. Komünistler (Ötüken sa. 22)

18. Ahlaki Adalet: 1500 Harbiyelinin Macerası (Ötüken sa. 23)

19. Milli Savunma Gücünün Yok Edilmesi (Ötüken sa. 23)

20. Komünizmin Ahmak Kardeşi: Sosyalizm (Ötüken sa. 24)

21. Milli Benlik (Ötüken sa. 24)

22. Düşmana Taviz Verilmez (Ötüken sa. 24)

23. İngiltere Kraliçesi II. Elisabeth'e Dilekçe (Ötüken sa. 24)

24. Sosyal Yüzsüzlük (Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını sa. 3)

25. İlericiler (Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını sa. 3)

1966

1. Biz Ne İstedığımızı Biliyoruz (Ötüken sa. 24)
2. Kürtler ve Komünistler (Ötüken sa. 28)
3. Senin Seviyen Bu mu? (Ötüken sa. 28)
4. Milli Bayram (Ötüken sa. 29)
5. Kızılay Görevini Yapmadı (Ötüken sa. 30)
6. Votka Fabrikası (Ötüken sa. 30)
7. 72 Kazak Ailesinin Bitmeyen Çilesi (Ötüken sa.30)
8. Turancıyız!... Ne Olacak? (Ötüken sa. 30)
9. Çengiz Han ve Aksak Temir Bek Hakkında (Ötüken sa. 31- 32)
10. Komünizmin Ahmak Kardeşi: Sosyalizm (Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını sa. 5)
11. Komünistler (Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını sa. 6)
12. Kemalpaşa-oğlunun eserleri (Şarkiyat Mecmuası)

1967

1. Konuşmalar, I (Ötüken sa. 40- 41- 43)
2. Kızıl Kürtlerin Yaygarası (Ötüken sa.42)
3. Bağımsız Kürt Devleti Propagandası (Ötüken sa.45)
4. Doğu Mitinglerinde Perde Arkası (Ötüken sa.47)
5. Satılmışlar- Moskof Uşakları (Ötüken sa.48)

1968

1. Sağcı Kimdir? (Ötüken sa.50)
2. Turancılık Romantik Bir Hayal Değildir (Ötüken sa.51)
3. Hürriyetin Sınırları (Ötüken sa.52)
4. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 50. Yıldönümü (Ötüken sa.54)

5. Turancılık ve Faruk Güventürk (Ötüken sa.54)
6. Türkiye’de Sosyalist Ve Komünist Faaliyetler (Ötüken sa.55)
7. Sol’un 94 Yılı (Ötüken sa.56)
8. Bozulan Türkçe (Ötüken sa.59)
9. Edebi Dil (Ötüken sa.60)
10. Atsız’ın yazısı: İran Türkleri (Gözlem sa. 1- 2)
11. Atsız’ın yazısı: Eğitim ve Gençlik (Gözlem sa. 2)
12. Atsız’ın yazısı: Partiler ve Tutumları (Gözlem sa. 3)
13. Atsız’ın yazısı: Nato’ya Hayır! Peki Sonra? (Gözlem sa. 4)
14. Atsız’ın yazısı: Milli Siyaset (Gözlem sa. 5)

1969

1. Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz (Ötüken sa.61)
2. Öğretmen Kıyımı (Ötüken sa.62)
3. Genç Türkçülere Teklifler: I (Ötüken sa.62)
4. Malazgird Zaferinin 900 üncü Yıldönümü (Ötüken sa.63)
5. Sessiz Hizmet (Ötüken sa.63)
6. Dindar ve Mutaassıp Hacı Bayanın Türklüğe Hakaretleri (Ötüken sa.64)
7. 16 Devlet Masalı ve Uydurma Bayraklar (Ötüken sa.65)
8. Yasak Kitap (Ötüken sa.66)
9. Solcu Foyası (Ötüken sa.67)
10. Çok Mühim Bir Eser (Ötüken sa.67)
11. Amerikalılar Aya Giderken (Ötüken sa.68)
12. Otorite (Ötüken sa.71)
13. 68. Vilayete Seyahat (Ötüken sa.72)
14. Atsız’ın Yazısı: Mecburi Gurbette Yaşayanlar (Gözlem sa. 6)
15. Atsız’ın Yazısı: Yunanistan Türkleri (Gözlem sa. 6)
16. Atsız’ın Yazısı: Siyaset Teraneleri (Gözlem sa. 8)
17. Atsız’ın Yazısı: Açık Yürekli Olmak (Gözlem sa. 9)
18. Atsız’ın Yazısı: Türkiye ve Kıbrıs (Gözlem sa. 10)
19. Atsız’ın Yazısı: Moda Yalnız Kılık ve Kıyafette Değildir (Gözlem sa. 11)

20. Atsız'ın Yazısı: Grev ve Lokavt (Gözlem sa. 12)
21. Atsız'ın Yazısı: Yoktan Mesele Çıkarmak... (Gözlem sa. 13)
22. Atsız'ın Yazısı: Altıncı Filo!? (Gözlem sa. 15)
23. Atsız'ın Yazısı: Vazife Sınırı (Gözlem sa. 16)
24. Atsız'ın Yazısı: Komünizm Yıkılmaya Mahkûmdur (Gözlem sa. 17)
25. Atsız'ın Yazısı: Anadolu Kimin? (Gözlem sa. 18)
26. Atsız'ın Yazısı: Telkin ve Propaganda (Gözlem sa. 19)
27. Atsız'ın Yazısı: Halk Partisinin Tek Yanlışı? (Gözlem sa. 21)
28. Atsız'ın Yazısı: Artık Bir Sınır Çizmek Gerek (Gözlem sa. 22)

1970

1. İran Türkleri (Ötüken sa. 73)
2. Bizim Radyo ve Hoperlörleri (Ötüken sa. 73)
3. Milli Siyaset (Ötüken sa. 74)
4. Türkçülüğe Karşı Yobazlık (Ötüken sa. 75)
5. Yunanistan Türkleri (Ötüken sa. 76)
6. Arapları Kurtarmak İçin Bir Teklif (Ötüken sa. 77)
7. Doktor Hasan Ferit Cansever (Ötüken sa. 78)
8. Moda Yalnız Kılık Kıyafette Değildir (Ötüken sa. 78)
9. Mecburi Gurbette Yaşayanlar (Ötüken sa. 81)
10. Zade Değil Oğul (Ötüken sa. 82)
11. Yobazlık Bir Fikir Müstahasesidir (Ötüken sa. 83)
12. Çağımızın Masalı (Ötüken sa. 84)
13. Kazakistan da Bulunan Mezar (Ötüken sa. 84)

1971

1. Türkiye ve Kıbrıs (Ötüken sa. 85)
2. Ne Zaman Savaşılır? (Ötüken sa. 86)

3. Sessiz Hizmet Edenler (Ötüken sa. 86)
4. Kiralık Subaylar (Ötüken sa. 87)
5. Bir Millet Nasıl Çökertilir? (Ötüken sa. 88)
6. Türk Ordusuna Karşı Don Kişotlar (Ötüken sa. 89)
7. Bu Yurdun Kutsal Yerleri (Ötüken sa. 90)
8. Zeki Velidi Togan'ın Tarihçiliği (Ötüken sa. 91)
9. Malazgird'in 900 üncü Yıldönümü ile Milli Kültür (Ötüken sa. 92)
10. Mehmet Sadık Aran- Tahsin Demiray (Ötüken sa. 92)
11. Hürriyet Sarhoşluğu (Ötüken sa. 93)
12. Milletleri Ruhlandırmak (Ötüken sa. 94)
13. Kültür Bakanının Resmi Yazısına Açık Cevap (Ötüken sa. 96)
14. Arslan Yabgunun Oğlunun Adı (Selçuklu Araştırmaları Dergisi III)
15. Eski Türk Tarihini Altüst Eden Bir Keşif (Hayat Tarih Mecmuası)

1972

1. Milli Değerler ve Milli Ruh (Ötüken sa. 97)
2. Bozkurt Korkusu (Ötüken sa. 98)
3. İşin Başı (Ötüken sa. 99)
4. Türkiye'nin Yeniden Kuruluşu (Ötüken sa. 100)
5. Mustafa İsmet ve Kızılılar (Ötüken sa. 101)
6. Turan (Ötüken sa. 102)
7. Milli Şerefi Koruyanlar Unutulmamalı (Ötüken sa. 103)
8. Türkçülük ve Siyaset (Ötüken sa. 104)
9. Türk Büyüklerine Saygı (Ötüken sa. 105)
10. Milli Şefin Bergüzarı (Ötüken sa. 106)
11. Korkular (Ötüken sa. 108)
12. Evliya Çelebiden Seçmeler: I. Konya'dan Adana'ya
(Hayat Tarih Mecmuası sa. 4)
13. Evliya Çelebiden Seçmeler: II. Adana'dan Çöle Doğru (Hayat Tarih
Mecmuası sa. 5)
14. Evliya Çelebiden Seçmeler: III. Ankara (Hayat Tarih Mecmuası sa. 6)

15. Evliya Çelebiden Seçmeler: IV İstanbul'a Dönüş Şam Yolculuğu (Hayat Tarih Mecmuası sa. 7)
16. Evliya Çelebiden Seçmeler: V. Sivas ve Çevresi (Hayat Tarih Mecmuası sa. 8)
17. Kemalpaşa- Oğlunun Eserleri (Şarkiyat Mecmuası)
18. Türkçülere Birinci Teklif (Adsız sa. 1)
19. Sağcı Kimdir? (Adsız sa. 2)
20. Türkçülere İkinci Teklif (Adsız sa. 2)

1973

1. Türkçülere Üçüncü Teklif (Adsız sa. 3- 4)
2. Türkçülere Dördüncü Teklif (Adsız sa. 5)
3. Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar I (Adsız sa. 6- 7)
4. Nurculuk Denen Sayıklama (Ötüken sa. 109)
5. Unutmayacağız (Ötüken sa. 110)
6. Ders (Ötüken sa. 111)
7. Türk Ordusunun Kuruluşu Meselesi (Ötüken sa. 112)
8. 3 Mayıs 1944 (Ötüken sa. 113)
9. Turancılık (Ötüken sa. 114)
10. Altın Elbiseli Adam Hakkında Yeni Bilgiler (Ötüken sa. 114)
11. Ne Yaptığını Bilmeyenler (Ötüken sa. 115)
12. Büyük Günler (Ötüken sa. 116)
13. Türk Korkusu (Ötüken sa. 117)
14. Zaman Hükümünü Veriyor (Ötüken sa. 118)
15. Alaş (Ötüken sa. 118)
16. Makale (Ötüken sa. 119- 120)

1974

1. Gurbette ki Mazlumlar (Ötüken sa. 121)
2. Atsız'ın Teşekkürü (Ötüken sa. 121)

3. Sol Milliyetçi Olamaz (Ötüken sa. 122)
4. Kim Milli Kahramandır? (Ötüken sa. 123)
5. Faşist (Ötüken sa. 124)
6. 3 Mayıs (Ötüken sa. 125)
7. Atsız- Sabahattin Ali Davasında Atsızın Savunması (Ötüken sa. 125)
8. Irkçılık Turancılık Davasında Atsız'ın Savunması (Ötüken sa. 125)
9. Milli Semboller (Ötüken sa. 125)
10. İçeriden Çökertme (Ötüken sa. 126)
11. Hukuk Her Şey Değildir (Ötüken sa. 127)
12. Türk ve Rum (Ötüken sa. 128)
13. Dün ve Yarın (Ötüken sa. 129)
14. Kıbrıs Konusu (Ötüken sa. 129)
15. Milli Şuur Harekete Geçiyor (Ötüken sa. 129)
16. Milli Mefahire Saygı (Ötüken sa. 130)
17. Milli Eğitim (Ötüken sa. 131)
18. Köy Enstitüleri Açılmalı mı Açılmamalı mı? – anket cevabı - (Ötüken sa. 131)
19. Prof. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri (Ötüken sa. 132)

1975

1. Fanteziler (Ötüken sa. 133)
2. Profesör Cafer Ahmet (Ötüken sa. 134)
3. Nejdet Sançar (1910- 1975) (Ötüken sa. 135)
4. 27 Nisan 1920 (Ötüken sa. 136)
5. Bir Ansiklopedinin Büyük Yanlışları (Ötüken sa. 136)
6. 23 Mayıs (1010) ve 3 Mayıs (1944) (Ötüken sa. 137)
7. Türk Budun, Ökün! (Ötüken sa. 138)
8. Kurtarılmamış Türkler (Ötüken sa. 138)
9. Düşmana Taviz Verilmez (Ötüken sa. 140)
10. Mendebur Amerikalı (Ötüken sa. 140)
11. Navarin Baskını (20 Ekim 1827) (Ötüken sa. 142)

12. Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz (Ötüken sa. 143)

13. Hicri 858 Yılına Ait Takvim (Selçuklu Araştırmaları Dergisi)

1976

1. Büyük Günler (Turan sa. 1)²⁰

²⁰ **Atsız Armağanı**, s. 56- 92

B) DİĞER YAZARLAR

a) Abdülkadir İnan

Abdülkadir İnan'ın babası İmam Musaffa (Mustafa), dedesi Süleyman ve annesi Zekiye olup, 29 Kasım 1889 yılında (bugünün idari taksimatına göre) Başkurdistan'da Çıgay köyünde doğdu. Gerçek ismi Fethilkadir Mustafaoğlu Süleymenov'dur. Birçok yazılarında bu ad kullanılmıştır. Ayrıca yazılarında A. Başkut, A. Cılkıbay, F. Süleyman, Abdülkadir Cılkıbay, Türkistanlı, Türkmen, Abdülkadir İdiloğlu, Fethülkadir Süleyman, Ulukatayoğlu imzalarını kullanmıştır. Sibiryaya demiryolu üzerindeki Çelebi çevresi Başkurtlarından Ulu Katay boyunun Kazbörü (Gazi Börü) koluna mensuptur. Bu boy 1864 yıllarında iskân edilmiştir. Önceleri göçebe olarak yaşamaktaydılar. Bununla beraber yaylaya çıkma devam etmiştir.

İlköğrenimini Rus-Başkurt ve Çıgay'da açılmış olan Usul-i Cedide mekteplerinde yapmıştır. Daha sonra Troyitsk'de bulunan Resuliye Mektebine devam etti. Resuliye mektebi 8 yıl, al i kısmında da iki yıl okuyarak mezun oldu.

Abdülkadir İnan'ın ilk yazıları 1908 yılında Orenburg'da yayımlanan Vakit gazetesinde çıktı.

1914 yılında Yüksek Muallim Mektebi'nden mezun oldu. 1915–1923 yıllarında ortaokullarda görev aldı. 1915'de "Bütün Rusya Müslümanlarının Mahkeme-i Şer'i'ye" kurulu huzurunda din ilimlerinden imtihan vererek müderris unvan ve şahadetnamesini almıştır.

Resuliye okulunun Müdürü Abdürrahman Resuli ve Dış Türklerinin meşhur Türkçülerinden, Orenburg'da çıkan "Muallim" dergisinin muharriri olan Hasan Ali Efendi'nin yönlendirmesi ile 1910 yılından itibaren folklor sahasında uğraşmağa başlamıştır. Topladığı bilgileri, eski Başkurt hayatından ve mücadele tarihinden konular olup, bu etnolojik konuları hikâyeler halinde "Şura" mecmuasında 1913

yılından 1916 yılına kadar yayınlamıştır. Esasen kendisi de Başkurt istiklal hareketlerine, isyanlarına katılan ailelerden olduğu ve bu ayaklanmanın anane ve hikâyelerini çok iyi bilen bir çevre içerisinde bulunduğu ve küçük yaştan beri bu hatıralar arasında büyüdüğü için, birçok folklor malzemesi ile beraber yaşamış ve derlemiş, toplamıştır. Umumiyetle Başkurt kadınlarının beşik ninnileri bile Ruslarla mücadele ananelerini anlatan destan parçalarından ibarettir.

Önceleri yalnız, Başkurt folkloruyla uğraşırken 1914 yılında, Profesör Zeki Velidi Togan'ın tavsiyesiyle, Altay, Kazak-Kırgız, Özbek ve bütün Türk kavimlerinin folklor, etnografya ve bilhassa destanları, milli anane ve dini Üzerinde çalışmağa başlamıştır. Böylece Abdülkadir İnan, Şamanizm ve Manas Destanı üzerinde çok derin araştırma ve incelemeler yaptı. Birinci Cihan Savaşı sırasında Başkurd Ülkesi'nde öğretmenlik vazifesine başarıyla devam ediyordu. Fakat Bolşevik istila teşebbüsleri karşısında, milli kurtuluş hareketlerine fiilen katılması gerekti. Başkurdistan'ın istiklal mücadelesinde önemli hizmetler ortaya koymuştur.

1918 yılı Haziran ve Temmuz aylarında çıkartılan Başkurt gazetesinde, Abdülkadir İnan muharrir olarak çalışmıştır. 1919 yılında, Başkurt, Maarif Vekâleti'nin ilmi heyetine (Talim ve Terbiye Kurulu) azalığa tayin edilmiştir. 1919–1920 yıllarında Petrograd (Leningrad) kütüphanelerinde çalışmış ve muhtelif ilmi, kıymetli eserleri ve Türklüğü ilgilendiren kitapları Başkurdistan'a getirmiştir.

Daha sonra Abdülkadir İnan Taşkent'e gelmiş ve Kazak-Kırgız ortaokulunda, Abdülkadir Cılkıbay (Yınkıbay) adıyla müdürlük ve öğretmenlik yapmıştır. Gene aynı tarihlerde Taşkent'te yayımlanan, Akyol Gazetesinde, Kazakistan ve Başkurdistan ahvali hakkında tarih, etnografya ve folklorla ilgili makaleler yazmaktaydı.

Bir müddet Yese şehrinde, bir Kazak öğretmeni sıfatıyla, yine başka bir adla tarih öğretmeni olarak tayin edildi. Bu görevde 3–4 ay kaldıktan sonra tekrar Semerkand şehrine çağrıldı. Bu çevrelerde kanlı istiklal mücadelesi sonucunda, Türkmenistan'daki komitenin yardımıyla Zeki Velidi Togan ve Abdülkadir İnan,

Asya'daki Türklerin yaşadığı muhtelif bölgeleri dolaştıktan sonra (1923), İran (1923), Afganistan (1923), Hindistan (1924)'dan_ Avrupa'ya, Marsilya'ya (1924) geçti; Paris' te, Berlin'de (1925) ilmi çalışmalarda bulundular. Nihayet 1925 yılı Temmuzunda İstanbul'a geldiler.

Abdülkadir İnan'ın ilmi çalışmalarını bilen ve takdir eden Prof. Fuad Köprülü onu, Türkiyat Enstitüsü'ne, Türkoloji asistanı olarak tayin ettirdi. Almanya'da iken hazırlamış olduğu "Dede Korkut Kitabı Hakkında" incelemeleri, Fuat Köprülü tarafından beğenilerek Türkiyat Mecmuası'nın birinci cildine alındı. Türkiye'ye geldikten sonra Yeni Kafkasya Dergisinde yazdı. Türkiye'de 1927'de çıkan Yeni Türkistan dergisini bilfiil Zeki Velidi ve Abdülkadir İnan kurmuş ve yürütmüşlerdir. Abdülkadir İnan, burada da muhtelif müstear adlarla makaleler yayımladı. 1928 yılında birkaç arkadaşıyla birlikte Halk Bilgisi Haberleri dergisini yayımladılar.

1928 yılından 1932 yılının sonuna kadar (Türkiye Halk Bilgisi Derneği)'nin ilmi komisyonu üyeliğini yaptı. 1929'da bu derneğin verdiği görevle, Erzurum, Erzincan, Hasankale'ye gitti ve bu çevrelerde halk bilgisine dair folklor malzemesi topladı. Bu incelemeye ait rapor, bir kitap halinde dernek tarafından "Birinci İlmi Seyyahate Ait Rapor" adıyla yayımlandı. Bu eserin basımı sırasında 1930 yılında aynı cemiyet hesabına Gaziantep vilayeti ve civarında folklor üzerine çalışmalar yaptı. Burada topladıkları kıymetli ve dikkate değer malzemeleri "Halk Bilgisi Haberleri" dergisinde yayımladı. Bu arada "Türk Hukuk ve İktisat Tarihi" ve "Azerbaycan Yurt Bilgisi" gibi muhtelif ilmi dergilerde de makaleleri, etütleri çıktı.

1933 yılının başlangıcında Türk Dili Tetkik Cemiyeti Umumi Kâtibi Ruşen Eşref (Ünaydın) ve Maarif Vekili Reşit Galip'in resmi davetleriyle Ankara'ya çağrıldı; Fuat Köprülü'nün de müzaheretiyile Ankara'ya, asistanlıktan istifa ederek gitti. 1933 yılının 6 Şubat'ında Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nde ihtisas katibi sıfatı ile çalışmaya başladı. 1933 yılının sonbaharında Dolmabahçe'de Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal (Atatürk) tarafından kabul edildi. 1934 yılında teşkil edilen İlmi Komisyon ve Kılavuz Kolu Çalışmaları üyesi olarak görevlendirildiği sırada, Atatürk tarafından iltifatlara, takdirlere mazhar oldu. Bu komisyonun çalışmaları sırasında

Atatürk, Dil Kurumu üyelerini Köşk'e çağırdığı zaman, muhakkak Abdülkadir İnan'ı da beraber istiyordu.

1935 yılında Ankara'da Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi kurulmak üzere iken, Atatürk, Abdülkadir İnan'ı davet etti ve "Sen bu fakültede Doğu Türk Lehçelerini tetkik edecek ve ders vereceksin. Seni Profesör yapacağız" dedi. 18.1.1936 tarihinde göreve başlayan Abdülkadir İnan, dokuz yıl kadar Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde Profesörlük yaptı. 1944 yılında Profesörlük unvan ve kadrosunun kaldırılmasıyla, tercümanlık, okutmanlık, öğretim görevliliği gibi çeşitli adlarla aynı derslerin hocalığını yapmağa 1955 yılına kadar devam etti. Fakülte'de iken, Türk Dil Kurumu'nda Baş Uzman olarak da çalışmaktaydı. Oradan ayrıldıktan sonra 1961 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere Heyeti'nde, ilmi eserleri tetkik işinde vazife verildi. 1964 yılı Nisan ayından itibaren, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'ne çağrıldı. Aynı müessesenin yayın organı olan, Türk Kültürü dergisinde, yıllıklarında, ilmi dergilerde makaleler yayımlamağa devam etmektedir. Abdülkadir İnan'ın, Kutadgu Bilig ve Divan-ü Lugat-it Türk eserleri üzerindeki çalışmalarda da çok önemli hizmeti, katkıları olmuştur. Etnografya, folklor, Türk Tarihi, Türklerin dinleri, inançları, Türk lehçeleri ve Türk filolojisi hakkında yazılmış üç yüz civarında makalesi vardır.²¹

b) Ali İhsan Sabis

1882 yılında İstanbul'da doğmuştur. Cihangir Mahalle Mektebi, Beşiktaş Askeri Rüştiyesi (ortaokul), Halıcıoğlu Topçu Mektebi İdadisi (lise), Topçu Harbiyesi (Harp Okulu) mezunu. Pangaltı Erkanı Harbiye Mektebi'nde Atatürk'ün sınıf arkadaşı olan Sabis, bu okulu 1904 yılında kurmay yüzbaşı olarak bitirmiştir. İlk görevi Erzincan'da bölük komutanı oldu. Daha sonra Edirne'de kurmay başkanlığı, Yıldız Harp Akademisi'nde öğretmenlik ve Genel Kurmay Başkanlığı'nda şube müdürlüğü ve çeşitli kolordularda çalışmıştır. Birinci dünya savaşında Doğu ve

²¹ Işık, Age, C. V., s. 1822

Güney Doğu cephelerinde Rus ve İngiliz ordularıyla mücadele etmiştir. 1918 yılında İngilizler tarafından esir edilmiş ve Malta adasına sürgüne gönderilmiştir. T.B.M.M'nin kuruluşundan (23 Nisan 1920) sonra yeni hükümetin çabalarıyla yurda geri getirilmiştir. Malta'dan dönünce Garp I. Ordu Komutanlığına getirilmiştir.

Emekliye ayrıldıktan sonra İstanbul'da bir süre ticaret yapmış olan Sabis, diğer taraftan da askerlik anılarını kaleme almıştır. Ayrıca Sabis, Ziyat Ebüsiyad'ın çıkardığı "Tasvir Gazetesi"nde yayın müdürlüğü yapmıştır. 1957 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Ali İhsan Sabis'in anıları 1943 yılında "Harp Hatıraları" adıyla basılmıştır. 2000 yılında "Birinci Dünya Harbi Harp Hatıralarım" adıyla yayınlanmıştır.²²

c) Azmi Güleç

Şair 1924 yılında İstanbul'da doğmuştur. Kemaliyeli (Erzincan) bir aileye mensuptur. Ankara Ziraat Fakültesi mezunu olan yazar, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nda çalışmıştır. Yazarın şiirleri, Orkun, Aras, Gurbet, Ocak, Toprak, Türk Yurdu, Türk Edebiyat, Hisar dergilerinde yayınlanmıştır. Milli duyguları sık sık işleyen yazar ayrıca Rubailerde yazmıştır. Yazar 1979 yılında vefat etmiştir.

Eserleri:

1. Fetih Yıldızı (1958)
2. Kapısız Sokaklar (1963)
3. Zamanların Ötesi (1967)
4. Ağustos Güneşi (1967)
5. Azmi'den Rubailer (1970)²³

²² Işık, Age, C. VII., s. 3059- 3060

²³ Işık, Age, C. IV., s. 1508

d) Besim Atalay

Besim Atalay 1882 yılında Uşak'ta doğmuştur. Tam adı Ahmet Besim Atalay olan yazar, demirci Mehmet Çavuş ve Halime Hanımın oğludur. Uşak ve Şehzadebaşı medreselerinde öğrenim görmüştür. İstanbul darülmüallimini bitirerek (1910) öğretmenlik görevine başlamıştır. Ülkenin çeşitli yerlerinde öğretmenlik ve maarif müdürlüğü yapmıştır. Milli Mücadeleye katılan Atalay, Silifke'de Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurmuştur. (1919) ayrıca yazar Uşak'ta direniş örgütünde de çalışmalarda bulunmuştur. 1920 den 1946 yıllarına kadar TBMM de Kütahya milletvekili olarak bulunmuştur. Kuruluşundan itibaren merkez kurulunda görev aldığı Türk Dil Kurumu'ndan 1949 yılında görüş ayrılığı nedeniyle ayrılmak zorunda kalmıştır. 1937- 1942 yılları arasında DTCF de ve Polis Enstitüsü'nde dersler verdi.

Besim Atalay, Türklük ve Türkçülük alanlarında ve ayrıca Türk dili sahasında birçok araştırmalarda bulunarak Türk fikir hayatına katkılarda bulunmuştur.

Edebiyatın şiir koluyla da ilgilenmiş olan Besim Atalay, Kurtuluş Savaşı'nı, Cumhuriyeti, Türklüğü ve Milliyetçiliği konu alan şiirler kaleme almıştır. Yazar ayrıca, Kuran-ı Kerim'i ve Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ü Lügati-t Türk'ünü Türkçeye çevirmiştir.

Eserleri:

Dil ve Dilbilim:

1. Türk Dil Kuralları (1931)
2. Türkçemizde Men-man (1940)
3. Türk Dilinde Ekler ve Kökler Üzerine Bir Deneme (1941)
4. Türkçede Kelime Yapma Yolları (1946)
5. Türk Dilinde Ana Kelimeler veya Türkçe Türetme Sözlüğü (1967)
6. Arapça ve Türkçenin Karşılaştırılması (1954)
7. Türk Dil Kurumu Hakkında Raporum (1960)
8. Çeşitli Halk Fıkraları ve Deyimleri (1968)
9. Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü (1970)

Şiir:

10. Tan Destanı (1920)

11. Sakarya Destanı (1921)

12. Yıl Destanı (1938)

13. Cönk (1931)

Halk Romanı:

14. Suna ile Çoban Hikâyesi (1939)

Manzum Masal:

15. Hayran Hikâyeleri ya da Hayranlardan Öğütler (1962)

Oyun:

16. Baş Belaları (1926)

Diğer:

17. Müslümanlara Öğüt (1912)

18. Armağan (1923)

19. Maraş Tarihi ve Coğrafyası (1923)

20. Türk Büyükleri veya Türk Adları (1923)

21. Bektaşilik ve Edebiyatı (1924)

22. Bir Doçentin Türkçe Okutuşu ve Münakaşalarımız (1940)

23. Et-Tuhfet-üz- Zekiyye Çevirmesinin Tenkidi Dolayısıyla (1948)

24. İsrâf (1950)

25. Türk Dili İle İbadet (1961)

26. Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları (1967)

Çeviri:

27. Divanü Lügat-it Türk (1939–1943)

28. Tanrı Kitabında Namaz Türleri (1944)

29. Et-Tuhfet-üz- Zekiyye Fil Lügat-it Türkiyye (1945)

30. Müyessiret-ül-ulüm (1946)

31. Eş- Şüzur-uz-zebebiyye vel-kitab-ul-Ahmediyye Fil Lügat-it Türkiyye (1949)

32. Seng-Lab, Lügat-ı Nevai (1950)

33. Tanrı Kitabı (1962)²⁴

e) Cemal Oğuz Öcal

Öcal, Konya / Seydişehir / İncesu'da 1913 yılında dünyaya gelmiştir. İlkokulu Seydişehir'de okumuş olan yazar daha sonra Konya ve İstanbul olmak üzere ilk öğretmen okullarında okumuştur. Öcal, Anadolu'nun birçok yerinde öğretmenlik vazifesini yapmıştır. Gazi Terbiye Enstitüsü Pedagoji bölümünden mezun olan yazar, 1944 Irkçılık Turancılık davasında yargılandıktan sonra beraat etmesiyle aklandı. 1947 yılında öğretmelik vazifesine geri dönen yazar İstanbul'da bu görevini yerine getirdi ve 3 Aralık 1971 tarihinde vefat etti.

Türkçü, milliyetçi şiirleriyle tanınan yazar bu konularda birçok yapıt ortaya koymuştur.²⁵

Eserleri:

1. Yurttan Sesler (1939)
2. Türk Geliyor (1944)
3. Ata Sevgisi (1946)
4. Savulun Kızıllar, Gençlik Geliyor (1949)
5. Türk Çocuklarına Milli Şiirler (1951)
6. Herşey Vatan İçin (1953)
7. Kıbrıs'a Seferim Var (1958)
8. Ramazan Şiirleri (1960)
9. Eyüp Sultan'ı Ziyaret (1960)
10. Olan Oldu Bizlere (1960)
11. Vatan Bahçemizden Sesler (1967)
12. Bir Millet Şahlanıyor (1968)²⁶

²⁴ Akpınar- vd., age, C. I, s. 114

²⁵ Ertekin- vd., Age, C. II, s. 637

²⁶ Işık, Age, C. VII, s. 2749

f) Elmas Yıldırım

Elmas Yıldırım 1907 yılında Azerbaycan/ Bakü' de dünyaya geldi. İlköğrenimini İranlıları bakü'de açtığı İttihad okulunda Farsça Eğitimiyle yaptı. Bakü'de lise eğitimini tamamladıktan sonra Bakü Şark Edebiyatı Fakültesi'ndeki öğrenimi sırasında tüccar çocuğu olması münasebetiyle eğitimine devam etmesine izin verilmemiştir. Ayrıca, yazar, İstanbul'da çıkarılan Hayat Dergisinde yayınlanan bir şiiri nedeniyle, üyesi olduğu Azerbaycan Proleter Yazıcılar Cemiyeti üyeliğinden çıkarılarak Dağıstan'a ve Türkistan'a sürülmüştür. Bu sürgünlerle yazar, Türk dünyasını yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Zor Şartlar altında bulunan Yıldırım, İran'a kaçmak için teşebbüste bulundu fakat yakalanarak hapse atılmıştır.(1933) Türkiye'ye sığınan yazar Malatya ve Elazığ'a yerleşmiş ve buralarda öğretmenlik görevi yapmıştır. 14 Ocak 1952 yılında yakalandığı böbrek hastalığından dolayı yazar Malatya'da vefat etmiş ve Malatya'ya defnedilmiştir.

Yazarın yazı ve şiirleri, Bozkurt, Özleyiş, Gökbörü, Bozkurt, Orhun, Komünizmle Mücadele, Aras gibi dergilerde yayınlanmıştır.

Eserleri:

Şiir:

1. Boğulmayan Bir Ses (1936)
2. Dağlara Seslenirken (1937)
3. Elmas Yıldırım'ın Seçilmiş Şiirleri (1953)
4. Yiğitlere Sesleniş (1990)

Derleme:

5. Azerbaycan Manileri (1947)²⁷

²⁷ Işık, Age, C. IX , s. 3890

g) Fethi Tevetoğlu

Ŗair, yazar ve siyaset taraflarıyla öne çıkan Tevetoğlu, 31 Ocak 1916 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiŖtir. Önce ki soyadı Tevet olan yazarın tam adı Cihad Fethi Tevetoğlu'dur. Tevetoğlu kitap ve yazılarında 1938 yılına kadar, M. Atsız'a YoldaŖ, Ali Fethi, Tevetoğlu, F. Mengüç, Kopuz, Türkçü, 1 Numaralı Komünist Düşmanı, Dr. Cihad Bilir imzalarını kullanmıŖtır.

Hafize Zehra Hanım ile deniz subayı Ali Dursun Tevetoğlu'nun oğlu olan Fethi Tevetoğlu, ilköğrenimini Trabzon'da, lise eğitimini de Samsun'da Samsun Lisesi'nde tamamlamıŖtır. Askeri Tıbbiye'ye giren Tevetoğlu, 1941 yılında tabip teğmen olarak mezun olmuŖtur.

1944 yılında "İrkçılık- Turancılık Davası" adıyla meydana gelen ve adli satırlara bu şekilde giren davada Hüseyin Nihal Atsız ve diğer Türkçü arkadaşlarıyla yargılanmıŖ ve dava sonucunda, diğer Türkçü arkadaşlarıyla birlikte aklanmıŖtır.

1953 yılında Amerika'da ihtisas yapmak için ordudaki görevinden istifa eden Tevetoğlu, ihtisasını yaptıktan sonra yurda dönerek(1958) Samsun'da bir süre doktorluk yapmıŖtır.

1957- 1960 yılları arasında Samsun Demokrat Parti il Başkanlığı görevini yürüten Tevetoğlu, 1961 yılında Samsun Senatörü olarak seçilmiŖtir. Senatör olduktan sonra, çeŖitli iç ve dış görevlerde bulunmuŖtur.

Heyecanı yüksek milliyetçi düşünce ve yazılarıyla dikkati çeken ve otorite sahibi olmuş olan Tevetoğlu'nun ilk Ŗiiri olan "Kastamonu" 1934 yılında Çığır Dergisinde çıkmıŖtır. 1939 yılından itibaren yazılarının çoğu Samsun'da ıkarılmıŖ olduğu "Kopuz" adlı dergisinde ve ayrıca İstanbul Dergisinde yer aldı. Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Dağyolu ve Güne Bakan adlı kitaplarını yayına hazırladı. Ayrıca "Türk Ansiklopedisi" nin yayın kurulu başkanlığını yapan Tevetoğlu, Türk

Milliyetçiliğini savunan ve Komünizme karşı mücadeleler vermiş bir şahsiyet olarak, Türk yazın ve fikir hayatında yerini almıştır.²⁸

Eserleri:

Şiir:

1. Yarın Turan Benimdir (1934)
2. Bir Bayrak Altında (1936)
3. Fuzuli'nin Bahçesi (1938)
4. Türklüğe Kurban (1943)

Araştırma- İnceleme:

5. Rabindranath Tagore (1938)
6. Faşist Yok Komünist Var (1962)
7. Dış Politika Görüşümüz (1963)
8. Mukaddes Topraklar (1965)
9. Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler 1910- 1960 (1967)
10. Türk Dili İçin (1967)
11. Benim Gördüğüm Bugünkü Rusya (1968)
12. Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar (1971)
13. Milli Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar (1988)
14. Tagore Külliyyatı (1989)

Biyografi:

15. Ahmet Hikmet Müftüoğlu (1951)
16. Enis Behiç Koryürek (1951)
17. Ömer Naci (1973)
18. Hamdullah Suphi Tanrıöver (1986)
19. Mehmet Emin Yurdakul (1988)
20. Süleyman Paşa (1988)

Yayıma Hazırladığı Yapıtlar:

21. Gönül Hanım (Ahmet H. Müftüoğlu 1927)

²⁸ Age, C. VIII., s. 3053

22. Çağlayanlar (Ahmet H. Müftüoğlu1971)
23. Miras ve Güneşin Ölümü (E. B. Koryürek 1971)
24. Günebakan (H. S. Tanrıöver 1986)
25. Dağ yolu (H. S. Tanrıöver 1987)²⁹

h) Fevziye Abdullah Tansel

Kendini ciddi araştırmalara ve incelemelere adanmış bir Türk kadını olan Fevziye Abdullah Tansel, 1912 yılında Muş ilimizde dünyaya gelmiştir. İnce duygulu şiirleriyle, yerli, milli ve halk tarzı deyişleriyle ve Türk Edebiyatı Üzerine araştırmalarıyla Türk yazın hayatında bir otorite olan Tansel, orta tahsilini İstanbul'da yapmış, yüksek tahsilini de İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ile Yüksek Öğretmen Okulunu tamamlayarak mezun olmuştur. (1934) İlk vazifesi olan Konya Lisesi ve Kız Muallim mektepleri edebiyat hocalığından sonra Ankara'ya gelen Tansel, Ankara Atatürk Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Ankara'da öğretmenlik yaptığı sıralarda Fuat Köprülü'nün müdürlüğünü yaptığı "Ülkü Mecmuası"nda yazı işleri müdürü ve imtiyaz sahibi olarak çalıştı.³⁰

Sara Hanım ile Kadı Abdullah Hulusi Efendi'nin kızları olan Tansel, Fevziye A. Erinç ve Bir Veli imzalarını yazılarında kullanmıştır. Edebiyat hayatına Türk Dili (Balıkesir) dergisinde yayımlandığı Baharda Kar (1929) adlı şiiriyle başlamıştır. Lise yıllarından başlayarak şiirlerini "Ülkü" ve "Muhit" dergilerinde yayınlamıştır. İlerleyen yaşlarında ise edebiyat tarihine yönelmiş ve çeşitli monografiler hazırlayarak yayınlayan Tansel, çeşitli ansiklopedi ve dergilerde bilimsel makaleler ve maddeler yazmıştır. Tansel ayrıca bu çalışmalarından dolayı Türk Dil Kurumu üyeliğine seçilmiştir. (1984) bu kurumdan başka Türk Ocağı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Kubbealtı Akademisi gibi kuruluşlarda görevler almıştır.³¹ 4 Ağustos 1988 yılında Ankara'da vefat etmiştir.

²⁹ Akpınar- vd. , age, C. II, s. 815

³⁰ Age, s. 1232

³¹ Akpınar- vd., Age, C II, s. 793

Eserleri:

1. Duyuşlar (Şiir) (1945)
2. Mehmet Akif / Hayatı ve Eserleri (1945)
3. Hususi Mektuplarına Göre Namık Kemal ve Abdülhak Hamid (1949)
4. Türk İslam Edebiyatı (1967)
5. İstiklal Harbinde Mücahit Kadınlarımız (1988)
6. Çocuklar İçin Dini Şiirler (1961)
7. Tanzimat Devri Edebiyatında Dini Şiirler (1962)
8. Servet-i Fünun ve Son Devrin Edebiyatında Dini Şiirler (1962)
9. Ömer Seyfettin'in Şiirleri (1972)³²

ı) Mehmet Halit Bayrı

Bayrı, 1896 yılında İstanbul'da doğdu. Deniz Binbaşısı olan Diyarbakırlı Ahmet Muammer Bey ile Maide Hanım'ın oğlu olan yazar, küçük yaşta babasını kaybetti (1901) ve annesi tarafından yetiştirilmişti. İlk ve Orta öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra Darülfünun Edebiyat şubesinden mezun olmuştur. Çanakkale savaşları sırasında askerlik görevini yerine getiren Bayrı, askerlikten sonra Ayan Meclisi Katipliği göreviyle devlet hizmetine çalışmaya başlamıştır. (1918) daha sonra girdiği İstanbul Belediyesi'nden (1953) yılında emekli oldu. Ölümüne kadar İstanbul Çocuk Esirgeme Kurumu Cagaloğlu İl Müdürlüğünde bulundu. 27 Ekim 1958 yılında vefatı üzerine Merkez Efendi Kozluca Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

Yazı hayatında, yazar, İsmail Nami, Aşık Remzi Akbaş, Aşık Hilmi, Halit Oğuz İmzalarını da kullanmıştır.³³

Türk yazın hayatına, Türk Folkloruna Araştırmacı olarak ortaya koyduğu eserlerle katkıda bulunan Bayrı, İsmail Hakkı Ertaylan tarafından çıkarılan, Düşünce (1922) ve Hilmi Ziya Ülken'in çıkarmış olduğu Anadolu Dergisi (1924- 1925)

³² Işık, Age, C. VIII, s. 3421

³³ Akpınar- vd., Age, C. I, s. 159

'sinde yazı işleri müdürlüğü yapmıştır. Ayrıca Ankara'da Türk Halk Bilgisi Derneği'nin kurulmasında öncülük yapmıştır (1927) İstanbul'da Türk Halk Bilgisi Haberleri (1929-1942) ile İstanbul Halkevinin yayın organı olan "Yeni Türk Dergisi" ni (1936- 1941) yönetmiştir. Makale şiirlerini genellikle, Anadolu, Azerbaycan, Yurt Bilgisi, Dergah Folklor Postası, Halk Bilgisi Haberleri, Hayat, İstanbul Şehremaneti Mecmuası, Kopuz, Kızılelma, Milli Mecmua, Orhun, Tanrıdağı, Tarih Dünyası, Türk Dili, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Yurdu, Yeni Türk, Ülkü dergilerinde yayınlamıştır.

Eserleri:

1. Maziden Bir Yaprak (Çanakkale Savaşları Hakkında, 1919)
2. Anadolu Manileri (1932)
3. Cumhuriyet Devrinde Halk Bilgisi Hareketleri (1933)
4. Balıkesirli Bir Şair (1934)
5. İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri (1934)
6. Belediye İşleri Klavuzu (2 Cilt 1936)
7. Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar (1937)
8. Halk Adeletleri ve İnanmaları (1939)
9. İstanbul Folkloru (1947)
10. Belediye Gelirleri Kanunu ve Gerekçeleri (1948)
11. Mahalli İdareler Kılavuzu (1948- 1949)
12. XX. Yüzyıl Halk Şiiri (1956)
13. XIX. Yüzyıl Halk Şairleri (1957)
14. Aşık Cevheri (1958)
15. Aşık Virani Divanı (1959)
16. Dadaloğlu Hakkında Notlar, Yer Adları ve Yar Adlarına Bağlı Folklor Bilgileri ile İstanbul (1964)³⁴

³⁴ Işık, C II, s. 628- 629

i) Nihat Sami Banarlı

Türk yazın tarihinde, bir edebiyat tarihçisi, bir şair ve fikir adamı olarak yerini alan Nihat Sami Banarlı, Türk gençliğine milli şuur hassasiyetini öğreten ve aşıl原因an insandı. Gerek yazdığı ders kitapları ile gerekse dersleri ve konferansları ile yol gösterici kişiliği ile bir hoca idi.³⁵

İstanbul doğumlu olan Banarlı, aslen Trabzon'un köklü ailelerinden olan **Alemdarzadeler'in** torunlarından. Babası Trabzonlu Alemdarzade ailesinden ve Osmanlı devri mutasarrıflarından İlyas Sami Bey'in oğlu, ilk Osmanlı mebuslarından ve şairsel yönü güçlü olan ve basılı bir divanı olan Hilmi Efendinin torunudur. Annesi, Hafıza Nadire Hanımdır.³⁶

Somyarkın soyadına sahip olan yazar, daha sonra soyadını Banarlı olarak değiştirdi. Takma isim olarak emin Bayraktaroğlu imzasını kullanmıştır. Vefa Sultanisi orta kısmını (1924), İstiklal Lisesini (1927) ve Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. (1930) Bu yıl içerisinde atanmış olduğu Edirne Lisesinde ayrıca Edirne kız ve erkek öğretmen okullarında edebiyat derslerini verdi. 1939 da Kabataş Erkek Lisesine 1943 te Galatasaray Lisesine 1946 da İstanbul Erkek Öğretmen Okuluna atandı. Bunlar haricinde Özel Işık ve Şişli Terakki liselerinde edebiyat dersleri vermiştir. 1947 yılında İstanbul Eğitim Enstitüsünde ki görevinin yanında 1950 yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda görevlendirildi. 1959 yılından 1962 yılına kadar Yüksek İslam Enstitüsü'nde İslami Türk Edebiyatı Tarihi dersleri verdi. 1957 yılında Müdürlüğüne getirilmiş olduğu Yüksek öğretmen okulundan ve de devlet memurluğu görevinden, kendi isteği ile 1969 yılında emekli oldu. Emekli olduğu yıllarında da M.E. B bünyesinde "Bin Temel Eser" ve "Çağdaş Türk Yazarları" komisyonlarında üye ve ayrıca başkan olarak görevlerde bulundu. 1974 yılında vefatı üzerine Rumelihisarı Mezarlığına defnedilmiştir.³⁷

³⁵ Nihat Sami Banarlı, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1997, s. 1268

³⁶ İhsan Işık, **Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi**, Elvan Yayınları, Ankara 2007, C. II, s. 565

³⁷ Akpınar- vd., **age**, C. I, s. 143

Hocası olan, Fuat Köprülü'nün tesiri ile edebiyat tarihi araştırmalarına yönelmiş olan Banarlı, çalışmalarını Edirne Halk Evinin çıkarmış olduğu “Altı Ok“ , Atsız Mecmua, Orhun, Ülkü, Halk Bilgisi dergilerinde yayınladı. Şiir ve makaleleri bu dergilerin yanı sıra, Ötüken, Meydan ile yönetiminden çıkarılan Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası (iki cilt halinde 1959, 1968), Hürriyet (1948- 1963), Akşam, yeni sabah gazetelerinde (genellikle Haftalık Meydan dergisinde Emin Bayraktaroğlu imzasıyla) yayımlandı. İstanbul Enstitüsü, İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü, Hayat Tarih, Kubbealtı akademi mecmualarında tarihi, edebi ve sosyal konularda yazılar yazmıştır.

Öğrencilik ve gençlik yıllarında şiirler ve hikâyeler kaleme alan Banarlı, bunlardan ayrı okul piyeslerinde edebi kişiliğini öne çıkarmıştır. 1940 yılından itibaren Yedigün Dergisi'nin edebiyat sayfasının baş sorumlusu olarak yönetti. Bunlar haricinde banarlı Hürriyet Gazetesine yazdığı haftalık “Edebi Sohbetler“ başlığıyla, köşesinde büyük okuyucu kitlesine hitap ederek ilgi toplamıştır.

Yahya Kemal'in, yayımlanmış ve yayımlanmamış bütün eserlerini onun ölümünden sonra 1961 yılından başlayarak 10 kitaplık külliyat halinde yayıma hazırlamış ve Yahya Kemal Müzesi ve arşivini de kurarak (1960), bu çalışmalarla ve yazırlarla Yahya Kemal'in Türk edebiyat ve fikir hayatında ki yerini almasında yardımcı olmuştur.

Banarlı'nın, liseler için hazırladığı ders kitapları ve yanı sıra Resimli Türk Edebiyatı gibi Türkçenin sırları gibi çalışmalarla, Türk tarihini, kültür eserlerini ve özellikle Türkçeyi bilinçli bir şekilde tanıtarak benimsetmeye çalışarak, Türk Yazın tarihine ve Türk diline sayısız hizmetlerde bulunmuştur.³⁸

³⁸ Işık, **age**, s. 565- 566

Eserleri:

1. Kar ve Sevda (1925)
2. Sular Kararırken (1925)
3. Dumanlı Dağlar
4. Bir Ma'bed Yıkıldı
5. Mesud Ölüm
6. Yabancı
7. Son Vazife
8. İstırab Yarışı
9. Bir Yuvanın Şarkısı
10. Kızıl Çağlayan
11. Nakliye Taburu
12. Bir Güzelliğin Hikâyesi
13. Dasistan-ı Tevarih-i Müluk-i Al-i Osman Cemşid ve Hurşid Mesnevisi
14. Lise Ders Kitapları
15. Resimli Türk Edebiyatı
16. Yahya Kemal Külliyyatı
17. Dil Çalışmaları: Türkçenin Sırları
18. Şiir ve edebiyat Sohbetleri ³⁹

Ayrıca yazarın, bir çok deneme, şiir ve eleştiri konularında kaleme aldığı yazıları da bulunmaktadır.

³⁹ Banarlı, *Age*, s. 1270- 1272

j) Nejdet Sançar

Gazeteci- Tarih Araştırmacısı olan yazar, 1 Mayıs 1910 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Nejdet Sançar, Hüseyin Nihal Atsız'ın kardeşidir. Yazar, İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girmiş ve buradan mezun olmuştur. Edebiyat öğretmeni olan yazar, Anadolu'nun Sivas, Balıkesir, Edirne, Zonguldak ve Ankara illerinde görev yapmıştır. Yazar ayrıca Ankara'da Polis Kolejinde görev yapmıştır. Hüseyin Nihal Atsız ve diğer Türkçülerle beraber Sançar'da 1944 Türkçülük Turancılık Davası hükümlüsü olarak bulunmuş ve aklanmıştır. Bu dava sonucunda Sançar, öğretmenlik görevinden alınmış ve 1950 yılında görevine geri dönmüştür. Öğretmenlik mesleğinden emekli olan yazar, emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşmiş ve 22 Şubat 1975 tarihinde vefat etmiştir. Mezarı Karacaahmet Mezarlığındadır.

Yazı ve incelemeleri Ötüken, Orhun vb. Türkçü faaliyetler vücuda getiren dergilerde yayınlanmıştır. Yazar genel manada Türkçü yazılarıyla Türk yazın hayatına katkıda bulunmuş ve yazı ve incelemelerinde Komünizm ile mücadele etmiştir.

Eserleri:

1. Tarihte Türk- İtalyan Savaşları (1942)
2. Hasan Ali ile Hesaplaşma (1947)
3. Komünist Nedir? (1950)
4. Kızıl Cennet Masalı (1950)
5. Türklük Sevgisi (1952)
6. Türk Moskof ve Komünist (1959)
7. Afşın'a Mektuplar (1963)
8. Irkımızın Kahramanları (1943)
9. Gizli Komünist Belgeleri (1966)
10. İsmet İnönü ile hesaplaşma (1971)
11. Nazım Hikmet Masalı (1975)⁴⁰

⁴⁰ Işık, age, C. VIII, 3106- 3107

k) Orhan Şaik Gökyay

1902 yılında Kastamonu'nun İnegöl kazasında dünyaya gelen Orhan Şaik Gökyay, Şefika Hanım ve Öğretmen Mehmed Cevdet Efendi'nin oğludur. İlkokulu Kastamonu'da, orta öğrenimini Aydın ve Kastamonu'da tamamlamıştır. Son sınıfında kaydolduğu Ankara Muallim Mektebini bitirdikten (1922) sonra Giresun, Samsun ve Balıkesir'de ilkokul öğretmenliği yaptı. Balıkesir'de Çağlayan Dergisini çıkarmıştır. (16 sayı, 1925- 1926) daha sonra lise diploması almak için son sınıfına kaydolduğu Kastamonu Lisesi'ni bitirdi. (1927) İstanbul'a giderek Darülfünun Edebiyat Fakültesi ve Yüksek Muallim Mektebini tamamlayarak mezun oldu. (1930) Kastamonu, Malatya, Edirne, Ankara, Eskişehir ve Bursa'da ki okullarda edebiyat öğretmenliği yaptı. (1931- 1939) “Bu Vatan Kimin?” adlı ünlü şiirini Bursa ilinde öğretmen iken kaleme aldı. Ankara musiki öğretmen okulunda (1941 yılından sonra Devlet Konservatuvarı) öğretmen ve müdür yardımcısı olarak çalıştı. (1939- 1944) bu sırada N. K. Akses ve U. C. Erkin Tarafından bestelenen “Konservatuar Marşı“ nı yazdı. Ancak “İrkçılık- Turancılık Davası“ ndan tutuklanınca görevine son verildi.(Mayıs 1944) ; 11 ay sonra diğer Türkçü arkadaşlarıyla beraat etmiştir. Beraat ettikten sonra, Galatasaray Lisesi'nde öğretmenlik görevine tekrar başlamıştır. (1945- 1951) İngiltere'de öğrenci müfettişliği ve okutmanlık görevlerinde bulunan Gökyay, (1951- 1954) Türkiye'ye dönmесinin ardından İstanbul Eğitim Enstitüsüne edebiyat öğretmeni olarak atandı. Bu görevinden sonra yaş haddinden dolayı emekli olmuştur. (1969) Gökyay, 1984 yılından sonra Marmara ve Mimar Sinan üniversitelerinde dersler vermiştir. 2 Aralık 1994 yılında vefat etmesi üzerine Üsküdar Nakkaş Tepe Mezarlığına defnedilmiştir.⁴¹

İlk şiiri Kastamonu'da Açıköz Gazetesinde yayınlanmıştır.(1922) bu yılları takiben hece vezni ile yazdığı Lirik şiirlerde halk şiirinin izleri açıklıkla görülür. Ankara'da 15 Mayıs Gazetesinde, Çağlayan, Yarın, Atsız Mecmua, Çığır, Orhun, Kopuz, Yücel, Oluş, Ülkü, Çağrı ve Türk Dili dergilerinde yazdığı yazılarda vatan, milliyetçilik, tabiat ve kahramanlık gibi temaları işlemiş ve şiirlerinde geleneksel değerlere bağlı kalarak gönüllerde yerini almıştır. Özellikle okul kitaplarında dahi

⁴¹ Akpınar- vd., age, C. I, s. 372- 373

yer alan “Bu Vatan Kimin?” adlı şiiriyle geniş bir ün kazanmıştır. Tasavvufa da yönelen yazar Güzelleme ve Koçaklama türünde şiirlerde kaleme almıştır. 1940’larda başladığı edebiyat tarihi, folklor ve Halk Edebiyatı gibi alanlarda yaptığı incelemelerle Türk Edebiyat Tarihine katkılar sağlamıştır.⁴²

Eserleri:

Şiir:

1. Birkaç Şiir (1976)

2. Bu Vatan Kimin?

İnceleme:

3. Dede Korkut (1938)

4. Devlet Konservatuvarı Tarihçesi (1941)

5. Katip Çelebi Hayatı- Eserleri- Şahsiyeti (1957)

6. Katip Çelebiden Seçmeler (1964)

7. Katip Çelebi Hayatı, Kişiliği ve Eserlerinden Seçmeler (1982)

8. Katip Çelebi (1986)

9. Mola Lütfi (1987)

Deneme:

10. Destursuz Bağa Girenler (Deneme 1982)

11. Güçlük Nerede? (2001)

Sadeleştirme:

12. Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları (1939)

13. Kabusname (Mercimek Ahmet’ten 1944)

14. Bugünkü Dille Dede Korkut (1963)

15. Duçent-name (1964)

16. Eşkal-i Zaman (Ahmet Rasim’den 1969)

17. Hanname (Özbek Destanı 1969)

18. Mizan’ül Hak fi İhtiyaral Ahakk: En Doğruyu Sevmek İçin Hak Terazisi (Katip Çelebi’den 1972)

⁴² Age, 373

19. Tuhfetü'l Kibar fi Es-fari'l- Bihar (Deniz Savaşları Hakkında Büyüklere Armağan, 1973)
20. Ferah Cerbe Fetihnamesi (Zekeriyazade'den, 1975)
21. Risale- i Mimariye (Mimar Mehmet Ağa'dan, 1975)
22. Dede Korkut Hikayeleri (1976)
23. Vak'a-i Osmaniyye (Bostanzade Yahya'dan 1976)
24. Ziyafet Sofraları (Gelibolulu Mustafa Ali'den, 1978)
25. Halatü'l- Kahiremine'l Adati'z Zahire (Gelibolulu Mustafa Ali'den, 1984)
26. Seyahatname (Evliya Çelebi'den, 1994)
27. II. Osman'ın Şahadeti (Bostanzade Mehmet Efendi'den 1976)
28. Harname (Tokatlı Molla'dan, 1986)⁴³

1) Suut Kemal Yetkin

Suut Kemal Yetkin, 1903 yılında Urfa'da dünyaya gelmiştir. Babası Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde milletvekilliği yapmış ve tasavvufla ilgili eserler ve şiirler de yazmış olan Şeyh Saffet Kemaleddin'dir. Orta öğrenimini Galatasaray Lisesinde tamamlayan Yetkin, Fransa'ya gitmiştir. Paris'te felsefe öğrenimi görmüş (1923- 1930) ve öğretmenlik ve öğretim üyeliği yapmıştır. Urfa'dan milletvekili seçilerek parlamentoya girmiştir. (1943- 1950) milletvekilliği görevinden sonra tekrar üniversiteye dönerek, İlahiyat Fakültesi İslam Sanatları profesörlüğü, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü görevlerinde bulunmuştur. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Güzel Sanatlar Eğitimi, Hacettepe Üniversitesi Fen ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sanat Tarihi kürsülerinde ders vermiştir. Suut Kemal Yetkin, 18 Nisan 1980 Yılında Ankara'da vefat etmiştir.⁴⁴

⁴³ Işık, Age, C. IV, s. 1475- 1476

⁴⁴ Şükran Kurdakul, **Çağdaş Türk Edebiyatı- 4 Cumhuriyet Dönemi 2. Kitap**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1992, s. 197

Şiire olan ilgi ve sevgisini babasından alan Suut Kemal'in edebiyata yönelmesinde hocası Ali Ekrem (Bolayır) 'in önemli tesiri vardır. Yarın Dergisinde yayınlanan ilk şiirinden sonra (1921), şiir ve yazılarını Servet-i Fünun'da yayınladı. 1923 yılında Suut Saffet imzasıyla yayınladığı **Şiir-i Leyal** adlı kitabında vardır. Suut Kemal bu şiir kitabında kullandığı dili dönemin sadeleşim akımından uzaktır. Yetkin'in şiire olan yatkınlığı ve hevesi bu kitaptan sonra da sürse de, Paris'te almış olduğu Felsefe eğitimi bu hevesini ikinci plana itmiştir. Suut Kemal'in bu tarihten itibaren de hiçbir şiiri yayınlamamıştır. Daha sonra yine felsefe, sanat tarihi, estetik, güzel sanatlar, sanat yapıtlarının yorumu, büyük sanatçıların hayat ve yapıtlarıyla ilgili geniş kapsamlı çalışmalar ortaya koymuştur.

Güzel sanatlar ve estetik birikiminin etkisiyle, şiir ve diğer edebiyat türleri, edebiyatın sorunları üzerinde düşüncelerini dile getiren makale ve deneme tarzında yazılar kaleme almıştır. Bu yazıları, Görüş, Varlık, İnsan, Kültür Haftası, Kültür Dünyası, Hisar gibi dergilerde yayınlanmıştır. Bir süre içinde Ulus'ta yazan Suut Kemal'in, Yurt dışında da akademik dergilerde birçok yazıları yayınlanmıştır. Suut Kemal, bunların haricinde Fransızcadan felsefi ve edebi yapıtı da Türk yazın hayatına katmıştır.⁴⁵

Eserleri:

Şiir:

1. Şiir-i Reyale (1923)

Deneme:

2. Manzara Üzerine Bir Deneme (1942)

3. Edebiyatta Milli Benliğe Dönüş (1942)

4. Edebiyat Konuşmaları (1944)

5. Edebiyat Üzerine (1952)

⁴⁵ Akpınar- vd., Age, C II, 910

6. Günlerin Götürdüğü (1958)
 7. Düşün Payı (1960)
 8. Zamanımızda Kitap ve Kütüphaneler (1961)
 9. Yokuşa Doğru (1963)
 10. Şiir Üzerine Düşünceler (1969)
 11. Denemeler (1972)
- Araştırma- İnceleme:
12. Felsefe ve Estetik (1931)
 13. Büyük Mustarıpler:... (1932)
 14. Metafizik (1932)
 15. Sanat Felsefesi (1934)
 16. Filozof ve Sanat (1935)
 17. Ahmet Haşim ve Sembolizm (1938)
 18. Edebi Meslekler Tarihi (1941)
 19. Estetik Dersleri (1942)
 20. Sanat Meseleleri (1945)
 21. Sanat Tarihi (1945)
 22. Leonardo Da Vinci'nin Sanatı (1945)
 23. İslam Mimarisi (1954)
 24. Büyük Ressamlar (1955)
 25. İslam Sanatı (1959)
 26. Beylikler Devri Sanatından Klasik Türk Sanatına (1960 9
 27. Architecture Turque en Turquie (1962)
 28. İslam Türk Sanatı (1965)
 29. Baudelaire ve Kötülük Çiçekleri (1967)
 30. Türk Mimarisi (1970)
 31. İslam Sanatı Tarihi (1970)
 32. Estetik Doktrinler (1972)
 33. İslam Ülkelerinde Sanat (1974)
 34. Barok Sanat (1976)

35. Estetiğin Ana Sorunları (1979)⁴⁶

Ayrıca Suut Kemal yetkin'in Fransızcadan çevrilmiş birçok eseri de mevcuttur.

m) Zahir Sıdkı Güvemli

Yazar 6 Mart 1913 yılında doğmuştur. İstanbul erkek lisesi (1932) , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve edebiyat bölümünden (1936) mezun olmuştur. Galatasaray Lisesi ve tatbiki güzel sanatlar akademisinde öğretmenlik yapmıştır. Ayrıca Akbank'ta sanat danışmanlığı görevini yapmıştır.

Yazı hayatına 1934 yılından itibaren deneme ve eleştiri ile giren Güvemli Büyük Doğu dergisinde çıkan yazı ve hikâyeleriyle tanınmıştır.(1943- 1944) sonraki yıllarda ise antoloji hazırlama ve inceleme çalışmalarına yönelmiştir. 5 Haziran 2004 yılında vefat ederek zincirli kuyu mezarlığına defnedilmiştir.

Eserleri:

1. Kahramanlık şiirleri Antolojisi (1943)
2. Yahya Kemal (1948)
3. Türk Mizah Edebiyatı Antolojisi (1949)
4. Türk Romanları (1954)
5. Düşen Yıldızlar (1956)
6. Beş Mevsim (1957)
7. Başlangıcından Bugüne Türk ve Dünya Sanat Tarihi (1960)
8. Sinema Tarihi (1960)
9. Büyük Ressam ve Heykeltıraşlar (1964)

⁴⁶ Işık, **Age**, C. IX., s. 3886

10. Güzel ve Sanat (1970)
11. Acı Aşklar (1972)
12. Resim Sanatı ve Türk Resmi (1987)
13. 90'a Bir Kala...⁴⁷

n) Zeki Velidi Togan

Türkolog- Tarihçi ve Siyaset adamı olan yazar, 10 Aralık 1890 tarihinde Sterlitamak / Başkırdistan'da doğmuştur. Tam adı Ahmet Zeki Velidi Togan olan yazar, Ötek Medresesi, Gayri Rus Mektebi, Kazan Üniversitesi Mezunudur. Kazan ve Ufa medreselerinde Arap edebiyatı ve Türk tarihi dersleri vermiştir. 1916 yılında Ufa Müslümanlarının temsilcisi olarak Duma (Rus Parlamentosu)'na seçilmiş olmasıyla beraber, o dönemin ızdırap içerisinde olan Rus idaresindeki Türklere bağımsızlık kazandırmaya çalışmıştır. Ayrıca renkli bir kişiliğe ve siyaset adamlığına sahip olan yazar, Başkırdistan Devleti'ne Cumhurbaşkanlığı da yapmıştır. Rusya'da Bolşevik iktidarının politikası gereği bu kurulan muhtariyetlerin ortadan kaldırılması sonucu Togan, Paris'e ve ardından Berlin'e gitmiştir.

Togan, Avrupa'da akademik çalışmalarda bulunmuş ve kariyerini ilerletmiştir. Ardından Türkiye'ye gelerek İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk Tarihi Müderrisliği'ne atanmıştır. (1927) Togan, 1932 yılında toplanan Türk Tarih Kongresi'nde kabul edilmiş tarih tezine karşı çıkmış ve bu tezi milli anlayışa uygun bulmamıştır. Bunun üzerine Togan'ın İstanbul Üniversitesi'ndeki görevine son verilmiştir.

İstanbul Üniversitesi'ndeki görevine son verilmesinin ardından yazar, Viyana'ya giderek orda doktorasını yapmış ve Almanya'da Bonn ve Göttingen üniversitelerinde İslami İlimler derslerine girerek hocalık yaptı. (1935- 1939)

Almanya'dan Türkiye'ye dönen yazar tekrar İstanbul Üniversitesi'nde göreve başlamış fakat, 1944 Türkçülük-Turancılık Davasında yargılandı ve aklandı. Yazar

⁴⁷ Işık, Age, C. IV., s. 1621

bu davada aklanması üzerine kürsüsüne geri döndü ve ayrıca bu dönemde İslam Tetkikleri Enstitüsünü kurdu.

Zeki Velidi Togan, Türkiye’de Bulunduğu zaman aralığında, İslam Uygarlığı ve Türk Tarihi konularında eserler vererek Türk yazın hayatına katkılarda bulunmuştur.⁴⁸

Öğrencisi ve fikirdaşı olan Hüseyin Nihal Atsız, Togan’ın tarihçiliği noktasında ölümünden bir yıl sonra Ötüken dergisinde kaleme aldığı makalesinde Togan’ın tarihçiliğini şu şekilde dile getirmiştir: “... daha pek genç yaşında tarihe milli bir düşünce ile atılmış ve maceralı geçen hayatında tarihçiliğe hiç ara vermemiştir. Bu konudaki hususi kabiliyetinin ve çok dil bilmenin verdiği imkânlarla büyük bir müverrih olmuş, tarihçi olmak için gereken yardımcı ilimlerde de aynı hizaya gelmeyi başarmıştır.

Büyük tarihçi olmanın şartlarından biri tarihi olaylara iyice nüfuz edebilmek, kaynaklardaki gerçek ve yanlış payını iyi hesaplamak, hadiselerin daha önceki vakalarla bağlantıyı iyi tahmin etmektir. Büyük tarihçi, destan ve menkıbelerden de tarihi hakikatler çıkarmasını bilen adamdır. Zeki Velidi Togan 60 yılı aşan tarihçiliği sırasında bu vasıfları kazanmıştı.“ şeklinde değerlendirmiştir.⁴⁹

Eserleri:

1. Türk Kavimlerinde Dört Mısralı Şarkılar (1910)
2. Türk ve Tatır Tarihi (1912)
3. Bugünkü Türkistan ve Yakın Mazisi (1928; Bugünkü Türkili ve Yakın Tarihi Adıyla 1942)
4. Mogollar Devrinde Anadolu’nun İktisadi Vaziyeti (1931)
5. Türkistan Tarihi (1939)
6. Biruni’s Picture of the world (Biruni’nin Dünya Hakkında Tasavvuru (1940)
7. Moğollar Cengiz ve Türklük (1941)
8. Umumi Türk Tarihine Giriş I (1946)

⁴⁸ Işık, Age, C. VIII., s. 3527

⁴⁹ Hüseyin Nihal Atsız, **Makaleler II**, İrfan Yayınevi, İstanbul 1997, s. 83

9. Tarihte Usul (1950)
10. Harezmece Tercümelî Mukaddemetül Edep (1951)
11. Hatıralar (1969)
12. Türklüğün Mukadderatı Üzerine (1970)
13. Kur'an ve Türkler (1971)
14. Oğuz Destanı (1972)⁵⁰

⁵⁰ Işık, age, C. VIII, s. 3527

C) ORHUN DERGİSİNDE YAZARLAR VE YAZI DİZİNİ

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
AÇIKEL, Turan	Turandan Sesler	<i>Orhun Sayı: 15</i> , 1 Mart 1944	Şiir
AKANSEL, Dr Mustafa Hakkı	Birsam-ı- Saadet	<i>Orhun Sayı: 15</i> , 1 Mart 1944	Deneme
AKANSEL, Dr Mustafa Hakkı	Rıza Nur'un Türk Tarihi	<i>Orhun Sayı: 10</i> , 1 Ekim 1943	Deneme
AKANSEL, Dr Mustafa Hakkı	Bir Vicdan Meselesi	<i>Orhun Sayı :12</i> , 1 Aralık 1943	Deneme
AKANSEL, Dr Mustafa Hakkı	Ölüm Kadar Kuvvetli	<i>Orhun Sayı :13</i> , 1 Ocak 1944	Deneme
AKANSEL, Dr Mustafa Hakkı	Türklük Fikri	<i>Orhun Sayı :11</i> , 1 Kasım 1943	Deneme
AKMAN, Muvaffak	Şiir	<i>Orhun Sayı: 16</i> , 1 Nisan 1944	Şiir
ALPAYDIN, Vedat	Turan İçin	<i>Orhun Sayı: 15</i> , 1 Mart 1944	Şiir
APDULLAH, Fevziye	Gece	<i>Orhun Sayı: 3</i> , 5 Ocak 1934	Şiir
ARAN, M. Sadık	İdealist Türklere Karşı Cephe Açan Şarlatan Enternasyonalcilere	<i>Orhun Sayı :15</i> , 1 Mart 1944	Deneme
ARIK, Fahrie	Tarihçi Neşri Hakkında	<i>Orhun Sayı: 13</i> , 1 Ocak 1944	İnceleme
ARIK, Fahriye	Tarihçi Neşri Hakkında	<i>Orhun Sayı: 12</i> , 1 Aralık 1943	İnceleme
ARIK, Fahriye	Tarihçi Neşri Hakkında III	<i>Orhun Sayı: 16</i> , 1 Nisan 1944	İnceleme
ATALAY, Besim	Ettuhfet-üz-Zekiyeye Fil-Lügat-it-Türkiye	<i>Orhun Sayı :10</i> , 1 Ekim 1943	İnceleme
ATSIZ, Bedriye	Gemici	<i>Orhun Sayı: 14</i> , 1 Şubat 1944	Şiir
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Ahmet Muhip Beye Cevap	<i>Orhun SAYı :4</i> , 20 Şubat 1934	Mektup
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Alaylı Alimler	<i>Orhun Sayı :5</i> , 21 Mart 1934	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Alaylı Alimlerden Sadri Maksudi Beye Bir Ders	<i>Orhun SAYı :6</i> , 19 Nisan 1934	Deneme

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Baş Makarnacının Sırtı Kaşınıyor	<i>Orhun Sayı: 7, 15 Mayıs 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Başlıksız	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	Şiir
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye Açık Mektup	<i>Orhun Sayı:15, 1 Mart 1944</i>	Mektup
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye İkinci Mektup	<i>Orhun Sayı :16, 1 Nisan 1944</i>	Mektup
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Büyük Bir Türkçünün Hatırasının Kutlanması	<i>Orhun Sayı :7, 25 Mayıs 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Büyük Bir Yıl Dönümü	<i>Orhun Sayı: 11, 1 Kasım 1943</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Cihan Tarihinin En Büyük Kahramanı: Kür Şad	<i>Orhun Sayı: 6, 19 Nisan 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Çanakkale Abidesi İçin !	<i>Orhun Sayı: 4, 20 Şubat 1934</i>	Duyuru
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Dönüş	<i>Orhun Sayı :10, 1 ekim 1943</i>	Hikaye
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Dün Gece	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Şiir
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Edebyat Fakültesi Talebe Cemiyetinin Değerli Bir İşi	<i>Orhun Sayı: 7, 25 Mayıs 1934</i>	Duyuru
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Edirne Mebusu Şeref Beye Cevap	<i>Orhun Sayı :4, 20 Şubat 1934</i>	Mektup
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Edirne Mebusu Şeref ve Hakimiyeti Milliye Muharriri A Muhip Beylere Açık mektup	<i>Orhun Sayı :5, 21 Mart 1934</i>	Mektup
ATSIZ, Hüseyin Nihal	En Eski Türk Müverrihi: Bilge Tonyukuk	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Deneme

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Gaza Topraklarında Gazi ve Şehit Çocukları	<i>Orhun Sayı: 7</i> , 25 Mayıs 1934:	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Haddini Bil	<i>Orhun Sayı :3</i> , 5 Ocak 1934	Mektup
ATSIZ, Hüseyin Nihal	I Türkeli	<i>Orhun Sayı :1</i> , 5 Kasım 1933	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	II İlk Türkler	<i>Orhun Sayı :1</i> , 5 Kasım 1933	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	İki Büyük Yıl Dönümü	<i>Orhun Sayı: 10</i> , 1 Ekim 1943	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	İki Şanlı Yıl Dönümü	<i>Orhun Sayı: 12</i> , 1 Aralık 1943	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	İkinci Türk Müverrihi: Yulıĝ Tigin	<i>Orhun Sayı: 5</i> , 21 Mart 1934	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	İstanbul'un Fethi Yılına Ait Bir Mezar Taşı	<i>Orhun Sayı: 8</i> , 23 Haziran 1934	Duyuru
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Kanun Ahmet Muhip Efendiyi Çarptı	<i>Orhun Sayı :8</i> , 23 Haziran 1934	Duyuru
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Komünist, Yahudi, Dalkavuk	<i>Orhun Sayı:5</i> , 21 Mart 1934	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Moyunçur Kağan Abidesi	<i>Orhun Sayı: 8</i> , 23 Haziran 1934	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Musa'nın Necip Evlatları Bilsinlerki	<i>Orhun Sayı : 7</i> , 25 Mayıs 1934	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	O Gece	<i>Orhun Sayı: 2</i> , 5 Aralık 1933	Şiir
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Savaş Aleyhtarlığı	<i>Orhun Sayı :12</i> , 1 Aralık 1943	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Şanlı Bir Yıldönümü	<i>Orhun Sayı: 13</i> , 1 Ocak 1944	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Şarki Türkistan	<i>Orhun Sayı: 4</i> , 20 şabat 1934	Şiir

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Şehitlerin Duası	<i>Orhun Sayı :12, 1 Aralık 1943</i>	Hikaye
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Tavzih	<i>Orhun Sayı: 7, 25 Mayıs 1934</i>	Tavzih
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar- I	<i>Orhun Sayı: 10, 1 Ekim 1943</i>	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar- III	<i>Orhun Sayı: 12, 1 Aralık 1943</i>	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar-II	<i>Orhun Sayı: 11, 1 Kasım 1943</i>	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Kızları Nasıl Yetiştirilmelidir	<i>Orhun Sayı :13, 1 Ocak 1944</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Ordusunun İftihar Levhası	<i>Orhun Sayı :6, 19 Nisan 1934</i>	İnceleme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarih Üzerinde Toplamalar	<i>Orhun Sayı :5, 19 Nisan 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar V Milattan Önce 3-2 nci Asırlarda Türkler Arasında Dahili Savaşlar	<i>Orhun Sayı :3, 5 Ocak 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar	<i>Orhun Sayı :1, 5 Kasım 1933</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar	<i>Orhun Sayı :7, 25 Mayıs 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar	<i>Orhun Sayı :8, 23 Haziran 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar	<i>Orhun Sayı : 9, 14 Temmuz 1934</i>	Deneme

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar III Yabancıların Türkeline Saldırışı	<i>Orhun Sayı</i> :2, 5 Aralık 1933	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi üzerinde Toplamalar IV Milattan Önceki 5 - 4 üncü Asırlarda Türkeline Doğudan Çinlilerin, Batıdan Yunanlıların Saldırışı	<i>Orhun Sayı</i> :2, 5 Aralık 1933	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar VI Kun Devleti'nin Dahili Teşkilatı	<i>Orhun Sayı</i> :4, 20 Şubat 1934	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar VII Kun (Oğuz) Sülalesi Devrinde Türk Birliği	<i>Orhun Sayı</i> :4, 20 Şubat 1934	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türkçülere İkinci Teklif	<i>Orhun Sayı</i> :11, 1 Kasım 1943	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türkçülere Beşinci teklif	<i>Orhun Sayı</i> :14, 1 Şubat 1944	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türkçülere Birinci Teklif	<i>Orhun Sayı</i> :10, 1 Ekim 1943	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türkçülere Dördüncü teklif	<i>Orhun Sayı</i> :13, 1 Ocak 1944	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türkçülere üçüncü teklif	<i>Orhun Sayı</i> :12, 1 Aralık 1943	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Türkçülük	<i>Orhun Sayı</i> :10, 1 Ekim 1943	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Ülküler Taarruzidir	<i>Orhun Sayı</i> : 14, 1 Şubat 1944	Deneme

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Varsağı	<i>Orhun Sayı: 14, 1 Şubat 1944</i>	Şiir
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Yabancı Bayraklar Altında Ölenlere ağıt	<i>Orhun Sayı: 14, 1 Şubat 1944</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Yirminci Asırda Türk Meselesi I Türk Birliği	<i>Orhun Sayı :8, 23 Haziran 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	Yirminci Asırda Türk Meselesi II; Türk Irkı = Türk Milleti	<i>Orhun Sayı :9, 16 Temmuz 1934</i>	Deneme
ATSIZ, Hüseyin Nihal	16 ıncı Asır Şairlerinden Edirneli Nazmi'nin Eseri ve bu Eserin Türk Dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti	<i>Orhun Sayı :9, 16 Temmuz 1934</i>	İnceleme
AYHAN, Muhittin	Yolda	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	Şiir
BANARLI, Nihat Sami	Baht	<i>Orhun Sayı: 10, 1 Ekim 1943</i>	Şiir
BANARLI, Nihat Sami	Büyük Ülküler ve küçük İdealistler	<i>Orhun Sayı :11, 1 Kasım 1943</i>	Deneme
BANARLI, Nihat Sami	Büyük Ülküler ve Küçük İdealistler	<i>Orhun Sayı :11, 1 Kasım 1943</i>	Deneme
BANARLI, Nihat Sami	Kütahya'da Şadırvan	<i>Orhun Sayı: 11, 1 Kasım 1943</i>	Şiir
BANARLI, Nihat Sami	Ovada Akşam	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	Şiir
BANARLI, Nihat Sami	Seni Düşüren Eller	<i>Orhun Sayı : 14, 1 Şubat 1944</i>	Mensur Şiir
BAYINDIRLI, T	Türkiyenin Balkanlararası Milli Güreş Maçları	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	Spor
BAYINDIRLI, T	Türkiyenin Futbol Maçları	<i>Orhun Sayı: 10, 1 Ekim 1943</i>	Spor

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
BAYINDIRLI, T	Türkiyenin Milli Atletizm Maçları	<i>Orhun Sayı: 11, 1 Kasım 1943</i>	Spor
BAYINDIRLI, T	Türkiyenin Milli Kılıç Maçları	<i>Orhun Sayı: 12, 1 Aralık 1943</i>	Spor
BAYRI, Mehmet Halid	Son İki Osmanlı Vak'anüvisi	<i>Orhun Sayı :11, 1 kasım 1943</i>	İnceleme
BAYRI, Mehmet Halit	Aşık Bahri	<i>Orhun SAYı :10, 1 Ekim 1943</i>	İnceleme
BAYRI, Mehmet Halit	Son İki Osmanlı Vak'anüvisi: II Abdurrahman Şeref	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	İnceleme
BAYRI, Mehmet Halit	Son İki Osmanlı Vakaünivisi	<i>Orhun Sayı: 14, 1 Şubat 1944</i>	İnceleme
BEDİİ, Ö	Hücrede Suyun Oynadığı Hayatı Rol	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	Deneme
BEDİİ, Ö	İrkçılar (Rasistler) Karşısında Biyolojik Haile	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Deneme
BERK, Bekir	Türk Oğlu	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir
Birleroğlu	Rüya	<i>Orhun SAYı :14, 1 Şubat 1944</i>	Hikaye
BÜYÜKAKPINAR, Cavid	Hayat	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir
BÜYÜKAKPINAR, Cavid	Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar- IV	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1943</i>	İnceleme
BÜYÜKAKPINAR, Cavid	Yıldırım Orduları İçin	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
ÇANTAY, H. B	Sarmaşık	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
ÇOPUR, Süleyman	Efem	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
DANIŞMAN, Nafiz	Anadolu ve Balkanlarda Türk Tarihinin Baş Döndürücü Büyüklüğü	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	Deneme

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
DANIŞMAN, Nafiz	Osmanlı Türkçesinin Arap Dili Üzerindeki Tesirleri ve Arap Diline Hizmetleri	<i>Orhun Sayı: 11, 1 Kasım 1943</i>	İnceleme
DANIŞMAN, Nafiz	Tabaqat ül-Ümen Kitabında Türklerin Yeri	<i>Orhun Sayı: 12, 1 Aralık 1943</i>	İnceleme
DOĞAN, Ş	Köy Müşahedeleri	<i>Orhun Sayı :2, 5 Aralık 1933</i>	Deneme
DOĞDU, Muharrem	Kimse Şüphe Etmesin	<i>Orhun Sayı :16, 1 Nisan 1944</i>	Deneme
DOSTİEVSKİ Çeviren R. ARSEBÜK	Yahudi Meselesi	<i>Orhun Sayı :14, 1 Şubat 1944:</i>	Çeviri
EKER, Mehmet	Tomris	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
EMİN	Kastamonuda Köy Düşünleri	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	İnceleme
EMİN, Toplıyan: M	Kastamonu Manileri	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	İnceleme
ERSOY, Ahmet	Seferihisar	<i>Orhun Sayı: 10, 1 Ekim 1943</i>	İnceleme
Fahri, Ş	Eski Bir İddia ve Cevabı	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Deneme
GOCUL, Basri	Oğuz Han'ın Ordusunu Yelteyişi	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
GÖKYAY, Orhan Şaik	Benderli Cesari	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	İnceleme
GÖKYAY, Orhan Şaik	Gurbet	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık</i>	Şiir
GÖKYAY, Orhan Şaik	Üç Nehir	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Şiir
Gönderen: M Uluğ (Şemsi)	Nefes	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	Şiir
GÜCÜYENER, Selma	Umumi Tahsil ve Terbiye	<i>Orhun Sayı :16, 1 Nisan 1944</i>	Deneme
GÜLEÇ, Azmi	Ulu Türk'ün	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	Şiir
GÜLEÇ, Azmi	Yurdakul'a	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
GÜNAY, Zühtü	Ülkümüz	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir
GÜNAY, Zühtü	VARACAĞIM	<i>Orhun Sayı: 14, 1 Şubat 1944</i>	Şiir
HOFMEİER, Karl	Suriye İntibaları 2	<i>Orhun Sayı :7, 25 Mayıs 1934</i>	Deneme
HOFMEİER, Karl	Suriye İntibaları1	<i>Orhun SAYı :6, 19 Nisan 1934</i>	Deneme
Hüseyin Nihal ATSIZ (Orhun)	Kuşbakışı	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Deneme
İHSAN, Ali	Ali İhsan Paşa'nın Bir Mektubu	<i>Orhun Sayı: 7, 25 Mayıs 1934</i>	Mektup
İNAN, Prof Dr Abdülkadir	Milli Şuurun Kudreti	<i>Orhun Sayı :14, 1 Şubat 1944</i>	Deneme
İNAN, Prof Dr Abdülkadir	Altay- Yenisey Şamanlığında Eski Unsurlar	<i>Orhun Sayı: 11, 1 Kasım 1943</i>	İnceleme
KADIGİL, Yusuf	Rıza Nur'un Kabrini Ziyaret	<i>Orhun Sayı :10, 1 Ekim 1943</i>	Deneme
KARAAĞAÇ, A İhsan	Gurbette	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
KEMAL, Emin	Kahvehane	<i>Orhun Sayı :1, 5 Kasım 1933</i>	Deneme
KEMAL, Emin	Köyde Yedigün	<i>Orhun Sayı :2, 5 Aralık 1933</i>	Deneme
KEMAL, Suut	Adalar	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	Mensur Şiir
KEMAL, Suut	Denize Karşı	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım1933</i>	Mensur Şiir
KEMAL, Suut	Hakiki Ebediyet	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	Deneme
KEMALETTİN, Suut	Goethe ve Tabiat	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	Deneme
KEMALOĞLU	Lanet	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
KEMALOĞLU	Sesimiz	<i>Orhun Sayı: 12, 1 Aralık 1943</i>	Şiir
Kuşbakışı	Türk Dili	<i>Orhun Sayı :2, 5 Aralık 1933</i>	Deneme
Kuşbakışı	X Meselesi	<i>Orhun sayı :3, 5 Ocak 1934</i>	Deneme
Külahlıoğlu	Tan'a Bizim Cevabımız	<i>Orhun Sayı :14, 1 Şubat 1944</i>	Deneme
MİTHAT, Muhsin	Örnek	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	Şiir
MURAT, Şükrü	Er Kişi	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	Şiir
NAİLİ, Pertev	Bu Gece	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Şiir

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
NURİ, Derliyen: Osman	Trakyada Derlenmiş Sözler	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	İnceleme
Oğlu, Sepici-	Çal Ozan	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir
Oğlu, Sepici-	Söyle Nerede Bulmalı	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
Oğlu, Sepici-	Yarına	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	Şiir
ONAT, Nuri	İçim'e	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir
Orhan Şaik GÖKYAY (Tadeusz Kowalski'den Çeviri)	Arap Edebiyatında Türklerin En Eski Zikredilişi	<i>Orhun Sayı: 11, 1 Kasım 1943</i>	İnceleme
Orhun	Orhun'un Anketi	<i>Orhun Sayı :12, 1 Aralık 1943</i>	Anket
Orhun	Orhun'un Anketi	<i>Orhun Sayı :14, 1 Şubat 1944</i>	Anket
Orhun	Orhun'un Anketi	<i>Orhun Sayı :15, 1 Mart 1944</i>	Anket
Orhun	Orhun'un Anketi	<i>Orhun Sayı :16 , 1 Nisan 1944</i>	Anket
Orhun	Orhun'un Anketi	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	Anket
OZAN, Uslu	Yolum ve Ben	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
ÖCAL, Cemal Oguz	Şimdi Nerede Bulacaksın	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	Şiir
ÖCAL, Cemal Oğuz	Milli Şair Mehmet Emin Yurdakul'un Ardından	<i>Orhun Sayı :15, 1 Mart 1944</i>	Deneme
ÖZAŞIK, Bandırmalı	Mor Çiçek	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
ÖZBEKOĞLU	Bana Sevdalı Diyorlar	<i>Orhun Sayı: 10, 1 EKİM 1943</i>	Şiir
ÖZDEMİR, Ahmet	Kalbimizin Çarpışı	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	Şiir
ÖZGELEN, Nejdet	Yine mi Tan	<i>Orhun Sayı :14, 1 Şubat 1944</i>	Deneme
SAN'an	Son Dilek	<i>Orhun Sayı: 12, 1 Aralık 1943</i>	Şiir
SANÇAR, Nejdet	Devrilen ÇINARLAR	<i>Orhun Sayı :15, 1 Mart 1944</i>	Deneme
SANÇAR, Nejdet	Fedakarlık ve Feragat Ruhu	<i>Orhun Sayı :12, 1 Aralık 1943</i>	Deneme
SANÇAR, Nejdet	Hemşericilik Zihniyetimiz	<i>Orhun Sayı :14, 1 Şubat 1944</i>	Deneme
SANÇAR, Nejdet	Kan Meselesi	<i>Orhun Sayı :13, 1 Ocak 1944</i>	Deneme
SANÇAR, Nejdet	Orhundan Sesler	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944:</i> Deneme	Deneme

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
SANÇAR, Nejdet	Orhundan Sesler: Bir Masal: Çığırkan Kuşlar	<i>Orhun Sayı :14</i> , 1 Şubat 1944	Deneme
SANÇAR, Nejdet	Ömer Seyfeddin ve Osmanlılık Fikri	<i>Orhun Sayı :13</i> , 1 Ocak 1944	Deneme
SANÇAR, Nejdet	Türklerde İrk ve İrkçılık	<i>Orhun Sayı :10</i> , 1 Ekim 1943	Deneme
SANÇAR, Nejdet	Türklerde İrk ve İrkçılık Fikri II	<i>Orhun Sayı :11</i> , 1 Kasım 1943	Deneme
SANÇAR, Reşide	Orhundan Sesler	<i>Orhun Sayı: 15</i> , 1 Mart 1944	Deneme
Sesler, Orhundan	Türk'ü İnkâr Edenler	<i>Orhun Sayı :12</i> , 1 Aralık 1943	Deneme
SITKI, Şakiroğlu Canip	Türk Kızı Ağlasın	<i>Orhun Sayı :15</i> , 1 Mart 1944	Deneme
SITKI, Zahir	Sivas Vilayetinde Eski Koyulhisar Kazasında ve Çevresinde Derlenmiş Sözler	<i>Orhun Sayı: 3</i> , 5 Ocak 1934	İnceleme
SOMAY, Ömer Fikret	İstiyorum	<i>Orhun Sayı: 12</i> , 1 Aralık 1943	Şiir
TAMAR, Turan	İrk ve Hakikat	<i>Orhun Sayı :15</i> , 1 Mart 19944	Deneme
Tevetoğlu	Haber	<i>Orhun Sayı: 13</i> , 1 Ocak 1944	Şiir
Tevhit, Mızrakoğlu	Mete'nin Fazileti	<i>Orhun Sayı :12</i> , 1 Aralık 1943	Deneme
TOGAN, Zeki Velidi	Göktürk Kağanlığının Siyasi Hayatı	<i>Orhun Sayı :10, 11, 12, 13, 14,15,</i> 1 Ekim 1943	İnceleme
Tolunay	Milli Sanatımızı Mahkum Eden İdam Hükümünde Yırtılmalardır	<i>Orhun Sayı: 3</i> , 5 Ocak 1934	Deneme
Tolunay	Nice Olur?	<i>Orhun Sayı: 4</i> , 20 Şubat 1934	Deneme
Tolunay	Türk Kadınının Hak ve Vazifeleri	<i>Orhun Sayı: 1</i> , 5 Kasım 1933	Deneme
Tolunay	Türk Moğol İmparatorluğu Çingiz Han (1155- 1227)	<i>Orhun Sayı: 3</i> , 5 Ocak 1934	İnceleme

Yazar	Adı	Dergi – Sayı - Tarih	Türü
Tolunay	Yine Niye Kaçtın	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Mensur Şiir
TUNÇSİPER, Nedim	Derviş'e	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
TÜRK, Cezmi	Açlık	<i>Orhun Sayı: 13, 1 Ocak 1944</i>	Deneme
ULUSOY, Nüzhet	Irak Türkleri	<i>Orhun Sayı :13, 1 Ocak 1944</i>	Deneme
VASFİ, Çobanoğlu	Düşünceler	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	Özlü Sözler
VASFİ, Çobanoğlu	Düşünceler	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	Özlü Sözler
VASFİ, Çobanoğlu	Goethe'nin Pedagojik Düşünceleri	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	Deneme
VUREL, H Kemal	Türküm, Türkçüyüm	<i>Orhun Sayı: 16, 1 Nisan 1944</i>	Şiir
Yazarsız	Namık Kemal Töreni	<i>Orhun Sayı: 14, 1 Şubat 1944</i>	Duyuru
Yazarsız	Okuyucularımızla Konuşmalar	<i>Orhun Sayı: 14, 1 Şubat 1944</i>	Okuyucular in Sorularına Cevaplar
YEKTA, Ahmet	Musiki Arzusu	<i>Orhun Sayı: 1, 5 Kasım 1933</i>	İnceleme
YEKTA, Ahmet	Musiki Arzusu II	<i>Orhun Sayı: 2, 5 Aralık 1933</i>	İnceleme
YETKİN, Suud Kemal	Hakiki Ebediyet	<i>Orhun Sayı :2, 5 Aralık 1933</i>	Deneme
YETKİN, Suud Kemal	Milli Pragmatizm	<i>Orhun Sayı : 1, 5 Kasım 1933</i>	Deneme
YILANOĞLU, Fahriye	Ruha Vatan	<i>Orhun Sayı: 12, 1 Aralık 1943</i>	Şiir
YILANOĞLU, Hakkı	Orhun Destanı	<i>Orhun Sayı: 12, 1 Aralık 1943</i>	Şiir
YILDIRIM, Elmas	Acem Güzeline Türküler	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir
YILDIRIM, Elmas	Kuzgun İçin	» <i>Orhun Sayı: 14, 1 Şubat 1944</i>	Şiir
YOLDAŞ, Atsıza	Başlıksız	<i>Orhun Sayı: 7, 25 Mayıs 1934</i>	Şiir
YOLDAŞ, Atsıza	Başlıksız	<i>Orhun Sayı: 7, 25 Mayıs 1934</i>	Şiir
Yoldaş, Atsıza	Çanakkale'den İzler	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1933</i>	Şiir
Yoldaş, Atsıza	Ilgaz'dan Geçerken	<i>Orhun Sayı: 3, 5 Ocak 1934</i>	Şiir
YÜKSEL, Osman	Dağlar ve Kahramanlardan	<i>Orhun Sayı: 15, 1 Mart 1944</i>	Şiir

TABLO 1

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORHUN DERGİSİ ve SİYASİ AKIMLAR

A) MİLLİLİK

Millet aynı dili konuşan aynı örf adetleri benimsemiş ve ayrıca aynı dini inanışlar içerisinde bulunan topluluklardır.¹ Şükrü Elçin de aynı şekilde milleti, "... Müşterek tarih içinde dil, din, ahlak, terbiye, estetik yani sanat anlayışı ile aynı ülkü uğrunda birleşmiş müstakil yaşama iradesine sahip topluluktur." şeklinde açıklamıştır.² Milletlerin kişiliği, düşünce yapıları, milli kültürü temsil eden değerlerden ve bu değerlerin uyumlu olarak bütünlük sağlamasıyla ortaya çıkar.³ Millet olmuş her toplumun, varlığa, eşyaya, dünyaya bakış açıları her zaman farklılık göstermiştir.⁴ Bu açıdan da Milliyetçilik, milletlere göre farklı tezahür etmiştir. Mesela Alman milliyetçiliği ırk unsuruna dayanırken, Fransız milliyetçilik anlayışı dil ve kültür unsuruna dayanmıştır. İngiliz milliyetçilik anlayışı ise ekonomik yönden genişleme hırsları sebebiyle ortaya çıkmıştır.⁵ Türklerde ise ilk önceleri Türkçülük fikri şeklinde tezahür etmiş ve daha sonra Türk düşünce hayatında milliyetçilik milli ruhu şahlandıran mefkûre yani ülkü olarak yaşanılmıştır.⁶ Bu yüzden Orhun dergisinde Türk milleti yani millilik yoğun olarak işlenmiştir.

"Milli Pragmatizm" başlıklı, Suut Kemal adıyla yazılan yazıda, felsefi görüşler olarak da Türk milletinin bünyesine uyacak derecede fikirlerin felsefi hayatımızda hüküm sürmesi gerekliliği aranmaktadır. Özellikle Pragmatizm anlayışının insanlık âleminde kabul görmesi üzerinde duran yazar bu anlayışın tam manasıyla Amerika da kabulüyle insanları, insanlık duygularından yoksun bir şekilde maddi bir toplum haline getirdiğini belirtir. Faydacılık yani; hayatta yarayan faydalı(doğru), yaramayan ise hata(yanlış) manasına gelen Pragmatizm felsefi anlayışının çürüklüğünü şu şekilde ortaya koyar: "Her ferdi serbest bir kararla fikre,

¹ Sadri Maksudi Arsal, **Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları**, Ötüken Yayınevi, 1972, s. 59

² Şükrü Elçin, "**Türkçülük ve Milliyetçilik**", Türk Kültürü, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Aralık 1993, Yıl XXXI, Sayı: 368, s. 705

³ Kamuran Deniz, **Türk Kültür ve Medeniyeti Kitabı, makaleler serisi**, Atatürk Üniversitesi Türk Kültür ve Medeniyeti Araştırma Enstitüsü Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1976, s. 299

⁴ Nevzat Köseoğlu, **Milli Kültür ve Kimlik**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1995, s.19

⁵ Halit Can, **Milliyetçilik Din ve Laiklik**, Marifet Yayınları, İstanbul, 2004, s. 20

⁶ Dr. Hüseyin Tuncer, **Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme**, Kültür Bakanlığı Yayınları/ 1214; Kaynak Eserler Dizisi;/ 48, Ankara, 1990, s. 37

kalbe huzur veren itikâdlar (inanırlar), edinmeye davet etmek, her Şeyden 6nce muhalif itikatların doğmasına meydan vermek demektir. Birine m6him bir ahlak kasidesi g6r6nen diğerine tamamıyla ehemmiyetsiz g6r6n6r.“ olarak fikrini belirten Kemal Pragmatizm’in “Milli Pragmatizm“ Şekliyle T6rk milletinde telaffuz edilmesi gerekliliğini de Şu Şekilde dile getirmiştir: “Bizim i6in hakikat alel6mum hayat değil, bir milletin, T6rk milletinin hayatıdır. Bizim i6in bir fikrin bir itikadın (inanıŐın) bir istemin doğruluğu onun hayattaki, d6nyadaki, faydası ile değil ancak T6rk milletinin enerjisini beslemesindeki kabiliyetiyle 6l66l6r. Bizim hakikat 6l66m6z milli enerjidir. T6rk’6n enerjisini takviye eden her fikir, her telakki doğrudur; Eğer g6neŐin arz etrafında d6n6Ő6 T6rk ruhuna kuvvet verecekse onu hakikat olarak tanıyacağız... T6rk milleti bir b6t6nd6r. Bir T6rk bu b6t6nden ayrılamaz, bu b6t6nden ayrı d6Őemez. Her T6rk bir d6Ő6n6r. Her T6rk kalbi bir vurur. Kafamız bir ruhumuz birdir. Bize g6re T6rkeline T6rke faydası olan Şeydir. T6rkeline ve T6rk’e faydası olmıyan her Şey hatadır. Bizim felsefemiz bir hakikat felsefesi bizim hakikatimiz bir millet hakikatıdır. Felsefemizde her Şeyimiz gibi milli olmalıdır.“⁷

Orhun Dergisinin 15. sayısında “İdealist T6rklere Cephe A6an Şarlatan Enternasyonalcilere“ adlı M. Sadık Aran imzalı yazıda Milliyet6ilik, Milletseverlik, i6inde doğmuş olduğu milleti, yurdunu sevmeye bağlar. Milliyet6iliğin kendi vatanında yaşayan insanlığu mutlu etme gayesi olmasını Şart sayar ve “Milletler mes’ut olursa, insanlar da bahtiyar olur.“⁸ Diyerek vatan topraklarında mutluluğu sağlanmasından sonra t6m d6nyanın mutluluğu kavuŐacađını belirtir.

“Esasen b6y6k bir milli ihtiya6ın karŐılıđu olan T6rk Milliyet6iliği, lakırdı alanından eser verme derecesine eriŐmiŐ bir milliyet6iliktir.“ Şeklinde iletmiŐ olan Nihat Sami Banarlı, milliyet6ilik fikrini savunan z6mrelerin hakikiliğinin sorgulanması gerekliliğini savunarak milliyet6ilik taraftarlarının 6eŐitli eserlerle bu milliyet6ilik g6r6Ő6n6n yayılıŐının ilmi sahalarda yoğun Şekilde yer tutmasını istemektedir. Ve bu oluşturulacak eserlerin, fayda sağlama koŐulunu Şu Şekilde dile

⁷ Suut Kemal, “**Milli Pragmatizm**“, Orhun, 5 Kasım 1933, Sayı: 1, s. 2

⁸ M. Sadık Aran, **İdealist T6rklere Karşı Cephe A6an Şarlatan Enternasyonalcilere:**“, Orhun, 1 Mart 1944, Sayı: 15, s. 23

getirmektedir: “Türk milletinin bedii-içtimai zevkini bulup terennüm eden şair; malzemesini Türk yurdundaki ve Türk topluluğundaki ham maddelerden alarak yaptığı eserlerle Türk milletine bedii-içtimai yükseliş yolları gösteren sanatkar millidir. Ve bu çeşitten milli oluş, sözde milliyetçi oluştan çok daha faydalıdır.“ der ve bu sanat çalışanlarının vazifelerini hiçbir menfaat beklemeden yaptıkları takdirde, milletlerine en büyük görevlerini yerine getirmiş olacaklarını söyler. Bu Türk kültüründen ve Türk topraklarının öz kaynağından alınacak öz fikirlerle oluşturulacak eserlerde, aşırılığa kaçmanın zarar vereceğini ve izlenecek edebi dilin sade, kavgacı olmaktan uzak, telkinkar olmasının başarı getireceği kanısındadır.⁹

Milliyetçilik anlayışına bir değişik açıdan bakan Nejdet Sançar fedakârlık ve feragat ruhunun devletin ilerlemesinde ne kadar gerekli olduğunu ve verilen kararlarla şahsi menfaatleri arkada bırakarak bazen millet için yapılacak en büyük yararlılık olduğunu vurgulamıştır ve bu fedakârlık ve feragat ruhu taşıyan insanları kahraman olarak nitелеmektedir. Sançar; “Fedakârlık ve feragat ruhu; benliğini cemiyet yolunda hiçe sayabilmek büyüklüğü; şahsi kazancı, mevki ve şöhreti ayaklar altına alabilmek hüneridir. Onun içindir ki fedakârlık ve feragat ruhuna ancak büyük yaratılışlı milletlerin fertleri arasında rastlamak mümkündür... Yüksek yaradılışlı ve ruhlu olmayan insanda hakim düşünce “şahsi menfaat“ tır. Fedakârlık ve feragat ruhunda ise “Şahsi Menfaat“ sıfırdır... Atalarımız; kafalarındaki zekâyı, bileklerindeki gücü ve hüneri, damarlarındaki kanı ve gönüllerindeki imanı hep cemiyet için kullanarak en ulu yurtseverler, en eşsiz kahramanlar, en güçlü askerler ve enbüyük ahlak sahibi olurlarken, tarih sayfalarına fedakârlık ve feragat ruhunda parlak örneklerini geçirmişlerdir... diyen Sançar tarihimize ait Gök Türk prensi olan Kürşad’ın tahta Holuku’yu geçirmek için Çin sarayını kırk kişiyle basmasını ve Kürşad’ın Holuku için değil de kendi içinde bu savaşın içine girebileceğini fakat girmeyişi örneğini vermektedir. Yine aynı şekilde Tuğrul ve Çağrı beyleri ve yakın tarihimizden Namık Kemal’i örnek vererek, özellikle Namık kemal’in hürriyetçi fikirler nedeniyle yıllarca sürgün yaşamayıp fikirlerini savunma uğruna bunları göze almasaydı, çok rahat ve bol bir hayat şartları sürecektir. Bu isimleri

⁹ Nihat Sami Banarlı, “**Büyük Ülküler ve Küçük İdealistler**“, Orhun, 1 Kasım 1943, Sayı: 11, s. 3

fedakârlık ve feragat ruhlarından dolayı Türk cihan tarihinin yüksek ruhlu insanları olarak kabul etmektedir.¹⁰

Türk tarihinde milliyetçik anlayışına bir örnekleme Mızrakoğlu Tevhit takma adıyla yazılmış “*Mete'nin Fazileti*“ başlıklı yazıdır. Mete'yi Türk Milletine ilk şekil veren insan olarak niteleyen yazar, Türk milletini bir arada toplayana kadar çok fedakârlık yaptığını ve çok acı çektiğini aktarmıştır. Tunguzlar hükümdarının Mete'den önce atını sonra zevcesini istemesi uğruna savaşa girmemek için milletini tehlikeye sokmayarak isteklerini yerine getirmiş, fakat Tunguz hükümdarının ülke topraklarından Tunguzlar sınırında bulunan çok kıraç bir toprağı istemesi üzerine veremeyeceğini çünkü o toprağın milletine ait olduğunu bildirerek savaşa girmesindeki kahramanlığı aktarmıştır.¹¹

Milliyet ideali, önce gayri müslim tebaa arasında ardından, Araplar ve Arnavutlar arasında, en sonra Türkler arasında yayılmaya başladı. Aslında Türkler devletlerinin dağılmaması sebebiyle millilik fikrine uzak durmuş olsalar da bunun sebebi var olan devleti tehlikeden uzak tutmaktı. Bu yüzden “ Türklük yok Osmanlılık var“¹² şeklinde fikir aydınlar arasında devam etmiş kurtuluş savaşı ve cumhuriyet kurulduktan sonra aralarda serpinti şeklinde çeşitli aydınların söylemlerinde az çok yer almıştır.“Tanzimat'tan sonra ortaya çıkan ve Meşrutiyet sıralarında büyük bir mevki kazanmış olan “İmparatorluğumuzun sınırları içindeki ırkları ve dinleri ayrı bütün milletleri bir tek millet saymak“ fikri yani Osmanlıcılık, dünyada rastlanabilecek en büyük ham hayallerden birisi idi.“ Şeklinde Nejdet Sançar'ın “Ömer Seyfeddin ve Osmanlıcılık Fikri“ adlı Orhun'un 13. sayısının da, Ömer Seyfeddin ve Osmanlıcılık fikrini ele aldığı bir yazısı vardır. Sançar bu yazıyla, Osmanlıcılık fikrini Türk Milliyetçiliği karşısında bir hainlik göstergesi saymaktadır. Osmanlıcılık fikri ve bu dönemlerde Osmanlıcılık karşısında Türk Milliyetçiliğinin ululuğunu ispat etmiş kabul ettiği Ömer Seyfettin'in biri büyük biri küçük olan hikâyesini kıstas olarak Osmanlıcılık fikrine bakış açısını ele almıştır.

¹⁰ Nejdet Sançar, “*Fedakârlık ve Feragat Ruhu*“, Orhun, 1 Aralık 1943, Sayı: 12, s. 2-5

¹¹ Mızrakoğlu Tevhit, “*Mete'nin Fazileti*“, Orhun, 1 Aralık 1943, Sayı: 12, s. 11

¹² Ziya Gökalp, *Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak*, Toker Yayınları, Hazırlayan: Yalçın Toker, İstanbul, 1988, s. 9

Önce Ömer Seyfeddin'in milliyetçi şahsiyetinin üstünlüğünü vurgulayan Sançar, daha sonra Seyfeddin'in “Eshab-i Keyfimiz“ ve “Hürriyet Bayrakları“ adlı eserinde yer alan Osmanlıcılık fikrinin karşısında açıkça durduğu bölümleri alarak aktarmaktadır. Bu şekilde Osmanlıcılığın Türklüğe verdiği zararı ve fikir olarak hamlığını yani başarısızlığını aktararak o günün aydınlarına Ömer Seyfeddin'i örnek teşkil ederek zararlı fikirlere bakış açılarının yanlışlığına değinmektedir.“Ömer Seyfeddin, yazılarında milliyet ve milliyetçilik fikirlerine çok yer vermesi, kendisinin büyük bir milliyetçi ve Türkçü oluşundandır. Bir millet için hayati lüzumlardan biri olan milliyetçilik fikri, Ömer Seyfeddin'in yazı yazdığı çağların Türk hayatında gerektiği kadar ilerlemiş bir durumda değildi. İşte o çağın diğer Türk milliyetçileri ile birlikte rahmetli hikâyecimizi de milliyetçilik alanına şiddetle çeken bu durum olsa gerektir. O; bir yandan Türklere milli ruh verecek mahiyette hikâyeler yazarken, diğer taraftan da milliyetçilik düşmanı düşüncelere karşı çalışmaktan da geri kalmamıştır. O çağların Türk milliyetçiliğine ve millete düşman en büyük fikri “Osmanlıcılık“ olduğundan, Ömer Seyfeddin de bu fikrin sakatlığını, gülünçlüğüne ve milletimiz için nasıl bir felaket olabileceğini gözlerimizin önüne koymaktan geri kalmamıştır... Her milliyetçinin duyacağı muhakkak olan tiksinti ve nefret duyguları ile dolan Ömer Seyfeddin, bu saçma düşünceyi hicvetmekten geri kalmamış, bu suretle Türk milliyetçiliğine büyük hizmette bulunmuştur... Türk milletine sunduğu bu fikirlerin ehemmiyetini anlamak ve bundan dolayı Türkçü edebimizi takdir edebilmek için, bugün bile içimizde yaşayan bir takım insanların (hem de sözde aydınların) millet meselelerindeki ve millet telakkisindeki basit fikirlerini düşünmek kâfidir.“¹³ şeklinde kaleme aldığı yazısıyla Nejdet Sançar Ömer Seyfeddin'in Türk milliyetçiliği tarihindeki yerini vererek Osmanlıcılık akımını milliyetçilik açısından değerlendirmiştir.

Milliyetçilik fikrini Rusya'da yaşanan gelişmeler açısından değerlendiren Prof. Dr. Abdülkadir İnan “Milli Şuurun Kudreti“ adlı makalesinde Rusya'da yaşanan milliyetçiliğe yönelişin Millet olarak Rusya'ya sağladığı faydayı işlemiştir. Rusya'da Sovyetlerin yıkılmasından sonra gerçekleşen inkılâplarla Sovyetler

¹³ Nejdet Sançar, “Ömer Seyfeddin ve Osmanlıcılık Fikri“, Orhun, 1 Ocak 1944, Sayı: 13, s. 4–8

zamanından kalma bir generali övücü eserler ortaya koymak veya menkıbevi ve tarihi kahramanları hakkında sempati göstermek, inkılâp düşmanlığı sayılıyordu. 1922 yılını takip eden yıllardan sonra “Proleter Kültürü“ teşkilatına muhalif zümre harekete geçti ve 1931 yılında Komünist Partisinin merkez komitesi bir açıklama yaparak, geçmiş kültür ve miraslarını ihmal ettiklerini kabul edecek ve bu “Proletkültçüler tavsiye edilerek halk düşmanı kabul edilmelerini anlatan İnan, şu şekilde devam etmiştir: “Rus milli kültür ve edebiyatının son yirmi beş yıllık tarihinde(I. Dünya savaşı’ndan sonra) bizim için ibretli sayfalar vardır. Bütün bunlar gösteriyor ki bir milletin kuvvetli olması taarruzda başarısı ve müdafaada dayanması, kısacası yaşaması için biricik kuvvet kudret kaynağı milli edebiyat ve geleneklerin yarattığı milli şuurdur.”¹⁴

“Bizim inkılâpçılığımız milliyetçiliğimizin sınırladığı kutsi alan içindedir. Bilhassa bugünlerde iyice belirtildiği veçhile biz de bütün diğer milletler gibi her şeyi milli menfaat ve milliyetçilik gözlüğü ardından görmeye mecburuz. ... Milliyetçiliğin en esaslı rüknü ise mazi ve maziden bize miras kalan geleneklerimizdir. İşte biz bu mazinin iyi taraflarını takdir edebildiğimiz, geleneklerimize sadık kaldığımız için...” şeklinde devam eden Külahlıoğlu takma isimli yazıda Tan gazetesine cevap niteliği taşıyan bir yazı yazılmıştır. Tan gazetesinde, M. Akif Ersoy’un ölüm yıldönümü nedeniyle üniversite gençliğinin mevlit tertip etmesi üzerine laiklik dışı şekilde gazete tarafından imzasız bir yazıyla eleştirilmiştir. Bunun üzerine dergi tarafından bu durum maziye saygısızlık olarak tasvir edilmiş ve gazete bu gibi yazılarla protesto edilmiştir.¹⁵

Yüzbaşı Armstrong’un “Bozkurt“ adlı eserinde Türkleri “yoksul, sefil“ olarak adlandırmasından yola çıkan Mustafa Hakkı Akansel, yazara acı da olsa hak verdiğini belirtir. Fakat Akansel, yoksulluk bir milletin ilerlemesi zenginleşmesi için bir engel olamayacağını bildirerek, devlet kademesinde görevli olan insanların bu millet için devlet harcamalarında israflı davranmaları gerektiğini vurgular. Ayrıca yönetim kadrolarında yer alan insanların bu vatanın öz evlatları olmaları gerektiğine

¹⁴ Abdülkadir İnan, “**Milli Şuurun Kudreti**“, Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s.2-4

¹⁵ Külahlıoğlu, “**Tan’a Bizim Cevabımız**“, Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 25-26

de değinen Akansel şu şekilde devam eder: “O halde, Türkiye’nin ileri gidebilmesi için, kendini Türk sanan, başka bir millete mensup olduğunu bilmeyen, zeki, bilgili, tecrübeli, sert seciyeli, yüksek ahlaklı, yurtsever ve seçkin bir idareciler tabakası meydana getirmek lazımdır.” şeklinde fikirlerini açıklayan Akansel, milliliğin, milli yüksek ve ilerlemiş millet olmak için devlet kademesinde yer alan insanların harcama yaparken vicdanlı olmalarının ülke menfaatlerine faydalı olacağı kanısındadır.¹⁶

“Köyde Yedi Gün“ adlı Emin Kemal tarafından kaleme alınan yazıda; 28. 10. 1933 tarihinde Trakya’nın Lala Paşa Nahiyesi’nde bir grup gencin yaptığı ziyareti “Biz bayramı öz Türk milleti demek olan köylümüzle beraber yapacağız.” şeklinde aktaran Kemal, milliliğimiz için Türk milletinin asıl özüne yani köylüsünün yanında olması gerekliliğini dile getirmiştir. “Türk milleti köylü demektir.” diyen Kemal, milliliğin köycülük ülküsünde yattığını ve ancak bu şekilde gerçekleştirileceğini aktarmıştır.¹⁷

¹⁶ Mustafa Hakkı Akansel, “**Bir Vicdan Meselesi**“, Orhun, 1 Aralık 1943, Sayı: 12, s. 5–6

¹⁷ Emin Kemal, “**Köyde Yedi Gün**“, Orhun, 5 Aralık 1933, Sayı: 2, s. 40–41

B) TÜRKÇÜLÜK

“Türkçülük, Türk milliyetçiliğinin kısa adıdır. Türk milletine mensup olma duygusu ve şuuru; onu bütün değerleriyle birlikte sevme ve yüceltme ülküsünü ifade eder.“ Türkçülüğü, bu şekilde açıklayan Ahmet B. Ercilasun, kendi gibi düşünen, kendi gibi konuşan ve kendine benzeyen insanları en mutlu en refah şekilde yaşatmak için çalışmaya bağlar. Bu benzerlikler sonucunda mensup duygusu ve şuuru insanlarda tekâmül edeceğini ve sonucunda mensubu bulunduğumuz toplumu ilerletme ve geliştirme yani Ülkünün ortaya çıkacağını belirtir. Ayrıca yazar, şuur ve ülküyü milliyetçiliğin iki ana unsuru olarak kabul eder.¹⁸ Bu yüzden Türkçülük ve milliyetçilik, ruh ve beden gibi birbirinden ayrılmaz bir bütün olan kavramlardır.¹⁹ Türkçülüğü, sistemi içeriği ve programı mahiyetinde ilk inceleyen Ziya Gökalp olmuştur.²⁰ Bu yüzden Orhun dergisinde bu fikirlerin devam ettirildiğini görmekteyiz.

Nihal Atsız Türkçülüğün tarifini Orhun dergisinde “Türkçülük“ başlıklı makalesiyle şu şekilde yapmaktadır:“ Türkçülük, Türk Milliyetçiliğinin adıdır... Türkçülük bir ülküdür... Türkçülük büyük Türkelinde Türk uruğunun kayıtsız-şartsız hâkimiyeti ve istiklali ile Türklüğün her yönden bütün milletlerden ileri ve üstün olması ülküsüdür.“ Atsız yine aynı yazısında bu ülkünün gerçekleşmesi için gençlerin buna gönülden inanması gerektiğini ve Türk milletini severek bunun başarılabilceğini bildirir. Bunu kendi içinden yetişen Türk gençlerinin başarmaması halinde başka kimse tarafından gerçekleştirilemeyeceğini, bunun sebebini de “Türk’ün Türk’den başka dostu yok“ fikriyle açıklar.

¹⁸ Ahmet B. Ercilasun, “**Türkçülük ve Gençlik**“, Türk Kültürü, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Mayıs 1990, Yıl XXVIII, Sayı: 325, s. 257

¹⁹ Şükrü Elçin, “**Türkçülük ve Milliyetçilik**“, Türk Kültürü, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Aralık 1993, Yıl XXXI, Sayı: 368, s. 705

²⁰ Ziya Gökalp “Türkçülüğün Esasları adlı eserinde, Türkçülüğün programını, Dilde Türkçülük, Estetikte Türkçülük, Ahlaki Türkçülük, Hukuki Türkçülük, Dini Türkçülük, İktisadi Türkçülük, Siyasi Türkçülük, Felsefi Türkçülük, şeklinde sekiz bölümde inceler. Bkz. Ziya Gökalp, **Türkçülüğün Esasları**, Kum Saati Yayınları, İstanbul, Mart 2003, s. 85- 141

Türkçülük fikrinin tarifini bu şekilde yapan Atsız Türkelinin birleşik olması fikrinin Türk tarihinde birkaç defa gerçekleştiğini hatırlatarak Türkçülüğün çıkış kaynaklarını da açıklamıştır:

“I. Kökü çok eski olan ve Türk uruğunun şuuraltında yüzyıllardan beri yaşayan milliyetçiliktir.

II. Tanzimat’tan sonra, Avrupa’daki milliyetçiliklere benzeyen halkçı bir hareketin bizde de tatbik olunmasını isteyen milliyetçilerin hareketi;

III. Devletimizin içindeki yabancı unsurların ihaneti dolayısıyla doğan tepki;

IV. Türklerin 200 yıldan beri çektikleri büyük sıkıntılar ve geçirdikleri felaketlerin verdiği uyanıklık.“

Bir milletin yükselmek, ilerlemek için belirli bir ülkü etrafında toplanarak, bu ülkü uğruna çalışarak gerçekleşmesi amacıyla her ferдинin ölümü bile göze almasıyla olabileceğini, zira bu şekilde ülkü uğruna fedakârlık yapamayan milletlerin yok olup gideceğini belirten Atsız, bu şekilde tarih sayfasından silinmemek için, Türk Milletinin de yapması gereken işin “Türkçülük“ fikrine sahip çıkmak olduğu şekilde açıklamıştır.

Atsız, Türk olmayı şu şekilde açıklamıştır: “Türkler için milliyet her şeyden önce kan meselesidir.“ şeklinde tarifini yapmıştır. Sibiry’a da bulunan bir Saka’yı, litvanya’da yaşayan Kıpçak’ı da dil olarak farklı olsalar da Türk olarak kabul etmektedir. Fakat Atsız, Türk’e benzeyenlerin Türk sayılmalarına karşı gelmektedir. Bu insanları “Türkümsü“ olarak adlandırmaktadır. Bu insanları Türklüğe Türkçülük fikrine zararlı insanlar olarak tanımlayan Atsız, Türklüğe düşman olanların açıkça düşmanlıklarını dile getirdiklerini fakat Türkümsülerin bu düşmanlıklarını, tarihten de misal göstererek düşmanlıkları gizli olmasından dolayı yalancı ve tehlikeli görmektedir. Atsız, yazısının sonunda Türk olmayı şu neticeye bağlamaktadır: “1- Türk olmak için önce kanı Türk olmak lazımdır. 2- Ondan sonra dili Türk olmak lazımdır. 3- ondan sonra dileği Türk olmak lazımdır. Kanı Türk olan fertlerden biri Türk milleti bu günkü melez topluluktan, şüphe yok ki, kat kat kuvvetlidir. Bu, kanı Türk olan fertlerin dilerli de Türk olursa (Başka bir ihtimale göre hepsi aynı ağızla

konuşan Türkler olursa) o millet daha güçlü bir millet olur. Üstelik bir de bu milletin fertler dilek birliğiyle birbirine bağlı ise, bu ülkücül (mefkurevi) bir millet demektir. Sayıca azlık bile olsa dünyanın en güçlü milletidir.“ Nihal Atsız, “Yirminci Asırda Türk Meselesi II Türk Irkı=Türk Milleti” adlı makalesinde Türklüğün tarifini bu şekilde yapmıştır.²¹

Türkçülük amacının gerçekleşmesi için çalışmayı yüksek ahlak çerçevesinde ele alan Atsız, fertlerin vazife ahlakı kazanmaları gerekliliğini savunarak, meslek sahibi her ferdin işini özümseyerek, severek ve ülkesi için yapması ile sağlanabileceğini iletir ve şu şekilde devam eder; “Gerçekten Türkçü olmak kolay değildir. Her önüne gelen, Türkçü olamayacağı gibi her Türkçüyüm diyen de Türkçü sayılamaz. Her Türkçü, bulunduğu yerin vazifesini inançla yaparsa Türkçülük ülküsü sağlamlaşır, Türkçülük güçlenir. Türkçü, bulunduğu yerin vazifelerini arınmış gönül ve inanmış yürekle yapmaktadır.“ diyerek makalesine son vermiştir.²²

Vazife ahlakına başka bir açıdan değinen Mustafa Hakkı Akansel, Türkiye Cumhuriyeti bünyesinde bulunan memurların, devlet bütçesinden harcama yaparken vicdanlı bir şekilde davranarak Türk milletin, parasının harcadığının farkında olunması gerektiğini bildirir. Ancak bu şekilde vicdanlı memurlar sayesinde bu ülkenin çektiği sıkıntılardan ve fakir millet görünümünden kurtulabileceğine de değinen yazar, ancak fakirliği yaşayan milletlerin bu şekilde vicdanlı memurlar sayesinde refah millet seviyesine vatanlarını ulaştırabileceklerine değinir. Ayrıca kendisi gibi yurt dışına eğitim amacıyla gönderilen öğrencilerin de harcamalarına dikkat etmelerini ve Türkçülük zihniyetiyle çalışmalarını yapmaları ve ancak bu şekilde ülkelerine faydalı olacaklarını aksi takdirde bir fayda sağlayamayacaklarını iletmiştir. “ Türk olmayanlardan böyle bir vicdan isteği beklemek boştur. Çünkü, vatan işi, bir kafa işinden çok bir “kalb., işi, mantık ve muhakemeden fazla, duygu ve

²¹ Hüseyin Nihal Atsız, “Yirminci Asırda Türk Meselesi II; Türk Irkı=Türk Milleti“, 16 Temmuz 1934, Orhun, Sayı: 9, s. 157-160

²² Hüseyin Nihal Atsız, “Türkçülük“, Orhun, 1 Ekim 1943, Sayı: 10, s. 1

gönül işidir.“ şeklinde duygularını kaleme almış olan yazar, milletin parasının harcaması yapılırken vicdanlı ve israf etmeden davranılmasını öğütlemiştir.²³

Yine Mustafa Hakkı Akansel, “Türklük Fikri“ adlı 11. sayıda yer alan başyazıda, maddi konfor veya zenginlik telakkilerinin milletin refahı için gerekli olduğunu fakirliğin yok edilir bir şey olduğunu ama bir milletin ruh ve vatan sevgisinden mahrum kalmasının en büyük yıkıcı unsur olduğuna değinir. Akansel İstanbul gazetelerinin birinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun “Türk’e Doğru“ adlı eserinde Türk evleri tasvirine eleştiride bulunmasını ve artık bunların gericilik olarak kabul etmesine değinerek, ilericiğin konforla değil akıl, mantık, bilgi ve teknikle gerçekleştirilebileceğinde karar kılar ve yazarın eleştirisini yanlış bulur. Japon evlerinin sadeliğine karşıt, teknoloji ve teknikte ne kadar ileri olduklarını işaret ederek, bunun sebebini şu şekilde tespit ettirir: “Bunlar, hep ne sayede oldu? Vatan fikrinin yalnız kendini düşünen fikirlere, süs, sefahat, konfor fikirlerine galebesi sayesinde! O halde, bir milleti yükselten, onu, düşmanları için korkunç hale koyan, onu, her türlü tecavüze yeltenmelerinden koruyan, konforlu apartmanlar, banyolu, kaloriferli daireler değillerdir. Onun ruhu, onun vatan aşkı, onun yaradılış şekli, hulasa, onun ırkının, ruhunun, maneviyatının kuvvetidir.“²⁴

Türkçülük fikrini, milletin bekası açısından gerekli görülmüş ve bu fikrin gerçekleşmesi için gençliğin bu fikre sahip çıkması dergi bünyesinde şart sayılmış olduğunu görmekteyiz. Dönem itibariyle gençler arasında gerçekleşen fikir çeşitliliğini de göz önüne alınacak olunursa gençlerin Türk milletin bünyesinden türeyen öz Türkçülük fikrinin dışında fikirlere kapılmaması için mücadele verildiğini görmekteyiz.

“...Türk gençleri, Türk yurdunun sevdasıyla yanıp tutuşacak olursa, Türk vatanında ebediyen yaşar, her yeni batında yeniden doğar, gençleşir. Yalnız, bunun için, Türk Gençliği, sinsi ve zehirli propagandaların kurbanı olmamalıdır. Zehirli fikirlerle zehirlenmemelidir... Sinsi, hain; benliği, eritici propagandalar bu ciheti iyi

²³ Mustafa Hakkı Akansel, “**Bir Vicdan Meselesi**“, 1 Aralık 1943, Orhun, Sayı: 12, s. 5-6

²⁴ Mustafa Hakkı Akansel, “**Türklük Fikri**“, 1 Kasım 1943, Orhun, Sayı: 11, s. 1

bildiklerinden, memleketimizde, çeşit çeşit kılıklara bürünüp, Türk gençlerini, ilericilik, insancılık gibi parlak isimler altında, Türk vatanı aşkından ayırmak istiyorlar.“²⁵

“Biz, tarihi bir hak olarak büyüklüğümüze ve üstünlüğümüze inanırken, son yıllarda karşımıza dikilmek istenen ve dikilen birçok da çatlak sesler ve seslilerle karşılaşırız. Kimi öyle diyor, kimi böyle diyor. Bu türlü çatlak seslerin arasına son zamanlarda yenisi daha katıldı. “Türk’ü İnkâr“...“ Türk’ün inkâr edildiğini bildiren Orhun’dan Sesler adlı köşeden “Türk’ü İnkâr Edenler“ adlı yazıda buna delil olarak “Türk olmak için Türkiye tabası olmak yeter“, “Türk’ün medeniyeti yoktur.“ vb. ortalıkta yaygara edilen laflar gösterilmektedir. Yazıda gençlere bu konuda şu şekilde öğüt verilmektedir: “Türk genci! Sana, iki bin beş yüz yıldan beri var olduğun halde, yoksun diyorlar. Senin tertemiz kanını inkâr ediyorlar. Türk namını yalnız Kür-Şad’ların, Kül Tiginlerin soyundan olanlar taşımak hakkına malikken, bu ulu adı, iğneli fiçiya benzeyen ceplerinde sakladıkları pis nüfus kâğıtlarındaki bir kelimeyle izaha kalkıyorlar. Sanat ve ilim göklerinde çoban yıldızı gibi parlayan büyüklerin varken seni sözde bir ilim elbisesi içinde yok etmek istiyorlar... Türk inkâr olunamaz. Türk’ü inkâr tabiatı inkârdır. Türk’ün var olduğunu, onu inkâr edenlere göstermek, ... vazifesindeyiz.“²⁶

Türkçülük anlayışına zararlı bir düşünüş olarak, Nejdet Sançar, “Hemşericilik Zihniyetimiz“ adlı yazısında, değişik bir açıdan bakmış ve hemşericilik anlayışına değinmiştir. Kötü göreneklerimiz başlığı altında işlenen konuda, Türkçülük anlayışına zarar verebilecek bir davranış olduğundan yanadır. Bu anlayışın haklı veya haksız ayıramayışından dolayı Türkler arasına ayrılık tohumları ektiğini söylemektedir. Türkçülük fikri açısından hemşericilik anlayışı Türkçülük anlayışıyla çelişmektedir diyerek, adam kayırma anlayışıyla memleketlisini tutma, savunma vb. davranışlarla Türkçülük yozlaştırılmakta ve insanları şehir şehir ayırarak Türk ırkının bütünlük ve birleşme fikirleriyle ters istikamettedir demektedir. Ve Nejdet Sançar şu şekilde devam etmektedir: “Hemşericilik Zihniyeti“ ni artık Türkelinden kovmak

²⁵ Agm, agy.

²⁶ Orhun’dan Sesler, “Türk’ü İnkâr Edenler“, 1 Aralık 1943, Sayı: 12, s. 23

lazımdır... Çünkü İstanbulluk, Edirnelilik, Karşılık yoktur, yalnız ve yalnız, Türklük, Büyük Türklük vardır. Yalnız hemşehrisini düşünen Türk, yurdu için zararlı insandır. Zira bir Türkü ilgilendirecek olan yalnız hemşehrisi Türk değil, bütün Türklerdir... yani her kıtada, hangi ülkede, hangi şehir ve kasabada olursa olsun her Türk her Türkü ilgilendirmeli, her Türk her Türkü düşünmeli ve korumalıdır. Bütün Türklerin birbirlerini düşünmesinin gerekli olduğu bir çağda, bu ilgiyi dar kadrolar içerisinde Hemşehricilik çerçevesinde arayanlar pek büyük yanlış ile kucak kucağa bulunmaktadırlar. Artık bu dar geri ve kötü zihniyetin içimizden kovulması lazımdır. Hemşehricilik zihniyeti dar, geri ve kötü bir düşüncedir. Ve hatta biraz daha ileri gidecek olursak, milletin fertleri arasına ayrılık tohumu atabilecek bir inanış olduğundan, onu, bir nevi yurt hainliği bile sayabiliriz.“ Nejdet Sançar Hemşehriciliği vatan hainliği ile bir tutarak Türkçülük açısından bu şekilde zararlı olarak değerlendirmiş ve işlemiştir.²⁷

Türk milliyetçiliği açısından Türkçülük fikri gibi ırkçılık fikri de baş unsurlardan sayılmaktadır. “biz yirmi şu kadar yüz yıllık tarihimizin, milletimizin gözleri önüne koyduğu büyük hakikatlerden aldığımız derslerden, Türk ırkçılığını, Türk milliyetçiliğinin en baş unsuru sayanlardanız.“ şeklinde de Nejdet sançar, “Türklerde Irk ve Irkçılık Fikri“ adında yasısın da Türk milliyetçiliğinde ırkçılık fikrine değinmiştir.²⁸ Turan Tamar ise milletler gerçeğinde ırkçılığın yerini şu şekilde açıklamaktadır: “Kim ne derse desin, hakikat hakikattir ve kati olarak ispat edilmişse ispat edilecek olan ırk mefhumu vardır. Milleti yapan amillerden biri de ırktır. Aksini iddia etmek inkıza doğru gitmek demektir. Ve hakikat budur.“²⁹ Ayrıca Nejdet Sançar “Türklerde Irk ve Irkçılık Fikri I ve II“ adlı makaleleriyle Türklerde ırkçılığın tarihin ilk zamanlardan beri var olduğuna dikkat çekerek, ırkçılık yoktur diyen fikirlere karşı, Türk edebiyatından ve Türk tarihinden çeşitli vesikalarla, bu fikrin doğru olmadığına kanıtlar sunmuştur.³⁰

²⁷ Nejdet Sançar, “**Hemşehricilik Zihniyetimiz**“, 1 Şubat 1944, Orhun, Sayı: 14, s. 1

²⁸ Nejdet Sançar, “**Türklerde Irk ve Irkçılık Fikri**“, Orhun, 1 Ekim 1943, Sayı: 10, s. 3

²⁹ Turan Tamar, “**Irk ve Hakikat**“, 1 Mart 1944, Orhun, Sayı: 15, s. 8

³⁰ Nejdet Sançar, “**Türklerde Irk ve Irkçılık Fikri**“, Orhun, 1 Ekim 1943, Sayı: 10, s. 3-6; Nejdet Sançar, “**Türklerde Irk ve Irkçılık Fikri II**“, Orhun, 1 Kasım 1943, Sayı: 11, s. 4-8

Dergide Türkçülük fikri dil bazında da dilde Türkçülük konusuyla epey bir şekilde yer tutmuştur. Dilde sadelik ve yabancı etkisinden uzak durulması gerekliliğinin yanında çeşitli tekliflerle de Türk dili üzerinde gelişimler sağlanmaya çalışılmıştır.

Orhun dergisinin 2. sayısında “Kuşbakışı” köşesi adı altında “Türk Dili“ başlıklı yazıda dil’in milletler açısından önemine değinilmiştir. Dilin milletler üzerindeki değeri şu şekilde aktarılmıştır: “Dil bir milletin en değerli malıdır. İstiklalini kaybeden bir millet tehlikededir. Ordusunu kaybeden bir millet tehlikededir. İstiklalini kaybeden millet korkunç bir felakete düşmüştür. Dilini kaybeden milletse yok olmuş demektir.“ diye aktarılan yazıda Asurîlerin dillerini kaybetmelerinden sonra yok olmalarına ve Lehlerin, Çeklerin, Romenlerin, Sırpların, Bulgarların, Finlerin vb. milletlerin istiklallerini kaybetmelerinden sonra dillerini kaybetmemeleri ve tekrar hürriyetlerine kavuşmaları örnek olarak gösterilmiştir. Yazıda Türk dilinin saflığını kaybetmesi, VIII. Asrın sonunda Çin ile girişilen karşılıklı etkileşime ve Manihaizm dininin Türkler arasında yayılmasına bağlanmaktadır. Ayrıca Türk dilinde en büyük bozulmanın bir sebebi de yine Türklerin İslamiyet’i kabulüyle, yeni benimsenmiş olan dinden, dilimize geçmiş olan yeni kelimeler ve düşünceler bu yozlaşmaya sebep gösterilir. Tarihte gerçekleşen bu olaydan yola çıkılarak, Türklerin Batı medeniyetiyle başlayan temasları işaret edilmiş ve geçmişte başka kültürlerle etkileşim sonucunda, Türk dilinin gördüğü zarar, bu yeni girilmekte olan medeniyetin etkisi açısından, Türk dilinin bir daha zarara uğramaması için dikkatli olunması gerektiği vurgulanmıştır. Ve yazıda gençlere şu şekilde öğüt verilmiştir: “Yarıncı en büyük Türkiye’nin ordusu bütün ordulardan güçlü, tekniği bütün milletlerden yüksek, edebiyatı her memleketten üstün, dili de her dilden zengin ve temiz olacaktır. Dil işlerimiz geç kalmıştır. Onu hızlandırmalıyız. Türk Genci! Bu işte senin vazifen yazı ve konuşma dilinde yapabildiğin kadar az yabancı söz kullanmak, sana gösterilecek yeni Türkçe sözleri ezberleyerek benimsemek ve bu işin büyük ülküden bir parça olduğunu daima hatırlamaktır.”³¹

³¹ Kuşbakışı, “Türk Dili“, 5 Aralık 1933, Orhun, Sayı: 2, s. 25-26

O günün alfabesinin Türk Dili için eksikliğine değinildiği “X Meselesi“ adlı yine Kuşbakışı köşesinde başyazı olarak verilen makalede bu dönemde X ve W harflerinin Türk alfabesine alınması veya alınmaması tartışması yapılacağına alfabemizin eksiklerinin tamamlanması gerektiği vurgulanmıştır.³²

“Alaylı Âlimler“ başlıklı Atsız imzalı yazıda bu dönemde kültür yönünden inceleme ve eserlerin artmasına değinilerek, kültür ve dil alanında yazılan yazılarla ve bu eserleri kaleme alanların birçoğunun yetersiz derecede oldukları aktarılmıştır. Bu ilmi konuların branşçıları tarafından yazılması gerekliliğine değinen Atsız, o dönemde yazılmış olan, “Türk Edebiyatına Toplu Bir Bakış“ adlı Hasan Ali Bey tarafından yazılan eserin çok yanlışları bulunduğuna değinerek, yazıda maddeler halinde göstermiştir. Atsız, Hasan Ali Bey’in aslında felsefeci olduğuna değinerek alaycı bir dille tarih ve dil âlimliğine terfi ettiğini söyler.³³

XVI. asır şairlerinden Edirneli Nazmi ve eseri Türk dili ve kültürü açısından incelenmiştir. Edebiyat dünyamız açısından değerli olduğu belirtilen eserin, yazarı Edirneli Nazmi’nin Türkçe üzerinde ki olumlu tesiri ve kullandığı saf Türkçe anlatılmıştır. “Divan-ı Türkî-i Basit“ adlı bu eser verilmeden önce dönemin edebi ve dil yönünden o dönem ortamı makalede şu şekilde işlenmiştir: “Türkiye’de Osmanlı sülalesi hâkim olduktan sonra acem taklidi divan edebiyatının kuvvetle yayılarak milli dil ve kültürümüzü şiddetle tehdit etmesi üzerine on beşinci asrın sonlarında Türkiye’de bir “Dilde Milliyetperverlik“ cereyanı baş gösterdi. Aruz vezniyle olmakla beraber, yalnız Türkçe sözler ve hatta Türkçe teşbihlerle şiir yazmak cereyanı olan bu Türkçülüğe Türk-i Basit (Saf Türkçe) cereyanı denir.“ şeklinde verilen yazıda cereyanın ilk temsilcisi aydınlı Visali ve ardından Tatavlı Mahremi ve Edirneli Nazmi gösterilmektedir.³⁴

³² Kuşbakışı, “X Meselesi“, 5 Ocak 1934, Orhun, Sayı: 3, s. 49-50

³³ Hüseyin Nihal Atsız, “Alaylı Âlimler“, 21 Mart 1934, Orhun, Sayı: 5, s. 102-105

³⁴ “16 ncı asır şairlerinden Edirneli Nazmi’nin eseri ve bu eserin Türk Dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti“, 16 Temmuz 1934, Orhun, Sayı: 9, s. 165-172 makale yazarı belirtilmemekle beraber (Bitmedi) ibaresi konmuş fakat derginin 9. sayısından sonra kapatılmış olmasından dolayı yazı devam etmemiştir.

Ayrıca Türk dili konusunda yazılmış olan ve yazarı ve tarihi belli olmayan “Ettuhfet-üz-zekiyye fil-lügat-it-Türkiye“ adlı eserden söz edilmiş ve kitabın Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış olduğu dile getirilmiştir. 2900 Türkçe kelimenin yer aldığı belirtilen eserin Divan-ı Lüğat-it Türk’ten sonra eldeki eserlerden en önemlisi olduğunu vurgulamıştır.³⁵

Nafiz Danışman tarafından 11. sayıda kaleme alınan Osmanlı Türkçesinin Arap dilinin üzerindeki tesirlerini inceleyen bir makale ele alınmıştır. Yazar Osmanlı Türkçesinin Arap dili üzerindeki etkisini üç bölüm olarak şu şekilde incelemiştir:

- 1- “Türkçenin, yerli Arap lehçeleri üzerindeki tesirleri.
- 2- Türkçenin yerli Arap lehçeleriyle Arap edebiyatı üzerindeki tesirleri.
- 3- Türkçenin ve bilhassa Osmanlıcanın Arap edebiyat ve irfan dili üzerindeki tesirleri.“

şeklin de inceleyen yazar gerek Osmanlıca üzerindeki etkileri gerekse Osmanlıcanın Arap dili üzerindeki etkilerini inceleyerek, Osmanlı Devleti’nden ayrıldıktan sonra Mısır, Filistin, Suriye ve Irak topraklarında yeniden tefekkür dili olarak eski parlaklığını yaşamasını gerek Osmanlı Türkçesine gerekse Osmanlı âlimlerine borçlu olduğunu belirtmektedir.³⁶

Dilde Türkçülüğün izlerini yazılarında yoğun bir şekilde gördüğümüz Orhun dergisi’nde, sanatta Türkçülüğün izlerini de görmekteyiz. Mesela, derginin ilk sayısında Ş. Fahri imzalı “Eski Bir İddia ve Cevabı“ adlı makalede, Türk mimarisinin, İslam mimarisi ve Bizans mimarisi ile adlandırılarak Türk Mimarisinin yokmuş gibi sayılmasının nedenlerini belirlemiş ve Türk mimarisinin yüksek vasıflarını örneklerle ortaya koymuştur. Avrupalıların, Türklerin İslamiyet’i kabul etmelerinden itibaren, Türk mimarisinin de içine katılarak yokmuş gibi davranılmasını ve bu şekilde lanse edilmesini ve Anadolu’da meydana getirilen eserlerin İslam ve Bizans mimarisinin devamı olmadığını kanıtlamaya çalışmıştır.

³⁵ Besim Atalay, “Ettuhfet-üz-Zekiyye Fil-Lügat-it-Türkiye“, 1 Ekim 1943, Orhun, Sayı: 10, s. 6-8

³⁶ Nafiz Danışman, “Osmanlı Türkçesinin Arap Dili Üzerindeki Tesirleri ve Arap Diline Hizmetleri“, 1 Kasım 1943, Orhun, Sayı: 11, s. 11-14

Yazar bu lanse edilişin tam tersi olarak bu medeniyetlerin Türk mimarisinden esinlendiğini, Türk mimarisindeki sütun başlıkları ve alçı oyma tekniklerine değinmiştir. Bu alçı oyma ve sütun başlıkları tekniklerini Türkler tarafından meydana getirildiğini ispat etmiştir. Yazar şu şekilde devam etmiştir: “Türk ruhundan doğan, Arap ve Acem ellerinde biraz görünüşünü değiştiren fakat Türk diyarlarında kendi öz benliğini ve hususiyetini hiç kaybetmeden bu güne kadar gelen orijinal Türk mimarisini, İslam mimarisi diye ifade edilen umumi ve uydurma sanat tasnifi arasında kaynatmak istemek, sanatın parlak ışığını görmemek için göz kapatmaktır. Nasıl “Hıristiyan Mimarisi“ diye bir sanat mektebi ileri sürülemese “İslam Mimarisi“ diye de müstakil bir sanat ortaya atılamaz, ancak İslamlılığın tesiri düşünülebilir. Hülâsa: Tamamıyla şahsi ve öz bir Türk sanatı vardır; bunu ispat eden yüksek sanat eserleri Orta Asya’dan Viyana’ya kadar uzanan engin sahada yer yer saçılmış pırlantalar gibi meydandadır. Esasen Garbın bazı değerli sanat müverrihleri de her türlü taassup tesirlerinden uzak kalarak bu hakikatı açıkça ortaya koymaktan çekinmemişlerdir.“ diyerek bu müverrihlerin Türk mimarisinin Arap mimarisinin temeli olduğuna kanaat getirdiklerini iletmektedir.

Yazar Türk mimarisinin Arap mimarisinin devamı olduğu iddiasına bu şekilde cevap vermiştir. Aynı şekilde Bizans mimarisinden teşekkül ettiği iddiasına cevaben de: “...Bu daha çürük ve gülünç bir ittihamdır. İstanbul’un tarafımızdan alınmasından çok evvel klasik Türk mimarisi mevcuttu. Milli Türk mimarisinin öz unsurları Osmanlı Türkleri Çanakkale’yi geçtikten sonra Edirne’de başladı. Edirne’de hala Türk’ün sanat kudretini yaşatan Eski Camii, Muradiye gibi yüksek kıymetli eserler bunun şahitleridir. İstanbul’un alınması, ancak klasik Türk mimarisinin İstanbul’a ulaşmasını ve birbirinden daha güzel bedialar yaratılmasına imkân verdi. Ulu bir medeniyetin yaratıcısı olan galip ve hâkim Türkler, çökmüş ve çürümüş bir medeniyetin kendi zevklerine uymıyan eserlerini model almaya tenezzül etmediler.“ şeklinde bu fikirlere cevap veren yazar yazısının devamında da Hammer, Rifistal ve Bonhevin vb. müverrihlerinden görüşlerinden faydalanarak Ayasofya ve Süleymaniye’yi karşılaştırmış ve Süleymaniye’nin mimari olarak üstünlüğüne değinmiştir. Ve yazar yazısına şu şekilde son vermiştir: “... ihtiyar tarihten daha eski ve en genç milletlerden daha dinç olan Türk milleti bütün dünyanın medeniyet hocası

olduğu gibi Türk yurdu bütün sanatların beşiği, Türk sanatı sanatların ilk örneğidir.³⁷

Yine sanatın milli olması hususunda bir yazıyı Orhun dergisinin 3. sayısında Tolunay imzalı “Milli Sanatımızı Mahkûm Eden İdam Hükümünde Yırtılmalardır“ adlı yazıyı görmekteyiz. Bu yazıda, sinema sanatının yabancı etkisinde kalmasına ve sinema filmlerindeki canlandırılan karakterlerin basitliğine ve Türk ahlakını yansıtmadıklarından söz ederek sinema filmlerinin millik zevkinin tatmin edilmesi gerekliliğini savunmuştur. “... Bu günün genci, yarınki Türkiye’yi üzerine alacak büyük ordunun şemasıdır. Genç sesimiz her şeye rağmen yükselecek ve milli sanatımızı, Türk sanatını orta oyununun Kürt, Arap, Acem, Çıfit yaygarası arasında boğdurmayacaktır. Türk sanatkârının vazifesi kolunu, yakasını fora etmekten, en kötü, en galiz küfürleri en büyük zevkle savurmaktan ibaret kalmayacaktır. Biz nasıl boşuna kalem yürütmek, kâğıt zıyan etmekten hoşlanmıyor ve bunu yapanları hoş görmüyorsak aynı istekle haykırıyoruz: zevksiz ve iğrenç filimler çevirmeye hiç de lüzum yoktur. Sanat zevkini tatmin etmek müstehçen kurdelalar yaratmak, bir argo lügatine yarayacak kötü sözleri bir araya toplamakla olmaz. Biz, bize milli zevk, milli heyecan verecek filimler istiyoruz. Biz, büyük inkılâpta sizi de vazifenize, milli vekar ve milli şerefi özünde saklıyan büyük vazifenize çağırıyoruz.”³⁸ diyerek yazıda sinema filmi meydana getirenleri daha dikkatli olmaları için uyarılmıştır.

Dergide güncel meselelere pek fazla değinilerek Türkçü bir dergi olması hasebiyle milli dinamizm ayakta tutulmaya çalışılmıştır. Bu yazılardan birisi de Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan ve mecazi bir dille kaleme alınan “Baş Makarnacının Sırtı Kaşınıyor“ adlı makaledir. Bu makaleyle Atsız, İtalyanları kastederek, İstanbul, İzmir ve ayrıca Antalya illerini sık sık ziyaret etmelerini eleştirmektedir. Bu ziyaretlerinin sebebini de Roma Devleti’ni tekrar kurmak hülyalarında olmalarına bağlamaktadır.³⁹

³⁷ Ş. Fahri, “Eski Bir İddia ve Cevabı“, 5 Kasım 1933, Orhun, Sayı: 1, s. 14–16

³⁸ Tolunay, “Milli Sanatımızı Mahkûm Eden İdam Hükümünde Yırtılmalardır“, 5 Ocak 1934, Orhun, Sayı: 3 s. 64–65

³⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “Baş Makarnacının Sırtı Kaşınıyor“, 15 Mayıs 1934, Orhun, Sayı: 7, s. 138–139

İtalyanların bu gibi hülyalar içinde olduklarına ve bunun imkânsız olduğuna Tolunay imzasıyla şu şekilde “Nice Olur?” başlığı altında cevap verilmiştir: “Genç İtalyan dostlarımıza yaşlı “ Mare Nostrum“ hülyasından uyanmalarını sağlıyoruz. Dostlarımız kendilerinin başka milletlerin zaferleriyle doğup büyüdülerini, bizim ise kendi kılıcımız hakkıyla yaşadığımızı elbet bilirler. Eski roma hülyası mı? Gülünç teselli! Eski romanın üzerinden kaç defa Cermen, Türk ve Arap silindiri geçti. Uzaklarda kâğıt üzerinde kalem oynatmak Anadolu ovalarında at oynatmak rüyasını beslemez. Anadolu sarptır, havası keskindir; size yaramaz dostlar! “Allah Avusturya’yı herkese yenilsin diye yaratmış, onu teselli etmek için de bir İtalya vücade getirmiş“ sözü bizim için size verilecek tarihi kıymetin ölçüsüdür. Muhakkak eski Romayı diriltmek fikrini güdüyorsanız, tanrı kolaylık versin. Fakat ya bizde eski Romayı haraca kesen Atilla İmparatorluğu’nu yeniden kurarsak. Sonra dünyanın hali ve hele sizin haliniz nice olur?”

Bu gibi milli dirençleri ayakta tutmak için yazılan, medeniyetler beşiği olan Anadolu topraklarında, eski medeniyetlerini canlandırma hayalleri olanlara cevaben bir yazıda derginin 13. sayısında, Nafiz Danışman tarafından kaleme alınan “Anadolu ve Balkanlarda Türk Tarihinin Baş Döndürücü Büyüklüğü“ adlı makaledir. Bu makalede Anadolu ve balkanlarda yaşamış olan medeniyetlerle, bunlardan sonra Anadolu da hâkim olan Türkler mukayese edilmiştir. “Göçmüş veya tarih alanına bizden sonra atılıp ortadan kalkmış ve yahut yaşamakta bulunan yeni milletlerle Türk milletini mukayese edince, milletimizin sekiz buçuk asırdan beri yalnız Anadolu’da ve altı yüz yıla yakın bir müddet Avrupa’da hâkimiyetini kaybetmeden bütün gençlik ve dinçliğiyle ayakta durması olağan üstü bir olaydır.”⁴⁰ Yazar bu makalesiyle o günün şartlarında ve ikinci dünya savaşının arifesinde, bu yazı ülke toprakları üzerinde emelleri olanlara bir cevap mahiyeti taşımaktadır.

Türkçülük fikrine hizmet açısından dergide, eski Türk tarihine ait olan ve o devirlere yön vermiş tarihi şahsiyetlere de yer verildiği görülmektedir. Bunlardan ilki

⁴⁰ Nafiz Danışman, “Anadolu ve Balkanlarda Türk Tarihinin Baş Döndürücü Büyüklüğü“, 1 Ocak 1944, Orhun, Sayı: 13, s. 23

derginin I. Sayısında, “Miladi 720 tarihinde ölen Bilge Tonyukuk Türklerin en meşhur kumandan ve siyasilerinden olduğu gibi aynı zamanda ilk Türk müverrihi olarak ta tarihte ün almıştır.“ denilerek, Bilge Tonyukuk hakkında yazılan makale olup hayatı kısaca anlatıldıktan sonra Bige Tonyukuk tarafından yazdırılan, Orhun Abideleri adıyla bildiğimiz abidelerden birisi olan Tonyukuk yazıtının Türkçe olarak tam metninin yazıda verilmiş olduğunu görmekteyiz.⁴¹

Yine Türkelinde hâkim olan dokuz oğuz sülalesinin başına geçmiş olan (745–759) yılları arasında Kağanlık görevini yürütmüş olan Moyunçur kağana, derginin 8. sayısında yer verilmiştir. Bu yazıda da Tonyukuk, Bilge Kaan ve Kül Tigin abidelerinden biraz farklı olan ve Moyunçur Kaan tarafından yazdırılan abidenin Türkçe tam metni verilmiştir.⁴² Ayrıca dergide Kür Şad gibi kahramanların tarihi şahsiyetleri ve Mete Kağan ve Cengiz Han’a da yer verilmiştir.⁴³

Milli manevi duyguların hat safhada bulunduğunu gördüğümüz dergide, tarihe ait ibret alınacak savaşların, derginin yayınlanış aylarına göre, yıldönümleri “Şanlı Yıldönümleri“ başlığı altında verilmiştir. Bu yazılarla, kahramanca yapılmış savaşlar verilirken Türk tarihinin altın zamanları verilerek milli duygular harekete geçirilerek Türkçülük fikrine katkıda bulunulmuştur. Bunlardan ilki derginin X. sayısının da “İki Büyük Yıldönümü“ başlığıyla verilmiş, atsız tarafından kaleme alınmış olan yazıdır. Bu yazıda 17-18-19 Ekim 1448 tarihinde Çek, Alman ve Romen askerlerine karşı II. Murad tarafından yapılan ve Türkler tarafından kazanılan II. Kosava Meydan Muharebesi’dir. Ayrıca 26 Ekim 1596 tarihinde Alman ve Macarlardan birleşik bir orduyla Türkler arasında yapılan Haçova Meydan Savaşıdır.⁴⁴ Aynı şekilde derginin XI. Sayısında 10-11 Ekim 1444 tarihinde Haçlı (Macar-Romen-Sırp) ordularıyla II. Murad arasında yapılan Varna İmha savaşı

⁴¹ Hüseyin Nihal Atsız, “**En Eski Türk Müverrihi: Bilge Tonyukuk**“, 5 Kasım 1933, Orhun, Sayı: 1, s. 16–20

⁴² “**Moyunçur Kaan Abidesi**“, 23 Haziran 1934, Orhun, Sayı: 8, s. 150–156

⁴³ Bkz. Tolunay, “**Türk-Moğol İmparatorluğu Çingiz Han(1155–1227)**“, 5 Ocak 1934, Orhun, Sayı: 3, s. 65-71; Hüseyin Nihal Atsız, “**Cihan Tarihinin En Büyük Kahramanı: Kür Şad**“, 19 Nisan 1934, Orhun, Sayı: 6, s. 111-113; Mızrakoğlu Tevhit, “**Mete’nin Fazileti**“, 1 Aralık 1943, Orhun, Sayı: 12, s. 11

⁴⁴ Hüseyin Nihal Atsız, “**İki Büyük Yıl Dönümü**“, 1 Ekim 1943, Orhun, Sayı: 10, s. 22

verilmiştir.⁴⁵ “Birincikanun (Aralık) ayında Türk Tarihinin iki şanlı yıldönümü vardır. Biri 11. biri de 19. yüzyılda olan bu iki şanlı günün ikisi de kuşatma savaşlarına aittir. Kavgalar ve kahramanlar tarihinin destanı olan tarihimizin bu iki büyük olayını Türk gençleri daima övünçle hatırlamalıdır. Bunun biri Antakya’yı aldığımız, biri Plevneyi verdiğimiz günün yıl dönümüdür.” şeklinde derginin 12. sayısında verilen diğer bir yıldönümü de vardır. 8 veya 13 Aralık 1084 tarihinde Anadolu Selçuklu hükümdarı Süleyman Şah tarafından Ermenilerin kalesine verilen baskın sonucunda Antakya, Selçuklu topraklarına katılmıştır. Diğeri de 10 Aralık 1878 yılında Rus ve Romen ordularıyla Gazi Osman Paşanın ordusunun yaptığı savaş sonunda Plevne kalesinin 145 günlük savunma sonucunda kaybedilişi vak’asıdır.⁴⁶ “Şanlı Bir Yıl Dönümü“ başlığıyla atsız tarafından derginin 13. sayısında yine bir yıl dönümü verilmiş ve şu şekilde denilmiştir: “İkincikanun (Ocak) ayının 10 uncu günü Birinci İnönü savaşını kazandığımız gündür. 1921 yılının 9 ve 10 uncu günlerinde iki gün süren bu meydan savaşı kazanılmakla Kurtuluş Savaşı’nda Yunanlılara ilk darbe vurulmuş ve büyük zaferin temellerinden biri atılmıştır. Bu zaferi değerlendiren bir sebep de giyimi ve silahı zayıf olan 6.000 Türk tarafından 20.000 Yunanlıya karşı kazanılmış olmasıdır. Osmanlı Devleti’nin kurulup geliştiği yörelerde yapılan bu savaşın kahraman şehitlerini saygıyla anmak ve gazilerini kutlulamak Türkçü Türk gençliğinin vazifesidir.”

Türk gençliğini bilgilendirmek ve bilinçlendirmek hedefini, Türkçülük fikri açısından gaye edinmiş olan Orhun dergisinde gençlere yönelik “Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar I-II-III-IV“ şeklinde, derginin 10-13 sayıları arasında sırasıyla verilmiştir. Derginin 10. sayısında birincisi verilen levhada, Birinci Dünya Savaş’ında evlerine değişik şeklerde dönemeyenler Binde hesabı üzerinden verilmiş ve Türk askerinin kaybının çokluğu işaret edilmiştir.⁴⁷ Bir ikincisinde ise 1915 Çanakkale Savaş’ında savaşa katılan, ölen, yaralılar, hastalar ve toplam kayıp, İngilizler, Fransızlar ve Türkler arasında kıyaslanarak bilançolar verilerek,

⁴⁵ Hüseyin Nihal Atsız, “**Büyük Bir Yıldönümü**“, 1 Kasım 1943, Orhun, Sayı: 11, s. 8

⁴⁶ Hüseyin Nihal Atsız, “**İki Şanlı Yıl dönümü**“, 1 Aralık 1943, Orhun, Sayı: 12, s. 8

⁴⁷ “**Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar-I**“, 1 Ekim 1943, Orhun, Sayı: 10, s. 22

“Düşününüz ve övününüz“ şeklinde tablonun altına not düşülmüştür.⁴⁸ 3. levhada dünyadaki Türklerin toplam nüfusu ayrı ayrı topraklara göre dağılımı ve dış Türklerin toplamı verilmiştir.⁴⁹ Aynı şekilde son ve 4. levhada ise Birinci Dünya Savaşında, bulaşıcı hastalıklar sonucunda şehit olan Türk askerlerinin ölümlerine sebep olan hastalıklar verilmiştir.⁵⁰

Orhun dergisinin 19 Nisan 1934 tarihli 6. sayısında “Türk Ordusunun İftihar Levhası“ başlığıyla Türk Ordusunun yaptığı savaşların listesi verilerek Türk gençliğine bu tablodan ibret almaları tembih edilmiştir. Yıl, müttefiklerimiz, düşmanlarımız şeklinde verilen listeye 1364 yılından itibaren Lozan Muahedesi’ne kadar olan savaşlar tarihiyle kronolojik olarak verilmiştir. “Evet, bu gün tek başına Türk ordusunu yenecek hiçbir ordu yoktur.“ denilerek yazı bitirilmiş ve Türk ordusunun tarihinde savaşın ve tuttuğu yerin önemi işaret edilerek, Türkçüler tarihleriyle yüreklendirilmiştir.⁵¹

Türkçülüğe hizmet etmek ve Türkleri bilinçlendirmek amacıyla Orhun dergisinin 10. sayısından itibaren “ Türkçülere Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci Teklif“ başlığı altında bir köşenin oluşturulduğunu görmekteyiz. Bu köşenin amacı birincisinde şu şekilde belirtilmektedir: “Türkçülüğü nazariye olmaktan kurtarıp hayata tatbik edebilmek için artık daha hızla harekete geçmeliyiz. İlk düşüneceğimiz şey Türkiye’de Türk kültürünü hakim kılmak, yabancı tesirleri silkip atmaktır. Bunun için her sayımızda Türkçülere teklifler yapacak ve tekliflerimizi kendimiz asabiyetle tatbik edeceğiz.“ şeklinde belirtilmiştir. Birinci teklifte “numara“ kelimesinin kısaltmasını “no“ şeklinde değil de “nu“ şeklinde kullanılması teklifidir.⁵² İkinci teklifte ise “Ç“ harfinin alfabemizde olmasına rağmen, madde sıralamalarında “a b c d“ şeklinde kullanılarak ç harfinin kullanılmayarak Fransız

⁴⁸ “**Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar-II**”, 1 Kasım 1943, Orhun, Sayı: 11, s. 23

⁴⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar-III**”, 1 Aralık 1943, Orhun, Sayı: 12, s. 24

⁵⁰ Cavid Büyükkapınar, “**Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar-IV**”, 1 Ocak 1944, Orhun, Sayı: 13, s. 15

⁵¹ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türk Ordusunun İftihar Levhası**”, 19 Nisan 1934, Orhun, Sayı: 6, s.117-122

⁵² Hüseyin Nihal Atsız, “**Türkçülere Birinci Teklif**”, 1 Ekim 1943, Orhun, Sayı: 10, s. 16

tesirinde kaldığını belirterek, sıranın tam manasıyla takibiyle yabancı tesirinin atılması gerekliliği Türkçülere vurgulanmıştır.⁵³ Teklifin üçüncü olanında ise, kuzey batı, güney batı vb. yön kelimelerin yazılırken aralarına “-“ şeklinde çizgi koyma gerekliliğine değinilmiştir. Bu durum belirtildikten sonra sebebi şu şekilde açıklanmıştır: “... Bütün Türkçü ve ülkücü arkadaşlarımızın da böylece kullanmalarını teklif ediyoruz. Hep birlikte yürürsek Türkçülük muzaffer olacaktır. Biz hep böyle yazarsak küçük Türkler hep bunları okuyacak ve bizim, eskiye alışkanlık dolayısıyla, biraz güçlük çekerek söylediğimiz bu kelimeleri onlar benimseyerek ve kolaylıkla söyleyip yazacaklardır.”⁵⁴ yine dördüncü olan teklifte sıfat terkiplerine değinilerek, o dönemlerde aynı adı taşıyan hükümdarlarımızın isimlerinin başlarına konulan I. II. III. Vb. terkiplerin başa getirilerek yazılması teklifidir. O dönemlerde başına değilde sonuna koyulan ve bazı tarih kitap ve ansiklopedilerinde bu tarzda yazılmasını Frenk hayranlığına bağlayan Atsız Türkçemizi güzel şekilde yazmak Türkçülerin görevidir diyerek terkiplerin baş tarafta kullanılmasını tembihlemektedir.⁵⁵ Atsız, beşinci ve son teklifte, “Türk’üz! İçimizden dışımıza kadar en geniş anlamı ile Türk olmalıyız. Mademki Türk’üz, o halde taşıdığımız adlarda Türkçe olmalıdır.” şeklinde yazmış ve çoğu insanın ve özellikle ileri yaşta bulunanların adlarının Arapça ve Farsça olmasına dikkat çekerek artık bundan sonra doğacak çocuklarımızın isimlerinin Türkçe olmasını istemektedir.⁵⁶

Orhun dergisinin 12. sayısından itibaren “Orhun’un Anketi“ başlığı altında bir köşe oluşturulmuştur. Orhun, bu anketle okuyucularının fikirlerine yer verilmiş ve 14. 15. 16. sayılarında okuyucuların bu ankete cevaplarını yayınlamıştır. Anketteki sorularda o günkü Türkçülük hareketinin yaşadığı sorunlar açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. 12. sayıda ilk ankette bu anketin amacı Orhun imzasıyla şu şekilde açıklanmıştır: “Ülkemizde bazen sinsi, bazen de açıkça yapılan ve günden güne yayılmakta bulunan bir Türklük ve Türkçülük düşmanlığı var. Türklük düşmanları, sistemli bir propaganda ilk Türkçülüğü yıkmaya ve hiç değilse

⁵³ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türkçülere İkinci Teklif**”, 1 Kasım 1943, Orhun, Sayı: 11, s. 14

⁵⁴ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türkçülere Üçüncü Teklif**”, 1 Aralık 1943, Orhun, Sayı: 12, s. 8

⁵⁵ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türkçülere Dördüncü Teklif**”, 1 Ocak 1944, Orhun, Sayı: 13, s. 42

⁵⁶ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türkçülere Beşinci Teklif**”, 1 Şubat 1944, Orhun, Sayı: 14, s. 9

baltalamaya çalışmakta ve bunda az çok da başarı kazanmaktadırlar. Bu propaganda, Türk milleti için faydalı ve lüzumlu neler varsa onları kötölemeye, gülünç yapmaya uğraşmaktadır. Birçok romanlar, hikâyeler, manzumeler, makaleler hep bu davanın mahsulleridir. Bazen kurnazca tertip edilen anketlerle de, Türkiye’de ki umumi fikirlerin kendi inançlarının aynı olduğu düşüncesi verilmek istenmektedir. Biz, Türkiye’deki umumi fikirlerin, Türkçülük düşmanlarının göstermek istedikleri şekilde olduğuna inanmıyoruz. Ülkemizde kötü propagandanın yaymak istediği fikre taraftarlık edenlerin az olmadığı muhakkaktır. Fakat öteki tarafta Türk aydınları ve gençleri arasında milli şuura ve Türklük ruhuna sahip olanlarda çoktur. Son zamanlarda üzerinde çok durulan türlü meselelere dair olarak tertiplediğimiz ve önce aydınlara sorduğumuz, sonra da gençlere soracağımız anket soruları işte bu inancımızın mahsulüdür. Verilecek karşılıkları sırasıyla basacağız. Bu suretle Türkçülük düşmanlarının yalanlarının bir kere daha sırtacağına inanıyoruz. Her şeyde olduğu gibi, bunda da maksadımız “Türk’e Hizmettir.” şeklinde anketin amacı açıkça ortaya koyulmuştur. Bu açıklamadan sonra anketin sorularına geçilmiştir ve sorular şu şekildedir:

- 1- “Türk milliyetçiliği deyince “Türkçülük, Anadoluçuluk ve Türkiyecilik“ ten hangilerini düşünüyorsunuz?
- 2- Türkçülüğün baş unsuru size göre ırkçılık mıdır, kültür müdür, vatan mıdır, devlet midir?
- 3- Türkiye’de Türklük aleyhine bir fikir cereyanı var mıdır? Varsa nedir?
- 4- Irkları üstün ve aşağı olarak ayırmaya taraftar mısınız?
- 5- Yeryüzündeki bütün Türklerin bir millet olduğunu kabul ediyor musunuz?
- 6- Geçmişe sövmek ve gelenekleri inkâr etmek sizce neden ileri gelmektedir?
- 7- Türk ırkına kötülüğü dokunan milletlere karşı öç beslemek millet için faydalı mıdır, değil midir?

- 8- Türk'e gerçekten dost olan bir millet tanıyor musunuz? Tanıyorsanız hangileridir?
- 9- Herhangi bir yabancı millete karşı hayranlık ve taraftarlık sizce nedir?
- 10- Savaş mutlak bir felaket olarak gösteren yayınlar sizce milli ruh bakımından doğru mudur, değil midir?
- 11- Türk milletinin güçlenmesi için okullarda askeri bir terbiye sistemine mi yoksa serbest bir terbiye sistemine mi taraftarsınız?
- 12- Kendi milletinizin küçük menfaatleri için, insanlığın büyük faaliyetlerini fedaya taraftar mısınız?''

Anketin soruları bu şekilde sorulduktan sonra "Karşılıklar" başlığıyla okuyucular tarafından gelen cevaplara yer verilmiştir.

Cevaplardan bazıları şu şekildedir:

Lise öğretmeni ve Nihal Atsızın karısı Bedriye Atsız tarafından şu cevaplar verilmiştir:

- 1- Şüphesiz Türkçülüğü.
- 2- En önde ırkçılıktır.
- 3- Vardır: Komünizm
- 4- Taraftarım: Savaşçılık ve ahlak
- 5- Pek tabi.
- 6- Türk olmamaktan
- 7- Elzemdir.
- 8- Tasavvur bile etmiyorum.
- 9- Millete hıyanettir.
- 10- Değildir. Bilakis zehirdir.
- 11- Askeri terbiyeye taraftarım.
- 12- Hatta hazırım.

Mümtaz Turhan (Doçent) tarafından verilen cevap şu şekildedir:

- 1- Milliyetçiyim. Milliyetçiliğimin gayesi Türk milletinin hakiki bir millet haline gelmesidir.
- 2- Bu unsurları bir bütün olarak alıyorum. Ayırmağa taraftar değilim.
- 3- Maalesef vardır.
- 4- Taraftar değilim. Çünkü faydasızdır. İstiklali temin eden şartları ve vasıtaları haiz olmadıkça üstün ırk olmak bir şey ifade etmez.
- 5- Hayır.
- 6- Böyle bir şey varsa şuursuzluktur.
- 7- Zannetmiyorum.
- 8- Tanımıyorum.
- 9- Zayıflık eseridir.
- 10- Doğru değildir.
- 11- İkisine de taraftar değilim.
- 12- Taraftar değilim. Çünkü insanlığın hakiki menfaatlerinin benim milletimin menfaatleri olduğuna inanıyorum.⁵⁷

Ü. Kalaycıoğlu (Ressam) imzasıyla verilen cevap ta:

- 1- “Önde Türkçülüktür.
- 2- Irkçılık.
- 3- Vardır: Türk olmıyan bazı kimselerin propagandasıdır. Bunlar da bir Türk üzerinde tesir bırakamazlar.
- 4- Taraftarım: kahramanlık; savaş. Bu iki kelime söylendiği zaman akla Türk gelir.
- 5- Tabii.
- 6- Önce bilgisizlik, sonra nankörlük.
- 7- Faydalı olanı aramak lazım.
- 8- Bu gün tanımıyorum.

⁵⁷ Orhun, “**Orhun’un Anketi**”, 1 Aralık 1943, Orhun, Sayı: 12, s. 12-13

- 9- Milliyetsizliktir.
- 10- Milli davalar icap ettirmiyorsa savaş felaket olur.
- 11- Yarını düşünerek bu günkü okul disiplinine taraftar değilim. Askeri disiplini tercih ederim.
- 12- Çok küçük menfaatler ise insanlığın büyük menfaatlerini fedaya taraftar değilim.⁵⁸

M. Turan İtil (Tıbbiyeli) imzalı okuyucunun cevabı şu şekildedir:

- 1- “Türkçülük.
- 2- Hepsi birden.
- 3- Vardır. Solcu cereyanlar.
- 4- Evet hepsini cemedan bir ırk yüksek bir ırktır.
- 5- Evet.
- 6- Böyle bir şey olmamalıdır.
- 7- Değildir.
- 8- Hayır.
- 9- Hakiki bir Türk, milletinden başka hiçbir millete taraftar olmamalıdır.
- 10- Doğru değildir.
- 11- Ne tam bir askeri terbiye sistemi ve nede tam bir serbest terbiye sistemi olmamalıdır.
- 12- Evet.⁵⁹

Türkan Gökçe (Liseli) imzalı cevapta:

- 1- “Türkçülüktür.
- 2- Irkçılıktır.
- 3- Komünistler ve birde öyle zümre vardır ki, yabancı milletleri kendi milletlerinden daha üstün görerek, asrılık perdesi altında kendilerini onları kendilerini onlara benzetmeye çalışırlar ve halka yüksekte bakarlara.

⁵⁸ “Orhun’un Anketi”, 1 Şubat 1944, Orhun, Sayı: 14, s. 17–18

⁵⁹ “Orhun’un Anketi”, 1 Mart 1944, Orhun, Sayı: 15, s. 20–21

- 4- Elbette; üstünlük sebepleri olarak kahramanlık, ahlak ve zekayı görürüm.
- 5- Kabul ediyorum.
- 6- Taşıdığı kanın Türk kanı olmamasından.
- 7- Bu gün dokunuyorsa evet; fakat geçmişte ise bize yaraşan şey affettir.
- 8- Tanımıyorum.
- 9- Doğru değildir.
- 10- Bence en tehlikeli mikroplardan daha tehlikelidir.
- 11- Milli olsun da, nasıl olursa olsun
- 12- Tereddüt bile etmem.⁶⁰

Bu şekilde çeşitli organizasyonların tertiplendiğini dergide sıkça görmekteyiz. bu gibi çalışmaların Türkçülük manasında yapılan bir diğer çalışmada, Türkçülük fikrine hizmet etmiş şahsiyetlerin ardından yazılan yazılar ve Türkçülere o insanların şahsiyetlerini tanıtmaya çalışmalarıdır. Bu şekilde yazıya örnek bir yazıyı derginin 7. sayısında “Büyük Bir Türkçünün Hatırasının Kutlanması“ başlığı altında görmekteyiz. Nihal Atsız tarafından kaleme alınan bu yazıda Türkçülük hareketine fikir aşamasında olduğu zamanlarda hizmet etmiş olan İsmail Gaspıralı hakkında yazılan yazıdır. Gaspıralı hakkında, kırım Türklerinden Cafer Seydahmet Bey tarafından oluşturulan kaynak tanıtılmakta ve Atsız tarafından bu gibi kaynakların azlığından yakınılmaktadır. Gaspıralı hakkında şu şekilde yazılmaktadır: “İsmail Bey bugün Ankara’ya ve yarın Yedisu’ya heykeli dikilecek büyük Türklerden biridir. Ne yazık ki onu Türkiye gençliği henüz lazım olduğu kadar tanımıyor. Yoksa muhakkak ki Namık Kemal ve Ziya Gökalp’le beraber onun için de bir ihtifal yapardı. İsmail Bey, o zaman için en ileri bir düstur olan “Dilde Fikirde İşte Birlik” düsturuyla ortaya atılarak ölünceye kadar bunun için çalışmış bir ülkücü bir Türktür. Denilebilir ki bu gün Rusların muhtelif Türk lehçelerini birbirinden ayırarak Türk milletini parçalamak siyasetleri bir mukavemete, bir dil mukavemetine çarpıyorsa, bunda en büyük şeref payı İsmail Beyindir.“ Atsız bu şekilde Gaspıralı’dan bahsetmiş ve gereken önemin verilmediğini ancak Türk gençliğini bu konuda Türkçülük açısından

⁶⁰ “Orhun’un Anketi”, 1 Nisan 1944, Orhun, Sayı: 16, s. 17

biraz daha dikkatli olmaya çağırıştır.⁶¹ Yine aynı şekilde derginin 10. sayısında 1942 yılında vefat etmiş olan Dr. Rıza Nur'un, ölüm yıldönümünde bir tören yapılmamış olması Yusuf Kadıgil tarafından yadırganmaktadır. "Rıza Nur'un Kabrini Ziyaret" adlı bu yazıyla Türkçülüğe hizmet etmiş ve Türklük açısından eserler veren Dr. Rıza Nur'un her ölüm yıldönümünde Törenlerle anılması istenmektedir.⁶²

Nejdet Sançar, "Devrilen Çınarlar" başlıklı makalesinde Mehmet Emin Yurdakul ve Rıza Nur hakkında Türkçülüğe hizmetleri açısından bir yazı neşredilmiştir. Yurdakul'un vefatı ardından yazılan bu yazıda şu şekilde denilmektedir: "Biri kafamıza ve gönüllerimize hava ve su kadar lazım olan meyveleri kucaklar dolusu vermiş, bütün hayatını bu iş için harcamıştı. Dünyada en büyük övücünün Türk yaratılmak olduğunu söyler ve yazar, bu övücün kendisine verdiği güç ve imanla yaşar, dallarının gölgesini üzerimizden eksik etmezdi. Öteki; "Dünya bir Türk'ün burnunun kanamasına değmez" diyeni, bu bahçenin en aşağısını, başka bahçelerin en yükseğinden üstün tutar, gövdelerimizi kemiren yabancı kurtları kahrolası tufeylileri unutmaz hatırlatırdı."⁶³ aynı şekilde aynı sayıda Cemal Oğuz Öcal tarafından "Milli Şair Mehmet Emin Yurdakul'un Ardından" başlıklı yazıyla Yurdakul'un Türklüğü ve Türkçülük fikrine hizmetleri anlatılmıştır.⁶⁴

⁶¹ Hüseyin Nihal Atsız, "Büyük Bir Türkçünün Hatırasının Kutlanması", 25 Mayıs 1934, Orhun, Sayı: 7, s. 136

⁶² Yusuf Kadıgil, "Rıza Nur'un Kabrini Ziyaret", 1 Ekim 1943, Orhun, Sayı: 10, s. 21

⁶³ Nejdet Sançar, "Devrilen Çınarlar", 1 Mart 1944, Orhun, Sayı: 15, s. 10

⁶⁴ Cemal Oğuz Öcal, "Milli Şair Mehmet Emin Yurdakul'un Ardından", 1 Mart 1944, Orhun, Sayı: 15, s. 11

C) TURANCILIK

Türkçülüğün doğa yeni olarak kabul görmüş olan ve Türkçülüğün fikriyat olarak ortaya çıkmasından itibaren, Türkçülüğü, genel olarak çizdiği program dâhilinde yaşatmış olan Ziya Gökalp, Turanı Türkler için uzak ideal olarak açıklamasının yanında, Turancılık ideali olmasaydı Türkçülüğün bu kadar hızlı ve geniş alanlara yayılamayacağını dile getirir. Turanı coğrafi çerçeve içerisinde ele alır ve bütün Türkleri içine alan bir birliğin adı olmasından dolayı Büyük Türkistan'a karşılık kullanmamız gerekliliğine değinir. Yani Turan, Türkçe konuşan bütün Türk illerini içine alan Türk topluluğu demektir.⁶⁵

Turancılık fikrini Atsız, 1910'lardan itibaren tartışılan bir fikir olarak niteler ve Turancılık fikrinin tarifini şu şekilde yapar: "Zaman zaman, Türklerle akraba milletleri de içine alan bir sistem halinde düşünülmeyle beraber bugün "Turancılık" deyince Türkiye'de anlaşılan şey, tarihi mirasları da dâhil olduğu halde bütün Türkleri tek devlet halinde birleştirmek ülküsüdür ve her ülkü gibi nesillere bakan, kan ve can vergisi isteyen, gönüllere heyecan katan bir inançtır." Turancılık fikrinin tarifini bu şekilde yapan Atsız, bu fikrin Türkiye'yi tehlikeye atacak bir fikir olarak kamuoyunda aksedilmesini yadırgamaktadır. Bu durumu diğer milletlerin, Türklerin Turancılık fikri çerçevesinde güçlenmesi ve sonucunda birçok ülkenin topraklarının parçalanmayla yüz yüze kalacağını ve ticaret paylarının düşeceği endişesiyle, Turancılığa karşı yaptıkları propaganda ve bu propagandanın, Türkiye de tesirli olmasına bağlamaktadır.⁶⁶

Turancılık fikrinin bir hayal şeklinde aksedilmesine ve bunu durumun kamuoyunda kabul görmesine karşın Atsız, Mart 1968 tarihli Ötüken dergisinde durumu idealsizlikle eşdeğerde sayarak Turancılık fikrini emperyalizm olarak değil,

⁶⁵ Ziya Gökalp, **Türkçülüğün Esasları**, Kum Saati Yayınları, İstanbul, Mart 2003, s. 23-26

⁶⁶ Hüseyin Nihal Atsız, **Makaleler III**, İrfan Yayınları, İstanbul 1997, s. 33 ayrıca bkz. Hüseyin Nihal Atsız, "Turancılık", Ötüken, Nisan 1973, Sayı: 6

esaret altında yaşayan soydaşların kurtarılarak, Türk milletine ait toprakların vatan toprağı olarak tekrar elde edilmesi şeklinde izah etmiştir.⁶⁷

Turancılık ideali Orhun dergisinin, genel olarak her sayısında yer verilmiş bir düşünce olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek Türk milliyetçiliğinin ilk olarak Turancılık şeklinde tezahürü gerekse dış Türk topraklarından Türkiye topraklarına gelen Türkçülerin fikirleriyle kabul görmesinden dolayı, makaleler olarak, edebi yazılar ve şiirler olarak karşımıza çıkmaktadır. Orhun dergisinin gerek yazar kadrosunun gerekse etrafında fikir sahibi olarak toplanan taraftarlarının, Turancılık davası ile Turancılık fikirleri münasebeti ile yargılanmış olmaları da fikrin dergide, genişçe işlenmiş bir konu olmasını göstermektedir. Derginin çıkış tarihleri ve Turancılık fikrine verilen önemin sıkça dile getirilmesi ve Rus idaresi topraklarında esaret altında bulunan Türklerin, tutsaklıktan kurtarılması gerekliliğinin vurgulanmış olması, Turancılık fikri sebebiyle, dönem itibarıyla derginin önemini artırmıştır. Ayrıca derginin görüntüsü olarak ve işlevini belirten kapak tasarımları Turancılık idealine verilen önemi dergide karşımıza çıkarmaktadır. Mesela dergi kapağında yer alan “Ben Sen O Yok Biz Varız“, “Bütün Türkler Bir Ordu“ gibi yer alan tümcelerin Yanında 7. ve 8. sayılarında kapak tasarımında yer alan Türkeli haritaları, bu fikrin dergide ispatı niteliğindedir.

Derginin ikinci sayısında Suut Kemal imzalı yer alan yazısında Turancılık idealinin bir hayal olarak kabul görmesine rağmen bunun gülünç ve ciddiyetsiz bulunmasına, edebi bir dille cevap vermektedir. Turancılığı gerçek yaşam olarak addeden yazar, Turancılık fikrine şu şekilde değinmektedir: “Mademki arzda yaşıyoruz, ebediyet arzdadır. Mademki arzda düşünüyoruz, hakikatte arzdadır. Mademki Türkeli arzın en güzel yeri ve Türk’ün arzıdır, en büyük ebediyet ve en büyük hakikatte Türk toprağındadır. Bütün şuurumuzla buna iman ettiğimiz gün her işimiz, her düşüncemiz bir mana ve hüviyet alacak ve layık olan her Türk de ebediyete yani yüce bir milletin minnetine intikal edecektir. Bu ebediyet öbür ebediyet gibi hayali değil hakikattir; yokluk değil varlıktır.“ şeklinde ifade eden

⁶⁷ Age, s. 39- 44 ayrıca bkz. Hüseyin Nihal Atsız, “**Turancılık Romantik Bir Hayal Değildir**”, Ötüken, Mart 1968, Sayı: 3,

yazar, fikrin bu şekilde idrak edildiği takdirde gelecek nesillere de miras kalacağı kanısındadır.⁶⁸

Bütün Türklerin birleşmesi fikrinin hayal olarak gülünç bir şekilde küçümsenmesine Atsız, tarihte Türklerin birkaç defa birleştiklerini hatırlatarak bu fikrin gülünç bulunmasını kötü niyet olarak adlandırmaktadır. Bu birleşme fikrinin bir milli ülkü olarak ele alan Atsız, milli ülkülerin hemen gerçekleşecek diye bir şartı olmamasından dolayı zamana ihtiyaç olduğu ve bu Milli ülkünün Türklere bir yaşama isteği ve heyecanı katacağı kanısındadır. “Dünya Türkleri yalnız Türkiye’dekilerden ibaret değildir.” şeklinde diyen Nihal Atsız, o dönemde Rusya topraklarında yaşayan Türkleri bizzat esir olarak kabul ettikten sonra Dünya Türklüğünün nüfusuna değinerek Rusya topraklarındaki Türk nüfusunun düşük gösterilerek diğer topraklarda yaşayan Türklerin çok abartılı şekilde yüksek rakamlarla addedilmesini Rusya’nın siyasi endişesine bağlamaktadır. İngilizlerin *Büyük Britanya*, Yunanlıların *Büyük Bizans*, İtalyanların *Roma* ve Almanların Akdeniz’e kadar inmeleri fikirlerinin biçare olmasına karşılık dünya üzerinde bulunan Türklerin birleşme düşüncesinin, bunu geçmişte yapmalarına karşı neden bu kadar imkânsız karşılanmasını yadırgamaktadır. Atsız, dünyanın giderek devler memleketi olmaya başladığı dönemde, Türklerin de bütün Türklerin birleşmesi gerektiğine, Türklerin yok olmamaları için bu şarta bağlamaktadır. Atsız şu şekilde yazarak yazısına son vermektedir: “Türkler de birleşeceklerdir. Milli ülkümüzün bu ilk maddesini “**Bütün Türkler Birleşecektir**” diye ifade edebiliriz.”⁶⁹

Yine Atsız, Türklerde dilek birliğinin değerli bir düşünce olduğunu söyleyerek Birleşme fikrine değinmektedir. O günün şartlarında Türkler arasında dilek ayrılıklarının olmasını dile getirerek, Türklerin yok olmamalarını ya bu dilek birliğinin oluşmasına ya da içlerinden en güçlü zümrenin diğerlerini toplayarak, geçmişte olduğu gibi tek bir dileğe doğru yürüyeceklerini dile getirmektedir.⁷⁰

⁶⁸ Suut Kemal, “**Hakiki Ebediyet**”, 5 Aralık 1933, Orhun, Sayı: 2, s. 26

⁶⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “**Yirminci Asırda Türk Meselesi I Türk Birliği**”, 23 Haziran 1934, Orhun, Sayı: 8, s. 141- 144

⁷⁰ Hüseyin Nihal Atsız, “**Yirminci Asırda Türk Meselesi II Türk Irkı=Türk Milleti**”, 16 Temmuz 1934, Orhun, Sayı: 9, s. 160

Nihat Sami Banarlı, derginin 11. sayısında, yani ikinci döneminde, Turancılık fikrine değişik bir yönden değinmektedir. Bu değişikliği kişisel düşüncenin yanında geçen zaman hesaba katılırsa fikrin olgunlaşmasına bağlamakla yanlışlık yapmış olmayız. Banarlı, Türk milliyetçiliği olgusunu gerçeklerle değerlendirmek gerekliliğini savunduğu yazısında, Türkçüyüm diyen ve bu yolda cılız ve ciddiyetsiz faaliyetlerde bulunanların fayda yerine zarar verdiklerini dile getirmektedir. Milli ülkelerin yani Turancılık fikrinin bir tek şahsın değil milletin ihtiyacı olduğu fikrinde olan yazar, bu fikirlerin dile getirilirken ve özümserken dikkatli olunması gerektiğine örnek vermektedir. Ziya Gökalp'in "**Türkiye Büyüyüp Turan Olacak**" dizesini örnek vererek gerçekleşme sırasının yanlış değerlendirilerek ilkini gerçekleştirmeden ikinci peşinde koşulmasının zararlarına değinmiştir. "Türkiye'nin kendi içinden büyüüşü yolunda çalışmak, günün en makul Türkçülüğüdür." diyen Banarlı, Turan fikrine ulaşmak için ilk önce Türkiye'nin tam olarak gelişmesi ve olgunlaşması fikrindedir.⁷¹

Orhun dergisinde Turancılık fikri, bu şekilde sığ ve az makale çerçevesinde işlenmiş olmasına rağmen, gerek dergi kadrosunun gerekse dergi etrafında toplanan taraftarlarının, diğer platformlarda yazılı veya sözlü şekilde bu konuyu sık sık dile getirmiş olduklarını görmekteyiz. Turancılık fikri, o zaman Türkiye'sinde ve sonrasında, Türkçüler dışında ham bir hayal olarak karşılanmış ve bu durumun yanlışlığına ve hayal olmaktan çok Turancılık fikrinin bir ideal olması yolunda makalelerin kaleme alındığını dergide açıklıkla görmekteyiz.

⁷¹ Nihat Sami Banarlı, "**Büyük Ülküler ve Küçük İdealistler**", 1 Kasım 1943, Orhun, Sayı: 11, s. 3-4

D) KOMÜNİZM

Komünizm, 1847 yılında Marks'la Engels'in ilan ettikleri "Komünist Manifesto" su ile ortaya çıkmıştır. Bu anlayışı Rusya faşist emperyalizm'inin tatbik etmesiyle birlikte⁷², komünizm, enternasyonal bir fikir mahiyetini kazanmıştır.

Milliyetçiliğe düşman olarak karşımıza çıkan komünizm anlayışı ilmi sosyalizm veya Marksist sosyalizm olarak da karşımıza çıkmaktadır. Komünizm, Marks tarafından sistemleştirilmiş olan bir doktrindir. Komünizme göre millet kapitalizmin bir ürünüdür ve komünizm rejimi hükümranlığını kabul ettirdiği andan itibaren milletler ortadan kalkacak ve millet olmayacak sadece halklar meydana gelecektir. Milliyetçiliğin temelini oluşturan millet, komünizm tarafından bu şekilde idrak edilmiş olmasına karşı, komünizm anlayışında devlette yoktur. Devletin yerine işçiler tarafından oluşturulan işçi birliklerini savunmuştur. Dil, din, ahlak ve hukuk gibi manevi hasletleri yok sayan komünist fikirler, iktisadi hadiselerin, bu içtimai hadiselerden daha faydalı olacağı kanısındadır. Buna mukabil olarak komünizm fikriyatında ferdi mülkiyet yok sayılarak, kişi bütün maddelerini devlete vererek, miras, rekabet, kar vb. beşeri dinamizmi ortadan kaldırarak bütün insanlığı işçi sınıfına dahil etme hayali içerisinde olmuştur.⁷³

Orhun dergisinin beşinci sayısında "Komünist, Yahudi ve Dalkavuk" adlı, Nihal Atsız tarafından kaleme alınan makalede, Komünizm şu şekilde tarif edilmiştir: "Komünist, vicdanını Yahudi Marks'a satmış olan vatansız serseri demektir... Komünist dünyada patronla işçi arasındaki müsavatsızlığını halletmek için ortaya atıldığını söyler. Bunun içinde yaptığı ilk iş dinleri, milliyetleri, vatanları inkâr etmektir." tarifi bu şekilde yapan Atsız, yine aynı yazıda komünistliğin bütün meseleleri para veya maddi açıdan doymuşluğa bağlamasını, yokluk içinde olan zümre ve insanları kullanmak için olduğunu savunmaktadır. Komünistliğin millet

⁷² Zeki Velidi Togan, **Türklüğün Mukadderatı Üzerine**, Yayına hazırlayan: Dr. Tuncer Baykara, Yağmur Yayınları, İstanbul, 1977, s. 176

⁷³ Abdülhadi Toplu, **Türk Milliyetçiliği ve Karşı İdeolojiler**, Kamer Yayınları, İstanbul, 1994, 58–66

kavramını bu oluşum açısından tek engel olarak görmesinden dolayı, millet gerçeğini yok saydığını dile getirmektedir. Ayrıca Atsız, komünizm fikirlerini Türkiye topraklarında yaymaya çalışanların Türkleşmiş melezler ve gayrimüslimler olmasından dolayı, Türk olmamaları sebebiyle bu davranışlarını “Türk’e Kin“ ile izah etmektedir. İşçi ve patron arasında çeşitli hakların iyileştirilmesi amacını savunan komünizm’in Türkiye topraklarında geçersiz olacağını savunan Atsız, bunun sebebini Türkiye’deki işçilerin, Rusya topraklarındaki gibi yoğun bir şekilde bulunmayışından ve böyle bir sınıf ayrımının olmayışını vurgulayarak, ezilmişlik, işçi-patron eşitliği, eşit haklar vb. gibi lafları safсата olarak değerlendirmektedir.⁷⁴

Mustafa Hakkı Akansel, “Ölüm Kadar Kuvvetli“ adlı makalesinde komünizm propagandası yapanlara bu fikrin ülke topraklarına fayda getirmeyeceğini ileterek, manevi yönden, Türk milleti ile bu fikrin bağdaşmayacağına inanmaktadır.

Ve Akansel komünizm ve bu propagandalara bakış açısını şu şekilde vermektedir: “Orta Çağda Haçlılar ordularının bir elinde kılıç, bir elinde İncil vardı. Yani, onlar, bizi maddeten ve manen öldürmek istiyorlardı. Şimdiki Türk ırkının hayatına kastedenlerin de, bir elinde kılıç öteki elinde Karl Marks’ın kitabı var. Onlar, biz fakir Türklere paylaşalım diyorlar. Neyi? Zavallı Türk’ün elinde vatanından başka paylaşılacak neyi var? Onlar, bize, dünyada cennet vaat ediyorlar. Sakın aldanmayın; bu, bizi daha iyi ve sağlam bir şekilde köle yapmak içindir. İnsancılık propagandası da böyledir. Neyimiz var? Teranesi de, bize aşağılık duygusu, köle, uşak ruhu aşılıyarak bizi daha iyi bir şekilde esir yapmak içindir. Türk ırkını erkek ülkülerden uzaklaştırıp ona miskinlik aşılıyarak içindir. Türk’ün benliğini eritmek isteyen, ona köle ruhu, uşak ruhu aşılıyarak içindir. Zehirli propagandalar, Türkler için, gökten yağın bombalardan daha zararlıdır. Ey aydın ve yurtsever Türk Gençleri! Zehirli propagandalara kapılmayın. Yurdunuzu korumak için ölüm kadar korkunç ve kuvvetli olun! Türk vatanını ancak bu sayede

⁷⁴ Hüseyin Nihal Atsız, “**Komünist, Yahudi ve Dalkavuk**”, Orhun, 21 Mart 1934, Sayı: 5, s. 93-94

yaşatabiliriz.“ diyen yazar Türk gençlerini, komünizm propagandalarına karşı bu şekilde uyarmaktadır.⁷⁵

Nejdet Sançar, komünizm fikrinin ülke topraklarında yayılması amacıyla yapılan bu gibi propagandaların sebebini başka bir yönden ele almıştır. “Kan Meselesi“ adlı yazının giriş kısmında bu konuya değinen Sançar, komünizmin ve o dönem itibariyle Türklerin II. Dünya Savaşına çekilmeğe çalışılması arasında bir bağlantı kurarak, Komünizm fikrinin ülkeye bütün yönlerden zarar vereceği gibi savaşa girdirilmek istenmesi yönünden de zarar vereceği kanısındadır.⁷⁶

Abdülkadir İnan, Orhun dergisinin de “Milli Şuurun Kudreti“ adlı yazısında, Türk topraklarında yayılmakta olan komünizm dalgasının, millet kavramına bakış açısını ve ilerleyiş programını dile getirmiştir. Bu yayılmaya çalışılan ulusal fikirlerin bu tehlikeli yayılışlarının engellenmesini sadece milli şuura bağlamaktadır. İnan, yazısında enternasyonalizmi ve komünizmi şu şekilde anlatmaktadır: “ Tarihi materyalizm ve enternasyonalizm taraftarlarının propagandalarına en büyük engel milli mefkûre ve milli ruh kaynaklarından gelen kuvvet ve kudrettir. Bundan dolayıdır ki bunlar milli kuvvet ve kudret kaynaklarına, milli şuurun gelişmesine karşı savaşırlar. İnsanın en yüksek duygusu olan milli duyguyu ve şuurunu köreltmek maksadıyla fertlerin hayvani duygularına hitabeden ve dünyayı idare eden kuvvetin yalnız mide olduğunu anlatmaya çalışırlar. Bunlara göre, millet: bir bütün ve birlik değildir, sömüren ve sömürülen ve birbirine amansız düşman olan iki saftan ibarettir; milli tarih, milli anane, milli edebiyat denilen nesnelere hepsi sömüren sınıfın malıdır. Bunların talimatına göre milli, siyasi ve hukuki müesseseler, milli şuur, milli ahlak, milli anane denilen nesnelere, cemiyetin reel temeli olan iktisadi bünyenin üzerinden süpürülüp atılması gereken üstyapıdan ibarettir.“ şeklinde kaleme almıştır. Ayrıca İnan, makalenin devamında beşeriyetin yükselmesini, ancak milliyet ve milli istiklal esasında mümkün olduğunu savunmuş ve bu duruma örnek olarak da, 1918–1931 yılları arası Rusya’da hâkim olan inkılâpçılık anlayışına değinerek, Rusya’da 1931 yılından sonra milli hassasiyetlere verilen önemin artma sebeplerini

⁷⁵ Mustafa Hakkı Akansel, “Ölüm Kadar Kuvvetli !”, Orhun, 1 Ocak 1944, Sayı: 13, s. 1

⁷⁶ Nejdet Sançar, “Kan Meselesi”, Orhun, 1 Ocak 1944, Sayı: 13, s. 17

değerlendirmiştir. Komünist Partisinin, 1931 tarihli Rus milletinin geçmişini ve milli kültür miraslarını fikirleriyle tahrip eden bütün teşkilatları kapatarak, bu teşkilatlarda ileri gelen şahsiyetlerin vatan haini ilan edilmesine de değinen yazar, bu durumun ve milli kaynaklara Rusya’da verilen önemin artmasını, Türkler içinde ibret olmasını istemektedir. Ve İnan, yazısına şu şekilde son vermektedir: “ Rus milli kültür ve edebiyatın son yirmi beş yıllık tarihinde bizim için çok ibretli sayfalar vardır. Bütün bunlar gösteriyor ki bir milletin kuvvetli olması taarruzda başarısı ve müdafaada dayanması, kısaca yaşaması için biricik kuvvet ve kudret kaynağı milli edebiyat ve geleneklerin yarattığı milli şuurdur.”⁷⁷

Derginin 14. sayısında Nejdet Sançar tarafından yer alan yazıda komünizme “Orhun’dan Sesler” başlığı altında bir masal verildiği görülmektedir. Komünizmin yabancı kaynaklı bir fikir olmasına değinildiği ve Türk milletinin kültürel kaynaklarına uymadığı, masalın ana temasını oluşturmuştur. “Bir Masal: Çığırkan Kuşlar“ adlı küçük masal şu şekildedir: “İrili ufaklı ağaçlarla dolu bir büyük bahçe, bir de bu bahçenin sahibi varmış. Bahçe; bülbül, saka, iskete gibi sahibinin bildiği ve tanıdığı kuşlarla dolu imiş. Çok ağır başlı olan bahçe sahibi onların ötüşmelerinin zevkle dinlermiş. Böylece uzun zaman geçmiş. Günün birinde bahçede yeni bir takım kuşlar türemiş. Bunlar dıştan bakıldığı zaman bülbülden, sakadan, isketeden farklı değillermiş. Fakat ötmeye başladıkları vakit yabancılıkları belli oluyormuş. Çünkü bahçe sahibinin alışık olmadığı kulak tırmalayıcı kötü bir sesle ötüyorlarmış. Bahçe sahibi, bu yabancı ve kötü sesli kuşlara, uzun zaman aldırmamış. Hatta onların bahçesine nereden geldiklerini bile araştırmamış. Fakat o aldırmadıkça ve ses çıkarmadıkça dıştan kendi bahçesinin kuşlarına benzeyen bu hayvanlar, azıtmışlar. Hem de sayıları günden güne artmaya başlamış. Bahçe onların sesleriyle dolmuş. Bahçenin sahibi bunlara “Çığırkan Kuşlar“ adını takmış. Bir beklemiş, iki beklemiş, üç beklemiş. Nihayet günün birinde sabrı tükenmiş. Dallarına yuva kurmaya uğraştığı güzel ağaçların birinde durmadan cıyaklayan çığırkan kuşlardan kanadı kısa, lakin kafası ve burnu büyük olan birisinin kellesine bir sopa indirmiş. Bu kısa kanatlı hayvanı yere sermiş. Bahçe sahibi, dıştan kendi bahçesinin kuşlarından farklı

⁷⁷ Prof. Abdülkadir İnan, “**Milli Şuurun Kudreti**”, Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 2-4

olmadığı halde, sesi pek iğrenç olan bu hayvanın merakla karnını yarıdığı zaman görmüş ki, bu kafası ve burnu büyük, lakin kanadı kısa gülünç bir kuş olan hayvanın midesinde kendi topraklarından hayli uzak bir yerdeki başka bahçenin yemleri dolu!“ Bu şekilde verilen masalda Türk milleti bahçe veya sahibi, başka bahçe yemlerinden yemiş olan kuşlarda, Komünizm ve bu fikri savunular olarak tasvir edilmiştir. Bu şekilde tasvirle komünizmin Türk milletinin öz kaynaklarından meydana gelmeyişi sebebiyle komünizmle Türk kültürünün uyuşmayacağı dile getirilmiştir.⁷⁸

“İdealist Türklere Cephe Açan Şarlatan Enternasyonalcilere: “ başlıklı, Mehmet Sadık Aran imzalı yazıda komünizmin ülkemizde yayılmasını eleştirmektedir. Komünizmi ülkemizde yaymak için çaba gösterenlerin bu yaymak amacını, beşeriyetin yükselmesi ve ilerlemesi için yaptıklarını dile getirmelerini yalancılık olarak değerlendirmektedir. Beşeriyete en büyük hizmetin kendi ülke menfaatlerine sıkı sıkıya sarılmayla gerçekleşebileceğini ispat etmeye çalışan yazar insanlığın mutlu olabilmesi milliyetin mesut olmasına bağlamaktadır. Bu enternasyonal fikirlerin Türkçülere karşı giriştikleri çalışmaları ve yani komünizmin geçersizliğini şu şekilde işlemiştir: “Bu gibi dejenere enternasyonalci unsurların kötü niyetiyle milliyetçi vatanseverlere karşı her hileye başvurarak cephe açmaları bir moda olmuştur. Bu bozuk ruhlu enternasyonalciler bilmelidirler ki artık enternasyonal mürşitleri bile bu çürük hayal mahsulünden vazgeçmiş ve enternasyonal müessesesini de lağvederek mezara gömmüş bulunuyorlar. Fakat bizim tanıdığımız enternasyonalin sinsi parazitleri “kraldan fazla kral“ olduklarını ispat için şimdi komünizm önderlerinin gömdüğü enternasyonalin tefesüh etmiş cesedini mezardan çıkarıp ona yeniden ruh üfleme gayretini gösteriyorlar. Moskova enternasyonalcileri 25 senelik bir tecrübeden sonra dönme dolaşa bu gün “İslav Birliği“ yani Rus milliyetçiliği idesine sarılmaya karar verdiler. Buna ne buyruluyor? !“ diyerek, yazar komünizmin çıkış toprakları olan Rusya’nın bile, milliyetçilik fikrine yönelmiş olmaları örnek verilerek Türk milletinin yani okuyucuların dikkati çekilmek istenmiştir.

⁷⁸ Nejdet Sançar, “Orhundan Sesler: Bir Masal: Çığırkan Kuşlar”, Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 22–23

“Kimse Şüphe Etmesin“ başlığıyla Muharrem Doğdu imzalı verilen yazıda, komünizmin yayılama propagandasını ilim ve güzel sanatlar yoluyla yaymaya çalışmalarına değinmektedir. Komünistlerin ilim ve sanat camiasında yer bulabilmek amacıyla ırk, anane ve din yolunda hizmet vermiş olan Türk büyükleri üzerinde çeşitli eleştirilerle tahribat yapmakta olduklarına değinmektedir. Yazar bu yazıyla, Türklüğü bu konuda uyanık olmaya çağırmaktadır.⁷⁹

Derginin 15. ve 16. sayıda yer alan başvekil Şükrü Saracoğluna yazılmış mektuplarla komünizm, Atsız tarafından devletin üst kurullarına şikâyet edilmiş olduğu görülmektedir. 3 Mayıs olayları olarak bildiğimiz ve Irkçılık-Turancılık davası adıyla bildiğimiz, ülkenin siyasi gelişmelerine yön veren bu gelişen olaylara sebebiyet veren bu mektuplarda, komünizmin faaliyetleri ve devlet kadrosunda yer alan komünistler kamuoyuna duyurulmuştu. İlk mektupta, Eminönü halk evinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından verilen konferansta komünist olduklarını iletmişti kişiler tarafından çeşitli girişimlerle engellenmeye ve sabote edilmeye çalışıldığı olayı dile getirmiştir. Türkçülük hakkında verilen bu konferansın bu şekilde tepkiyle, bu gençler tarafından karşılanmasını ve hükümetin bu olaya karışanları neden cezalandırmadığını sorgulamaktadır. Bu kayıtsızlıkla bu gibi solcu faaliyetlerin sinsi bir şekilde ilerlediğini belirtmektedir. Ve şu şekilde demektedir: “...siz bunlara nasıl göz yumuyorsunuz? Dergilerle ve hatta gündelik gazetelerle işlenen bu vatan düşmanı fikrin bazen devletçi, bazen vatancı, bazen insancı, bazen ilimci kılıklarla Türk milletini zehirlemesini niçin müsaade ediyorsunuz? Niçin bu memlekete istiklali çok görmüş, onu başkalarına köle etmek istemiş olanlara yüksek makamlarda yer veriyorsunuz?” şeklinde komünizme karşı duyarlı olmaya çağırmaktadır.⁸⁰

Yine ikincisi olan ve derginin kapanmasına neden olan “Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye İkinci Açık Mektup“ başlıklı mektupta komünizm hakkında şu şekilde yazılmıştır: “Bizim anayasamıza göre komünizm Türkiye’de yasaktır ve devletimiz milliyetçi bir devlettir. Türk ırkının hususi yapısına, ahlaki ve milli temayüllerine

⁷⁹ Muharrem Doğdu, “**Kimse Şüphe Etmesin**”, Orhun, 1 Nisan 1944, Sayı: 16, s. 16

⁸⁰ Hüseyin Nihal Atsız, “**Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye Açık Mektup**”, Orhun, 1 Mart 1944, Sayı: 15,s. 1-4

aykırı olan komünizmi Türkiye'ye sokmak isteyenler millet bakımından soysuz ve namert oldukları gibi kanun nazarında da haindirler... Şunu unutmamalı ki komünistler hiçbir zaman biz komünistiz diye açıkça kendilerini ortaya vermezler. Onlar Halk Partisinin çok elastiki olan altı okundan halkçılığı alarak kendilerini halkçı yurtseverler gibi ortaya atarlar. Fakat onların hakiki benliğini anlamak için dahi olmağa lüzum yoktur. Irk ve aile düşmanlığı, din ve savaş aleyhtarlığı, faşistliğe hücum perdesi altında milliyeti baltalamak, yurdumuzdaki azınlıklara aşırı sevgi, her şeyi iktisadi gözle görüş onları açığa vuran damgalardır. En büyük düşmanları olan milliyetçilere ırkçılık noktasından saldırımları, milliyetçilikte ırkçılığın temel olduğunu bilmelerinden dolayıdır. Temeli yıkılan yapının bir anda çökeceğini de çok iyi kestirmişlerdir... İşte bu usta komünistler, komünizm aleyhtarı ve Türkçü Türkiye de sinsi sinsi her yere el atmışlar, mühim mevkilere geçmişler, tuttıkları köprübaşlarından Türkiye'yi tahrip etmek için şiddetli bir taarruza girişmişlerdir.“ Türkiye de yer alan komünistlerin faaliyetlerini bu şekilde izah eden Atsız, maarif vekaleti içerisinde de komünistlerin bulunmasından dolayı rahatsızlığını dile getirerek, o dönem itibariyle maarif vekaleti içerisinde yer alan önemli şahsiyetleri sıralamıştır. Bu komünistleri şu şekilde vermiştir:

- 1- **Sabahattin Ali** (Maarif Vekâleti ne bağlı Dil Kurumu Azası ve Ankara Devlet Konservatuvarı öğretmeni)
- 2- **Pertev Naili Boratav** (Ankara Dil Fakültesi Folklor Doçenti)
- 3- **Sadrettin Celal** (İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü Başkanı)
- 4- **Ahmet Cevat** (Ankara Dil Kurumu Azası ve Mebus)⁸¹

Bu isimler Nihal Atsız tarafından mektup da sıralandıktan sonra hükümetin dikkatini çekmek istemiştir. Bu gidişatın hükümet tarafından görülmeşiini

⁸¹ Ayrıca dergi de yer alan bu ikinci mektup içerisinde Ahmet Cevat bey'in "Türk Komünist Fırkası Merkezi Komitasının Harici Büro Azası" imzasıyla M. Pavloviç adında bir komüniste 1921 yılında Trabzon da meydana gelen ve 16 komünistin öldürülmesini anlattığı bir mektup ta verilmiştir. Ayrıca bu mektup Orhun dergisinin 20 Şubat 1934 tarihli 4. sayısında da verilmiştir. Bkz. Ek- 3

sorgulayan Atsız, maarif vekâlet reisinin ya bu komünist faaliyetlerini engellemesini ya da istifa etmesini istemektedir.⁸²

Sonuç olarak Orhun dergisinde, komünizm fikri, Türkçülüğe düşman veren bir dış kaynaklı fikir olarak değerlendirilmiştir. Yabancı kaynaklı olan ve Türk kültür ve ananeleriyle bağdaşmayan komünizm fikrinin gençler üzerinde yayılma propagandalarına karşı okuyucular dikkatle uyarılmıştır. Kamuoyunun bu konuda fikirsizliğine değinilen yazılarda komünizm fikrinin tehlikelerine karşılık milliyetçiliğin kuvveti ve Türk milletine uygunluğu dile getirilmiştir.

⁸² Hüseyin Nihal Atsız, “**Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye İkinci Açık Mektup**”, Orhun, 1 Nisan 1944, Sayı: 16, s. 1–6 Mektup için Bkz Ek- 2

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İÇERİK VE İŞLENEN KONULAR KAPSAMIYLA ORHUN

A) ORHUN DERGİSİNDE EDEBİYAT

Orhun dergisi birinci sayısından itibaren çeşitli güncel siyasi konuların yanı sıra, içerik olarak edebi yazılara da yer vermiştir. Zaten dergi kadrosu göz önüne alınacak olunursa, dergi kadrosunda edebiyatçı şahsiyetlerin geniş yer tuttuğu görülmektedir. Edebi alanda Türkçülük fikrinin ağır bastığı yazılar görülmektedir. Bu edebi mahiyetteki gerek nesir gerekse Mensur şiir ve şiir tarzında ele alınan yazılarda Türk kültürü ve Türklük bilinci ön plana çıkmaktadır.

Osmanlı edebiyatından miras kalmış ve Arap kültürüyle bütünleşmiş bir Türkçe gerçeğinin var olduğu ve bu anımsamayı yok etme ve öz Türkçe kaynaklar ve eserler vücuda getirilmeye çalışıldığı, ilmi eserlerle Türkçülüğün benimsetilerek uygulanmaya çalışıldığı bir dönemin gerisinden gelen Orhun dergisinde, Türklüğe ve Türkçülüğe kanıt, kişi ve eserler verilmeye çalışılmıştır. Mesela bu amaçla, Besim Atalay tarafından derginin 10. sayısında “Ettuhfet-üz-zekiyye fil-lügat-it-Türkiyye“ başlığıyla bir makale yayınlanmıştır. Bu makalede “Divanü Lügat-it Türk“, “Kitab-el – İdrak lil-lisan-İL-Etrak“ vb. eserlerle aynı mahiyette olan ve hakkında bilgi olduğu halde ele geçirilemeyen yirmi kadar eserin bulunduğuna değinilmiş ve araştırma için teşvik edilmeye çalışılmıştır. Kaybolmamış fakat gereği kadar ilgi gösterilmeyen veya gözden kaçan “Ettuhfet-üz-zekiyye fil-lügat-it-Türkiyye“ adlı, yazarı ve tarihi bilinmeyen eserin de bu eserler gibi Türk dili ve edebiyatı açısından önemli olduğu dile getirilmiştir. Bu esere gereken önemin verilmesi gerektiğine değinen yazar, “Divanü Lügat-it Türk“ adlı eserden sonra bu kitabın en faydalı kitap olacağı kanısındadır.¹

Yine aynı şekilde derginin 10. sayısında yer alan “Aşık Bahri“ başlığıyla Mehmet Halid Bayrı tarafından verilen makaleyle 19. yüzyıl halk şairlerinden Aşık Bahri hakkında bilgi verilmiştir. Aşık bahrinin biyografisi, hayatı ve şiirleri hakkında bilgi verilen bu yazıda Türk edebiyat sahasına gelişme kazandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Karşılı olduğu ve 1829 yılında doğmuş olan şair Türk-Rus savaşları

¹ Besim Atalay, “Ettuhfet-üz-zekiyye fil-lügat-it-Türkiyye”, Orhun, 1 Ekim 1943, Sayı: 10, s. 7-8

sonucunda acılı günler yaşadığı belirtilmiştir. Bu bilgiler verildikten sonra Bahri'nin şairsel yönü Bayrı tarafından şu şekilde verilmiştir: “Şiirlerine göre Aşık Bahri, bütün varlığıyla vatanına bağlı, özü Türk, sözü Türk bir millet şairidir. O, cana canlar katan yurdunun cennetten güzel olduğunu, yüz bin kabeye değişilmeyeceğini, Tanrı'nın bizi ona feda olmak için yarattığını, bu cihetle her derde katlanarak, hatta ölecek yabancıyı yurda bırakmayacağımızı ve dünyada bundan daha iyi bir iş olmayacağını düşünmüş, bunu kuvvetle söylerken coşmuş, yerinde duramamış, sesinin o temiz, o gür ve sıcak ahengiyle;

Ceddimizden miras kalmış
Şanımızla cihan dolmuş
Bize cihan çok kul olmuş
İnkâr eden dil olurmu?

İnceliriz kırılmayız
Pulattanız yorulmayız
Bulanmadan durulmayız
Bizden coşkun sel olur mu?

Diye haykırmış, tarih olan bir gerçeği, Türk şairinin gümüş çağlayanına sonu gelmez bir nağme halinde katmıştır.“ şeklinde Bahri'nin şiirleri hakkında bilgi verilmiş ve bu verilen bilgiyle edebiyat sahasında Bahri örnek verilerek, Türklüğe ve Türkçülük anlayışına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.²

Ayrıca derginin üçüncü sayısında divan edebiyatı şairlerinden Benderli Cesari'nin hayatı ve divanı incelenerek 19. yüzyıl edebi hayatına ışık tutulmaya çalışıldığını görmekteyiz.³ Yine derginin dokuzuncu sayısında 16. asır şairlerinden Edirneli Nazmi'nin eseri olan “Divan-ı Türki-i Basit“ ve Edirneli Nazmi'nin hayatı

² Mehmet Halid Bayrı, “Aşık Bahri”, Orhun, 1 Ekim 1943, Sayı: 10, s. 17-19

³ Orhan Şaik Gökyay, “Benderli Cesari 1”, Orhun, 5 Ocak 1934, Sayı: 3, s. 72-76

fikirleri ile sanatsal yönü konu edilerek o dönem edebi hayat okuyuculara aktarılmaya çalışılmıştır.⁴

I) Şiir

Bu dönem itibariyle, dönemin edebi çalışmalarında, vatan sevgisi, millet sevgisi gibi kavramların hâkim olduğu bilinmektedir. Bu yönden Türkçü bir Mecmua olarak oluşturulan Orhun dergisinde de Türkçülük, Turancılık ve buna bağlı olarak milli ve manevi konularla birlikte, Türk kültürü açısından şiirler geniş bir yer kapsamıştır. Bu şiirler şu şekildedir:

(Hüseyin Nihal Atsız)	Dün Gece (Sayı: 1, s. 3)
O Gece (Sayı: 2, s. 44)
Başlıksız bir şiir (Sayı: 3, s. 54)
Varsağı (Sayı: 14, s. 32)
(Orhan Şaik Gökyay)	Üç Nehir (Sayı: 1, s. 3)
Gurbet (Sayı: 2, s. 44)
(Pertev Naili)	Bu Gece (Sayı: 1, s. 23)
(Nihat Sami Banarlı)	Ovada Akşam (Sayı: 2, s. 27)
Baht (Sayı: 10, s. 8)
Kütahya'da Şadırvan (Sayı: 11, s. 23)
(Şemsi)	Nefes (Gönderen M. Ulus, Sayı: 2, s. 47)
(Ahmet Özdemir)	Kalbimizin Çarpışı (Sayı: 3, s. 55)

⁴ “Edirneli Nazmi'nin Eseri ve Bu Eserin Türk Dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti”, Orhun, 16 Temmuz 1934, Sayı: 9, s. 165–172

- (Fevziye Aptullah) **Gece** (Sayı: 3, s. 55)
- (Muhsin Mithat) **Örnek** (Sayı: 3, s. 55)
- (Atsız'a Yoldaş)
- Ilgaz'dan Geçerken** (Sayı: 3, s. 55)
- Çanakkale'den İzler** (Sayı: 3, s. 56)
- Başlıksız bir şiir (Sayı: 7, s. 133)
- (Şükrü Murat) **Er Kişi** (Sayı: 3, s. 57)
- (Özbekoğlu) **Bana Sevdalı Diyorlar** (Sayı: 10, s. 16)
- (Hakkı Yılanoğlu) **Orhun Destanı** (Sayı: 12, s. 7)
- (Fahriye Yılanoğlu) **Ruha Vatan** (Sayı: 12, s. 7)
- (Ömer Fikret Somay) **İstiyorum** (Sayı: 12, s. 7)
- (San'an) **Son Dilek** (Sayı: 12, s. 7)
- (Kemaloğlu) **Sesimiz** (Sayı: 12, s. 22)
- Lanet** (Sayı: 16, s. 8)
- (Tevetoğlu) **Haber** (Sayı: 13, s. 12)
- (Cemal Oğuz Öcal) **Şimdi Nerede Bulacaksın** (Sayı: 13, s. 12)
- (Azmi Güleç) **Ulu Türk'ün** (Sayı: 13, s. 12)
- Yurdakul'a** (Sayı: 15, s. 14)
- (Sepicioğlu) **Yarına** (Sayı: 13, s. 22)

- Çal Ozan** (Sayı: 15, s. 14)
Söyle Nerede Bulmalı (Sayı: 16, s. 14)
- (Bedriye Atsız) **Gemici** (Sayı: 14, s. 32)
- (Zühtü Günay) **Varacağım** (Sayı: 14, s. 32)
- (Elmas Yıldırım) **“Kuzgun“ İçin** (Sayı: 14, s. 32)
Acem Güzeline Türküler (Sayı: 15, s. 24)
- (Cavid Büyükakpınar) **Hayat** (Sayı: 15, s. 14)
Yıldırım Orduları İçin (Sayı: 16, s. 15)
- (Osman Yüksel) **Dağlar ve Kahramanlardan** (Sayı: 15, s. 14)
- (Nuri Onat) **İçim’e** (Sayı: 15, s. 23)
- (Turan Açıkkel) **Turandan Sesler** (Sayı: 15, s. 24)
- (Basri Goncul) **Oğuz Han’ın Ordusunu Yelteyişi (1)** (Sayı: 16, s. 1)
- (Mehmet Eker) **Tomris** (Sayı: 16, s. 1)
- (Uslu Ozan) **Yolum ve Ben** (Sayı: 16, s. 1)
- (Nedim Tunçsiper) **Derviş’e** (Sayı: 16, s. 14)
- (Muvaffak Akman) **Şiir** (Sayı: 16, s. 14)
- (Süleyman Çopur) **Efem** (Sayı: 16, s. 14)
- (H. Kemal Vurel) **Türk’üm Türkçüyüm** (Sayı: 16, s. 14)

(H. B. Çantay) **Sarmaşık** (Sayı: 16, s. 14)

(A. İhsan Karagaç) **Gurbette** (Sayı: 16, s. 15)

(Bandırmalı Özaşık) **Mor Çiçek** (Sayı: 16, s. 15)

II) Mensur Şiir

Orhun dergisinde şiirlerin yanında kafiyeli şekilde yazılmış bulunan ve genellikle tabiat'a ve sevgiliye yazılmış olarak gördüğümüz, mensur şiirler olarak değerlendirebileceğimiz yazılar bulunmaktadır. Bu yazılar toplam olarak dergi sayıları toplamında altı adet yer almaktadır. Genel olarak değerlendirecek olursak tabiat ve seveda adına yazılmış bu yazıların yanı sıra derginin 14. sayısında, Nihat Sami Banarlı tarafından kaleme alınan "Seni Düşüren Eller" başlığıyla verilen yazıda, Türk kızının ahlakına değinilerek düştüğü yanlışlar dile getirilmektedir. Bu yazıyla Türk kızlarını çeşitli yanlışlara karşı uyarılmakta ve geleceğin Türk çocuklarının anneleri olacakları için, bu edebi yazıyla dikkatleri iffet ve namusa çekilmektedir.⁵

Nihat Sami Banarlı'nın, bu mensur yapıtının haricinde dergide şu yazılar yer almıştır:

(Tolunay) **Yine Niye Kaçtın** (Sayı: 1, s. 23)

(Suut Kemal) **Denize Karşı** (Sayı: 1, s. 24)

(Tolunay) **Başlıksız** (Sayı: 2, s. 36)

⁵ Nihat Sami Banarlı, "Seni Düşüren Eller...", Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 7-9

(Suut Kemal) **Adalar** (Sayı: 2, s. 37)

(Muhittin Ayhan) **Yolda** (Sayı: 2, s. 48)

III) Hikâye

Orhun dergisinde şiir gibi Hikâye başlığı altında üç adet hikâye işlenmiştir. Dönem itibariyle II. Dünya Savaşı'nın arifesinde olunması ve buna mukabil olarak geçmişte birçok savaşlar ve acılar yaşamış bir millet olunmasından dolayı hikâyelerde savaş ve sonrasında yaşanan acılar işlenmiştir. Savaş aleyhtarlığının ve çeşitli propagandaların yaşandığı o zaman Türkiye'sinde bu gibi hikâyelerle savaşın zararları işlenmiş olduğunu görmekteyiz.

Derginin 10. sayısında kaleme alınmış olan “Dönüş” isimli hikâye Atsız tarafından yazılmıştır. Bu hikâyede savaşa katılan bir asker ve ardında kalan bir kızı ve askerin babasının acıları işlenmiştir. Askerin babası ve kızı, dönecek kabile arasında kendi askerlerini beklerken soğuktan donup ölmeleri işlenmiştir. Bu hikâye ile savaşın acıları dile getirilmiştir.⁶

Yine Atsız tarafından kaleme alınan ve derginin 12. sayısında “Şehitlerin Duası” başlığıyla verilen hikâyede aynı şekilde savaşın acı ve sonuçları hikâyenin temasını oluşturmuştur. Babası ve erkek kardeşi savaşta şehit düşmüş olan bir kız çocuğunun, yatılı bir öğretmen okulunda okurken, okuldan uzaklaştırılması konu edilmiştir. Okuldan uzaklaştırıldıktan sonra kimsesiz olması nedeniyle, bile bile ve yaşayabilmek amacıyla bir sarhoş ile beraber gitmesinin işlendiği bu hikâyede,

⁶ Hüseyin Nihal Atsız, “Dönüş”, Orhun, 1 Ekim 1943, Sayı: 10, s. 20–21

savaşta şehit olanların yakınlarına gereken önemin verilmemesi ve verilmesi gerektiği mesajı verilmeye çalışılmıştır.⁷

“Rüya“ adlı derginin 14. sayısında Birleroğlu imzasıyla kaleme alınan hikâyede de öncekilerin aksine savaşta vazife verildiği anda Türk gencinin fedakârlığı anlatılmaya çalışılmıştır. Yatılı bir lisede okuyan bir Türk gencinin, rüyasında seferberlik ilanı olması üzerine askerlik vazifesine çağırılması ve bu vazife için canla başla kabul ederek sabırsızlanması işlenmiştir. Bu hikâyeyle dediğimiz gibi Türk milletinin vatani ve milleti için her şeyiyle savaşa hazır ve fedakâr olduğu işlenmiştir.⁸

IV) Mani ve Derlenmiş sözler

Orhun dergisinde verilen bu köşeyle Türk dil hayatının geçirdiği evreler ve edebi hayat zenginleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Kastamonu yöresine ait verilen manilerle o yörenin kültür hazinesi tanıtılmakla beraber, edebi hayata da hizmet edilmiştir. Trakya ve Sivas yörelerine ait olan derlenmiş sözlerle de ve verilen o günkü Türkçe karşılıklarıyla Türk dili ve edebiyatının geçirdiği değişim göz önüne konulmuştur.

Dergide verilen mani ve derlenmiş sözler şu şekildedir:

(Toplayan: M. Emin) **Kastamonu Manileri** (Sayı: 2, s. 43)

(Toplayan: Osman Nuri) **Trakya’da Derlenmiş Sözler** (Sayı: 2, s. 46)

(Toplayan: Zahir Sıtkı) **Sivas Vilayetinde Eski Koyulhisar Kazasında ve Çevresinde Derlenmiş Sözler** (Sayı: 3, s. 70)

⁷ Hüseyin Nihal Atsız, “Şehitlerin Duası”, Orhun, 1 Aralık 1943, Sayı: 12, s. 19-21

⁸ Birleroğlu, “Rüya”, Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 18–21

V) Hatırat

Orhun dergisinin hatırat olarak kaleme alınan yazılarında da yine o dönemin yanlışlıklarına ve güncel meselelerine dikkat çekilmeye çalışılarak, bu yanlışların telafisine teşvik edilmeye çalışıldığını görmekteyiz.

Derginin ikinci sayısında “Köy Müşahedeleri“ başlığı altında verilen ve Ş. Doğan imzalı yazıda, Doğan, tedrisat müfettişi olduğu yıllarda Anadolu da çeşitli okulları teftişe gittiği yılları anlatmaktadır. 1928–29–30–31 ders senesinde yaptığı bu teftişlerde gördüğü yanlışları dile getirerek, Türk öğretmenine düşen vazifeleri ve inkılâp Türkiye’inde bu inkılâpların destekleyicisi ve geliştiricisi olarak kabul edilen öğretmenleri dikkatli olmaya çağırmaktadır. Anadolu’nun çeşitli köylerinde yaşanan bu olayları dile getiren yazar köylüye verilecek öneme itinaya da değinerek öğretmenlere bu konuda bilgiler aktarmaya çalışmıştır. Türk köylüsünün fedakârlığına ve misafirperverliğini ispat eden hatıralarını aktararak öğretmenleri, aynı ölçüde köylüyü sevmeye teşvik etmeye çalışmıştır.⁹

“Türk Kızı Ağlasın“ başlığıyla Canip Sıtkı Şakiroğlu imzasıyla verilen bir diğer hatıratta İtalyan askeriyeye yakınlaşan bir Türk kızının durumu eleştirilerek kınandığını görmekteyiz.¹⁰

Aynı şekilde “Türk milleti köylü demektir“ denilerek, köycülük ülküsüne hizmet eden bir diğer hatıratta Emin Kemal tarafından “Köyde Yedi Gün“ başlığıyla verilen yazıdır. 15 adet öğretmen okulu öğrencilerinin düzenledikleri gezi anlatılmıştır. Bu

⁹ Ş. Doğan, “Köy Müşahedeleri”, Orhun, 5 Aralık 1933, Sayı: 2, s. 34–40

¹⁰ Şakiroğlu Canip Sıtkı, “Türk Kızı Ağlasın”, Orhun, 1 Mart 1944, Sayı: 15, s. 4–6

hatıratla yine köylüye verilmesi gereken önem okuyuculara iletmeye çalışıldığını görmekteyiz.¹¹

Orhun dergisinin 6 ve 7. sayılarında Karl Hofmeier imzalı “Suriye İntibaları“ başlıklı hatırat mevcuttur. Bu hatıratla amaçlanan o günün şartlarında, Misak-ı Milli sınırları içinde olan Hatay ilimizin Türkiye topraklarına katılması gündemi meşgul eden bir olaydır. Kamuoyunun bu üzerinde sışa durması göz önüne alınacak olursa o günün önemli işlenen konuları arasındadır. Bu amaçla verildiği anlaşılan yazıda Hatay ve buna mukabil olarak Suriye topraklarında yaşayan Türk nüfusuna değinilmiştir. Burada yaşayanların Türkiye’ye ilhakı yönündeki fikirlerin çeşitliliğini dile getiren yazar Ermenilerin Fransızlar tarafından etkilenilmiş olan ve bu konuda Türkiye taraftarlarının yanında yer almamalarına da değinmiştir.¹²

Derginin bir diğer sayısında da bu hatırat devam ettirilmiş ve Fransızların Arap dünyası üzerinde mandater rejimi ve bu topraklardaki siyasi gelişmeler anlatılmıştır.¹³

¹¹ Emin Kemal, “Köyde Yedi gün”, Orhun, 5 Aralık 1933, Sayı: 2, s. 40–41

¹² Karl Hofmeier, “Suriye İntibaları 1”, Orhun, 19 Nisan 1934, Sayı: 6, s. 122–124

¹³ Karl Hofmeier, “Suriye İntibaları 2”, Orhun, 25 Mayıs 1934, Sayı: 7, s. 133–136

B) ORHUN DERGİSİNDE AHLAK

Türkçü bir mecmua olan Orhun dergisinde ahlak konusu, Türkçülüğün, cemiyet hayatında yer tutabilmesi ve kabul görmesi amaçlanarak meydana getirildiği için, dergide Türk ahlakı bu sebeple geniş yer tutmuştur. Gerek Türkçülük konusu işlenirken gerek müstakil şekilde olarak, ahlak teması işlenmiştir. Türkün, kültür ve ahlakına verilen önemin okuyuculara bir tembih şeklinde işlenirken, hikâye, şiir ve diğer türlerin genelinde geniş bir yer tuttuğu göze çarpmaktadır.

Türk milletinin seciye ve karakter yönünden üstün vasıflara sahip olduğu, bütün Türkçü camia arasında kabul görmüş bir kavramdır. Bundan yola çıkılarak Türk ahlakı da yüksek ve imrenilir şekilde olmalı kaygısı dergide işlenmiştir. Dergide yer alan yazılarda bu amaçla geleceğin Türk evlatları yetiştirecek olacak ve olan kadınlara ve ahlaklarına verilen önem dolayısıyla dergide toplam üç adet olmak üzere, ikisi makale birisi mensur şiir ele alınmıştır.

O dönem Türkiye'sinde, yeni kurulmuş olan cumhuriyet rejiminin getirdiği yenilik ve gelişmelerin ışığında cereyan eden inkılâp hareketlerinden biriside şüphesiz Türk kadınına sağlanan hak ve hürriyetlerdir. Derginin 5 Kasım 1933 tarihli birinci sayısında yer alan "Türk Kadınının Hak ve Vazifeleri" başlıklı Tolunay imzalı makalede bu konu üzerinde durulmuştur. Dergide yer alan bu makalede, inkılâplar çerçevesinde ele alınmış bu hak ve hürriyet ve vazifelerin, daha da genişletilmesi gerekliliğine değinildiği görülmektedir. Yazıda bu durum şu şekilde izah edilmiştir: "Türk inkılâbı kadınlık sahasında diğer sahalardan belki daha ileri adımlar attı. Her ne kadar bu gün kadın erkekle tam manasıyla müsavi değilse de, evvelce kendisinin ne kadar az haklara sahip olduğu, nasıl yarım bir mahlûk sayıldığı düşünülürse bugünkü nispetin ne kadar kadın lehinde olduğu görülür." denilmiştir. Yazıda bu durum böyle izah edildikten sonra kadınların, ülkemizde, o zaman Türkiye'sinde milletvekili ve devlet dairelerinde yüksek yerlerde bulunamaması eleştirilerek bu durumu da, kadınların askerlik vazifesinden uzak tutulmasına bağlamaktadır. Bu durumu yadırgayacak olanlara karşıda kadın olmasına rağmen, eski Türkler

tarihinden ve 6 asırdan “Tomiris“ adında hükümdar ve kumandan örnek gösterilmiştir. Ayrıca İnönü savaşı sırasında “Gündüz Bey“ sırtlarında birkaç Türk kadınının şehit düşmeleri olayına da değinilmiştir. Bu şekilde hak ve vazifelere değinilmesiyle, Türk kadınının ne kadar kahraman ve ahlaklı olduğuna değinilmiştir.¹⁴

Nihat Sami Banarlı tarafından kaleme alınmış ve mensur şiir bölümünde ele almış olduğumuz “Seni Düşüren Eller“ başlıklı, 14. sayıda ele alınan yazıda, genç kızların çeşitli ihtiras ve özentilerle düştükleri yanlışlar işlenerek bu konularda uyarılmaya çalışıldığını görmekteyiz.¹⁵

“Her şeyden önce yarının Türk anaları oldukları düşünülerek yetiştirilmelidir. Dünyadaki muhtelif milletler arasında Türkler, kadına gerçek değerini veren belli başlı milletlerden biridir. Eski Yunanlılar, Romalılar, Araplar, İranlılar ve Hintliler kadını kötü bir yaratık sayıyor ve ona esir muamelesi yapıyorlardı. Türklerde saygı görüyor...” şeklinde “Türk Kızları Nasıl Yetiştirilmeli“ başlıklı ve Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan makalede Yarının anaları olacak Türk kızları, “... çok eski zamanlardaki Türk Kızları gibi fazilet mümessili olarak yetiştirilmelidir.“ denilmektedir. Yazıda bu şekilde Türk kızlarının, süsten ve şatafattan uzak bir şekilde yetiştirilmelerine ihtiyaç olduğu belirtilerek, sinema ve roman, hikaye gibi sanat ürünlerinin, sergilenmeden ve yayınlanmadan önce sansürden geçirilmesini, yetiştireceğimiz nesil’in ahlakı için gerekli olduğu kanısıyla öneride bulunmaktadır.¹⁶

Aynı şekilde sanat alanında milliliğin ve Türkçülüğün işlenmiş olduğunu sıkça gördüğümüz dergide, 1930’lu yıllarda yayınlanan bir sinema filminin karakterlerinden, Türk kadınını canlandıran “Ayten“ karakterinin namussuz bir kadını canlandırmasına, Türk kadınının ahlakını yansıtmadığı için tepki verilmiş “Milli Sanatımızı İdam Hükümünde Yırılmalarıdır“ başlıklı makale vardır. Bu durum bu

¹⁴ Tolunay, “**Türk Kadınının Hak ve Vazifeleri**”, Orhun, 5 Kasım 1933, Sayı: 1, s. 23–24

¹⁵ Nihat Sami Banarlı, “**Seni Düşüren Eller**”, Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 7–9

¹⁶ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türk Kızları Nasıl Yetiştirilmelidir**”, Orhun, 1 Ocak 1944, Sayı: 13, s. 15

makaleyle Tolunay imzalı şekilde eleştirilmiş ve “Türk kadını her zaman ve her yerde olduğu gibi şeref ve dürüstlükte de ön saftadır. İnkılâbımız sadece kadının yüzündeki peçeyi açmıştır. Yoksa Türk kadını eski saffetini bu günde saklamaktadır.” denilerek Türk ahlakına ve üstünlüğüne değinilmiştir.¹⁷

Türk kültür ve ahlakının üstün olduğuna değinilen bunun kanıtı niteliğinde kaleme alınmış olan bir diğer makalede derginin 13 sayısında “Anadolu ve Balkanlarda Türk Tarihinin Baş Döndürücü Büyüklüğü” adlı ve Nafiz Danışman imzalı yazıdır. Bu yazıda Anadolu da Hitit, Eti, İran, Roma ve Arapların hüküm sürmüş olduklarına değinilerek sadece Türkler tarafından, Türkiye topraklarının vatan olarak kabul görmüş olunması açıklanmıştır. Ve bu durumun bütün kamuoyu tarafından kabul görmesi Türk milletinin yüksek medeniyet ve ahlakına bağlanmıştır. Bu geniş fütuhatlar ve genişleme arasında Türk seciye ve karakterinin, birçok medeniyetle etkileşim içerisinde olmasına rağmen bir an bile bozulmaması Türk ahlakının yüksekliğine ve kabul edilmişliğine bağlanmaktadır. Ve bu durum olağanüstülük olarak değerlendirilmektedir.¹⁸

Ayrıca derginin 16. sayısında “Umumi Tahsil ve Terbiye” başlığı ve Selma Gücüyener adıyla verilen yazıda, terbiye ve ahlakta milliğin önemine değinilerek, ülkede hüküm süren fikir ve düşüncelerin milli ahlaka uygunluğu nispetinde kabul göreceği ve fayda getireceği üzerinde durulmuştur.¹⁹

Orhun dergisinde, ahlak gerçeği, Türklük ve Türkçülük bilinci çerçevesinde, Türkün ahlakının üstünlüğü ve tarihler ilerisinden varoluşu şeklinde açıklanmıştır. Ahlakın yerleşmesinde ve tam manasıyla Türk izleriyle Türk toplumunda yaşanılması, kadının faziletine ve yetiştireceği evlatlara vereceği terbiye nazarında olacağı kabul edilmiştir. Bu sebeple Türk kadınının nasıl bir ahlak içerisinde olması gerekliliği ve görmemesi gereken zararlar, Orhun dergisinin makalelerinde sıkça

¹⁷ Tolunay, “**Milli Sanatımızı Mahkûm Eden İdam Hükümünde Yırtılmalarıdır**”, Orhun, 5 Ocak 1934, Sayı: 3, s. 64

¹⁸ Nafiz Danışman, “**Anadolu ve Balkanlarda Türk Tarihinin baş Döndürücü Büyüklüğü**”, Orhun, 1 Ocak 1944, Sayı: 13, s. 23

¹⁹ Selma Gücüyener, “**Umumi Tahsil ve Terbiye**”, Orhun, 1 Nisan 1944, Sayı: 16, s. 16

işlenmiştir. Yeni kurulan Cumhuriyet rejiminde kadına getirilen hak ve hürriyetlerin geliştirilmesi ve bu yolda çalışmalar yapılması dergi yazılarında göze çarpan noktalardan olmuştur. Sosyal hayatta kadının yer alması ve çeşitli vazifelerde bulunması, o günün Türkiye’inde bazı çevrelerce kabul gördüğünün aksine, Orhun dergisinde savunulan fikirler arasında yerini almıştır. Bu yönüyle, ahlaklı bir perspektifle çağdaş yaşamı geliştirme çalışmaları içerisinde olduğunu söyleyebiliriz.

Türkçülük fikrinin ana temasını oluşturduğunu gördüğümüz ahlak penceresi, Türkçülüğün gereği sayılan, Türk milletinin varlığına ve üstünlüğüne inanmak ve bu yolda hareket etmek gayesinin sadece ahlak yönünden kusursuz derecede olan Türkler tarafından oluşturulacağı gerek ahlak gerekse Türkçülük fikrinin işlendiği her makalede işlenmiştir. Bu yönden bakıldığında Türklüğün tarihte büyük izler bırakması ve etki alanının geniş olması savaşçılığının ve milli duygularının ileri safhada olması yanında, Türk ahlakının sahip olduğu kuralların üstünlüğüne ve karşılaşılan her toplumda kabul görmesi en önemli etken olarak, kabul görmektedir. Yani, Orhun dergisinde, Türk milletinin her ferdinin ahlakı “Türk Ahlakı“nın üstünlüğü kabul edilerek ve bunlar gözetilerek yaşanılması düşüncesiyle ele alınmıştır.

C) ORHUN DERGİSİNDE TARİH

Türkçülük anlayışına hizmet açısından oluşturulduğu her yazısında anlaşılan Orhun dergisi'nde, tarih ve tarihçilik anlayışı da Türklüğe ve Türk tarihine ışık tutma gayesinde olduğunu görmekteyiz. Genel olarak tarih ve edebiyat dergisi olan bu Türkçü mecmuanın tarih alanına kayıtsız kalmaması düşünülemezdi. Bu yönden Orhun dergisi gerek oluşturduğu makaleler içerisinde gerekse oluşturulan yazı dizileriyle Türk tarihine ışık tutmuş ve Osmanlı Devleti'nden beri hüküm sürmüş olup gelen tarihçilik anlayışının yanlışlıklarına tespitler yapmıştır. Türk tarihinin Osmanlı tarihiyle sınırlı olmadığı ve Türk tarihinin çok eski kaynaklara dayandığı ispat edilmeye çalışıldığını görmekteyiz. Bu ispat edilme şeklinde olana makaleleri ilerleyen bölümlerde ele alacağımızdan, burada tarihi bilgilere yer verilen tarihle ilgili yazıları işlemekle sınırlı kalacağım.

Orhun dergisinde tarihi makaleler genel olarak belirli dönemlere ışık tutma gayesinde ele alınmış olup özellikle Göktürk Kağanlığı devri işlenmiştir. Göktürk Kağanlığı dönemine ait vesikalar ve değerlendirmeler genellikle Zeki Velidi Toğan hoca tarafından işlenen makalelerle verilmiştir. Göktürk Kağanlığına ait verilen bu makaleler onuncu sayıdan itibaren on beşinci sayıya kadar verildiğini görmekteyiz. On beşinci sayısına kadar verilen bu dizin o günün gelişen siyasi olaylarından dolayı, Orhun dergisinin kapanması nedeniyle 653 yılına kadar gelişen siyasi olaylar verilebilmiştir. Devam etmeyen bu yazı dizisiyle ve elde olan makalelerle Göktürk Kağanlığının siyasi hayatı okuyuculara aksettirmeye çalışılarak Türk tarihi bilincinin kazandırılmaya çalışıldığını görmekteyiz.

Yine aynı şekilde derginin birinci sayısından itibaren kaleme alınan ve "Türk Tarihi Üzerine Toplamalar" başlığı altında Hüseyin Nihal Atsız tarafından verilen yazı dizisini görmekteyiz. Dokuz kısımda ele alınmış olan bu dizide ilk sayıdan itibaren o dönem tarih cemiyetinin okullarda okutulmak üzere oluşturduğu tarih kitabında mevcut olan yanlışlar eleştirilerek doğruları Atsız tarafından düzeltilerek yetkililerin uyarılmaya çalışıldığını görmekteyiz. İkinci yazı dizisinde bunların

haricinde ilk Türkler olan “Harriler, Kunlar, Sakalar ve bu toplulukların kültürleri verilmiştir. Ayrıca “Türkeli’nin“ coğrafyası verilerek tanıtılmıştır. III. Ve IV. Yazı dizisinde ise yabancıların Türkeline saldırıları işlenmiştir. Harzemlerin, Sakalarla münasebetleri ve İran ve Çin ile girişilen savaşlar ve İskender ile yapılan mücadeleler kaleme alınmıştır. V. yazı dizinden sonrada Mete Kağan ve döneminde gelişen siyasi olaylar ve Kun Devleti işlenmiş olduğunu görmekteyiz. Atsız bu yazı dizisiyle Türkçülük bilincinin gereği olarak Türk tarihinin ince noktalarını gözler önüne sermiş ve o dönem itibariyle tarih anlayışımızın gelişmesi yolunda bu makaleleri kaleme almış olduğunu görmekteyiz.

“Türk-Moğol İmparatorluğu“ “Çingiz Han (1155–1227)“ başlığı altında Tolunay imzasıyla verilen yazıda da Moğol İmparatorluğu Dönemi anlatılmış ve Cengiz Han’ın Türklüğü ispat edilmeye çalışılmıştır. Bu makaleler haricinde tarih alanına hizmet eden makaleler olarak çok çeşitli alanlara ve gerek tarih yazıcılığına hizmet etmiş şahsiyetlerin ve eserlerinin verilmesiyle de o dönem olayları okuyuculara sunulmaya çalışılmıştır. Bunlardan mesela, “En Eski Türk Müverrihi: Bilge Tonyukuk“ başlığıyla Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan yazıda Bilge Tonyukuk kısaca anlatılmış ve Tonyukuk abidesinin tam metninin verilmiş olduğunu görmekteyiz. Yine ikinci olarak “Yulıg Tiğin“ dönemi verilerek “Kültiğin Abidesi“ verilmiştir. Aynı şekilde diğer bir yazıda Moyunçur Kağan ve abidesi okuyuculara sunulmuş olduğunu görmekteyiz. Ayrıca “Altay Yenisey Şamanlığında Eski Unsurlar“ başlığıyla Abdülkadir İnan tarafından kaleme alınan ve eski Türklerin kültürel özelliklerini işlediği yazısı ile eski Türklerin kültürleri tanıtılmaya çalışılmıştır.

Türk tarihinin kaynaklarının eski tarihlere dayandığı fikrinin okuyucular üzerinde oluşması gereken genel kanı olduğu ve bu yolda çalışmaların geniş yer tuttuğu Orhun dergisinde bu verilen çalışmalarla bu şekilde işlenmiş olduğunu görmekteyiz. Bu makaleler haricinde Osmanlı Hanedanlığı Döneminde zuhur eden çeşitli tarihi olaylara da değinilmiş olduğunu görmekteyiz. Bunlardan mesela yıldönümü yazılarıyla o dönem tarihi işlenmiş ve hatırlatılarak Türkçülüğe hizmet edilme gayesi taşınmıştır. Derginin 12. sayısında “İki Şanlı Yıldönümü“ başlığıyla Atsız imzasıyla

verilen yazıda biri 11. yy. da Anadolu Selçuklu Hükümdarı Süleyman Şah zamanında Antakya'nın Türk topraklarına katılması işlenmiştir. Yine aynı yazıda 1878 yılında Gazi Osman Paşanın ordusuyla Rus ve Romen ordularına karşı verdiği kahramanca “Plevne Müdafaası“ verilerek, bu olayların övünçle hatırlanması, Atsız tarafından okuyuculara tembih edilmiştir. Aynı şekilde derginin 10. sayısında “İki Büyük Yıldönümü“ başlığıyla Atsız tarafından 1448 yılında Çek, Alman ve Romen askerlerine karşı Türk padişahı II. Murat tarafından kazanılan II. Kosova Meydan Savaşı ve yine Türk padişahı III. Mehmet ve Alman ve Macarlardan katışık ordulara karşı kazanılmış olan Haçova Meydan savaşı(1596) verilmiştir. Yine “Şanlı Bir Yıldönümü“ başlığıyla 1944 yılında Fatih Sultan Mehmet döneminde II. Murat tarafından Haçlı ordularına karşı kazanılan “Varna Meydan Muharebesi“ okuyuculara sunulmuştur. Derginin 13. sayısında “Şanlı Bir Yıldönümü“ başlığıyla 1921 yılında Yunan ordularına karşı verilen “Birinci İnönü Savaşı“ nı Atsız övünçle anmak gerekliliğine ve Türkçü gençlerin vazifesi olduğunu dile getirmiştir. Hüseyin Nihal Atsız bu sunduğu yazılarla o dönem siyasi olaylarına ışık tutmakla kalmamış, övünülecek bir tarihe sahip olduğumuz gerçeğini ortaya koymaya çalışmıştır.

Orhun dergisinin 11. ve 13. sayılarında yer alan “Son İki Osmanlı Vak’anüvisi“ başlığı altında Mehmet Halid Bayrı'nın verdiği yazılarda, Osmanlı vakanüvislerinin sonuncusu olan “Ahmet Lütfi“ nin ve Ahmet Lütfi'nin eserinin sekizinci cildine tamamlamalar yapan Abdurrahman Şeref hakkında bilgiler vererek eserlerinin tanıtımı yapılarak 1825–1872 yılları arası Osmanlı Dönemi olayları anlatılmaya çalışılmıştır. Osmanlı Devletinde tarih yazıcılığı gelişmiş ve Osmanlı tarihi ile ilgili konularda bu tarih eserlerinden çoğunlukla yararlanılmış olduğu göz önüne alınacak olursa Bayrı, Osmanlı tarihini takip etmek için Osmanlı vakanüvislerini ve eserlerinin içerdiği tarihleri şu şekilde sıralamıştır:

“Hoca Sadedin	Hicri 699- 926	Miladi 1299- 1520
Peçevi	Hicri 927 – 1049	Miladi 1521 – 1640
Naima	Hicri 1000 – 1070	Miladi 1591 – 1659
Raşid	Hicri 1071 – 1134	Miladi 1660 – 1722
Asım	Hicri 1135 – 1141	Miladi 1753 – 1728
Subhi	Hicri 1143 – 1156	Miladi 1730 – 1743
İzzı	Hicri 1157 – 1165	Miladi 1744 – 1752
Vasıf	Hicri 1166 – 1188	Miladi 1753 – 1774
Cevdet	Hicri 1189 – 1241	Miladi 1775 – 1825
Lütfi	Hicri 1241 – 1289	Miladi 1825 - 1872 ²⁰

Şeklindedir.

Orhun dergisinde bunlar haricinde şehir tarihçiliğine de yer verildiği göze çarpmaktadır. Derginin 10. sayısında yer alan Ahmet Ersoy imzalı makalede İzmir iline 48 kilometre uzaklıkta yer alan Seferihisar kaza merkezinin, “Seferihisar“ başlığı altında coğrafi özellikleri, iklimi, mülki ve idari özellikleri işlendikten sonra tarihi ve tarih içerisinde oluşturulmuş eski eserler konu edilerek, Seferihisar’ın tarihi işlenmiştir.

Orhun dergisinde Tarih ile ilgili makaleler şu şekilde ele alınmıştır:

(Hüseyin Nihal Atsız) **En Eski Türk Müverrihi: Bilge Tonyukuk** (Sayı: 1 s. 16)

Türk Tarihi Üzerine Toplamalar I Türkeli (Sayı: 1 s. 5-8) **II İlk Türkler** (Sayı:1 s. 8-11) **III Yabancıların Türkeline Saldırışı** (Sayı: 2 s. 28-30) **IV Milattan Önceki 5-4 Üncü Asırlarda Türkeline Doğudan Çinlilerin, Batıdan Yunanlıların Saldırışı** (Sayı: 2 s. 30-31) **V Milattan Önce 3-2 Nci Asırlarda Türkler Arasında Dahili Savaşlar** (Sayı: 3 s. 58-63) **VI Kun Devletinin Dahili Teşkilatı** (Sayı: 4 s. 90-91) **VII Kun (Oğuz) Sülalesi Devrinde**

²⁰ Mehmet Halid Bayrı, “Son İki Osmanlı Vak’anüvisi”, Orhun, 1 Kasım 1943, Sayı: 11, s. 15

Türk Birliği (Sayı: 4 s. 92) (Sayı: 6 s. 113-117) (Sayı: 7 s. 126-130) (Sayı: 8 s. 145- 148) (Sayı: 9 s. 161- 163)

İkinci Türk Müverrihi: Yulğ Tigin (Sayı: 5 s. 95–101)

Moyunçur Kağan Abidesi (Sayı: 8 s. 150–156)

İki Büyük Yıldönümü (Sayı: 10 s. 22)

Büyük Bir Yıldönümü (Sayı: 11 s. 8)

İki Şanlı Yıldönümü (Sayı: 12 s. 8)

Şanlı Bir Yıldönümü (Sayı: 13 s. 11)

(Zeki Velidi Toğan) **Göktürk Kağanlığının Siyasi Hayatı** (Sayı: 10 s. 9–12) **II** (Sayı: 11 s. 9- 11) **III** (Sayı: 12 s. 9–10) **IV** (Sayı: 13 s. 16) **V** (Sayı: 14 s. 28) **VI** (Sayı: 9 s. 9)

(Tolunay) **Türk Moğol İmparatorluğu** (Sayı: 3 s. 65–71)

(Ahmet Ersoy) **Seferihisar** (Sayı: 10 s. 13–15)

(Mızrakoğlu Tevhit) **Mete'nin Fazileti** (Sayı: 12 s. 11)

(Mehmet Halid Bayrı) **Son İki Osmanlı Vak'anüvisi** (Sayı: 11 s. 15–19) (Sayı: 13 s. 11–13)

(Abdülkadir İnan) **Altay- Yenisey Şamanlığında Eski Unsurlar** (Sayı: 11 s. 20- 21)

D) ORHUN DERGİSİ'NDE TENKİT

Orhun dergisi, genel olarak Türkçü bir mecmua olması hasebiyle işlediğimiz üzere, Türkçülük fikrini içeren birçok makale içermektedir. Bunun yanında Orhun dergisinde, çeşitli sosyal, güncel ve tenkit içeren makalelerde yayınlanmıştır. Bu tenkit içeren makaleler genellikle Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alındıkları göze çarpmaktadır. Atsız'ın Orhun dergisinde savunduğu Türk Tarih tezine ve o gün şartlarında okullarda okutulan tarih kitabı ile ilgili Atsız tarafından yanlışlıkları yazılarında belirtmesine karşı, verilen eleştirilere ve bu eleştirilere karşı verilen cevapları içermektedir. Dergide yer alan bu makalelerden anlaşılacağı üzere bu konular o gün Türkiye'si kamuoyunda geniş yankılar uyandırmıştır. Bu atışmalar ve yazışmalara cevaplar çeşitli gazetelerde yayınlanmış ve bunlara karşılıklar bizzat Orhun dergisinde karşılık verildiği görülmektedir. Atsız bu karşılıkları muhataplarına verirken benimsediği ve savunduğu fikirleri bu tenkit yazılarında geniş şekilde açıklamış olması yönünden bu açık mektuplar dergide önemli bir yer tutmaktadır. Kaleme alındığı dönem yazın hayatına heyecan katmış olan Orhun dergisi, o dönem siyasi yaşantısına da yaptığı tenkit ve yönlendirmelerle de yön vermiştir. Mesela derginin 15. ve 16. sayılarında kaleme alınan ve Başbakan Şükrü Saraçoğlu'na hitaben yazılan açık mektuplarla işlediğimiz üzere çeşitli gelişmeler yaşanmıştır. Bakacak olursak Orhun dergisi içerisinde yer alan bu gibi mektuplar ve eleştiriler güncel konulardan ibaret olması o günün şartlarını okuyuculara yansıtmış ve okuyucularını bilgilendirmiştir.

Hüseyin Nihal Atsız'ın eleştirdiği Tarih Tetkik Cemiyeti güdümünde oluşturulmuş dört ciltlik tarih kitabına eleştirilerine ve verilmiş karşılıkların yer aldığı makaleler, değindiğimiz üzere dergide geniş yer tutmuştur. Mesela Atsız tarafından kaleme alınan "Haddini Bil" başlıklı yazıda, Hâkimiyeti Milliye'nin 21. 11. 1933 tarihli 4434. sayısında Ahmet Muhip imzasıyla Orhun dergisinden bahseden yazısına karşılık verilmiştir. Ahmet Muhip tarafından Hâkimiyeti Milliye'de kaleme alınan yazıda, Atsızın "Türk Tarihi Üzerine Toplamalar" başıyla Orhun'da yayınlanan yazısında dört ciltlik tarih kitabına yönelik görüşlerine

değinererek eleştirmekte ve Atsız'ı taşkınlıkla nitelendirmektedir.²¹ Ayrıca atsızın beş yüz âlim tarafından oluşturulan bu tarih kitabını eleştirmesini yadırgayan yazara karşılık Atsız, âlim olmadıklarını bu yazıda savunmaktadır. Atsızın Türk tarihini görüş tarzının yanlışlığı ile ilgili görüşüne karşılık A. Muhip bunu cüretkâr bir iddia olarak nitelemiş ve edebiyat hocası olmasına rağmen bu iddiayı uygunsuz bulmaktadır. Atsız ise buna karşılık şu şekilde demektedir: “Evet tarihi görüşümüz yanlıştır. Gök Türk, Dokuz Oğuz, Uygur, Karahanlı, Selçük, Karahıtay, Nayman, Çingiz devletleri değil, sülaleri vardır. Beni devletle sülaleyi birbirine karıştırmakla itham eden Muhip B. Acaba devletle sülalenin doğru bir tarifini yapabilir mi? Eğer yapsaydı muhakkak bu iddiada bulunmayacaktı. Belki istifade eder diye kendisine yeniden izah edeyim ki, mesela Gök Türklerde Dokuz Oğuzlar iki ayrı devlet değildir. Fark, birinde Gök Türk boylarının, birinde de Dokuz Oğuz boylarının diğer bütün boylara hâkim olmasıdır ki, buna da sülale farkı derler. Muhip B. Belki bilmez ama sülale diye yalnız aileye değil, kabileye de derler. Çünkü zaten hükümdar olan da o kabilenin başında olan ailesidir. Yazısını “*Türk gençliği bilmediği mevzular üzerinde bu kadar ulu orta iddialara girişmemelidirler*” diye bitiren Muhip b. İn yine yanlış olan bu cümlesini “*Türk gençleri...*” diye düzelttikten sonra bu hitabı aynen kendisine tekrarlayarak soruyorum! Yıllardır uğraştığım bu mevzu üzerinde bir amatör kadar, ben selahiyet sahibi değilim de gazeteci Muhip B. mi selahiyet sahibidir? Delikanlı, haddini bil!”²²

Ahmet Muhip “Haddini Bil” başlıklı yazıya Hâkimiyeti Milliye gazetesinde kendi köşesinde cevap vermiş ve şu şekilde demiştir: “Atsız bana cevap verirken memleketin büyük tarih eserini meydana koyan âlim ve mütefekkirlerine ulu orta sinsi ve sinik hücum etmeye yelteniyor.” Ahmet muhip bu şekilde dedikten başka Atsız’a dair öğrencilik yıllarına ait Ali Muzaffer Bey ile yaşadıkları bir tartışmayı kaleme alarak, Atsız’ı nankörlükle itham etmiştir. Bunun üzerine Atsız, Orhun dergisinin dördüncü sayısında “Ahmet Muhip Beye Cevap” başlığı altında bir makale yayınlamıştır. Bu makalede Atsız, tarih kitabında yer alan yanlışlıkları geçen yazısında izah etmiş olmasına rağmen, Ahmet Muhip Bey’in neden savunmuş olduğu

²¹ Bu yazı için bkz. Ek- 4

²² Hüseyin Nihal Atsız, “**Haddini Bil**”, Orhun, 5 Ocak 1934, Sayı: 3, s. 55

yanlışlıklara cevap vermeyerek, maziden söz ettiğini sorgulamaktadır. Ayrıca Atsız, Tarih Tetkik Cemiyeti üyelerinden ve dört ciltlik bu tarih kitabını oluşturan azalardan olan Ahmet Cevat Bey'e ait ve M. Pavloviç adında bir Rus komünisti tarafından kaleme alınan “İnkılâpçı Türkiye“ adlı eserden alıntı olan Ahmet Cevat Beye ait bir mektubu yayınlamıştır. 1921 yıllarında Türk Komünist Fırkası Merkezi Komitasının Harici Büro Azası olan Ahmet Cevat, Trabzon'da geçen bir olayı aksettiği bu mektup da Türk yönetimini şikâyet etmektedir.²³ Atsız bu mektubu yayınlayarak Ahmet Muhip Beye savunduğu ve büyük âlim dediği insanların geçmişini izah etmeye çalıştığını görmekteyiz.²⁴

Ahmet Muhip Bey haricinde, Atsızın Türk Tarihi hakkında ileri sürdüğu “Türk tarihinde devletler değil sülaleler değişmiştir.“ tezine Edirne Mebusu olan şeref Beyde bu konu üzerinde eleştirilerde bulunmuştur. Hâkimiyeti Milliye gazetesinin 21 Kânunusani 1934 tarihli sayısında şeref Bey, eleştirilerini dile getirerek, Atsız'ın tezinin doğru olmadığını dile getirmiştir. Buna karşılık Atsız, Orhun dergisinin 4. sayısında “Edirne Mebusu şeref Beye Cevap“ başlığı altında cevap vermiştir. Ve şu şekilde diyerek: “şeref Bey, şimdiye kadar millet meclisinde sesinizin çıktığını hiç işitmedik. Hâlbuki 21 Kânunusani 1934 tarihli Hâkimiyeti Milliye'de, bana dair yazdığınız yazıda eski bir müverrih gibi konuşuyorsunuz. Tarihten selahiyetle dem vurmanın moda olduğu şu zamanda, sizinde hiçbir ilmi salahiyetiniz olmadan bu mevzuya karışmanızı modaya uymak şeklinde telakki etmekle beraber mesele hem benim şahsıma, hem de Türk tarihinde takip edilmesi icap eden usule ait olduğu için size bu cevabı veriyorum. Benim ileri sürdüğüm ve sizin bir türlü anlayamadığımız dava şudur.“ diyerek tezini açıklayarak 4 ciltlik tarih kitabında yer alan yanlışları Atsız izah etmeye çalışmıştır.²⁵

Orhun dergisinin beşinci sayısında Atsız tarafından kaleme alınan yine bir açık mektup vardır. “Edirne Mebusu şeref ve Hâkimiyeti Milliye muharriri A. Muhip Beylere Açık Mektup“ başlığıyla gördüğümüz bu açık mektupta Atsız şu şekilde

²³ Bkz. Ek- 3

²⁴ Hüseyin Nihal Atsız, “Ahmet Muhip Beye Cevap”, Orhun, 20 şubat 1934, Sayı: 4, s. 86-89

²⁵ Hüseyin Nihal Atsız, “Edirne Mebusu şeref Bey'e Cevap”, Orhun, 20 şubat 1934, Sayı: 4, s. 77-85

demektedir: “Orhun’un dördüncü sayısında, dört ciltlik tarihi yazan bilginlerin ilmi foyasını ve bu bilginlerden Ahmet Cevat Beyin de vatan karşısındaki foyasını meydana çıkaran cevaplarıma mukabele edemediniz. Çünkü güneş gibi açık olan hakikatler inkâr olunamaz. Sizler yalnız işi laf kalabalığında boğmak istediniz. Ahmet Muhip Beyin artık Hâkimiyeti Milliye’de sesi çıkmaz oldu... Galiba Hâkimiyeti Milliye gazetesi kendisini müşkil mevkie sokan bu acemi muharrire yol verdi. Size gelince Şeref Bey kırk yıldır uğraştığımız Türk tarihine ait olan tenkitlerime bir satırlık cevapta vermemekle benim hakkımı teslim etmiş olduğunuzun farkında mısınız?” demiştir. Ayrıca bu mektupta Atsız dört ciltlik kitabı yazanlardan olan Sadri Maksudi Bey ile ilgili, M. F. Usal tarafından kazanda neşrolunmuş “Birinci, İkinci ve Üçüncü Dumada Müslüman Diputatlar hem Aların Kılğan İşleri (birinci, ikinci ve üçüncü Dumada Müslüman mebuslar ve onların yaptığı işler) adlı kitaptan, Sadri Maksudi Bey hakkında bahseden bir parça yayınlamıştır.²⁶ Bu parçada Sadri Maksudi’nin menfaatçi, yalancı ve sevilmeyen bir şahsiyet olduğundan bahseder. Bu parçayı yayınladıktan sonra Atsız, Şeref Beye böyle bir şahsiyeti nasıl sakalı ağarmış bir âlim olarak lanse ettiğini sorar ve cevap beklediğini dile getirir.²⁷

Atsız’ın Sadri Maksudi Bey hakkında bunları dile getirmesinden sonra, Sadri Maksudi Bey üniversitede verdiği Türk Tarihi derslerinden birisinde, Atsızın yayınlamış olduğu dergiye hitaben “Orhun değil, Orhon’dur.“ şeklinde demesi üzerine Atsız dergisinin altıncı sayısında bu duruma cevap vermiştir. “Alaylı Âlimlerden Sadri Maksudi Beye Bir Ders“ başlıklı yazıda Atsız şu şekilde demiştir: “Dört ciltlik tarihin pek çocukça olan yanlışları hakkında yaptığım tenkitlere alaylı âlimlerden hiç biri cevap veremedi. Yalnız bu büyük suçun(yani dört ciltlik tarihin) cürüm şeriklerinden Sadri Maksudi Bey, üniversitede verdiği Türk Tarihi derslerinin birinde “Orhun değildir, Orhon’dur“ diyerek güya bana cevap vermiş oldu ve ilmi

²⁶ Bkz ekler

²⁷ Hüseyin Nihal Atsız, “**Edirne Mebusu Şeref ve Hâkimiyeti Milliye muharriri A. Muhip Beylere Açık Mektup**”, Orhun, 21 Mart 1934, Sayı: 5, s. 106–108 Orhun dergisinin sekizinci sayısında “kanun Ahmet Muhip Efendiyi Çarptı“ başlıklı Atsız imzalı yazıdan anlaşılıyor ki 20 Mart 1934 tarihinde Atsız ve Ahmet Muhip arasında mahkeme başlamış ve mahkeme 8 celse sürerek, mahkeme Ahmet Muhip efendiyi 6 ay hapis cezasına çaptırmıştır. Bkz. Hüseyin Nihal Atsız, “**Kanun Ahmet Muhip Efendiyi Çarptı**”, Orhun, 23 Haziran 1934, Sayı: 8, s. 148–150

otoritesini ispat (!) etti. Saati 25 liraya ders veren ve bir saatte vasati 2500 kelime söylediği için kelime başına bir kuruş alan Sadri Maksudi Bey demek ki “Orhun değil, Orhon’dur“ diye kırdığı ilmi pot için üç kuruş almış oldu. Üç kuruşa ilmi bir yalan..., Ne güzel kazanç! Türk Milleti yoksul olmasına rağmen Sadri Maksudi Beye daha birkaç 25 lira bağışlayabilir. Fakat buna karşılık ta Sadri Maksudi Beyin, o milletin çocuklarına biraz daha ilmi ve doğru laf söylemesi icap eder. Ben, aşağıki delillerle bu ırmağın adının Orhon değil, Orhun olduğunu gösteriyorum. O da ya aksini ispata yahut da cahilliğini bir defa daha itirafa mecburdur. Sadri Maksudi Beyin, cehlini itiraf edecek kadar civanmert olmadığını biliyorum. Ancak, bütün alaylı âlimler gibi onun itirafı da susmakla olacaktır.“ diyerek, “Orhun“ şeklinde olduğunu Orhun Abidelerindeki en eski yazılara dayanarak ispat etmiştir ve şu şekilde yazıya son vermiştir: “Maarif Vekâlet, üniversitede Türk Tarihi dersi verdireceği adamları beynelmilel âlimlerden seçemiyorsa, hiç olmazsa beynelmilel cahillerden olmamasına dikkat etmelidir.”²⁸ der ve Atsız yazısına son verir.

Yine aynı şekilde Orhun dergisinin beşinci sayısında yer alan ve “Alaylı Âlimler“ başlıklı tekit içeren Atsız tarafından kaleme alınmış olan makale yer almaktadır. Bu tenkit de Atsız, tarih yazıcılığı üzerine herkesin yorum yapması ve alanı olmayanların bu alanla ilgili eserler vermelerinden rahatsızlığını dile getirmiştir. Ve şu şekilde demektedir: “Son yıllarda, bilhassa hükümetin milli kültür meselelerine fazla ehemmiyet vermesinden sonra, memleketimizde bir sürü alaylı âlim türedi. Edebiyat, dil ve tarih sahasında ilmi olmak iddiasıyla birçok şeyler yazıldı. Budanın Türk olduğu, Arapçanın Türkçeden çıktığı, Türklerin aryani(üryan) ve divan edebiyatının gayri ahlaki olduğu ispat olundu(!). dil ve tarih o kadar müptezel oldu ki iştikakçılıkta, palavra atmakta kabiliyetli ne kadar insan varsa hepsi âlim kesildi. Ya felsefe sahasında kemale ermelerinden, ya edebiyat ve tarihçiliğin kendilerine daha kolay gözükmesinden yahut da felsefe tahsilinin kendilerine bir nevi felsefi görüş kabiliyeti vermemesinden dolayı olacak, felsefeciler de bu işe burunlarını soktular. Fakat dil ve tarih sahası felsefe gibi her şeyin bir pundunu bulmak olmadığından yalnızca gülünç olup kaldılar.“ bundan sonra Atsız, felsefeci olduğu halde “Türk

²⁸ Hüseyin Nihal Atsız, “**Alaylı Âlimlerden Sadri Maksudi Beye Bir Ders**”, Orhun, 19 Nisan 1934, Sayı: 6, s. 109- 110

Tefekkür Tarihi“ adlı eser yayınlamış olan Hilmi Ziya Beyi tenkit etmiştir. Hilmi Ziya Beyden sonra atsız ayrıca aynı makalede yine “Türk Edebiyatına Toplu Bir Bakış“ adlı Hasan Ali Bey tarafından kaleme alınmış eserde yer alan yanlışlıkları maddeler halinde ele alarak Hasan Ali Beyi tenkit etmiştir.

Orhun dergisinde bu şekilde ilmi konular üzerine girişilen tenkitlerin yanında, o dönem Türkiye’sinin siyasi durumuyla ilgili tenkitler ve mektuplar yayınlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi siyasi olaylarına yön vermiş ve gerek 3 Mayıs Olayları ve gerekse 1944 Türkçülük Turancılık Davası adıyla bildiğimiz gelişmelere sebebiyet vermiş olan iki mektup²⁹, Orhun dergisinin 15. ve 16. sayılarında yayınlanmıştır.

Orhun dergisinin 15. sayısında “Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye Açık Mektup“ başlıklı bu mektuplardan ilki ve ikincisi “Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye İkinci Açık Mektup“ adıyla yine Atsız tarafından kaleme alınmıştır. Bu iki mektupta³⁰, derginin 15. ve 16. sayılarında yer alan başvekil Şükrü Saracoğluna yazılmış mektuplarla komünizm, Atsız tarafından devletin üst kurullarına şikâyet edilmiş olduğu görülmektedir. Bu mektuplarda, komünizmin faaliyetleri ve devlet kadrosunda yer alan komünistler kamuoyuna duyurulmuştu. İlk mektupta, Eminönü halk evinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından verilen konferansta komünist olduklarını ilettiği kişiler tarafından çeşitli girişimlerle engellenmeye ve sabote edilmeye çalışıldığı olayı dile getirmiştir. Türkçülük fikri ile ilgili verilen bu konferansın bu şekilde tepkiyle, bu gençler tarafından karşılanmasını ve hükümetin bu olaya karışanları neden cezalandırmadığını sorgulamaktadır. Bu kayıtsızlıkla bu gibi solcu faaliyetlerin sinsi bir şekilde ilerlediğini belirtmektedir. Ve şu şekilde demektedir: “...siz bunlara nasıl göz yumuyorsunuz? Dergilerle ve hatta gündelik gazetelerle işlenen bu vatan düşmanı fikrin bazen devletçi, bazen vatancı, bazen insancı, bazen ilimci kılıklarla Türk Milletini zehirlemesini niçin müsaade ediyorsunuz? Niçin bu memlekete istiklali çok görmüş, onu başkalarına köle etmek istemiş olanlara yüksek

²⁹ Geniş bilgi. İçin bkz. Alparslan Türkeş, **1944 Milliyetçilik Olayı**, İstanbul, 1968

³⁰ Mektuplar için bkz. Ek- 1-2

makamlarda yer veriyorsunuz?“ şeklinde komünizme karşı duyarlı olmaya çağırılmaktadır.³¹

Orhun dergisinin 16. sayısında yer alan ikinci açık mektupta yine aynı şekilde başbakana ithafen yazılarak, Maarif Vekâleti içerisinde yer alan komünistlerin isimleri verilerek kamuoyuna duyurulmuştur.³² Bu şekilde mektuplarla komünizm fikrinin Türk topraklarında ileri düzeyde bulunan kişiler tarafından tetiklenerek kabul görmeleri Atsız tarafından tenkit edilmiş olduğunu görmekteyiz.

Yine Atsız tarafından Orhun dergisinin 12. sayısında “Savaş Aleyhtarlığı“ başlığı altında bir tenkit yazısı kaleme alınmıştır. Cumhuriyet gazetesinde 23 İlkteşrin 1943 tarihli Şükrü Kaya tarafından kaleme alınan ve savaş kazanılsın veya kaybedilsin zararlarının büyük olacağını savunmasına karşılık, Atsız, kayayı sistemli bir şekilde savaş aleyhtarlığı yapmakla suçlamaktadır. Atsız şu şekilde demektedir: “Bir zamandan beri Cumhuriyet gazetesinde fikrî yazılar yazan eski Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya da sistemli bir şekilde savaş aleyhtarlığı yapmaktadır. Bilhassa 23 ilkteşrin 1943 tarihli Cumhuriyetteki yazısı savaş aleyhtarlığının destanıdır. Bu yazı şöyle başlıyor. “Tarih söylüyor: Harplerin en zaferlileri bile Pirus’un talihini gizlermiş”. Bununla, en büyük zaferle biten savaşların bile o zafere değmeyecek kadar çok kayıplara mal olduğunu anlatmak istiyor. Acaba Şükrü Kaya bu hikmeti hangi tarihte okudu? Acaba Şükrü Kaya’nın, şimdiye kadar meşgul olduğu işler arasında tarih okumağa vakti oldu mu? Dâhiliye Vekâletine kadar çıkarılmış olan bir adamın bu yazıları insanda hüznü uyandırmaktan başka bir şey yapmıyor. Çünkü savaşmağa mecbur olan bir millete, savaş haddi zatında çok kötü bile olsa, savaş aleyhinde bulunmak o milleti yıkmaya çalışmakla müsavidir. Şükrü Kaya hakikaten tarih bilseydi, dünyada şimdiye kadar yalnız Napolyonların ve Kayser Vilhelmlerin değil Fatihlerin, Yavuzların, Kanunîlerin de yaşamış olduğunu düşünürdü. Napolyon Moskova’ya kadar gittikten sonra esarete ölmüş olabilir. Fakat Fatih sekiz ülkeyi

³¹ Hüseyin Nihal Atsız, “Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye Açık Mektup”, Orhun, 1 Mart 1944, Sayı: 15, s. 1-4

³² Hüseyin Nihal Atsız, “Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye İkinci Açık Mektup”, Orhun, 1 Nisan 1944, Sayı: 16, s. 1-6

açtıktan sonra Fatih olarak öldü. Kayser Vilhelm de yurdundan kaçmağa mecbur kalmış olabilir. Kanunînin ölüsü ise Almanya içinden İstanbul'a kadar bir zafer alayı ihtişamıyla gelmişti. Savaş kötü bir şey olsaydı bugün Anadolu bizim elimizde kalmazdı. Çünkü biz Anadolu'yu savaşıla, su gibi düşman kanı akıtarak, kendi kanımızı da cömertlikle sel gibi dökerek aldık. Savaş kötü bir şeyse 10 yıl sonra, 1953'te İstanbul'u almamızın 500'üncü yılını kutlamayalım. Fatih'e lanetler savuralım. Çünkü saldıran oydu. Rumlar yurtlarını müdafaa ediyorlardı. Son iki üç asırlık tarihimizde, kıymet olarak, milletler arası terazinin kefesine "savaş"tan ve "kahramanlardan başka atacak bir şeyimiz olmadığı için de savaşı kutlu bilmeğe mecburuz. Aksi takdirde kendimizi inkâr etmiş oluruz ki, bu da yok olmakla birdir. Savaş aleyhtarlığı vatanperverlikten, zevke ve rahata düşkün olmaktan, kendisini ülküler uğrunda feda edemeyecek kadar hodbin olmaktan doğuyor. Şükrü Kaya emin olsun ki savaş kalkarsa dünyadan kahramanlık, fazilet ve fedakârlık da kalkar ve insanların, yalnız doymak ve cinsî ihtiyaçlarını kovalamaktan başka gayesi olmayan hayvanlardan hiçbir farkı kalmaz."³³ şeklinde Şükrü Kaya'ya cevap vermiştir ve düşüncelerini eleştirmiştir.

Atsız tarafından kaleme alınan bu makaleler ve tenkitler dışında, derginin 14. sayısında "Tan'a Bizim Cevabımız" başlığıyla Külahlıoğlu imzasıyla bir makale yayınlanmıştır. Bu tenkit yazısında Tan Gazetesi kınanmaktadır. Tan Gazetesinde 6 tarihli imzasız yazıda Eminönü Halkevinde üniversite gençliği tarafından Mehmet Akif Ersoy'u anma etkinliklerinin yapılması münasebetiyle, Eminönü Halkevi eleştirilmekte ve irticanın timsali olan bir kişinin halkevlerinde anılması muharrir tarafından yadırganmıştır. Buna mukabil "Tan'a Bizim Cevabımız" başlığıyla verilen yazıda, tan gazetesi ve muharriri tenkit edilmektedir. Yazar şu şekilde devam etmektedir: "Bizim inkılâpçılığımız milliyetçiliğimizin sınırladığı kutsi alan içindedir. Bilhassa bu günlerde iyice belirtildiği veçhile biz de bütün diğer milletler gibi her şeyi milli menfaat ve milliyetçilik gözlüğü ardından görmeye mecburuz. Buna tancılar ve onların yamaklarından başka itiraz edecek bir tek Türk tasavvur edemiyorum. Milliyetçiliğin en esaslı rüknü ise mazi ve maziden bize miras kalan

³³ Hüseyin Nihal Atsız, "Savaş Aleyhtarlığı", Orhun, 1 Aralık 1943, Sayı: 12, s. 1

geleneklerimizdir. İşte biz bu mazinin iyi taraflarını takdir edebildiğimiz, geleneklerimize sadık kaldığımız için Edirnekapı camiinde okutulan bir mevlit, Eminönü Halkevinde yapılan bir toplantı ile mazinin takdire değer bir kıymeti olan ve bize İstiklal Marşı'nı hediye eden M. Akif'in ruhunu taziz etmek istedik. Fakat biz bu hissi yalnız Akif'e karşı değil, mazimizin bütün kıymetlerine karşı duyuyoruz. M. Akif bu hissimizi atalarımıza ulaştırmak için ancak bir sembol ve vesile oldu veya oluyor... Muharrir mazarından koparılarak kısırlaştırılıp, çökertilecek olan milleti kimlerin kolları arasına atmak istiyor? Bu satırları kimlerin işini kolaylaştırmak için yazıyor?" Kûlahlıoğlu bu şekilde tenkidini kaleme almıştır.³⁴ Ayrıca yine Tan gazetesinin bu yazısı, Orhun dergisinin aynı sayısında "Yine mi Tan" başlığıyla Necdet Özgelen tarafından eleştirilmiştir.³⁵

Bu gibi güncel çekişmelerin dışında dergide tenkit edilmiş olan başka konulara da yer verilmiştir. Mesela Orhun dergisinin ilk sayısında yer alan "Kahvehane" başlıklı yazıda, insanların boş vakitlerini şursuzca kahvehanelerde harcamaları eleştirilerek, gençler uyarılmaya çalışıldığını görmekteyiz.³⁶

Ayrıca sosyal hayatın yanında Türk eğitim sistemini ve öğretmenlerini konu alan ve okul müfettişliği sırasında, gördüğü yanlışlıkları ve bu yanlışlıkların sahiplerini konu alan "Köy Müşahedeleri" başlıklı hatıratında tenkitlerin yer aldığını görmekteyiz.³⁷

Eğitim sistemindeki eksiklikler ve köy öğretmenlerinin kendini geliştirmemeleri bu şekilde eleştirilmesinden sonra Orhun dergisinin üçüncü sayısında yer alan "Milli Sanatımızı Mahkûm Eden İdam Hükümünde Yırılmalarıdır" başlıklı makalede, o dönem Türkiye'sinde yayınlanan veya yayınlanmış sinema filmleri tenkit edilmiştir. Bu sinema filmlerinde yer alan karakter ve işlenen konuların, Türk ahlak ve

³⁴ Kûlahlıoğlu, "Tan'a Bizim Cevabımız", Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 25- 26

³⁵ Necdet Özgelen, "Yine mi Tan", Orhun, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 27

³⁶ Emin Kemal, "Kahvehane", Orhun, 5 Kasım 1933, Sayı: 1, s. 13

³⁷ Ş. Doğan, "Köy Müşahedeleri", Orhun, 5 Aralık 1933, Sayı: 2, s. 34

kültürünü yansıtmadığı dile getirilerek sinema yapımcılarının tenkit edildiğini görmekteyiz.³⁸

Orhun dergisinde tenkit ve eleştiriler siyasi yaşamı, tarih ve edebiyat alanını, sosyal yaşamı ve Türk sanatı gibi çok çeşitli konuları kapsadığını görmekteyiz. Bu yönden dergi içerisinde yer alan tenkit yazılarının etki alanı geniş olmasından ve girilen ikili atışma ve çekişmelerin değişik yayın organlarında yer alması münasebetiyle kamuoyunda bir hayli yer tuttuğu anlaşılmaktadır.

³⁸ Tolunay, “**Milli Sanatımızı Mahkum Eden İdam Hükümünde Yırtılmalarıdır**”, Orhun, 5 Ocak 1934, Sayı: 3, s. 64–65

BEŐINCI BÖLÜM

ORHUN DERĐİSİNE GÖRE MESELELER

Orhun dergisinde meseleler, o dönem Türkiye'sinin tarih, siyaset ve güncel olaylarının takibinde, süreli Türkçü bir yayın olması münasebetiyle, derginin içeriğinde geniş yer tutmuştur. Dönem itibariyle gelişen olaylar göz önüne alınacak olursa, derginin ve umum müdürü olan Atsız'ın, gelişen bu olaylara bakış açılarını yansıtmaması kaçınılmazdır. Atsız ve akabininde genel olarak Orhun dergisi, gelişen ve ülke gündemini işgal eden olayları, Türkçülük fikri penceresinden değerlendirerek okuyucu kitlesini bu yönde hazırlamaya çalıştığını görmekteyiz.

Türk tarihini anlama ve anlatma tarzı, Yahudilerin ülke içinde ve dışında faaliyetleri ve Türkiye toprakları dışında yaşamlarını çeşitli devletler adı altında sürdüren Türklerin, yani dış Türklerin durumu, dergiye göre mesele kabul edilmiştir. Bu meselelerde Orhun dergisi ve paralelinde Atsız tarafından hassasiyet olarak kabul edilmiş ve okuyucu kitlesine kabul etmesi yolunda çalışmalar verilmiştir.

Türkiye kamuoyunu çeşitli yayınlar aracılığıyla epeyce meşgul ettiğini gördüğümüz bu meselelerin okuyucular ve fikir sahibi olanlar tarafından ilgiyle karşılandığı görülmektedir. Dergi içerisinde eleştiri tarzında ele alınan veya yazarı tarafından savunulan fikirlere karşı yazılan makalelerin verilmesi bu durumun ispatı niteliğindedir. Genellikle Atsız tarafından verilen bu karşı cevaplarla meseleler daha da irdelenerek, tezlerini ve derginin genel olarak görüşlerini açıklamaya çalışmış ve mesele olarak kabul edilen konular açıkça ifade edilmiştir. Savunulan fikirler ve bu fikirlere bakış açısının önemli bir mahiyet kazanmış olması, şüphesiz derginin çıkış döneminde zuhur eden olaylardır. Gerek Atatürk Türkiye'si gerekse II. Dünya Savaşı nedeniyle dergide meselelere bakış tarzı, o dönem Türkiye'sinde Türkçülerin fikirlerini yansıtmış olması nedeniyle önemli olarak sayılmış ve bu doğrultuda bir yayın içeriği oluşturulmuştur.

Türk Tarihi Meselesi başlığı altında incelemeye tabii tuttuğumuz konularla, yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde tarih ve tarihçilik anlayışını yansıtmakla beraber, Orhun dergisi çerçevesinde ele alınan makalelerle Türkçülük fikrinin tarih ve tarihçiliğe bakış tarzı ortaya koyulmuştur.

Yahudilik meselesi çerçevesinde, dergide ele alınan makalelerde Yahudilik anlayışının ve yayılma siyasetinin okuyucuya anlatılarak okuyucu paralelinde ülke insanı bu duruma karşı uyarılmaya çalışılmıştır. Yahudilik meselesine karşı, Orhun dergisinde yer alan yazılar ile Türkçülük fikrinin, Yahudilik meselesine karşı görüş tarzı aktarılmıştır.

“Dış Türkler Meselesi” konu başlığı altında, Orhun dergisinde yer alan makalelerde, dış Türklerin nüfuslarına dair sayısal değerler verilmiştir. Orhun dergisinde, Türkçülük- Turancılık fikri çerçevesinde dış Türklerin varlığı ve bunun okuyucuya işaret edildiğini görmekteyiz. Bu dile getirişle ilgili dergideki yazılar irdelenmiş olup, araştırmalarla Turancılık anlayışından ayrı olarak, o dönem dış Türklerin nüfusları ve derginin bu duruma bakışı yansıtılmıştır.

Genel olarak, Orhun dergisinde meseleler, o gün Türkiye’inde gelişen siyasi olaylar ve fikirlerle beraber ele alınarak, milli hassasiyetler noktasında işlenmiş olup, ülkü ve millet menfaatlerinin göz önünde tutulmuş olduğunu görmekteyiz.

A) TÜRK TARİHİ MESELESİ

Türk tarihi ile ilgili Orhun dergisinde yer alan makalelerin tamamının Atsız tarafından kaleme alındığını görmekteyiz. Orhun dergisi dışında kaleme aldığı eserlerinde de bu konuyla ilgili geniş tespitlerde bulunmuştur. Atsız, tarih şuuru ve Türk tarihi ile ilgili olarak, tarihin milli olarak işlenerek öğretilmesi ve milletlerin ancak bu yolla diğer milletler nazarında ilerleyebilecekleri kanısındadır. Tarih ve tarihçilik anlayışına bu şekilde Türkçülük çerçevesinden bakan Atsız, tarih anlayışına sadece bir bilim olarak bakılmaması gerektiğini savunarak, mensup olunan milletin şuuruyla tarihin öğrenilmesi lazım geldiğini dile getirir. Bu konuyla ilgili olarak Atsız, Orhun dergisinden sonra çıkarmış olduğu Orkun Dergisinde tarihçilik anlayışını şu şekilde dile getirmektedir: “"Tarih Şuuru", milletlerin hafızasıdır. Hafıza nasıl, fert olarak insanların en küçükleriyle ihtiyarlarında bulunmazsa, milletlerin de henüz çocuk sayılabilecek kadar genç yani "kurulmamış" olanlarıyla ihtiyarlarında yani inkıraza mahkûm olacak kadar çürüyenlerinde bulunmaz... Tarih şuuru, milletlerin hareket hatlarını tayine yarayan bir millî savunma silahıdır. Hangi millettten düşmanlık gelmiştir? Hangi rejim faydalı veya tehlikelidir? Ne türlü şahıslar iyilik ve kötülük edebilir? İşte bütün bunların cevabını tarih şuuru verir.”¹ Şeklinde tarihe bakılması gereken açığı açıklamıştır.

O dönem itibariyle Türk milleti olarak, Türk tarihi anlayışımızdaki yanlışlardan yola çıkan Atsız, diğer milletlerde yerleşmiş olan milli tarih anlayışına hayıflanarak, Türk milletinin kendi tarihi hakkında kargaşalık ve yanlışlıkları düzeltmenin gerekli olduğu fikrindedir. Bu hassasiyetle fikirlerini oturtmuş olan Atsız, Türk tarihi ile ilgili meseleleri “Türk Tarihinin Meseleleri“ başlıklı yazısında şu şekilde görmektedir:

- a) Türk Tarihinin Başlangıcı Meselesi
- b) Türk Tarihinin Kadrosu (Kapsadığı Devletler
- c) Türk Tarihinin Çağları Meselesi

¹ Hüseyin Nihal Atsız, “**Tarih Şuuru**”, Orkun, 20 Nisan 1951, Sayı: 29 ayrıca bkz. <http://www.nihalatsiz.org/anasayfa.htm>

d) Adların İmlası Meselesi

Türk tarihinin meselelerini bu şekilde ayıran Atsız, bu kargaşalığın ve bu konular üzerinde fikir çeşitliliğinden yola çıkarak, bu durumun düzeltilmesi gayesinde olduğunu görmekteyiz.²

Türk tarihi meselesi ile ilgili olarak, Eğitim açısından tarih öğreticiliğinin milli olması gayesinde olan Atsız, o gün şartlarında üniversitede yer alan Tarih kürsülerinin azlığından yakınarak, verilmesi gereken önemi sık sık dile getirmiştir. Mesela Atsız Mecmua'da yer alan "Maziyi İnkâr Edenler, Darülfünun ve Milli Tarih Kongresi" başlıklı makalesinde bu durumu şu şekilde eleştirdiğini görmekteyiz: "Biz şimdiye kadar mekteplerimizde çocuklarımıza mazimizi ve dolayısıyla milletimizi sevdirecek hiçbir şey yapmadık. Daha düne kadar liselerimizde okutulan tarih kitaplarında Roma, Yunan, Mısır, vb. tarihlerine hasredilen sayfa adediyle Türk tarihine hasredilen sayfa sayısını mukayese edince insanın hiddetten çıldıracağı gelirdi. Tarihi hayatları ve doldurdukları coğrafi saha Türklere göre pek kısa ve küçük olan Alman milletinin tarihi için Viyana Darülfünunda on bir kürsü varken koca Türk tarihi için bizim darülfünunumuzda yalnız iki kürsü vardır."³ Şeklinde Türk tarihine verilmesi gereken öneme değinmiştir.

1932 yılı temmuz ayında Ankara'da Türk Tarih Kongresi yapılmış ve bu kongrede Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşid Galip, tezini ortaya atmıştır. Galip'in bu tezi, Orta Asya'dan Göç eden Türklerin Anadolu'da Hitit ve Sümerlerin Atası olduğudur. Bu durum itibariyle bütün ırkların menşei Türklerden gelmekteydi ve eski Anadolu uygarlıkları aslında Türk uygarlıkları idi. Bu teze Zeki Velidi Togan karşı çıkmış ve Dr. Reşid Galip ile aralarında sert tartışmalar geçmiştir. Bu durum üzerine içlerinde Atsızında bulunduğu 9 kişi tarafından Galip'e " Zeki Velidi'nin talebesi

² Hüseyin Nihal Atsız, "Türk Tarihinin Meseleleri", Yeni Sabah, 29 Kasım 1948 ayrıca bkz. <http://www.nihalatsiz.org/anasayfa.htm>

³ Hüseyin Nihal Atsız, "Maziyi İnkâr Edenler, Darülfünun ve Milli Tarih Kongresi", Atsız Mecmua, 15 Ağustos 1932, Sayı 16, Yıl: 2, s. 73

olmakla iftihar ederiz.“ diyen bir protesto telgrafi çekilmiş ve Atsız o günlerden Türk Tarihi ilgili fikirleri konusunda mimlenmiştir.⁴

Atsız'a göre bu tarih kongresi ve içerdiği fikirler açısından Türk tarihi açısından faydalı olmamıştır. Bu kongreyi ve Galip tarafından savunulan tez'in içerdiği eski uygarlıkların Türklüğü hususundaki görüşün geçersizliğini Atsız, “Türk Tarihine Bakış Açımız Nasıl Olmalıdır“ başlıklı makalesinde şu şekilde dile getirmiştir: “Tarihimize yeni bir veçhe vermek dileğiyle yapılan tarih kurultayı ve tarihimizi yeni baştan tedvin etmek için kurulan Türk Tarih Kurumu müspet bir iş göremedi. Bunlar Türk tarihine bir sıraya koyup Avrupa milletlerinin tarihi gibi yazacakları yerde Sümer, Akad, Elam, Hatti vs. gibi en eski ve medeni milletlerin Türk olduğunu iddia eden boş yere övünme yoluna saptılar ve zaten dağınık gözükten Türk tarihine büsbütün dağıttılar. Hiçbir millet şimdiki vatanının en eski ahalişi değildir. Ülkeler üzerinde yaşamak hakkı verasete değil, kılıca dayanmaktadır.”⁵ Diyen Atsız, şovenist fikirlerle akılların bulandırılarak Türk tarihinin dağıtılmaması fikrindedir.

Türk tarihine yönelik bakış açısı ile ilgili değerlendirmelerin Orhun dergisi yayın içeriğinde yer alması tesadüf değildir. Cumhuriyetin kurulmasından ve az bir zaman geçmesi münasebetiyle, Türk milletinin tarihi yeni oluşumlarında etkisiyle, Osmanlı Devleti tarihinden ibaret olmadığı Orhun dergisinde sıklıkla ele alınmıştır. Türk tarihi ile ilgili makaleler genellikle Atsız tarafından kaleme alınmış olup, Türk tarihi ile ilgili olan görüşlerini “Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar“ adlı yazı dizisinden oluşan makalelerinde toplamıştır. Orhun dergisinde yayınlamış olduğu bu makaleler ve savunduğu fikirler çeşitli yayınlar ve kişiler tarafından eleştirilmiş ve bu eleştirilere Atsız tarafından yine Orhun dergisinde karşılık verilmiştir. İşte bu verilen karşılıklar ve tenkit yazılarından Atsız'ın ve tabii olarak Orhun dergisinin Türk tarihi meselesi üzerine bakış açısı ortaya çıkmıştır.

⁴ Erol Güngör, M. N. Hacı Eminoglu, Mustafa Kafalı, Osman F. Sertkaya, **Atsız Armağanı**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1976, s. 6- 7

⁵ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türk Tarihine Bakış Açımız Nasıl Olmalıdır**”, Çınaraltı, 21 Temmuz 1941, Sayı: 1

Orhun dergisinin birinci sayısından itibaren, Türk tarihi meselesi üzerine fikirler yayınlanmıştır. Mesela Orhun dergisinin birinci sayısında “Türk tarihi Üzerinde Toplamalar“ başlığı altında Atsız tarafından kaleme alınan makalede Türk tarihine bakış açısının yanlış olduğu belirtilerek olması gereken bakış açısı verilmiştir. Atsız, Zeki Velidi Toğan’ın da notlarından yararlanarak, “Türk Tarihi Üzerine Toplamalar“ başlıklı Orhun dergisinde yer alan makalesinde Türk tarihine bakış tarzını şu şekilde kaleme almıştır: “Türk tarihini görüş tarzımız yanlıştır: milli tarihimizin ana yurttan ve en eski zamanlardan başlattırılması icap ettiği hakkında bugün, memleket münevverlerinin hemen hemen hepsi anlaşmıştır. Fakat buna rağmen Türk tarihinin bir bütün olarak nasıl mütalea olunabileceği hakkında kimsede belirmiş bir düşünce veya kanaat yoktur. Türk tarihinin Osmanlı tarihinden başlamadığını bugün herkes biliyorsa da henüz hiç kimse Osmanlı müverrihinin sülalecilik zihniyetinden kurtulamamıştır. Tarihçilerimiz muhtelif sülalelerin zamanlarını birbirinden ayrı devletlermiş gibi mütalea etmek yanlışlığına hala düşüyorlar. Mesela bu tarihçilere göre Gök Türk Devleti ile Dokuz Oğuz Devleti veya Çağatay Devleti ile Aksak Temür Devleti birbiriyle hiç münasebeti olmayan ayrı devletlerdir. Keza Anadolu’da Selçük devletinden sonra kurulan Osmanlı, Karaman, Aydın, Saruhan vs. sülaleleri hep ayrı devletlerdir.

Hâlbuki bunlar ayrı devletler değil, aynı devleti idare eden ayrı sülalelerdir. İngiltere’de, Almanya’da Fransa’da nasıl muhtelif hanedanlar geçmiş, fakat devlet İngiltere, Almanya, Fransa olarak kalmışsa bizde de sırası ile Kun, Siyenpi, Apar, Gök Türk, Dokuz Oğuz, Uygur, Karahanlı ilh... sülaleleri geçmiş, fakat devlet aynı Türk devleti olarak kalmıştır.

Bazen, aynı zamanda birbirine zıt olan ve çarpışan iki Türk devletinin mevcut olması bu kaideyi bozamaz.

Almanya’da Purusya, Baviyera, Saksonya gibi muhtelif krallıklar bulunduğu ve bunlardan bazıları, mesela Napolyon zamanında, Fransa ile birleşerek Prusya’ya karşı savaştıkları halde nasıl Almanya yine bir Almanya telakki olunuyorsa ve biz Babiyerayı, Saksonyayı ayrı devletler saymıyorsak, on dördüncü asır Anadolu’sunda

ki birbirine zıt beylikleri de öyle ayrı devletler saymamak, yalnızca ayrı sülaleler telakki etmek mecburiyetindeyiz.

Türk tarihi bu şekilde yazılmadıkça, öğrenmek mecburiyetinde olanlar için bir demir leblebi halinde kalacaktır.

Ne kadar yazık ki Tarih Cemiyeti tarafından yazılan ve mekteplerde okutulan dört ciltlik tarih kitabı da aynı yanlış görüşle yazılmıştır. Kun yerine Hun, Türgiş yerine Türkeş, Tuman yerine Teoman, Kuşan yerine Kuşhan, Kül Tigin yerine Gül Tekin, Çingiz yerine Cengiz, Timur yerine Timur, Selçük yerine Selçuk yazmak; Hazarları Gök Türklerden ayrı bir devletmiş gibi mütalea etmek gibi birçok fahiş yanlışları şöyle bir yana bıraksak bile, takip ettiği metot asla Tarih Cemiyetinin ilmi haysiyetine yakışacak bir şekilde değildir.⁶ Demiştir.

“Haddini Bil“ başlıklı Orhun dergisinin üçüncü sayısında yer alan yazıda Atsız, Hâkimiyeti Milliye'nin 21. 9. 1933 tarihli 4434. sayısında Ahmet Muhip Efendi tarafından yazılan Atsız'ın Türk Tarihi hakkında görüşlerine eleştirisine cevap vermiştir. Atsızın verdiği bu cevapta Türk Tarihine yönelik görüşünü daha açık şekilde vermiştir. Atsız, ortaya sürdüğü tezini bu yazıda şu şekilde dile getirmiştir; “Türk tarihini bir bütün olarak mütalea etmek lazımdır. Sülaleleri devlet olarak mütalea etmek yanlıştır. Çünkü sülaleleri ayrı devlet saymak zihniyeti, sülalelerin hâkim oldukları devirlerde revaçta bulunan ve bugünün ileri ve milliyetçi zihniyetine yaraşmayan geri bir düşüncüdür... Evet, tarihi görüşümüz yanlıştır. Gök Türk, Dokuz Oğuz, Uygur, Karahanlı, Selçük, Karahıtay, Nayman, Çingiz devletleri değil, sülaleleri vardır...⁷ diyerek atsız, ortay sürdüğü Türk milletinde sülalelerin hâkim olduğunu yeni ve ayrı devletler olmadıklarını dile getirişine karşı Ahmet Muhip Efendinin eleştirisine cevap verirken görüşünü bu şekilde ortaya koyduğunu görmekteyiz.

⁶ Hüseyin Nihal Atsız, “**Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar**”, Orhun, 5 Kasım 1933, Sayı: 1 s. 4

⁷ Hüseyin Nihal Atsız, “**Haddini Bil**”, Orhun, 5 Ocak 1934, Sayı: 3, s. 53

Türk tarihini Tarih Cemiyeti tarafından oluşturulan dört ciltlik tarih kitabındaki gibi ayrı devletler şeklinde telakki etmenin zararlarını ise, yine aynı yazıda şu şekilde dile getirmektedir: “...Evet, yine tekrarlıyorum ki Türk tarihini görüş tarzımız yanlıştır. Çünkü biz medeni ve büyük bir millet olduğumuzu ispat etmek istiyorsak tarihi hayatımızda bir istikrar olduğunu ispata mecburuz. Medeni ve büyük olmıyan milletlerin hayatında istikrar olamaz. Hâlbuki dört ciltlik tarih, hakikatın tamamen hilafına olarak, bizi istikrarsız bir millet gibi gösteriyor. Bizi dünyanın yetmiş iki yerinde yetmiş iki devlet kurmuş bir millet olarak gösteriyor. Peki, eğer hakikat bu ise ve biz kurduğumuz hiçbir devleti, hakikaten bir iki asırdan fazla yaşatamamış bir milletsek nasıl olur da dünyanın birinci milleti olduğumuzu iddia edebiliriz?”⁸ Atsız bu şekilde dile getirerek devletler ve milletler tarihinde istikrarın önemini vurgulayarak olması gereken tarih anlayışımıza yönelik fikrini savunmuştur.

Nihal Atsız’ın Türk tarihini ayrı devletler olarak değil, Türk topluluklarını idare eden sülaleler tarihi olarak ayırmıştı. Bu görüşleri Ahmet Muhip Efendi gibi aynı şekilde Hâkimiyeti Milliye gazetesinde 21 Kânunusani 1934 tarihinde Edirne Mebusu olan Şeref Bey tarafından da eleştiriye maruz kalmıştır. Atsız, aynı şekilde derginin dördüncü sayısında ileri sürdüğü tezini açıkladıktan sonra Türk tarihini üçe ayırmıştır. Atsızın Türklerin tarih çağlarını şu şekilde üçe ayırmıştır:

“I) En eski zamanlardan milattan önceki 7. asra kadar olan çağ; buna Türklerin kablettarih çağı diyelim

II) Milattan önce 7. asırdan milattan sonra 6. asra kadar olan çağ. Bu çağda Türk tarihi hakkında epeyce malumatımız vardır. Fakat hepsi yabancı kaynaklardan gelme olduğu için buna da nispi tarih çağı diyelim.

⁸ agm. s. 52

III) 545 ten sonra ki çağ ki, bu çağda Türklerde kendileri için tarihi kaynaklar bıraktığından buna da Türklerin tarihi Çağı diyelim. Türklerin tarihi çağını da şöylece üçe ayırabiliriz;

- 1) Uzak şark medeniyeti çevresinde Türk tarihi (545- 940);
- 2) Yakın şark (İslam) medeniyeti çevresinde Türk tarihi (940- 1840);
- 3) Batı medeniyeti çevresinde Türk tarihi (1840- ?)

Tabii, bu üç devride ikinci derecede taksimata ayırmak kabildir. Fakat Türkler dört bucağa yayılmış ve dağılmış bir millet oldukları için bunların tarihi nasıl mütalea olunmalıdır? Bunun için en kestirme ve en makul yol şudur: Türklerin ana yurttaki tarihleriyle yabancı ellerdeki tarihlerini birbirinden ayırarak mütalaa etmek. Çünkü anayurttaki Türk tarihi birbirini takip eden bir bütün olduğu ve buradaki sülalelerden daima Türk ırkına dayandığı halde yabancı ellerdeki Türk devletleri yabancı ırklara dayanmış ve sürekli bir bütün şeklinde olmamıştır. Mesela Çinin bazen tamamında, bazen bir kısmında Türk devletleri kurulmuştur. Fakat bunlarda yalnız sülale ve kısmen ordu Türk olduğundan hem devletin ömrü uzun sürmemiş, hem de asıl Türk tarihiyle münasebeti olmamıştır. Hindistan’da, İran’da, Mısır’da ve Avrupa’ da da böyle Türk hükümetleri doğmuştur. Bunlar daima gelip geçici olmuş ve sonunda o Türkler yendikleri başka milletlere karışarak atlarını kaybetmişlerdir. Bunun için, Türk tarihi diyince aklımıza ilk önce ana yurttaki Türk tarihi gelmelidir.⁹ Atsız, bu şekilde Türk tarihini çağlara ayırarak Türklerin tarihinde ana yurttan zuhur etmiş olan tarihin değerini dile getirmiştir.

Türk tarihi ile ilgili bu gibi tartışmaların ve Atsız’ın Türk tarihi hakkında bu gibi tezlerini savunmasının asıl sebebini ve tartışmaların temelini Tarih Cemiyetinin oluşturduğu tarih kitabının oluşturduğunu görmekteyiz. Tarih Cemiyetinin 500 âlim tarafından oluşturduğu dört ciltlik tarih kitabı içerisinde yer alan yanlışlıklar, Atsız tarafından tespit edilerek yazılarında belirtilerek eleştirilmiştir. Bu eleştiriler ve bu eleştirilere karşı savunulan görüşler neticesinde kamuoyunun ilgisini çektiğini ve

⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “Edirne Mebusu Şeref Bey’e Cevap”, Orhun, 20 Şubat 1934, Sayı: 4, s. 78

takip edildiğini görmekteyiz. Atsız “Edirne Mebusu Şeref Bey’e Cevap“ başlıklı makalede bu dört ciltlik tarih kitabında yer alan yanlışlıkları kendi fikirleri çerçevesinde bu yazısında maddeler halinde sıralamıştır. Atsız’a göre bu yanlışlıklar şu şekilde belirtilmiştir:

“I) ismi haslarda birçok yanlışlar var: Orhon, Selenga, Karahata, Basmil, Bumin, Moço, Tekin, Cengiz, Timur, Hun, Kuşhan, Türkeş, Selçuk kelimeleri yanlıştır. Bunların doğrusu Orhun¹⁰, Selenge, Karahıtay, Basmıl, Bumin, Meç’uo, Tiğın, Cingiz, Temür, Kun, Kuşan, Türgiş, selçük’tür. Bu yanlışları yapmak o tarihi yazarlar arasında ne Orhun Abidelerini okuyan, ne de Türk dilinin kaidelerini bilen bir tek kişi bulunmadığını gösterir.

II) Mete’nin Siyenpilerle çarpışması (I, 65) hakkındaki satırlarda cihaletin şaheseridir. Çünkü Siyenpiler Mete’nin ölümünden bir iki asır sonra tarihte gözükmüşlerdir. Mete’yi Siyenpilerle çarpıştırmak Selçüklüleri aksak Temürle veya Muhammet peygamberi Karahanlılarla çarpıştırmak kadar gülünçtür.

III) Orhun harfleri listesinde “ny“ mürekkep harfi “i“ olarak ve “e“ harfi de “b“ olarak gösterilmiştir. Halbuki Prof. Thomsen daha 1918 de ortaya çıkan bir makalesinde bu harfin “b“ değil “e“ olduğunu ispat etmişti.

IV) Birinci cildin 45. sayfasındaki Orhun harfleriyle yazılan “Tanrı Türkü Yaşatsın“ cümlesinde dört tane imla yanlışı vardır.

V) Bu kitapta uydurma tahrifatta var. Mesela ilk cildin 46. sayfasında “Orhun Kitabelerine göre Kutluk Hanın ölümünden sonra oğullarının velisi anaları Bilge Hatun olmuştur.“ deniliyor. Bir kere Kutluk Kağanın karısı Bilge Hatun değil İlbilge Katundur. Sonra da Orhun Abidelerinde katiyen böyle bir malumat yoktur.

¹⁰ Ayrıca Orhun ismiyle ilgili olarak, Atsız tarafından Orhun dergisinin altıncı sayısında yer alan “Sadri Maksudi Beye Bir Ders“ başlıklı yazısında, Maksudi’nin üniversitede verdiği Türk Tarihi dersinde “Orhun değil, Orhon’dur“ demesi üzerine bu yazıyla cevap vermiştir. Bu cevapta Atsız, maddeler halinde Orhon değil Orhun olduğunu, Orhun Abidelerine dayanarak ispat etmiştir. Bkz Hüseyin Nihal Atsız, “**Alaylı Âlimlerden Sadri Maksudi Beye Bir Ders**”, Orhun, 19 Nisan 1934, Sayı: 6, s. 109- 110

VI) Bu kitapta, Hun Devleti'nin birinci asırda inkıraz bulduğu yazılıyor(I, 64). Hâlbuki Kun Devleti üçüncü asırda inkıraz bulmuştur.

VII) Kitapta garip tezatlar da var: bir yerde (I, 48) Türklerin devlet teşkilatında kuvvetli bir merkeziyet olduğu söylendiği halde, başka bir yerde (II, 50) Türk teşkilatının merkeziyetçi olmayıp feodal olduğu zikrolunuyor.

VIII) Kitapta bol keseden avam iştikakçılığı da var. Bunlar her halde Türk Dili bilgini sabık komünist ve şimdiki şoven nasyonalist Giritli Ahmet Cevat Beyin nazarı dikkatini celbetmemiş olacak. İlk cildin 179. sayfasındaki listeye göre mesela acemler kendi dillerinde ağaç manasına gelen “Draht“ sözünü bizim “Direk“ ten almışlar. Keza bizim “Akkor“ kelimelerimizi alarak kor manasında “Ahker“ yapmışlar. Bu gülünç iştikaklara insan gülmek mi, ağlamak mı lazım geleceğini kestiremiyor.

IX) Türkçede millet manasına gelen “budun“ sözü iki yerde (I, 47) “büdün“ yazılmıştır.

X) Kitap milli bir fikirle yazılmış olduğu halde Gök Türklerden daima Tuky diye bahsolunuyor. Halbuki bu Çinlilerin Türklere verdiği bir attır; ve Tuky şekli de doğru değildir. Bunun transkripsiyonu Tu- kiüe'dir.

XI) Kutluğ'dan sonra tahta geçen Türk Kağanı Moço diye zikrolunuyor. Bu kağanın Çince adı Meç'uo, Türkçe adı da Kapağan Kağandır. Moço adının nereden çıktığını öğrenmek benim için pek meraklı bir şey olurdu. Tarih cemiyeti azaları Bilge Tonyukuk abidesi denilen bir nesneden haberli olsalardı milli bir duyguyla yazılan bir kitaba Moço gibi Çince bile olmayan uydurma bir at değil, Kapağan adını kayarlardı.

XII) Bu kitapta (II, 53) Orhun harflerinin yukarıdan aşağı ve sağdan sola yazıldığı hakkındaki ifade de yanlıştır. Gök Türk harfleri yukarıdan aşağıya olmak üzere sağdan sola da, soldan sağa da yazılır. Hatta bazen ufki olarak ta yazılmıştır.

XIII) Türklerde rütbe ve unvan olan Şad, bu kitapta Şat yazılmıştır. Bu günkü Türkçede sözlerin sonu d ile bitmese de Orhun Türkçesinde böyle bir şey yoktur. Şad, bod kelimeleri d ile biter.

XIV) Yuğ, kitapta yazıldığı gibi (II, 50) gömme merasimi değil, matem merasimidir. Bu ikisi arasında büyük fark vardır.

XV) Hiçbir zaman müstakil devlet kurmamış olan Türkiş ve Karluklardan müstakil devlet gibi bahsolunduğu halde 745- 840 arasında Orta Asya'yı idare eden ve Çin'i alt üst edip 52.000.000 nüfusunu 16.000.000 a indiren, Moyunçur gibi cidden büyük kağanlar yetiştiren Dokuz Oğuz devrinden hemen hiç bahsolunmamıştır.“¹¹

Atsız, bu şekilde kendi fikrinde kitapta yer alan yanlışları sıralamıştır. Şeref Bey le girilen bu münakaşa içerisinde Şeref Bey tarafından Atsız'ın inkılâp hareketlerine muhalefet yapmakla adlandırıldığını yine bu yazıdan anlamaktayız. Aynı şekilde bu gibi eleştiri ve düzeltmeleri nedeniyle Atsız'ın “Vekâlet'in kitabını tenkit ettim diye vekâlet emrine alınıyorum“ şeklinde ki cümlesinden vekâlet emrine alındığını ve bunun paralelinde Atsız'ın fikirlerinin ve bu gibi eleştirilerinin kamuoyunda büyük yankılar uyandırdığını görmekteyiz.

Orhun dergisi dergi kapsamına aldığı diğer içerikler gibi Türk tarihi ile ilgili makalelerde de millililiği esas alarak, millet menfaatlerini ön planda tutmuştur. Yeni kurulmuş ve çeşitli kurumları olgunlaşma döneminde olan Türkiye Cumhuriyeti'nde Türk tarihi anlayışı tarzında yer etmiş çeşitli noktaları bazen eleştiri ve bazen de öğretici bir kimlikle dile getirerek, okuyucu kitlesini ve kamuoyunu bilgilendirmeye çalışmıştır.

¹¹ Hüseyin Nihal Atsız, “Edirne Mebusu Şeref Beye Cevap”, Orhun, 20 Şubat 1934, Sayı: 4, s. 83-85

B) YAHUDİLİK MESELESİ

Yahudilik meselesi başlığı altında inceleyeceğimiz bu bölümde, Orhun dergisi içerisinde yer alan, Yahudilik meselesi ile ilgili makalelerden yola çıkarak derginin genel manada Yahudiliğe bakış açısını göreceğiz.

Dönem itibariyle konu hassas ve derinlikler arz etmektedir. Çünkü dünya devletleri arasında bloklaşmalara gidilerek, II. Dünya Savaşı patlak vermiş ve geniş toprak sahalarında etkisi hissedilmişti. Bu savaşın blokları tarafından Türkiye Cumhuriyeti saf sahipleri tarafından saflarına çekilmeye çalışılmaktadır. Başlığımıza konu olan Yahudiler de, dünya genelinde yayılmış bir din, ırk ve taraftarlarıyla geniş bir membaı kapladıklarından dolayı Türkiye kamuoyunu tabii ki meşgul etmiştir.

Orhun dergisinin genel karakteri ve benimsenmiş olduğu Türkçülük fikri hasebiyle, Yahudilik meselesi dergi içerisinde, Yahudiliğin konu edilmiş olduğunu görmekteyiz. Fakat derginin yayın hayatında kalış sürelerinin gerek azlığı gerekse o dönem kamuoyunu başka konuların meşgul etmiş olması, Yahudilik meselesine yönelik az sayıda yer verilmişine neden olmuştur. Bu verilen eserlerde, Yahudilik meselesi dini boyutta ele alınmayarak, genellikle Yahudilerin giriştikleri iktisadi ve siyasi faaliyetlerin ele alınmış olduğunu görmekteyiz. Yahudilerin faaliyetleri ve giriştikleri çalışmalar verilerle Yahudiler okuyucuya tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu faaliyet ve çalışmalara karşı Türk milleti uyarılarak asıl hissiyat olarak ülke menfaatlerinin ön planda tutulduğu görülmektedir.

Türkçülerin ve akabinde Orhun dergisinin, Yahudilere karşı giriştikleri fikirsel savaşın kökeni şüphesiz II. Abdülhamid Dönemi ve öncesine kadar varan İsrail Devleti'ni kurma çalışmalarına kadar uzanmaktadır. Gerek milli mücadele döneminde gerekse Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra oluşan kamuoyunda Yahudilere karşı tavır bu dönem içerisinde Yahudilerin giriştikleri çeşitli siyasi oyunlarla Filistin'i ele geçirme gayeleri etkili olmuştur. Ayrıca bu dönem itibariyle konuyu ele alacak olursak, 1948 yılına kadar Yahudileri Filistin'e

sokmamak için çaba verilmiş olsa da 1948 yılından sonra ise Filistin'den çıkarılmaya çalışılmaları¹² dönemi göz önüne alınacak olursa derginin ve Türkçülerin bu dönem öncesinde hassasiyetleri olarak değerlendirebiliriz.

Yahudilerin diğer milletler üzerindeki faaliyetleri, Orhun dergisinin 14. sayısında Dostievski'den R. Arsebük tarafından tercüme edilerek verilen makale ile Yahudilerin faaliyetleri okuyucuya gösterilmeye çalışılmıştır. Bu makalede Yahudilerin faaliyetleri ve çalışma prensipleri olarak, sürekli zulüm gördükleri yönünde yakınılarıyla kamuoyunda ve insan vicdanında kendilerine yer açmaya çalıştıkları dile getirilmektedir. Makalede bu durumla ilgili olarak şu şekilde denilmektedir: “Dünya üzerinde hiçbir kavim yoktur ki durmaksızın bu derece şikâyet etsin. İnsanlığın, Avrupa’yı, borsayı, politikayı ve devletlerin iç işlerini idare eden efendilerin Yahudiler olmadığına inanacak gibi oluyor.” yazar bu şekilde verdiği paragrafla, Yahudiler bu şekilde güçlü ve söz sahibiyken, yakınmasını bir çeşit taktikle beraber dinleri gereği bu şekilde emirli olduklarına bağlamaktadır.

Yine aynı yazının devamında yazar, Yahudilerin işkence, zulüm ve baskı gördüklerini dile getirmelerine karşı tarihten şu iki örneği vermektedir:

(1) “Diyelim ki Yahudiler, insanlığın en temiz ve en saf kalmış bir zümresi olsunlar. Fakat bu fikir benim *Le Messagerde I' Europe* da şöyle satırlar okumama mani olamıyor: “Yahudiler, Amerika Birleşik Devletlerinin cenubunda hürriyetlerini kazanmış olan birkaç milyon zencinin üzerine, bir avın üzerine atılır gibi atılmışlar ve bir başkasının himayesinden yeni kurtulmuş olan bu milleti meşhur usulleriyle, yani onların para ihtiyaçlarından ve tecrübesizliklerinden istifade ederek avuçlarının içine almışlardır...”

(2) “*Nouveau Temps* da da görüyorum ki: Yahudiler içkiye alıştırmak yoluyla Litvanyalıların varına yoğuna sahip olmuşlardır. O kadar ki bu zavallı sarhoşların yardımına ancak papazlar yetişebilmişler ve onları cehennem azaplarıyla korkutarak ve iktisadi teşkilatlar yaparak kurtarmışlardır. Ki bu sayede Yahudiler tarafından soyulan millet, iktisatçı bir millet haline gelmiştir...” şeklinde örnekler

¹² Mim Kemal Öke, “**Kutsal Topraklarda Siyonistler ve Masonlar**”, Çağ Yayınları, İstanbul, 1991, s. 494

veren yazar buna benzer birçok örneğin tarihin sayfalarında yer aldığını bildirmektedir.¹³

Yazar bu örnekleri verdikten sonra Yahudileri kendi görüşüne göre tanımlayan şu paragrafı dile getirmektedir: “...Bu millet, yurdunu, siyasi istiklalini ve hemen hemen vicdanını kaybetmiştir. Buna rağmen kırk asırdan beri, yani insanlık tarihinin bizce bilinen bütün bir devrini böyle bir birlik ve tecanüs içinde geçirmiştir. Bunun sebebi, onun yalnız görünüşte gelişmiş olan eski bir düşünceye her zaman sadık kalmasındandır. Bu millet dağılacak vaziyetlere düştüğü ve çok eziyet çektiği zamanlarda varlığını yalnız bir *Status in Statu* sayesinde muhafaza edebilmiştir.“ Yahudilerin tarih içerisindeki yerini bu şekilde vermiş olan Rus yazar yazının devamında *Status in Statu* kavramını açıklamıştır. Ve şu şekilde açıklamıştır: “...Musevilerin ilk düşünceleri yeryüzünde tek milli şahsiyet olan Yahudi’yi temsil ettikleridir. Eğer başkaları mevcut gibi görünüyorsa onlara kıymet vermemek gerektir. O kadar ki onların varlıklarına bile inanmalıdır.

“Bütün ırklar içinde apayrı bir şahsiyet ol. Bil ki Allah’ın tek milleti sensin. Diğerlerini imha et. Yahut onları kölen yap ve istismar et. Bütün dünya üzerindeki nihai zaferlerine inan. Diğer adamlardan nefret et; onlarla hiçbir ilişkinin olmasın. Hatta toprağından, milliyetinden mahrum olduğun zaman, hatta ırkını yeryüzünün muhtelif yerlerine dağılmış gördüğün zaman inan ki sana vad edilen her şey bir gün tahakkuk edecektir. Bundan böyle hayat, sizinle beraberdir. Hakir görmeyi ve beklemeyi bil...”

İşte ben *Status in Statu* de bu temellerin bulunduğu inanıyorum...¹⁴
Şeklinde *Status in Statu* yü Rus yazar tasvir etmiştir.

Atsız, Yahudilik hakkında kaleme aldığı *Orhun* dergisinin beşinci sayısında kaleme aldığı “Komünist, Yahudi, Dalkavuk“ başlıklı baş makalesinde, Yahudileri, içerdeki düşmanlardan bir tanesi olarak kabul etmiştir. İçerideki düşman olarak

¹³ Dostievski, “**Yahudi Meselesi**”, Çeviren: R. Arsebük, *Orhun*, 1 Şubat 1944, Sayı: 14, s. 4-5

¹⁴ **agm**, s. 5- 6

saydığı Yahudilerin düşmanlıklarını ise tarihin Türk milletine gösterdiğini dile getirmiştir.¹⁵

Atsız, yine aynı makalenin devamında ikinci düşman olarak kabul ettiği Yahudiliği tasvir etmiştir. Bu tasvir edişte dönem göz önüne alınacak olursa, Yahudilerin ve taraftarlarının, Türk Kurtuluş Savaşı sırasında Türklere zarar verdiği ve ülke topraklarında yaşadığı halde Kurtuluş savaşı sırasında Türk milleti menfaatine faydalı işler yapmadığını anlatmaktadır. Ayrıca yine Orhun dergisinin yedinci sayısında kaleme alınan “Musa’nın Necip (!) Evlatları Bilsinler ki:“ başlıklı yazısında Yahudilerin Kurtuluş Savaşı sırasında oynadıkları rol anlaşılması bakımından şu şekilde izah edilmiştir: “Hatta mütareke yıllarında İstanbul’u süsleyen(!) İngiliz, Fransız, Amerikan, İtalyan, Yunan ve Ermeni bayrakları arasında bir de Yahudi bayrağı olduğunu unutmadık.”¹⁶ Atsız tarafından kaleme alınan her iki makalede açıkça gösterilmeye çalışılan bu ihanetlikle Yahudiler içteki düşman olarak izah edilmiştir. Atsız’ın kaleme aldığı “Komünist, Yahudi, Dalkavuk“ başlıklı makalede, Yahudileri tasvir ettiği paragraf şu şekildedir: “İkinci düşman Yahudi’dir. Onun Allah’ı paradır. O, cebine birkaç para koyabilmek için gölgesinde yaşadığı bayrağı satmaktan çekinmeyen namussuz bir bezirgândır. Hangi memlekette oturuyorsa oranın düşmanıdır. Fakat bu düşmanlığını açıkça değil yüze gülerek, tezellül ederek yapar. Yahudi mayi gibidir. Derhal bulunduğu kabın şeklini alır. Yer yer kurulan Yahudileri Türkleştirme cemiyetleri bu zelil politikanın neticesidir. Bununla cihan savaşında düşmanlarımıza casusluk ettiklerini, mütarekede Türklüğü tahkir ettiklerini unutturmak isterler. Hatta daha ileri giderek kendilerine Türk adları takarlar. Yahudi iki türdür. Biri asıl Yahudi’dir, bu dilinden tanınır. Biri de Yahudi dönmesidir. Bu dilinden tanınmaz. Bunu tanımak için yüzünün mütereddi Yahudi hatlarına dikkatle bakmak lazımdır. Yahudi’yle Yahudi dönmesinin hiçbir farkı yoktur. Biri "biz Yahudiler" derse öteki de "Siz Türkler" der.”¹⁷ Şeklinde Yahudiler Atsız’a göre tasvir edilmiştir.

¹⁵ Hüseyin Nihal Atsız, “**Komünist, Yahudi, Dalkavuk**”, Orhun, 21 Mart 1934, Sayı: 5, s. 93

¹⁶ Hüseyin Nihal Atsız, “**Musa’nın Necip Evlatları Bilsinler ki:**”, Orhun, 25 Mayıs 1934, Sayı: 7, s. 140

¹⁷ Atsız, “**Komünist, Yahudi, Dalkavuk**”, s. 94

“Musa’nın Necip (!) Evlatları Bilsinler ki:“ başlıklı, Atsız tarafından kaleme alınan makalede Yahudiler korkaklıkla ve sevilmezlikle tarif edilerek, Türk dilinde Yahudileri tasvir ettiğini ve Türk milletinin Yahudilere verdiği değeri belirttiğini söylediği, "Yahudi gibi", "çıfıtlık etme", "çifit çarşısı", "havraya benzemek", "Yahudi’den yumurta alan içinde sarısını bulamaz" gibi sözler, deyim ve atasözleri verilmiştir.¹⁸

Ayrıca yine aynı makalede Yahudilerin dünyanın çeşitli ülkelerindeki varlıklarından o ülke vatandaşlarının rahatsızlığı dile getirilerek, Almanya, Lehistan, Macaristan, Fransa, Romanya gibi ülkelerdeki Yahudi pozisyonuyla Türkiye cumhuriyeti içerisinde yaşayan Yahudiler bu makaleyle uyarılmaya çalışıldığını görmekteyiz.

Yahudilerin, “Yahudileri Türkleştirme Cemiyetleri“ kurmalarına da yazı içerisinde gönderme yapılmaktadır. Ayrıca o dönemde yazı hayatında bulunduğunu anladığımız “Milli İnkılâp Mecmuası“ adında bir mecmuada Yahudileri anlatan bir yazı dizisi yayınlanmış ve Yahudilerin bundan rahatsız olarak bu gazeteye karşı cephe almış olmalarına da yazı içerisinde, Atsız tarafından gönderme yapıldığı görülmektedir.¹⁹

Orhun dergisinde verilen bu üç makalede, Yahudiliğin Türk milliyetçileri nazarında intibalarını yansıtmıştır. Bu makalelerde, Türk milletinin, Yahudiliğe karşı dikkat etmesi gereken bir mesele olduğu sıklıkla işlenmiş bir tema olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum Türkçülük fikrini benimsemiş fikir sahiplerinin kuruntusu şeklinde olmadığı, aynı şekilde diğer milletlere mensup olanlarında görüş ve tecrübeleri olduğu makalelerde açıkça anlaşılmaktadır. Bu şekilde Yahudiliğin açıkça bir sorun mahiyetinde işlenmesi okuyucu kitlesine benimsetilmeye çalışılmıştır. Türkçülük fikri ve ülke menfaatlerinin her daim vurgulandığı Orhun dergisinde, Yahudilik kavramına bakış açısı dikkat edilmesi gereken ve mensuplarının uyarılmaları zorunlu kişiler şeklinde bir mesele olarak bakılmıştır.

¹⁸ Atsız, “Musa’nın Necip Evlatları Bilsinler ki:”, s. 139

¹⁹ agm, s. 140

C) DIŞ TÜRKLER MESELESİ

“Dış Türkler meselesi” başlığı altında ele aldığımız konuda, milliyetçilik fikrinin Türk siyasi hayatında kabul görmesinden sonra, ölkü topraklarında Türkçölük cereyanının etkisiyle ölkü gündeminde yer etmiş bir mesele olarak görmekteyiz. Orhun dergisinde dış Türkler meselesi, Türkiye toprakları dışında yaşayan Türkleri, kamuoyuna duyurulmaya çalışılması gayesinden yola çıkılarak ele alındığı kanısındayım. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin dağılmasından sonra ve Türkiye toprakları üzerinde milliyetçilik akımlarının etkisiyle ve benimsenmiş olan Türkçölük akımı felsefesinin getirisiyle dış Türkler meselesi hız kazanmıştır. Dış Türkler yani Türkiye topraklarının dışında yaşayan mevcut Türk milletinden ve topluluklarından yeni yeni haberdar olunduğu bir dönemdir. İşte Orhun dergisinin yayın hayatında bulunuş tarihleri arasında ve sonrasında bu fikir ve toplulukların talihleri araştırılarak, Türkçöler tarafından geliştirilmeye çalışılmıştır.

Dış Türkler meselesi, olarak ele aldığımız bu konuda, Orhun dergisi içerisinde yer alan makalelerde, Türkiye toprakları dışında yaşayan Türk nüfusunun varlığı ve bu topluluklar hakkında verilen bilgileri tespit etmek, derginin amaçları arasındadır. Dergi içerisinde bu meselenin varlığı ve fikirsel olarak girifilen çalışmalar ve kaleme alınan yazılar Turancılık ideali çerçevesinde gelişme göstermiştir. Fakat bizim bu başlık altında ele alacağımız tarafı, dış Türklerin nüfusu ve yaşadığı ölkeler olacaktır.

Orhun dergisinde yer alan makalelerde o dönemde Rusya toprakları içerisinde yaşayan Türkler olarak kabul edilen ve nihayet Şu anki Orta Asya Türk Cumhuriyetleri olarak bildiğimiz devletler içerisinde yer alan Türklerin varlığı yanında diğer topraklarda yaşayan Türklerinde yer aldığını görmekteyiz. Türkiye toprakları dışında var olan Türk nüfusunun, dönem itibariyle ele alınacak olursa, varlığı ve bu varlıktan habersizlikler, Orhun dergisi ve mukabilinde Türkçölük cereyanı çerçevesinde oluşan kadrolar tarafından kamuoyuna haber verilmeye çalışılmıştır. Bu gaye Türkçölük cereyanının yanında, I. Dünya Savaşının arifesinde,

kutuplaşan dünya devletlerinin güç savaşına sahne olduğu düşünülürse, bu kutuplaşmalar ve güç göstergeleri içerisinde, Türkçülerin, Türklerin bilinçlenerek gücünün farkında olması hassasiyeti olarak anlaşılabilir.

Mesela Atsız, Orhun dergisinin sekizinci sayısında kaleme almış olduğu makalesinde, “Dünya bir devletler memleketi olmağa doğru gidiyor. Yüz milyonluk milletlerin kurulduğunu görüyoruz. İkinci, üçüncü derecedeki milletlerden bazıları da yaman bir hızla çoğalıyorlar. Böyle bir asırda 40 milyonluk bir millet pek kalabalık sayılmazsa da bu millet Türk milleti olunca 40 milyonun ehemmiyeti bir kat daha fazlaladır.

Türk milletinin etrafındaki komşular ekseriyetle kalabalık ve kuvvetli milletlerdir. Zaten bir milletin kalabalık olması da başlı başına bir kuvvettir.²⁰ şeklinde ki paragrafı, kamuoyunu, nüfus ve dış Türklerin varlığından haberdar etmek gayesinin, dönem itibariyle güç göstergesinin bir sonucudur.

Orhun dergisinin dış Türklerin varlığı hususunda kamuoyunu uyandırmak gayesi ön plandadır. Atsız, Orhun dergisinde yer alan “Yirminci Asırda Türk Meselesi I Türk Birliği“ başlıklı yazısında “Dünya Türkleri yalnız Türkiye’dekilerden ibaret değildir.”²¹ diyerek Türklerin dünya toprakları üzerinde var oldukları devletleri sıralamıştır. Atsız’a göre bu devletler şu şekildedir: Rusya, İran, Çin, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya, Yunanistan, Rodos, Kıbrıs, Suriye, Irak olarak sıralayarak Mısır, Avrupa ve Amerika topraklarını da bu çerçevenin içine almaktadır.

Dış Türklerin yaşamış oldukları devlet isimlerini bu şekilde sıralamış olan Atsız, dünya üzerindeki Türklerin nüfus miktarlarını rakamsal olarak şu şekilde vermiştir:

²⁰ Hüseyin Nihal Atsız, “Yirminci Asırda Türk Meselesi I Türk Birliği”, Orhun, 23 Haziran 1934, Sayı: 8, s. 142

²¹ **agm**, s. 141

	En Az	En Çok
Türkiyede	11.770.000	14.000.000
Rusyada	16.460.000	20.000.000
İranda	3.000.000	6.000.000
Çinde	3.000.000	5.000.000
Balkanlarda	1.000.000	1.500.000
Irak ve Suriyede	400.000	600.000
Adalarda	40.000	60.000
Hepsi	35.600.000	47.160.000

Nüfus miktarını bu şekilde tahlil eden Atsız, Türklerin nüfus miktarlarının gerçeklerin dışında abartılarak yansıtılmaması amacıyla olduğunu görmekteyiz. atsız makalesinde bu durumu şu şekilde dile getirmektedir: “Umumi istatistikler olmadığı için dünyadaki Türklerin sayısını doğru olarak bilmiyoruz. Düşmanlar kasti olarak bu sayıyı azaltmağa çalıştıkları gibi dostlar da körü körüne çoğaltmaktadırlar. Türklerin eskiden beri kalabalık bir millet olduğu hakkındaki düşünceler, tarihi tetkiklerin ilerlemesinden sonra, çürümüştür. Türkleri pek kalabalık gösteren şey onların büyük siyasi rol oynamaları ve cevvaliyetleridir. Hakikatte ise Türkler, bütün kırgınlara rağmen, hiçbir zaman yirminci asırda oldukları kadar çok olmamışlardır.”²² demektedir.

Nüfus mevzunda, gerçeklerin tam olarak doğrusuyla yansıtılmasını dile getirmiş olan Atsız, bu yanlış gösterimin düşmanlar tarafından siyasi gayeyle çekinilerek az göstermesine bağlarken, dostların bu şekilde abartmalarını sakıncalı bulmaktadır. Atsız bu durumu sakıncalı bulmasının nedeni, milli meselelerde gerçeklerin önemli olmasının gerekliliğinden, aksi takdirde yanılınabileceği endişesindedir. Bu durumu şu şekilde dile getirmiştir: “Hâlbuki büyük milli meselelerde kuvvetleri layıkıyla tartmak, bilhassa kendi gücünü olduğundan fazla görmemek icap eder. Hem de biz hakikaten başkalarının dediği gibi, 90 milyonluk

²² agm, s. a. y.

bir milletsek ve buna rağmen büyük bir kısmımız esirse, bu bizim istikbalimiz için ümit verici değil, ümit kırıcı bir şeydir.“ diyen Atsız bu ümit kırıcı durumu bu kadar güçlüyken esaret altına girmeyi yüz kızartıcı bir durum olarak niteler.²³

Dünya üzerinde yaşayan Türklerin nüfuslarına dair diğer bir veri de Orhun dergisinin 12. sayısında verilmiştir. Sekizinci sayıda verildiği gibi dokuz yıl sonra 12. sayıda da tablo şeklinde sayısal değerler verilmiştir. Atsız tarafından derginin içeriğine 10. sayıdan itibaren “Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar“ adıyla bölümler eklenmiştir. Bu eklenen bölümün üçüncüsünün yer aldığı 12. sayıda yer alan levhada dünya üzerinde yaşayan Türklerin nüfusları verilmiştir demiştik. Sekizinci sayıya yani 13 Haziran 1934 tarihli sayıda verilen sayısal değerlere nazaran 12. sayıda yani 1 aralık 1943 tarihli sayıda, verilen tabloda sayısal olarak Türklerin nüfuslarında artış olduğu görülmektedir. “Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar: 3“ başlığı altında verilen değerlerse şu şekildedir:

	EN AZ	EN ÇOK
Türkiye Türkleri	14.000.000	15.000.000
Rusya Türkleri	16.000.000	25.000.000
İran Türkleri	4.000.000	6.000.000
Çin Türkleri	3.000.000	6.000.000
Afgan Türkleri	1.000.000	2.000.000
Bulgaristan Türkleri	600.000	1.000.000
Romanya Türkleri	100.000	300.000
Yugoslavya Türkleri	300.000	500.000
Yunanistan Türkleri	40.000	60.000
Kıbrıs Türkleri	40.000	60.000
Irak Türkleri	40.000	50.000
Suriye Türkleri	30.000	40.000
Toplam	39.150.000	56.010.000
Toparlık ve Ortalama hesap	50.000.000	

²³ agm, s. 142

Atsız tarafından verilen bu sayısal değerlerle okuyucunun dikkatinin dış Türkler meselesine yani Türkiye toprakları dışında yaşayan Türklere ve nüfuslarının çokluğuna çekilmek istendiğini görmekteyiz.

Türkiye dışında yaşayan Türklerin nüfuslarıyla ilgili derginin 13. sayısında ‘‘Irak Türkleri’’ başlıklı bir yazının yer aldığını görmekteyiz. Bu yazı Nüzhet Ulusoy adlı okuyucunu 12. sayıda yer alan levhada Irak Türkleri ile ilgili verilen sayısal değere karşı gönderilmiş bir yazı olduğu anlaşılmaktadır. Okuyucu tarafından gönderilen bu yazıda Irak içerisinde var olan Türk nüfusunun 12. sayıda verilen sayısal değerin üstünde olduğunu bildirmektedir. Musul meselesinden yola çıkan okuyucu Musul ve Kerkük vilayetlerinin Irak nüfusunun üçte biri olmasına nazaran, 4- 4, 5 milyon olan irak nüfusuna rağmen Türklerin 40- 50. 000 olarak gösterilmemesi gerektiğini dile getirmiştir. Ulusoy bu savunduğu fikrini de Irak devleti sabık kumandanlarından olan General Taha el – Haşimi’nin ‘‘Coğrafyat l- Irak’’ adlı eserinde ele aldığı sayısal değerlerden yola çıkarak ispat etmeye çalışmaktadır. Ve Ulusoy Irak’ta yaşamakta olan Türk nüfusunu Haşimi’nin eserine de dayanarak 300.000 olarak ifade etmektedir.²⁴

²⁴ Nüzhet Ulusoy, ‘‘**Irak Türkleri**’’, Orhun, 1 Ocak 1944, Sayı: 13, s. 8

SONUÇ

Orhun dergisi, 1933 yılında Kasım ayında yayın hayatına başlamış bir dergidir. Orhun dergisi, bu dönemdeki yayın hayatını ancak dokuz sayı olarak tamamlayabilmiştir. Sahibi ve müdürü Hüseyin Nihal Atsız'ın olduğu Orhun dergisi, aynı şekilde Atsız tarafından çıkarılmış ve 1930 yılında bakanlar kurulu kararıyla kapatılmış olan “Atsız Mecmua” adında derginin devamı niteliğinde olan bir dergidir. Türk yayın hayatında toplam olarak 16 sayı çıkarılmış olan Orhun dergisi, bu ilk dönemi adını verebileceğimiz dokuz sayılık dönemini 14. 07. 1934 tarihli bakanlar kurulunun kapatma kararıyla sona erdirmek zorunda kalmıştır. Matbuat kanununun 50. maddesi mucibince, Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış politikalarına zarar verdiği hükmüyle kapatılmış ibaresinin yer alması o dönem Türkiye'sinde ve tek parti dönemi siyasi hayatını yansıtıyor olmasından dolayı Orhun dergisi bu bakımdan önemlidir.

Orhun dergisi, gerek etrafında toplanan yazar kadrosunun 1933- 1945 yılları arasında aşlamaya çalıştığı fikirler, gerekse derginin içeriğinde yer alan makaleler, o dönem Türkçü gençliğinin fikir hayatında etkili olmuş ve dergi geniş kitleler tarafından takip edilmiştir. Orhun dergisi, Türkiye'de, Türkçülük fikrinin o dönemlerde temsilcisi mahiyetini kazanmıştır. Orhun dergisi, Türkçülük fikrini benimsemiş insanlar tarafından bir okul niteliğinde olmuş ve kaleme alınan makalelerde Türkçülük fikrini öğretmek ve aşlamak ana tema olmuştur. Genellikle bu gibi ana tema olan Türkçülük ile ilgili makaleler Atsız tarafından kaleme alınmış olan yazılarda görülmektedir.

Türkçülük fikrinin Türkiye de karşımıza çıkması, Fransız ihtilalinden sonra milliyetçilik akımlarının Avrupa üzerinden Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıkların üzerinde etkili olmasından sonra görülmektedir. Fransız ihtilalinin getirdiği eşit haklar ve hürriyetler kısa zamanda Osmanlı bünyesinde yaşayan azınlıkları harekete geçirecek ve bu topluluklar arasında milliyetçilik hareketi kabul görecektir.

Çok uluslu bir yapıya sahip olan Osmanlı İmparatorluğunda yaşayan yabancı unsurlar arasında, milliyetçilik hareketi hızla yayılmış olup, Osmanlı Devleti yöneticileri tarafından bir dizi tedbirler alınmak zorunda kalmıştır. Bu tedbirler Osmanlı Devletini parçalayacak milliyetçilik fikrine karşı geliştirilen ve Osmanlı toplumunu bütünleştirmeyi amaçlayan, Osmanlılık ve sonrasında İslamcılık fikirlerini görmekteyiz. Fakat Hristiyan ve Türkler dışında Osmanlı bünyesinde bulunan Müslümanların giriştikleri bağımsızlık isyanları bu fikirlerin, Osmanlı topraklarında geçersizliğini ortaya koymuştur.

Osmanlı bünyesinde yaşayan Türkler arasında bu gibi milliyetçilik akımlarının etkisine ise en son unsur olarak rastlamaktayız. Bunun sebebi ise tabii ki dağılma sürecinde olan Osmanlının, idare mekanizmasında bulunmasına ve devletin dağılmasını istemeyişine bağlayabiliriz. Osmanlı bünyesinde bulunan Hristiyan ve Müslüman unsurların, teker teker bağımsızlık kazanarak ayrılmaları, Osmanlı Devleti'nin ve aka bininde Osmanlı Türklüğünün ve diğer Türk toplumlarının dünya üzerinde çeşitli sıkıntılara maruz kalması sonucu Türk milliyetçiliği fikri doğmuştur.

Nitekim Türkler arasında bir tepki hareketi olarak doğmuş olan Türkçülük hareketi, ilk olarak ilmi sahada kabul görmüştür. Batıdaki Türkoloji çalışmalarının da etkisiyle ilmi sahada yani dil ve tarih gibi kültürel alanlarda Türk milliyetçiliğine dair çalışmalar Türk aydınlarını etkilemiştir.

Tanzimat Döneminde başlayan ilmi Türkçülük hareketi, Ahmet Vefik Paşa, Süleyman Paşa ve Ali Suavi Paşa gibi isimlerle hız kazanmış ve Türk milliyetçiliği

Türk siyasi hayatı litarütürüne yerleşmiştir. İlmî sahada yaşanan bu gelişmelerden sonra, Mehmet Emin Yurdakul, Türk-Yunan savaşının ülke topraklarında etkisinin hissedilmesinin etkisiyle galeyana gelen Türkçülük hareketi ortamında edebî Türkçülüğün ilk temsilini ortaya koymuştur. Mehmet Emin Yurdakul, “Ben bir Türk’üm, dinim, cinsim uludur.” mısralarıyla başlayan “Cenge Giderken“ adını verdiği şiiriyle o dönem Türk toplumunun vatanseverlik ve milliyetçilik duygularının aynası olmuştur.

Türkçülük fikrinin canlanıp yayılmasında ki etkenlerden bir diğeri de, Osmanlıların Kırım Savaşından sonra Orta Asya Türkleriyle giriştikleri siyasi münasebetlerdir. Bu dönemlerde İsmail Gaspıralı’nın Türk birliğine dayanan ve “Dilde Fikirde İşte Birlik“ düsturu Kafkasya ve Osmanlı Türkleri arasında kabul görerek yayılmış ve Türkçülüğün ateşini alevlendirmişti. Gaspıralıdan sonra Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu gibi Türkçülerin Rusya’dan İstanbul’a gelmeleriyle Türkçülük hareketi daha da hız kazanmıştır. Ayrıca II. Meşrutiyet yıllarında Selanik’te yayınlanan “Genç Kalemler“ dergisi merkezini II. Meşrutiyet’ten sonra İstanbul’a taşımıştır. İstanbul’a gelen Ziya Gökalp Türk Birliği ve Türkçülük fikri ile ilgili yazılarıyla ve “Turan“ adlı şiiriyle geniş topraklar idealini Türk toplumunun zihnine yerleştirmiştir. Ziya Gökalp, “Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak“ formülüyle, fiiliyatta Türkçülük olan fakat o güne kadar milliyetçilik adı altında kabul gören akıma, Türkçülük ismini vermiş oldular.

Türkçülük hareketinin bu şekilde hareket kazanmasına şüphesiz Meşrutiyet ortamında hürriyet prensibinin etkili olmasıdır. İşte bu şekilde gelişen ve hız kazanan Türkçülük, devlet içerisinde yer bulacak ve siyasi olarak teşkilatlanmayı sağlamıştır. Bu dönemde birçok dernekler oluşturulmuş ve bunlardan en önemli ve etkili olanı Türk Ocakları olmuştur.

Bütün Türkçülerin etrafında toplandığı bir kuruluş olan Türk Ocakları kendisinden önce kurulmuş olan, Türk Derneği, Türk Yurdu ve Genç Kalemlere nazaran daha derli toplu olarak bir gençlik teşkilatı görünümündeydi. Türk Ocakları

giriştikleri Türkçülük faaliyetleriyle gençlik üzerinde Türkçülük bilinci açısından çok etkiler bırakmıştır.

1918 yılında imzalanan Mondros Mütarekesi sonucunda Osmanlı Devleti fiilen çökerek, tarihin sayfalarında yerini almıştır. Bu fiilen çöküş başta Mustafa Kemal olmak üzere Türkçüleri harekete geçirmiştir. Milli mücadelenin ana manevi gücü olarak Milliyetçilik hareketi ve Mustafa Kemal'in liderliğiyle Kuvayı Milliye ruhu Türk Kurtuluş Savaşı'nda başarı sağlamış ve Osmanlı Devleti yerine Türkiye Cumhuriyeti 1923 yılında kurulmuştur.

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti kuruluş safhasında milliyetçilik esasına dayandırılmıştır. Devlet kurulduktan sonra bu durum devam etmiş ve Türk milliyetçiliği devletin resmi ideolojisi kabul edilmiştir. Türk Milliyetçiliği, Cumhuriyet Döneminde Türk Ocaklarının aracılığıyla, hem devletin ideolojisi olarak hem de felsefi anlamda ülke genelinde yaygınlaştırılarak kabul görmesi sağlanmıştır.

Bu dönemde ne kadar Orta Asya Türklüğüyle ilgilenilmiş olsa da, gerek devletin resmi ideolojisi gereği gerekse de diş politikanın bu ortama müsait olmaması nedenlerinden dolayı Türk Birliği ve Turancılık fikirlerinden uzak durulmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyet Döneminde bu gibi ilmi, edebi alanlarda Milliyetçilik ana temay oluştururken, bunun yanında Türk Tarih Kurumu gibi Dil kurumu gibi kurumlarda Türk dilinin ve tarihinin devlet ideolojisi gereği araştırıldığını görmekteyiz.

Cumhuriyet Döneminde yani 1930 yılından itibaren, Türkiye Cumhuriyeti yönetimi yeni bir milli politikayı ülkede uygulamaya başlamıştır. Yönetim tek parti yönetimiyle bütün tasarrufları kendi kontrolü altında toplama politikalarına yönelmiş ve ülkede bütün siyasi partilerin varlıklarına son verilmiştir. Bu şekilde otoriteyi tek elde toplama çabalarından nasibini Türk Ocaklarının kapatılması kararıyla almış ve paralelinde diğer tüm Türkçü organizasyonlarında varlıkları son bulmuştur.

1931 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin politikaları gereği Türk Ocaklarının kapatılmasından sonra Türkçülük faaliyetleri duraksama dönemine girmiştir. Fakat bu durum uzun sürmemiş ve Türkçüler çeşitli yayın faaliyetlerine girişmişlerdir. Kısıtlı maddi imkânlarla yapılan bu faaliyetler genellikle uzun soluklu olamayacak olsa da Türk Ocaklarından sonra Türkçüleri bir nevi tatmin edebilecektir.

Devletin gücü tek elde toplama politikaları sonucu kapatılan Türkçü kuruluşların kapatılmasından sonra, yayınlarıyla Türkçülük bilincini ayakta tutmaya çalışan ilk yayın, "Atsız Mecmua" olmuştur. Hüseyin Nihal Atsız tarafından çıkarılan "Atsız Mecmua", devletin resmi ideolojisinin dışına çıkmasından dolayı zararlı bulunarak kapatılmıştır. Bu gibi ülke genelinde uygulanan politikalarının asıl nedeni Avrupa'da gelişen ırkçı faaliyetlerden Türkiye'nin de etkilenmiş olmasından dolayı bu etkilenişin önüne geçme çabaları olarak görebiliriz. Devletin resmi milliyetçilik ideolojisi dışında hiçbir milliyetçilik açılımına izin vermemiş olması bu sebeptendir. Bu dönem aralığı 1931-39 zaman aralığını kaplamaktadır ve Orhun dergisinin ilk dokuz sayısı bu döneme tekabül etmektedir. Aslında bu dönem Türkçülük fikrinin gerçek manada temellerinin atıldığı dönemdir. Orhun dergisinde bu dönemde Türkçülük hareketinin temsilciliğini yapmış ve cılız da olsa fikre katkılar sağlamıştır. Hiçbir siyasi veya sivil toplum kuruluşuna hayat hakkının tanınmadığı bu dönemde, Orhun dergisine ve yayın kadrosuna tabii ki baskılar uygulanmıştır. Bu şekilde olsa da, Atsız ve Orhun dergisi 5 Kasım 1933 ile 16 Temmuz 1934 zaman aralığında Türkçülük fikrinin, fikri önderliğini tam manasıyla yaparak fikir taleplerini yazılarıyla beslemeye çalışmıştır.

1939 yılından itibaren Türkçülerin ülke sathında ve yönetim nazarında pozisyonlarının değiştiğini görmekteyiz. yönetim nazarında Türkçülerin 1939 yılından sonra kabul görmüş olmasının nedeni de geçmişte yaşatılan baskıların sebebi gibi dış politikanın etkisinden dolayıdır ki II. Dünya Savaşı çıkmış ve Rusya ve Almanya karşı karşıya gelmiştir. Bu iki cephe arasında Almanya güçlü ve Rusya'ya karşı üstün durumdadır. Türkiye Cumhuriyeti bu iki güç arasında sıkışmış ve savaşın yıkıcı etkilerini geçmişteki tecrübelerine dayanarak bilmekte olmasından dolayı, savaşta yer alamamak için direnmekte ve bloklar arasında denge politikası

izlemektedir. Fakat yönetim olası koşullar gereği savaş içerisinde yer alınması ihtimaline karşın milliyetçi duygulara ihtiyaç olacağından ötürü, tavrını Türkçülere karşı yumuşatmak yolunu takip etmiştir. Hatta Türkçülük devlet program dahiline alınacak olup, hatta başbakan ve diğer devlet yöneticileri Türkçülük bilincini iftihar olarak niteleyeceklerdir.

Türkçülere karşı tavrın politika gereği yumuşatıldığı bu 1939–45 evresi, Türkçülüğün ilerleme kaydettiği zaman aralığı olarak kabul edebiliriz. 1939- 45 yılları zaman aralığında Türkçüler, yayınladıkları dergilerle, kitlelerin ilgisini çekmiş ve dergiler etrafında gruplaşmalar meydana gelmiştir. Aynı dergiler etrafında çeşitli fikirler ortaya koyulmuş olsa da, dergilerin ana unsurunu Türkçülük fikri oluşturmuştur. Fikirlerin siyasallaştığı ve açık yüreklilikle ortaya koyulduğu bu dönemde, bu gibi Türkçü yayınların ortak özelliği ağırlıklı olarak komünizme ve Yahudiliğe net olarak sert tavırların takınılmış olmasıdır. Türkiye Cumhuriyetinin Türkçülere karşı bu yumuşama döneminde, Türkçü olan Orhun dergisi yayın hayatına geri dönmüş olup dokuzuncu sayının devamı niteliğinde onuncu sayıdan başlayarak yedi sayı daha yayınlamıştır. Atsız, Orhun dergisinin bu ikinci döneminde fikirlerini bütün çıplaklığıyla ortaya koymuştur.

Orhun dergisi genel anlamda birinci sayıdan itibaren Türkçülük fikrinin savunucusu olmuş ve Türkçülüğü savunan diğer dergiler nazarında en önemlisi olmuştur. Nihal Atsız'ın fikir dünyasının paralelinde oluşan Orhun dergisinde yer alan şiir, makale ve heyecan veren diğer yazılar, dönem Türkçülerinin el kitabı olmuştur. Atsız Mecmuanın devamı olan Orhun dergisinde döneminde ve sonrasında, gerek Türk yayın hayatına gerekse Türk siyasi hayatına fikirleriyle renk katmış bir çok şahsiyetin yazılarının yer almış olması dergiyi muhteva yönünden zengin kılmıştır.

Orhun dergisinde, Türkçülük fikri etkisinde, Türk Tarihi, Türk dili, Türk edebiyatı vs. sahasında birçok yazı yazılmıştır. Bu yazıların geneli Atsız tarafından kaleme alınmış olup, bazen dozu aşan militarist birçok yazınında olması, dergiye kamuoyu tarafından hararetle takip edilmesini sağlayan bir dergi olma özelliğini katmıştır.

Atsız tarafından kaleme alınan, Türklüğü öven ve Türk ahlakını tarihini tanıtan yazılar, Orhun dergisinin ana muhtevasını belirleyen yazılar olmuştur. Komünizm ve Yahudiliğe karşı çok çetin yazılar dergide ele alınmıştır. Komünizm ve Yahudilik Türkçülüğün düşmanı olarak kabul edilmiş ve bu yönde bir yazı politikası izlenmiştir. Komünizm fikrine düşmanlığın ışığında, komünizm dünya üzerinde temsilcisi olan Rusya'ya karşı tavrın net olmasının yanında ırkdaşların bu devlet esaretinden kurtulmaları, neredeyse tüm makalelerin ince fikri olmuştur. Bu fikrin paralelinde Türk büyüklerine yer verilmiş ve İsmail Gaspıralı'ya dair bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca dergi içerisinde mevcut yazılardan ayrı olarak dergilerin kapağında yer alan, "Ben, Sen, O yok Biz Varız" ve "Bütün Türkler Bir Ordu" gibi cümlelerle Türk Birliği ve dış Türkler dergide sık sık konu edilmiştir.

Ayrıca Atsız, "Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar" başlıklı kaleme aldığı makalesinde Türk tarihi üzerinde tespitlerde bulunarak tarihi görüş tarzımız yanlış, demiştir. Atsız'a göre Türk siyasi tarihinde Türk Devleti devamlı devam etmiş olup sadece yöneten sülalelerin değiştiğini ve bu nedenle ayrı devletlermiş gibi değerlendirilmemesi kanısındadır. Ayrıca Atsız Türk tarihinin Osmanlı'dan da önce varlığına değinerek, Türk Tarih Cemiyetinin dört ciltlik tarih kitabını eleştirmiştir. Bu eleştiri ve tespitleri üzerine, diğer yayın organlarında eleştiriler çıkmış ve Atsız bu eleştirilerine cevaplarını Orhun dergisinde karşılıkları verilmiştir.

Orhun dergisinde bu konular dışında birçok konu hakkında yorumların yer aldığı makaleler yer almıştır. Türk ahlakına ve Türk kızlarının iffetli olmaları gerektiği gibi toplumsal konuların yanında yöre ve bölgelere ait tanıtım yazılarıyla çeşitli deyiş ve atasözleri de tanıtılmıştır.

Ayrıca Orhun dergisinde, "Orhun'un Anketi" adıyla anket soruları yayınlanmış ve bu yayınlanan sorulara okuyucu tarafından verilen cevaplara dergide yer verilmiştir. Bu anketin yanında "Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar" başlığıyla Türkçülüğün gereği olarak ibret verici tarihi ve güncel konulara yer verilerek Türk gençliğinin ilgili konularda düşünmesi dergide amaçlanmıştır.

Orhun dergisinde eleştiri maksadıyla birçok mektuplar yer almıştır. Komünizm fikrine karşı girişilen fikir mücadelesinin neticesinde derginin 15. ve 16. sayılarında dönemin başbakanı Şükrü Saracoğlu'na iki açık mektup yayınlanmıştır. Bu yayınlanan mektuplarda komünizm fikrinin Türkiye genelinde faaliyetleri ve Milli Eğitim Bakanlığı kadrosu içerisinde yer alan Komünistler, başbakana anlatılmaya çalışılmıştır.

Bu mektuplar, Orhun dergisinde yayınlanmasının yanında, Türkçülüğün bu dönemden sonra görecekları baskı ve zulümlerin habercisi niteliğindedir. Dönem şartları göz önüne alınacak olursa, dış politikada dengelerin değişmesinden dolayı Türkçüler açısından zor döneme girildiği görülmektedir. Alman-Rus savaşında Ruslar Almanlar karşısında avantajlı duruma geçmiş ve savaşın seyri değişmiştir. Bu şekilde hesapların değişmesinden dolayı Türk yönetimi, Ruslara şirin gözükme amacıyla, ülkede Rus ve komünizm düşmanlığını açık şekilde yapan Türkçülere karşı savunmaya geçilmiş ve Rusları memnun etmek amacıyla Türkçü faaliyetlerin önü kesilmiştir. Türkçülerin Rus düşmanlığının nedeni ise Sovyet topraklarında yaşayan ve mezalime uğrayarak pasifize edilmeye çalışılan Türklere yaşatılan sıkıntılardır. Türkçülerin ülke topraklarında yaşayan diğer vatandaşlara nazaran bu konu üzerinde durmaları ise hem Türkçülüğün gereği hem de Türk birliğine dayanan Turancılık fikrinin Türkçüler arasında temel mesele olarak kabul edilmesine bağlayabiliriz. İşte Türkçülere karşı girişilecek yıkıcı tavrın bahanesini de Orhun dergisinde yayınlanan başbakan Şükrü Saracoğluna yazılan iki açık mektup olmuştur.

Sovyetler Birliğinin üstün durumda olması nedeniyle ülkede solcu ve komünist faaliyetlere göz yumulmuş ve Türkçülere karşı girişilecek olumsuz tavır için tetikte bekleyen hükümet nazarında yazılan iki açık mektuptan sonra Türkçüler için yeni bir dönem başlamıştır.

Bu şekilde dış politikanın etkisiyle şekillenen iç politika ve sonrasında başlayan 3 Mayıs olayları ile Türkçüler ilk siyasi eylemlerini gerçekleştirmiş oldular.

3 Mayıs olaylarının diğer bir yüzü aslında sonrasında Türkçülük aleyhine gelişen olayların başlangıcı niteliğinde olmuştur.

3 Mayıs olayları sonrasında Türkçüleri aşağılar mahiyette açılan ve Türkçülük – Irkçılık davası adı verilen dava ve 1931 yılından itibaren Türkçülüğün fikir temsilciliğini yapan önde gelen fikir sahipleri gözaltına alınarak işkencelere tabi tutulmuşlardır.

İşte Orhun dergisinde yer alan yazılar ve dergi içerisinde dönemin başbakanına yazılan mektuplar, Türkçülüğe siyasi boyut katması açısından önemlidir. Dönem göz önünde tutulursa, tek parti dönemi ve hükümet otorite sahibiyken, hükümetin ve paralelinde İsmet İnönü'nün kurmaylarında Milli Eğitim Bakanına karşı eleştiri yapılabilmesi ve buna cesaret edilebilmesi Türk siyasi tarihi bakımından önemlidir. Orhun dergisinde Atsız tarafından kaleme alınan bu mektuplar sonrasında, dış politikanın da etkisiyle gelişen 3 Mayıs ve 1944 Türkçülük davası gibi olaylar Türkçülük tarihinde önemli bir parçayı oluşturmuştur. Türk siyasi hayatında 1931 – 1945 yılı zaman aralığında gelişen olayların sonucu mahiyetinde olan bu olaylar ve davaların çıkış penceresinin Orhun dergisi olmasından dolayı, Orhun dergisi Türk siyasi hayatında belirli bir dönemin temsili olması hasebiyle, yakın tarihimizde, etkili bir yere sahip olmuştur.

Orhun dergisi ve derginin çıkış döneminde gelişen iç ve dış siyasi olaylara bakış açısı ve bu dönemde gelişen bu olayların yankıları, bugünkü milliyetçilik anlayışının siyasi ortamının oluşmasında büyük etkisi olmuştur.

EKLER

EK – 1 BAŞVEKİL SARACOĞLU ŞÜKRÜ' YE AÇIK MEKTUP

Sayın Başvekil,

Hem Türkçü, hem de başvekil olduğunuz için size bu açık mektubu yazıyorum. Yalnız başvekil olsaydınız bunları yazmak emeğine katlanmazdım. Çünkü Türkçü olmayan bir başvekile hitap etmenin ne kadar boş olduğunu bilirim. Yalnız bir Türkçü olsaydınız yine yazmaya lüzum görmezdim. Çünkü, faydasız kalacak olduktan sonra,sizden daha eski Türkçülerle yurdun dertlerini her zaman konuşabilirim. Fakat Türkçü olarak idare mekanizmasının başında olduğunuz için sizinle konuşmaktan faydalar doğabileceğine inanıyor, onun için size hitap ediyorum.

Millet meclisinde, 5 Ağustos 1942 günü verdiğiniz nutukta : "Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve laakal o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir." demiştiniz. Türk tarihi ile uğraşmış bir münevver olarak söyleyebilirim ki ne ırkımızın, ne de devletimizin tarihinde, Türk milliyetçiliği resmî bir ağızdan bu kadar kesin sözlerle hiçbir zaman açığa vurulmamıştı. Bu sözlerin Türkçü çevrelerde nasıl sevinçle karşılandığını anlatmaya lüzum yoktur. Fakat ardından bir buçuk yılı aşan bir zaman geçtiği hâlde biz, bu Türkçülüğün iş alanına geçmediğini görmekten doğan bir sıkıntı içindeyiz. Fikirler iş hâline geldiği zaman manalıdır. Buna ülkü deriz. İş hâline gelmeyecek fikirler ise ham hayalden başka bir şey değildir. Yetmiş yıldan beri işlene işlene bugünkü duruma erişen kuvvetli Türkçülüğün artık tatbikat alanında da kendisini göstermesi zamanı elbette gelmiştir.

İşte bu satırların güttüğü istek, size, Türkçülüğün niçin yalnız sözde kalarak, bugünün imkânları nispetinde iş hâline gelmediğini sormak ve Türkçülük tatbikat sahasına geçmediği için yurdumuzun düşmanı olan fikirlerin nasıl gelişip yayıldığını anlatmaktadır. Bir başvekile hangi sıfat ve cür'etle bu soruyu soruyorsun diyemezsiniz. Halkçı bir hükümetin başvekili iseniz, mensup

bulduğunuz, partinin gazeteleri tarafından birçok defa tekrarlandığı gibi rejimimiz demokrat bir rejimse ve siz de birçok defa söylediğiniz gibi halk arasından yetişmiş olmağdaki gururu belirten sözlerinizde samimî iseniz ve eğer Millet Meclisinin azaları hakikaten bizim vekillerimiz iseler, siz de bir başvekil, halk adamı, demokrat, halkçı ve Türkçü olmak dolayısıyla beni dinlemeye mecbursunuz. Yok, bunlar doğru değil de birer gösterişten ibaretse, şüphesiz, benim bu hitabım cüretkârlığı da aşan bir küstahlıktır ve bunun için ilk karşılığı da Orhun'un susturulmasıdır.

Sayın Başvekil,

Esefle söylemeye mecburum ki, Türkçülük nazariyat sahasında kalmaya devam ederken, bu milletin ve bu ülkenin düşmanı olan solcu fikirler bazen sinsi, bazen açık yürümekte, propagandasını yapmakta devam ediyor. Hâlbuki sizin Türkçü ve partinizin altı okundan bir tanesininde milliyetçilik olmasına göre bunun böyle olmaması icap ederdi. Pek uzun konuşarak esastan ayrılmaktansa örnek vererek bugünün gerçeklerini göstermek daha doğru olacağından size memleketimizin, kanunlarımızın milliyetçiliği ile, sizin Türkçülüğünüzle bağdaşması kabil olmayan olayları göstereceğim.

Birkaç gün önce Baltacıoğlu İsmail Hakkı 'nın Eminönü Halkevinde verdiği bir konferansta mühim bir hadise oldu. Gazetelerin ancak mizah sütunlarında yer alan bu hadiseyi bilmem işittiniz mi? Herhâlde işitmemiş olacağınız bu vak'ayı ben size kısaca anlatayım: Baltacıoğlu'nun milliyetçilik lehinde söz söyleyeceğini haber alan bazı zümreler (yani solcular, komünistler, yani vatan hainleri), bu konferansta bir hadise çıkarmaya karar veriyorlar, konferans günü salonun sol tarafını (dikkatinizi çekerim!) dolduruyorlar ve konferansçıyı kürsüye geldiği zaman lüzumundan fazla dakikalarca süren alkışlarla ilk nümayışi yapıyorlar. Fakat bu nümayış alkış şeklinde olduğu için kimsenin aklına kötü bir şey gelmiyor. Herkes bunu terbiyesiz bir sevgi gösterisi sanıyor. Konferansın bir yerinde Baltacıoğlu hoş giden bir jest ve teşbih yaptığı zaman herkes gülümsüyor. Fakat sol taraf bu gülümseyişi kahaahalar şeklinde uzun zaman devam ettiriyor. Yine kimsenin aklına bir şey gelmiyor. Herkes bunu da kıt

terbiyelilerin bir gülüşü sanıyor. Fakat biraz sonra Baltacıoğlu Türk tiyatrosundan bahsettiği sırada yine aynı sol tarafta bir öksürme başlıyor, çoğalıyor, gürültü hâlini alıyor. Yine kimse bunun bir komünist nümayişı olduğunun farkında değil. Konferansçı gürültüden dolayı susmaya mecbur oluyor. Herkesin gözü öksürenlerin üzerinde iken sol tarafın en arkasından bir nefer kalkıyor ve öksürenlere doğru: "Üniversite gençleri ! Dinlemeye mecbursunuz !" diye bağırıyor.

İşte o zaman salondakiler ilk önceki alkışın, daha sonraki kakhahanın ve şimdiki öksürüklerin manasını anlıyor. Münevver bir Türk olduğu anlaşılın nefer elbiseli gencin sert ihtarı üzerine bir anda öksürmeler kesiliyor ve o anda işi kavrayanlardan milliyetçi bir tıbbiyeli sağ taraftan ayağa kalkarak öksürenlere: "Namussuz komünistler! Milliyetçilik hakkında söz söylendiği için böyle yapıyorsunuz değil mi!" diye haykırıyor. Tabiî dir, haysiyet ve namusu bir burjuva uydurması diye telâkki eden komünistlerden kimse bu tahrike aldırılmıyor, yalnız kendilerine çevrilmiş olan ateşli bakışlar altında sinip susuyorlar. O zaman Baltacıoğlu, nümayişçilere bakarak şöyle diyor : "Korktuğum için sustum sanmayın, sadece acıdığım için sustum". Hatip konferansına devam ediyor. Kendisine has olan belâgatla komünistliği paçavraya çeviren birkaç söz söylüyor. Artık bu kadarına dayanamayan ve konferansın bitmek üzere olduğunu sezen Marksist taslakları salonu terk etmeye başlıyorlar. Fakat bunu da nümayiş şeklinde ve kastî bir gürültü içinde yapıyorlar. Salonun dışında, holde, ikişer üçer kişilik gruplar hâlinde toplanan bu güruhun arasında merak dolayısıyla dolaşın milliyetçi bir üniversite genci bu taslaklardan birinin Baltacıoğlu'ya tulumbacı ağzıyla bir küfür savurduktan sonra: "... Bize milliyetçilik dolması yutturacaktı". Dediğini işitiyor. Bu sırada içeriye resmî kılıklı dört beş polisin geldiğini görünce taslaklar çabucak sokağa fırlayıp kayboluyorlar.

Fakat şaşılacak nokta şu ki: Halk Partisinin bir mebusu Halk Partisi'nin bir müessesesinde vatan ve millet düşmanları tarafından tahkir olunduğu hâlde kimsenin kılı kımldamıyor. Ne halk evi, ne polis bir takibat veya tahkikat yapmaya lüzum görmüyor. Aynı gece Leylî tıp talebe yurtlarında milliyetçilerle

solcular arasında başlayan münakaşa dövüşe binmek üzere iken her iki yerde daima görülen uzlaştırmacı tarafsızların araya girmesiyle mesele kapanıyor.

Sayın Başvekil!

İşte Türkçülüğün hâkim olduğu bir Türk ülkesinde böyle bir olay oluyor. İşin en kötü ciheti de bu nümayişi yapanların hem üniversiteli, hele çoğunun devlet parasıyla talebe yurtlarında okuyan talebeler oluşudur. Demek ki devlet bilmeden koynunda yılan besliyor. Kızıl gözlü, sinsi ve zehirli yılanlar. Bu yılanlar yarın birer doktor olup yurt köşelerinde vazife aldıkları zaman ilk işleri baltalama hareketlerine girmek olacak, vatani arkadan vuracaklar, bekledikleri kızıl sabahı Türkiye'ye getirecek olan yabancı ordulara ajanlık edeceklerdir. Zaten toplu ve teşkilâtlı bir hâlde daha şimdiden konferanslarda nümayiş yapmaları da bu günden ajanlık etmeye başladıklarının delilidir. Bu nümayişi yapanların arasında, Almanya'ya tahsile gönderilerek komünistlik yaptığı için talebe müfettişi tarafından geri alınan, fakat bazı mebus amcalar sayesinde Ankara üniversitesine doçent olarak giren bir komünistin iki kardeşinin bulunması da bilmem ki ibretle bakılmaya değer mi?

Acaba, böyle bir vak'a başka ülkelerde olabilir miydi ?

Rusya'da Marksizm'e, Almanya ve İtalya'da milliyetçiliğe aykırı en ufak bir hareket nasıl karşılık görürdü?

Hatta şu küçük Bulgaristan'da Bulgarlık aleyhindeki bir söz veya hareket tasarlaması nasıl karşılanırdı? Her hâlde kökünden kazınmak suretiyle karşılanırdı. Yazık ki anayasamızda yasak edilmiş olan yabancı fikirleri benimseyen ve yarın devlette münevver tabakayı teşkil edecek olan çocuklar milliyetçiliğe karşı geldikleri hâlde onlara bir şey yapmıyoruz.

İstanbul'da Türklüğe karşı yapılan küstahlıklar bu kadar değildir. Yine halk evinde İstiklâl Marşı çalınırken ayağa kalkmayan melezler, bir erkek lisesinde Türkçülükle alay ederek: "Arabacı araba olmadığı gibi Türkçü de Türk değildir!" diyen tarih öğretmeni, bir kız ortaokulunda talebesine: "Türk değil misiniz? Allah

belânızı versin. Alman veya İngiliz olmadığıma pişmanım", diyen başka bir tarih öğretmeni hep millî şefimize saldıran, fakat karşılık görmediği için küstahlığını arttırmakta devam eden mikroplardır.

Bu mikropların tehlikesini artık örtbas edecek çağda ve durumda değiliz. Vaktiyle Başvekil İsmet Paşa : "Hava tehlikesi vardır en aşağı 500 uçağımız olmalı!" diyerek tehlikeleri olduğu gibi göstermek usulüne koymuş, sizden önceki Başvekil Refik Saydam da : "Devlet teşkilâtı A'dan Z'ye kadar bozuktur,düzeltilmek ister" diyerek açık konuşma usulünde bir adım daha atmıştır. Sizde ihtikârla başa çıkamadığınızı, zeytinyağı ticaretiyle uğraşan bazı kimselerin devletin başına belâ olduğunu söylemekle bu çığırda devam etmekte olduğunuzu gösterdiniz.

Bunlara bakarak kuvvetle umuyorum ki sizinle açık konuşmak kabildir. Gerek reisicumhur İsmet İnönü gerekse siz nutuklarınızda milletin iş birliğini istememişmi idiniz? İşte ben de sizin samimî sözlerinize bütün millî ve şahsî samimiyetimle cevap vererek işbirliği yapıyor,devlet işlerine yukarıdan baktığınız için ancak aşağıdan görülmesi kabil olan ve sizin nazarınıza ulaşamayan bazı olayları size haber veriyorum.

Sayın Türkçü Başvekil!

Yukarıda anlattıklarımı münferit vak'alar olarak sayamayız. Solculuk, gördüğü müsamaha ve kayıksızlıktan faydalanarak sinsi sinsi ilerliyor. Liselerde bu fikre saplanmış hastalar görülüyor. Bunlar arkadaşlarına "Yakında hepiniz komünist zindanlarında çürüyeceksiniz!" demek cür'etini gösterebiliyor. Yüksek öğretimde bu hastalık daha çok artıyor. Arasına gayrimemnunları, gayritürkleri de alarak büyüyor. Yalnız mahrem ve samimî düşünce hâlinde kalmayarak hareket hâline geçiyor. Boy boy dergiler çıkıyor. Bu dergilerde aynı teranelerle ahlâka, vatan ve şeref duygusuna, millet hakikatına saldırılıyor. Taassupla mücadele ediliyormuş gibi gözükerek mukaddesatla eğleniliyor. Bu dergilerden biri kapatılınca aynı imzalarla bir başkası çıkıyor. Bu işsiz güçsüz serseriler parayı nereden buluyor? Satılmayan bedava dağıtılan dergileri nasıl yaşıyor. Fakat en

zorlusu siz bunlara nasıl göz yumuyorsunuz? Dergilerle ve hatta günlük gazetelerle işlenen bu vatan düşmanı fikrin bazen devletçi, bazen vatancı, bazen insancı, bazen ilimci kılıklarla Türk milletini zehirlemesine niçin müsaade ediyorsunuz?

Niçin bu memlekete istiklâli çok görmüş, onu başkalarına köle etmek istemiş olanlara yüksek makamlarda yer veriyorsunuz? Bunlar demokrasinin icapları ise o zaman memlekette, bilhassa ilmî alanda da geniş bir fikir hürriyeti olması gerekir. Bu sözlerim, demokrasiye has tesamuh ile karşılanırsa daha söyleyecek çok sözlerim vardır. O zaman ben size ilmî sahada bile fikir hürriyetinin nasıl olmadığını, bu hürriyeti boğmaya çalışanların kimler olduğunu, bizi başkalarına köle etmek istedikleri hâlde mühim mevkiler işgal edenlerin listesini, Türkçülükle eğlenen, Türk geldiğine pişman olan öğretmenlerin kimler olduğunu söyleyebilirim ve inanın ki sözlerimi şahitler ve maddî deliller ile ispat edebilirim. Fakat bunun için bu ön sözümün karşılanacağını bilmem lâzımdır. Bu sözlerimin göreceği Türkiye'de ciddî bir yazı hürriyetinin olup olmadığını gösterecek, millet fertlerinin hiçbir karşılık beklemeden hükûmete yardım etmesi kabil midir bunu ortaya koyacak, sizinde hakikî bir demokrat olup olmadığımızı belirtmek bakımından pek önemli bir sonuç vererek daha birçok karanlık noktaları aydınlanmasına yardım edecektir. Aksi taktirde, eski bir tarihî efsaneyi tanzir ederek diyebilirim ki 700 yıl önce Anadolu'ya gelen 400 arslana karşılık, bugün 400 koyun hâlinde çadırlarımızı yeniden dererek aslanların geldiği yolun tam dikine doğru yola koyulmamız gerekecektir.

ATSIZ

EK- 2 BAŞVEKİL SARACOĞLU ŞÜKRÜ'YE İKİNCİ AÇIK MEKTUP

Sayın Başvekil,

Orhun'un mart sayısında size hitaben yazdığım açık mektup Türkçü çevrelerde çok iyi karşılandı. Yurdun türlü bölgelerinden aldığım mektuplarla telgraflar büyük bir efkârimumumiyeye tercüman olduğumu bana anlattı. Size gelince, bunu sizin de iyi karşıladığınızı biliyorum. Orhun'u okuduğunuz zaman hiçbir şey söylememiş, yalnız acı acı gülümsemiş olsanız bile yine iyi karşılamış olduğunuza inanırım. Çünkü ben o acı gülümseyişin manasını anlarım. Çünkü gönlünüzün bizimle birlikte çarptığına, yurt meselelerini tıpkı bizim gibi düşündüğünüze inancımız vardır.

Orhun'un resmî makamlar tarafından tamamen normal karşılanması da Türkiye'de yazı hürriyeti olduğunu göstermek, hükûmetin samimî Türkçülüğünü belirtmek bakımından çok iyi oldu. Çünkü her bakımdan su katılmamış Türk olan Orhun, bir Türk ülkesinde, bir Türk hükûmeti tarafından kapatılamazdı. Türklüğün davasını haykıran, Türklük düşmanları üzerine resmî bakışları çekmek isteyen Orhun gibi bir dergi ancak Türk düşmanlarının hâkim olduğu bir ülkede, meselâ çarların veya haleflerinin ülkesinde kapatılabilirdi.

Sayın Başvekil:

Bizim anayasamıza göre komünizm Türkiye'de yasaktır ve devletimiz milliyetçi bir devlettir. Türk ırkının hususî yapısına, ahlakî ve millî temayüllerine aykırı olan komünizmi Türkiye'ye sokmak isteyenler millet bakımından soysuz ve namert oldukları gibi kanun nazarında da haindirler.

Hiçbir millet kendi millî yapısına düşman saydığı fikirleri kendi ülkesinde yaşatmaz. Hürriyetin ve demokrasinin ana yurdu olan İngiltere'de bile, savaş

başlar başlamaz faşist fırkası lağvedilip azaları hapse atıldı. Bütün dünyada ,yurt düşmanlarına müsamaha gösteren hatta onlara mevki ve salâhiyet veren tek devlet Türkiye'dir. Bu müsamaha devletin kuvvetinden kendine güvencinden de doğabilir. Fakat Türkiye'nin en kuvvetli olduğu çağda, büyük ve şanlı Fatih'in yaptığı müsamahanın sonradan başımıza ne belâlar getirdiği düşünülürse yurt ve millet düşmanlarına müsamaha göstermekteki büyük tehlike derhâl anlaşılır. En sağlam gövdeleri yere vuran şey de küçük küçük birkaç mikrobun o gövdede köprü başı kurmasıdır. Derhâl temizlenmezlerse zamanla çoğalıp uzviyetin can alacak bir noktasını tahrip ederler. Sonrası yıkım ve ölümdür.

Türkiye'de komünistler var mıdır sorusu birtakımları tarafından sorulabilir. Şunu unutmamalı ki komünistler hiçbir zaman biz komünistiz diye açıkça kendilerini ortaya vermezler. Onlar Halk Partisi'nin çok elâstiki olan altı okundan halkçılığı alıp kendilerini halkçı yurtseverler gibi ortaya atarlar. Fakat onların hakikî benliğini anlamak için dahi olmaya gerek yoktur. Irk ve aile düşmanlığı, din ve savaş aleyhtarlığı, faşistliğe hücum perdesi altında milliyeti baltalama, yurdumuzdaki azınlıklara aşın sevgi,her şeyi iktisadî gözle görüş onları açığa vuran damgalardır. En büyük düşmanları olan milliyetçilere ırkçılık noktasından saldırmaları ,milliyetçilikte ırkçılığın temel olduğunu bilmelerinden dolayıdır.

Temeli yıkılan yapının bir anda çökeceğini de çok iyi kestirmişlerdir.

İşte bu usta komünistler,komünizm aleyhtarı ve Türkçü Türkiye'de sinsî sinsî her yere el atmışlar, mühim mevkilere geçmişler, tuttıkları köprü başlarından Türkiye'yi tahrip etmek için şiddetli bir taarruza girişmişlerdir. Fakat bunlar sınırlardan gelen mert düşman olmadıkları için kolayca sezilemezler. Bunlar paraşütle inen bozguncu casuslar gibi ülkenin üniformasını giymiş olduklarından her Türk bunları seçemez. Onun için bunlar sinsî silâhlarıyla birçok Türk'ü vurup milliyetçilikten ayırabilirler.

Sayın Başvekil!

Sözü çok uzatmamak için bu ikinci mektubumda maarif sahasına girmiş olan komünistlerden bahsetmekle iktifa edeceğim. Bunlar vatan düşmanlarına karşı pek kayıtsız davranan Maarif Vekillerinin gafletinden faydalanarak mühim yerlere geçmişler ve oradan zehirlerini saçmaya başlamışlardır. Maarif Vekâleti Türklük düşmanlarına karşı o kadar gaflet içinde bulunuyor ki size yazdığım ilk mektupta talebesine: "Türk değil misiniz? Allah belânızı versin! Alman veya İngiliz olmadığımı pişmanım! " diyen bir tarih öğretmeninden bahsettiğim hâlde şimdiye kadar bu öğretmenin kim olduğunu araştırmak zahmetine bile katlanmadı. Bununla beraber Maarif Vekâletine hak vermemek de elden gelmiyor. Çünkü onun kullandığı memurlar arasında öyleleri var ki bu zavallı tarih öğretmeni onların yanında vatan kahramanı kadar asil kalıyor.

Örnek mi istiyorsunuz? İşte sırasıyla veriyorum:

1) Bugün Maarif Vekâletine bağlı Dil Kurumu azasından ve Ankara'daki Devlet Konservatuvarı öğretmenlerinden bir Sabahattin Ali vardır. Hemen hemen bütün kendisini tanıyanların komünistliğini bildiği Sabahattin Ali 1931 yıllarında Konya'da 14 ay hapse mahkûm edilmişti. Sebebi de başta o zamanki Reisicumhur Atatürk olduğu hâlde bütün devlet erkanını ve rejimi tehzil eden manzum bir hezeyanname yazmasıydı. Bazı mısralarını bugünkü bazı mebuslarında bildiği bu hezeyanmenin tamamını Konya'daki adliye arşivinden bulup çıkarmak kabildir.

Sayın Başvekil! Buraya bilmeceburiye yazarken büyük ıstırap duyduğum iki mısraında (beni mazur görmenizi rica ederim) bu vatan haini şöyle diyordu:

İsmet girmedi mi hâlâ hapse

Kel Ali'nin boynu vurulmuş mudur?

Maarif Vekâletinin sevgili memuru bulunan bir komünistin hapse girmesini temenni ettiği İsmet, pek kolaylıkla anlayacağımız gibi o zaman ki başvekil, şimdiki reisicumhur ve hepsinin üstünde İnönü zaferlerinin Başkomutanı İsmet İnönü olduğu gibi, boynunun vurulmasını istediği Kel Ali de, Ayvalık'ta Yunana ilk kurşunu atan alayın kumandanı Ali Çetinkaya'dır. Bu hezeyanları yazan

Sabahattin Ali, bugün kültür işlerinin mühim bir mevkiinde, Maarif Vekili Hasan Ali'nin şahsî sempatisi sayesinde, batırmak istediği Türk milletinin parasıyla rahatça yaşamaktadır.

2) Bugün Ankara'daki Dil Fakültesinde folklor doçenti olan Pertev Naili Boratav vardır. Nasıl bir komünist olduğunu bilhassa ben çok iyi bilirim. 1936'da Maarif Vekâleti tarafından Asur ve Sümer dilleri öğrenmek için Almanya'ya gönderilmişti. Fakat daha Türkiye'de iken başladığı komünistliği orada azıttığı için arkadaşları Ziya Karamuk (Şimdi Samsun Lisesi müdürü), Fazıl Yinal (Şimdi Ankara'da Arşiv Mütahassısı) ve Şükrü Güllüoğlu (Şimdi İstanbul'da ticaretle meşgul) tarafından kendisine ihtar yapılmış, aldırmayınca resmen şikâyet edilmiş ve Maarif Vekâleti tarafından gönderilen Müfettiş Reşat Şemsettin (şimdi mebus) tarafından suçu sabit görülerek derhâl Türkiye'ye döndürülmüştür. Pertev Naili 6 yıl tahsil ettikten sonra doçent olacaktı. Fakat komünizmin faziletine bakınız ki yarıda kalan iki yıllık bir tahsilden sonra Türkiye'ye dönünce ilk önce maarif vekâletinde bir ambar memuru tayin edilmişken bazı mebusların araya girmesiyle folklor doçentliğine getirildi ve dört yıl daha kazanmış oldu. İlk mektubumda size anlatmış olduğum Eminönü Halkevi'ndeki nümayişte, salonun sol tarafına oturup gürültü çıkarıcıları arasında işte bu Pertev Naili Boratav'ın iki tıbbiyeli kardeşi de vardır.

3) Bugün İstanbul Üniversitesi'nin pedagoji enstitüsü başında bir profesör Sadrettin Celâl vardır. Türkiye'de bu kürsüye lâyık bir çok kimseler varken onun buraya getirilmesinin sebebi sırf maarif vekili ile arasındaki şahsi dostluktur.

Bu Sadrettin Celâl 1920'de Moskova'daki enternasyonal komünist kongresine Türkiye mümessiliyim diye giden, 1921-1924 yıllarında İstanbul'da Aydınlık diye azgın bir komünist dergisi çıkararak Türk milliyetini baltalamaya çalışan, Türkiye'de bir sınıf ihtilâli yaparak Türk milletini birbirine kırdırmaya uğraşan, birçok askerî tıbbiyelinin komünist olarak okuldan kovulmasına sebebiyet veren (şimdi Rusça'dan yaptığı tercümelemlerle edebi komünizm yapan Hasan Ali Ediz ve Anadolu'da bir kasabada mahpus olan Hikmet Kıvılcım bu askerî tıbbiyelilerdir), sonunda bu yüzden kendisi de hapse giren bir vatan hainidir. Bu vatan hainini ve

hapisten çıkmış bir sabıkalıyı Türk üniversitesinde pedagoji enstitüsünün başına getirmek şaheser bir gaflettir.

4) Bugün Ankara'daki Dil Kurumu'nun azasından ve geçen devrenin mebuslarından (evet sayın başvekil, partinizin mebuslarından) bir Ahmet Cevat vardır. Türkçeyi tıpkı İstanbul Rumları şivesiyle konuşan bu dilci de 1920 yıllarında Rusya'ya kaçmış ve orada "Türk Komünist Fırkası Merkezi Komitesinin Harici Bürosu" azası olmuştur. Trabzon'da 1921'de halk tarafından linç edilen 16 komünist hakkında Rus komünistlerden Pavloviç'e yazdığı mektubu, Orhun'un 20 Şubat 1934 tarihli dördüncü sayısında neşretmişim. Pavloviç'in İnkılâpçı Türkiye adı ile 1921 de Moskova'da neşrettiği kitabın 119-121. sayfalarından alınan bu mektubu tekrar neşrediyorum :

Aziz yoldaşım Pavloviç,

28 Kanunusaniye Trabzon civarında vahşicesine öldürülerek denize atılmış olan Yoldaş Suphi ile Türkiye Komünist Fırkasının merkezi komitesi azalarından 4 kişi ve 12 diğer komünist yoldaşlar hakkında sizinle ciddî görüşmek istiyorum. Kaybolan yoldaşlarımız hakkında epey zaman malumat alamadık. Fakat sonra onların Trabzon burjuvazisi tarafından elde edilmiş cellâtlar tarafından öldürüldükleri anlaşıldı.

Ta Erzurum'dan başlayarak bizim yoldaşlarımız aleyhinde nümayişler başlamıştı. Halka diyorlar ki: Rusya'dan gelmiş olan komünistler Bolşeviklerdir. Onlar mağazaları kapatmak için geldiler. Kimsenin almak ve satmak salâhiyeti olmayacaktır. Sonra taharriyata başlanacak, herkesin eşyası ve parası müsadere olunacaktır. Komünistler dinsizdir. Allah'a inananların hepsini hapse atacaktırlar. Din,ticaret ve hususi mülkiyet Bolşevikler tarafından men edilmiştir.

Nümayişçiler arasında burjuvazi tarafından para ile elde edilmiş ve polis teşkilâtı tarafından komünistler aleyhine tevcih edilmiş cahil şahsiyetler çoktu. Bunlar bizim yoldaşlara hücum ederek taşlamışlar ve parça parça etmeye kalkmışlardır. Yolda bizim yoldaşlara kimse ekmek ve atları için yem satmıyordu.

Komünistleri müdafaa için hükûmetin tedbir aldığı yalandır. Bizim mevsuk menbaalardan aldığımız haberlere göre polisler ahâliyi dükkânları kapamaya teşvik ettikleri gibi,müdafaasız kalmış olan yoldaşlarımızı taşlamak içinde halkı tahrik etmişlerdir. Bu gibi hücumlara yoldaşlarımız dört yahut beş şehir ve kasabada maruz kalmışlardır. Fakat bu yoldaşlar en vahşî hücumu Trabzon'da uğramışlardır. Bunlar Trabzon'a gelir gelmez ahâlinin bağırıp çağırılmaları ve tahrikleri altında limana sevk edilmişlerdir. Burada onların üzerinde bulunan birkaç tabancayı aldılar ve sonra cebren bir motora koyarak denize açıldılar.

Bu motorun arkasından ikinci bir motorda sahilden ayrıldı. Bu motorda silahlı adamlar vardı. Bizim arkadaşları bağladılar ve süngüleyip denize attılar. Ve bunların tayfası herkese Türk komünistlerinin denizin dibine gittiklerini anlatıyorlardı. Rusya Şuralar Cumhuriyeti mümessili, yoldaşlarımızı istikbal etmek istemiş, fakat vali buna mani olarak mümessilin evinden çıkmamasını emretmiş. Aksi hâlde halk tarafından parçalanacağını bildirmişti. Rus mümessilin bu vak'ayı Moskova ve Ankara'ya haber vermesi ve bizim yoldaşların cellâtlar elinden alınmasına çalışması lâzımdı. Fakat yazık ki o sırada Trabzon'daki Rus mümessili cesur bir adam değildi. Trabzon'da bunu bilmeyen yoktur. Motorlar ve sahipleri malumdur. Bu hadisenin Belediye Reisiyle Millî Müdafaa Cemiyeti riyaset divanı tarafından yapıldığı söyleniyor. Burada(Rusyada) ise bu meseleye dair henüz bir karar alınmamıştır. Fakat artık susmak da imkân haricindedir. En iyi ve cesur arkadaşlarımızdan 16 yahut 17 sini kaybettik. Bizimle hemfikir olup cellâtların tecziyelerini istemelisiniz. Trabzon'a gelecek her komünistin öldürülmesine karar verilmiştir. Anadolu burjuvası barbarca yaptığı cinayetlerden mesul olmadığını gördüğünden komünistleri şiddetle takibe devam ediyor. Cellatlar tarafından öldürülmüş olan bizim en değerli yoldaşlarımızı müdafaa etmeyi üzerinize alacağınızı ümit ederim. Komünist selâmları ve hürmetler.

Ahmet Cevat

Türk Komünist Fırkası Merkezi Komitesinin Harici Büro Azası

Görülüyor ki Giritli Ahmet Cevat, millî ve dinî geleneklerine çok bağlı olan Trabzon halkının ,din ve mukaddesat aleyhine tahrikat yapan 16 komünisti yok etmesini "Anadolu burjuvalarının barbarlığı!" diye vasıflandırıyorlar. Bu hareketi Türk polisi ve Millî Müdafaa Cemiyeti (yani Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti) yaptırmış diyerek kurtuluş savaşında önderlik eden ve Halk Partisi'nin başlangıcı olan teşkilâtı tahkir ediyor. 16 serseri gebertildi diye yabancı bir devleti Türkiye işlerine karıştırmaya kışkırtıyor. Bütün bunları yaptıktan sonra da yılan gibi Türkiye'ye süzülerek sizin partinize girebiliyor ve geçen devrede mebusluğa kadar yükseliyor. Şimdi de Türk dilini yaratacak olan Dil Kurumu'nda bütün dillerin Türkçeden çıktığını ispata yeltenecek kadar milliyetçilik yapıyor. Biz buna razı değiliz. Siz,demokrat Türkiye'nin cidden demokrat olduğuna inandığımız başvekili herhâlde milletin arzusunu yerine getireceksiniz. Buna inanıyoruz.

Sayın Başvekil!

Bu saydıklarım komünist oldukları müspet vak'alar ve vesikalarla bilinen kimselerdir. Yoksa bunların yanında daha birçoklarını saymak her zaman kabildir. Boğaziçi Lisesi'nin son sınıfında iken arkadaşlarına karşı komünizmin müdafaa ve propagandasını yapan,onların millî mukaddesat diye bildikleri şeyleri tahkir eden, "günün birinde hepiniz komünist zindanlarında çürüyeceksiniz" diye mukabil tehdit savuran Doğan Aksoy,nihayet Rusya'ya kaçarken yakalandığı,evrakı arasında Moskova damgalı mektup zarfları bulunduğu, dolabında Lenin vesairenin fotoğrafları yakalandığı ve millî mukaddesata karşı olan hareketleri arkadaşlarının şahitliği ile sabit olduğu hâlde maalesef mahkûm edilmedi. Davada şahit olarak benim de bulunduğum bu komünistin bilakis lise imtihanlarını vermesine müsaade edildi. Şimdi felsefe talebesi olarak üniversitede bulunuyor.

Esefle söylemek icap edilmesi gereken bu mikrop,serbest bırakıldı. Sayın Başvekil!

Bunları gören vatanperver Türk çocuklarının kafasından neler geçtiğini bir lâhza düşündünüz mü ? Bu çocuklar bazen bana: "Testiyi kıranla suyu getiren bir olduktan sonra niçin çalışalım ? Niçin yurdumuza bağlı olalım ? " diye sordukları zaman ben makul bir cevap veremedim. Bu cevabı sizden rica ediyorum.

Evet! Komünistler gizli propagandalarla ordumuzun arasına kadar sokulmaya çalışıyorlar. Yine esefle söylüyorum ki hükûmet bir ordu mensubunu komünistliğe başlamış gördüğü zaman ciddileşiyor da binlerce maarif mensubunu kıpkızıl komünist gördüğü zaman aldırış etmiyor. Maarif şurasında "aile bir zehirdir" diyerek cemiyetimizin temelini yıkmak isteyen bir Sadrettin Celâl'i pedagoji profesörlüğünde tutmakla bütün alay kumandanlarını komünistten seçmek arasında ne fark var?

Talim heyeti arasında komünistlerle kaynaşan Dil Fakültesinde solcu doçentlerin yapacağı zarar iki yedek subay talebesinin komünistliğinden bin kere korkunç değil midir? Daha birkaç gün önce İstanbul Tıbbiyesi'nde kimya doçenti Halil, asker talebelere hitaben: "Askerden nefret ederim" diye bağırdı. Bu sözün altında solcu temayülün açığa vuruşunu sezmiyor musunuz?

Bu solcuların, artık eski fikirlerinden caymış oldukları da müdafaa makamında söylenebilir. Fakat "sözü namus saymak" hususundaki geleneğimizi "burjuva budalalığı" diye gören komünistlerin verdiği söze inanmak ,vatan ve millet karşısında en büyük gaflet değil midir? Dün dönenlerin yarın yine dönmeyeceklerine hangi teminatla bakabiliriz? Onlar samimî olarak dönmüş olsalar bile vaktiyle işlemiş oldukları suçtan dolayı, hiç olmazsa bugün millet işlerine karışmak hakkından mahrum edilmeli değilmi idiler? Tövbekâr olmuş bir fahişe artık namuslu sayıldığı hâlde, nasıl namuslu ailelerin harimine alınmazsa, eski düşüncelerinden dönmüş olan komünistlerinde devlet harimine alınmamaları gerekirdi. Yüz ellilikler de affedildi. Fakat onlara makinesinde en küçük bir vazife veriliyor mu? Yüz ellikler acaba komünistlere göre daha mı suçludurlar? Unutmamak lâzımdır ki bu komünistler yurdumuzun içinde kalıp devlette yer işgal ettikçe yarın sınırlarda yurdu korumaya koşacak olan Türk çocukları

kendileri ve cephe gerilerini emniyette sanmayacaklardır. Acaba hangi düşünce ve hangi taktik ,vatan çocuklarının bu emniyetsizlik duygusunu gidermekten daha üstün tutulabilir?

Fransa'da olup bitenler, hükûmette yer almış komünistlerin bir vatani nasıl batırdıklarını parlak bir örnek hâlinde göstermiyor mu? Bu komünistleri ileride Türkiye için seve seve can verecek Türkçü gençlerin tutabileceği yerlerden uzaklaştırmak,farzı muhâl bir mesele doğursa bile, Türk oğullarını ıstırap içinde bırakmaktan doğacak millî zaaf kadar tehlikeli olabilir mi?

Sayın Başvekil!

Bütün milliyetçi Türkler sizinle beraberdir. Sizden,tarihimizin bu çetin anında vatan düşmanı komünizmin ezilmesini,bir daha baş kaldıramayacak şekilde ezilmesini istiyorlar. Mevcut kanunlar kafi değilse bu bozguncular ocağının kökünü kurutmak için yeni kanunlar yapınız. Kanun, millet vicdanın ma'kesi olursa manası olur. Millî vicdan vatan düşmanlarının tepelenmesini istiyor. Yurtsever Türk çocuklarının gözü önünde kötü bir örnek olan "komünistlere mevki vermek" usulünü derhâl kaldırınız. Yukarıda verdiğim örnekler yarının neslini yetiştirecek olan maarif sahasının bu mikroplarla nasıl bulaşmış olduğunu gösteriyor.

Haydarpaşa Lisesi'ndeki son hadise bu bulaşıklığın görülüp bilinen son delilidir. Bu olaylar karşısında Maarif Vekâletine de bir vazife düşüyor. Bu vazife klâsiklerin tercümesinden, sanki yabancı dil ve hatta Türkçe öğretimi pek yolunda gidiyormuş da sıra kendisine gelmiş gibi bazı liselere konulan Lâtince ve Yunanca derslerinden daha ileri ve üstün bir vazifedir. Bu vazife Türk maarifini öğretmen olsun,öğrenci olsun,bütün komünistlerden temizlemek vazifesidir.

Fransa'da olup bitenler, hükümette yer almış komünistlerin bir vatani nasıl batırdıklarını parlak bir örnek hâlinde göstermiyor mu? Bu komünistleri ileride Türkiye için seve seve can verecek Türkçü gençlerin tutabileceği yerlerden

uzaklaştırmak, farzı muhal bir mesele doğursa bile, Türk oğullarını ıstırap içinde bırakılmaktan doğacak millî zaaf kadar tehlikeli olabilir mi?

ATSIZ

EK- 3 AHMET CEVAT BEYİN MEKTUBU

Bu mektubu, M. Pavloviç adında bir Rus komünisti tarafından 1921 de Moskova da çıkarılan İnkılâpçı Türkiye adındaki kitabın 119- 121. sayfalarından aldık. Mektup Ahmet Cevat Bey tarafından kitabın müellifi Pavloviçe yazılmıştır. Pavloviç kitabının mukaddemesinde şunları yazmıştır: 28 kânunusani 1921 de Trabzon'da 16 arkadaşıyla vahşice öldürülerek denize atılmış olan ilk Türk komünisti ve Türkiye Komünist Fırkası reisi değerli yoldaşım Suphi'ye ithaf olunur.

Mektubun Tercümesi

Aziz yoldaşım Pavloviç,

28 kânunusani'de Trabzon civarında vahşicesine öldürülerek denize atılmış olan yoldaş Suphi ile Türkiye komünist Fırkasının merkezi komitesi azalarından dört kişi ve 12 diğer komünist yoldaşlar hakkında sizinle ciddi görüşmek istiyorum.

Kaybolan yoldaşlarımız hakkında epey zaman malumat alamadık. Fakat sonra onların Trabzon burjuvası tarafından elde edilmiş cellâtlar tarafından öldürüldükleri anlaşıldı.

Ta Erzurum'dan başlayarak bizim yoldaşlarımız aleyhinde nümayişler başlamıştı. Halka diyorlardı ki: "Rusya'dan gelmiş olan komünistler Bolşeviklerdir. Onlar mağazaları kapamak için geldiler. Kimsenin almak ve satmak selahiyeti olmayacaktır.

Sonra taharriyata başlanacak, herkesin eşyası ve parası müsadereli olunacaktır. Komünistler dinsizdir. Allaha inananları hapse atacaktırlar. Din, ticaret ve hususi mülkiyet Bolşevikler tarafından men edilmiştir."

Nümayişçiler arasında burjuvazi tarafından parayla elde edilmiş ve polis teşkilatı tarafından komünistler aleyhine tercih edilmiş cahil şahsiyetler çoktu. Bunlar bizim yoldaşlara hücum ederek taşlamışlar ve parça parça etmeye kalkışmışlardı. Yolda bizim yoldaşlara kimse ekmek ve atları için yem satmıyordu. Hükümet ise Bolşevikleri himaye rolünü takınmaya çalıştığını göstermek istiyordu.

Komünistler müdafaa için hükümetin tedbir aldığı yalandır. Bizim mevsuk menbalardan aldığımız haberlere göre polisler ahaliyi dükkânları kapamaya teşvik ettikleri gibi, müdafaasız kalmış olan yoldaşlarımızı taşlamak içinde halkı tahrik etmişlerdir. Bu gibi hücumlara yoldaşlarımız dört yahut beş şehir ve kasabada maruz kalmışlardır. Fakat bu yoldaşlar en vahşi hücumu Trabzon da uğramışlardır. Bunlar Trabzon'a gelir gelmez ahalinin bağırıp çağırması ve tahrikleri altında limana sevk edilmişlerdi. Burada onların üzerinde bulunan birkaç tabancayı aldılar ve sonra cebren bir motora koyarak denize açıldılar. Bu motorun arkasından ikinci bir motorda sahilden ayrıldı. Bu motorda silahlı adamlar vardı. Bizim arkadaşları bağladılar ve süngüleyip denize attılar. Ertesi gün her iki motor sahildeydi ve bu motorların tayfası herkese Türk komünistlerinin denizin dibine gittiklerini anlatıyorlardı. Rusya şurular cumhuriyeti mümessili yoldaşlarımızı istikbal etmek istemiş, fakat vali buna mani olarak mümessilin evinden çıkmamasını emretmiş, aksi halde halk tarafından parçalanacağını bildirmiştir. Rus mümessilinin bu vak'ayı radyo ile Moskova ve Ankara ya haber vermesi ve bizim yoldaşların cellâtlar elinden alınmasına çalışması lazımdı. Fakat yazık ki o sırada Trabzon'da ki Rus mümessili cesur bir adam değildi. Trabzon'da bunu bilmeyen yoktur. Motorlar ve sahipleri malumdur. Bu hadisenin belediye reisi ile milli müdafaa cemiyeti riyaset divanı tarafından yapıldığı söyleniyor. Burada (Rusya'da) ise bu meseleye dair henüz bir karar alınmamıştır. Fakat artık susmakta imkân haricindedir. En iyi ve cesur arkadaşlarımızdan 16 yahut 17 sini kaybettik. Bizimle hem fikir olup o cellatların tecziyelerine istemelisiniz. Trabzon'a gelecek her komünistin öldürülmesine karar verilmiştir. Anadolu burjuvası barbarca yaptığı cinayetlerde mesul olmadığını gördüğünden komünistleri şiddetle takipte devam ediyor. Cellâtlar tarafından öldürülmüş olan bizim en değerli yoldaşlarımızı müdafaa etmeyi üzerinize alacağınıza ve bu meseleyi kurcalayacağınıza ümit ederim. Komünist selamları ve hürmetler.

Ahmet Cevat

Türk Komünist fırkası merkezi komitasının harici büro azası

EK- 4 AHMET MUHİP BEYİN MEKTUBU

Hakimiyeti Milliye gazetesinin 21. XI. 1933 tarihli 4434. sayısında, Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınan “Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar“ adlı serinin başlangıç yazısını, Ahmet Muhip imzasıyla eleştiren yazı:

Orhon [1]

Edirne’de bu namda bir mecmua ihtişar etmeye başladı. Matbaamıza gelen birinci sayısından anlaşıldığına göre, geçen sene İstanbul’da Atsız [2] diye çıkan bir mecmuanın devamıdır. Mecmua kendisini okurlara takdim ediyor, maksadını anlatıyor ve ezcümle diyor ki: **Orhun’dan gelen yol turfandan geçerek Ankara’ya uğrayan yoldur. Ankara, adalar denizinden Altay’ın daha ötesine kadar uzanan ulu bir varlığın kısaltılmış ifadesidir... Bu yolun arkasında büyük bir ezeliyet, önünde yüce bir ebediyet vardır.** İlh... Edirne’de ki gençlerin pragmatizm felsefesi etrafında toplanmak istedikleri anlaşılıyor. Bu felsefenin iyi taraflarıyla beraber kötü tarafları da vardır. Amerika’da doğan ve tatbik edilen bu sitemde kuru, gözsüz ve az beşeri bir Amerika medeniyeti doğmuştur. Nitekim, bu hususta en selahiyetli kalemlerden olan Suut Kemalettin “Milli pragmatizm“ adını taşıyan makalesinde, pragmatizm’i yabancı milletlerin anladığı manada gayrı bir manada almak lazım geldiğini söylüyor: **Biz pragmatizm’i başka türlü anlıyoruz. Bizim için hakikat alelumum hayat değil, bir milletin, Türk milletinin hayatıdır. Bizim için bir fikrin, bir itikadın, bir sistemin doğruluğu onun hayatta ki, dünyada ki faydasıyla değil, Türk milletinin enerjisini beslemek kabiliyetiyle ölçülür.**

Mecmuanın sahip ve müdürü H. Nihal Bey, Adsız namı müstearıyla “Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar“ ını neşrediyor. Yazı gelecek nüshada devam edecek. Bizden ziyade tarihçileri alakadar edecek olan bu yazının mukaddemesi üzerinde ehemmiyetli nazarı dikkati celbederiz. İsmi koymaktan içtinap eden Nihal Bey, bir sayfa sığdırdığı bu mukaddemede kocaman ve cür’etkar bir iddiada bulunmaktadır:

Ne kadar yazık ki, diyor, tarih cemiyeti tarafından yazılan ve mekteplerde okutulan dört ciltlik tarih kitabı da aynı yanlış görüşle yazılmıştır. Ve devam ediyor: **Bu tarih, beş yüz âlimin kaleminden çıkmışa benzemiyor ve asıl gayesi olan Türk gençliğine tarihi öğretmek maksadını hiç te temin etmiyor.** Bir edebiyat hocası olduğu halde memleketimizin ve hatta Avrupa'nın en değerli âlimlerinin görüş tarzını tenkit eden bu fazla taşkın iddia şudur: Tarihçilerimiz muhtelif Türk sülalelerinin zamanlarını birbirinden ayrı devletlermiş gibi mütalea etmek yanlışlığına düşüyorlarmış. Hâlbuki bu tarihçilere göre, ayrı ayrı devletler olarak mütalea edilen, mesela Gök Türk devleti, Dokuz Oğuz Devleti, Çağatay Devleti, Aksak Timur [1] Devleti ayrı devlet değil, aynı devleti idare eden ayrı sülalelermiş. Aynı milletten olan bir takım zümreleri idare eden ayrı devletleri sülale sanan ve devleti sülaleyi birbirine karıştıran bu Adsız'a verilecek cevap bize ait değildir. Türk gençliği bilmediği mevzular üzerinde bu kadar ulu orta iddialara girişmemelidirler.

Ahmet Muhip

EK- 5 SADRİ MAKSUDİ BEYE DAİR

Sadrettin maksudof

Kazan müzafatından taş su köyü imamının oğludur. Kazanda Allam Hazret medresesinde şakirtlikle yatıp, sonra Kazandaki Muallim Mektebini bitirdi. Paris'e gidip dört yıl durduktan sonra döndü. İkinci Dumaya "Müslüman İttifakı" fırkası Komitesinin ichtihadı sayesinde mebus seçildi. Ama sonraları "Müslüman İttifakı" da, kazan müntehipleri de Sadriyi setiklerine çok pişman oldular. Çünkü ikinci Dumada Sadri'nin kim olduğu tamamile anlaşıldı. Duma açıldığı zaman Müslüman mebuslara kendini: "**Ben Rusça da Fransızca da bilirim**" diye gösterip Dumanın riyaset heyetine Müslüman fırkası tarafından seçildi. Lakin sonraları yaptığı işlerden Sadri efendinin bu vazifeye ehliyetli adam olmadığı anlaşıldı.

Sadri Efendi pek...¹ adamdır. Kendisi fakir olarak yaşayıp Muallim Mektebini bitirerek Paris'e gidip geldi. Paris'ten dönünce hiçbir hukuku olmadığı halde türlü hilyelerle mebus seçildi. Kendi menfaati uğrunda yorulmaz, her yere koşar ve hizmet eder. Eğer bu karakteriyle biraz ilmi ve terbiyesi olsaydı halk içinde faydalı olurdu. Kendisi pek büyük olmayı sever. Yanına gidip konuşursan: "**Şimdi дума reisinin yanına gittim. Beni müşavereye çağırmişti. Ben Paris'te meşhur Jaris ile beraber bulunurdum. Beni dâhiliye nazırı çağırıp darülfünuna girmemi rica etti.**" gibi sözlerle kulaklarını doldurur. Kendisini pek büyük insan yerine koyup, yalan doğru fark etmiyerek çok lakırdı söylediğinden dolayı zavallının ne mebuslar, nede tanışları arasında itibarı yoktur. Herkes onun yanından kaçmağa çalışır. Dumada da bir iş yapamıyor. Muhtelif komisyonlara seçilip, Duma kürsüsünde de birkaç defa söz söylemişse de kalbinde hulûs ve samimiyet olmadığından hiçbir fayda dokunmamıştır. Komisyonlara seçilmesi de sırf "Sadri Efendi filan komisyonda azadır." dedirtmek içindir. Mecliste söz söylemesi de bunun

¹ Buradaki kelimeyi anlayamadım. Kazan Türkçesiyle yazılan metinden ersiz yazılır. Ersiz'in ne demek olduğunu bilmiyorum: lügatler de bulamadım. Herhalde Sadri Maksudi Bey ne demek olduğunu anlar.

içindir. Zavallının malumatı da pek sathidir. Tatarcası zayıf olduğu gibi Rusçayı da adi bir tatar kadar söyleyemiyor. Bundan başka tabiatı ve aklı da, Tatarların dediği gibi “geldi- gitti“ dir. Üçüncü dumaya zavallı mahlûk pek güçlûkle seçildi. Müslümanlar seçmekten imtina etmişlerdi. O yalvarıp türlü hiylelerle seçildi. Rakibi olan Hamit Abzı’ya yalvararak “Zinhar beni harap etme. Sen zenginsin Dumanın sana ne lüzumu var? Eğer bu Dumaya seçilmesem bütün ömrümde Dumanın yüzünü göremem.“ diye ağlamıştır. İşte bir Müslüman mebusun Dumaya nazarı: **Sen zenginsin Dumanın sana ne lüzumu var?**

Yazan: M. F. Usal

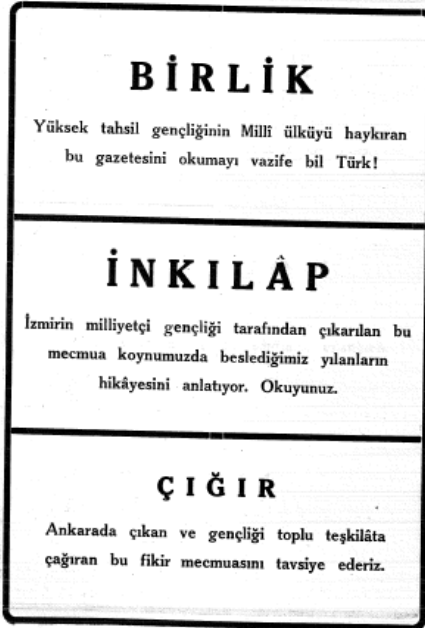
EK- 6 ORHUN DERGİSİ DERGİ KAPAKLARI

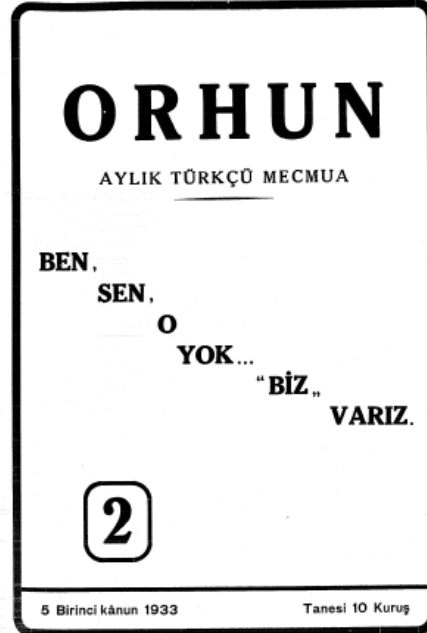
ıdır

ıdır

ğitim amaçlı ıdır

BİRLİK

Yüksek tahsil gençliğinin Milli ülküyü haykıran
bu gazetesini okumayı vazife bil Türk!

İNKILÂP

İzmirin milliyetçi gençliği tarafından çıkarılan bu
mecmua koynumuzda beslediğimiz yılanların
hikâyesini anlatıyor. Okuyunuz.

ÇİĞİR

Ankarada çıkan ve gençliği toplu teşkilâta
çağırın bu fikir mecmuasını tavsiye ederiz.

DOĞU

İstanbulda milliyetçi gençler tarafından
çıkarılmaktadır, okuyunuz..

ORHUN

AYLIK TÜRKÇÜ MECMUA

*Ben,
Sen,
O
Yok...
"Biz,"
Varız.*

3

5 İkinci kânun 1934 Tanesi 15 Kuruş

eğitim amaçlı tanınmıştır.

ARKADAŞ MATBAASI **ORHUN**

İstanbul: Cağaloğlunda
Halkevi sırasında.
En ucuz ve temiz Türk Mat-
baasıdır. Müracaat edin.
Memnun kalacaksınız.

Edirne'de her ayın beşinde çıkar
Türkçü Mecmua'dır. Her türlü yazı
ve mektuplar "Edirne Erkek Lisesi
Edebiyat Muallimi Nispeti" adresine,
para'dan Erkek Muallim Mektebi
Muallimlerinden Ali Ögüz Bey'e
gönderilmelidir.

Remzi Kütüphanesi

Son Çıkardığı Kitaplardan Bazıları :

Yazan	Kitabın Adı	Kuruş
Hasan Âli	Türk Edebiyatına toplu bir bakış	75
Abdülbaki	Kaygusuz	100
E. G. Boring	Amerikan Ruhiyatı (Türkiye çevirisi: Muzaffer Şerif)	75
Hüseyin Namık	Peçenekler	50
" "	Atılâ ve Oğulları	100
Geraakof	Talim ve terbiyede kendi kendine faaliyet prensipleri (Türkiye çevirisi: Hacı Ahmet)	75
Hasan Âli	Dönen Ses	50

Beş kuruşluk yabancı malı almak, yarın çarpışacağın
düşmanın eline bir fişek vermek demektir.

Birlik	Yüksek tahsil gençliğinin mecmuası.
İnkılâp	Milliyetçi İzmir gençliğinin mecmuası.
Çığır	Milliyetçi Ankara » »
Doğu	İstanbul milliyetçi lise talebesi tarafından çıkarılıyor.
Geçit	İstanbulda milliyetçi gençler tarafından çıkarılıyor.
Kastamonu	Lise mecmuası. Yukarkilerin genç arkadaşı.
Ege İşildağı	İzmir orta tahsil gençliğinin mecmuası.

Yukarki mecmualardan taşan ruh gösteriyor ki içerki ve dışarki bütün itlerin ulumasına rağmen Boz Kurt yavruları Kızıl Elma'ya doğru yaman bir gidişle gidiyor.

ORHUN

AYLIK TÜRKÇÜ MECMUA

*Ben,
Sen,
O
Yok...
"Biz,"
Varız.*

5

21 Mart 1934 Tanesi 15 Kuruş

eğitim amaçlı taranmıştır

Birlik	Yüksek tahsil gençliğinin mecmuası.
Çığır	Milliyetçi Ankara » »
Geçit	İstanbulda milliyetçi gençler tarafından çıkarılıyor.
Kastamonu	Lise mecmuası. Yukarkilerin genç arkadaşı.
Ege İşildağı	İzmir orta tahsil gençliğinin mecmuası.

ÖLKÜ KÜTÜPANESİ
Beyazıt Meydanı, 37

Türk Destanına Giriş Halûk Nihat
Türk Destanından bazı parçaları manzum yazmak tecrübesi.
Şiir bakımından da oldukça kuvvetli bir eserdir. 40 Kuruş.
Tavsiye ederiz.

Bu Suyu Sen de Eğil M. Esat
Tabiatı seven genç bir şairin şiir mecmuası. Her dudak ermek ister.
Buseleler dermek ister - Gönlü can vermek ister - Akıp giden bu suda-
gibi ince bir güzellikle yazılmış satırları var.] Fiyatı 25 Kuruş.

ORHUN

AYLIK TÜRKÇÜ MECMUA

Türk genç!

Türk toprakları çok mukaddestir. Oraya ayak basanların nasibi kılıçtan geçmektedir. İhtilâlin ülküsünü bütün dünyaya karşı bilgi nuru ile ve elinde kılıçla bekleyeceksin. Kılıcı asla bırakmayacaksın ve bileceksin ki aklın hâkimiyetine, ruhun ve mantığın icabatına yol açan vasıta mutlaka kılıçtır.

MAHMUT ESAT

6

19 Nisan 1934 Tanesi 15 Kuruş

eğitim amaçlı taranmıştır

Birlik	Yüksek tahsil gençliğinin mecmuası.
Çığır	Milliyetçi Ankara » »
Geçit	İstanbulda milliyetçi gençler tarafından çıkarılıyor.
Kastamonu	Lise mecmuası. Yukarıkilerin genç arkadaşı.
Ege Işıldağı	İzmir orta tahsil gençliğinin mecmuası.

ÜLKÜ KÜTÜPANESİ
BEYAZIT MEYDANI, 37

TÜRK DESTANINA GİRİŞ
HALUK NİHAT

BU SUYA SENDE EĞİL
M. ESAT

KAOS
Evrimci Düşünce

ORHUN
AYLIK TÜRKÇÜ MECMUA

7

25 Mayıs 1934 Tanesi 15 Kuruş

eğitim amaçlı taranmıştır

Birlik	Yüksek tahsil gençliğinin mecmuası.
Çığır	Milliyetçi Ankara » »
Millî İnkılâp	İstanbulda çıkan ve yahudi vatandaşların içyüzünü gösteren koyu milliyetçi mecmuası.
Geçit	İstanbulda milliyetçi gençler tarafından çıkarılıyor.
Kastamonu	Lise mecmuası. Yukarıkilerin genç arkadaşı.
Ege Işıldağı	İzmir orta tahsil gençliğinin mecmuası.

Ülkü Kütüphanesi
BEYAZIT MEYDANI, 37

Son Çıkarıldığı Kitaplar :

Türk Destanına Giriş

Bu Suya Sen de Eğil

Sümer Ülkeleri

ORHUN

8

23 Haziran 1934 Tanesi 15 Kuruş

eğitim amaçlı taranmıştır

Istanbulun Fethi Yılına Ait Bir Mezar Taşı

Istanbulu zapteden Türk askerlerinden 18 kahramanın taşlarını saklayan bir mezarlık bakımsızlıktan yok olmak üzere.

Istanbulda, Şehzade Bağında, Şehzade Bağı Polis Merkezi yanında **On Sekiz Sekbanlar Sokakı** adında bir sokak var. Bakımsız ve tozlu olan bu sokakta küçük bir mezarlık var. Duvanın bir kısmı yıkılmış ve içini otlar bitirilmiş olmasına rağmen duvar kitabesiyle içindeki mezar taşlarından bir tanesi sağlam kalmıştır. Şimdiye kadar kimse bu dikkatli colbetmeyi bu mezar İstanbul'un eski mezarlarıdır. Üzerinde İstanbul fethinin tarihi tarihi olan 857 tarihi vardır. Davandaki kitabe yitmiş olduğu için fotoğrafını almak kabül olmadı. Burada şu üç şair vardır :

(اوامع سداق ام . ن ماه (عه والقران)
حدرالرك بوايه بوالن وام الحين
ذالك ايش بدعه ترويه منظر اوان
فوان اولوب برعهه بوش شيداي
شيدان ايدان سكر سكاره اوان
فرمسيون الهامه ۸۵۷

Mezarlığın içinde iki tane lilit vardır da lilitin taş kalıntıları. Öteki Sekban Kethidası Hür Oğlu Hamza ya sitti. Bununla beraber mezar taşındaki Kethidâ-yî şühedâ-yî Sekban sözcüklerinden Hür Oğlu Hamza mütlâk onun Sekban Kethidası olduğu müddetinde çikerek doğu değildir. Bu söz, arada çözülmüş sekbanların komandanı, yahut en kahramanı müddetine de gelebilir.

Hür Oğlu Hamza'nın mezarının fotoğrafı
Hür Oğlu Hamza'nın mezarının fotoğrafı. Üzerinde İstanbul fethinin tarihi tarihi olan 857 tarihi vardır. Davandaki kitabe yitmiş olduğu için fotoğrafını almak kabül olmadı. Burada şu üç şair vardır :

İsmet Paşanın bir müddet önce eski eserleri korumak hususunda vilayetlere gönderdiği talimat dolayısıyla eski eserler emcüsünün ve İstanbul valisinin dikkatini celbederim. Bu mezarlık derhal mükemmeden tamir olunarak ahde haline getirilmelidir. Çünkü bundan 480 yıl önce çözülmüş Türk kahramanlarına ait oldukları başka la tabuluha en eski Türk eseri de budur. Kitabesinin ve mezarın yazılarını fazla aşınmış olduğu için bundan bir iki nesil önce tamir olduğuna hükme nakilince de, bu onlara tarihi değerini kıldırılmaz. Bülâkile atalarının millî mevlâhâe kâimden daha saygılı davranışlarını gösterir.

Sekban Kethidası Hür Oğlu Hamza'nın Taşı
vanlıklarını başka bir sahada iman ettiler.

Bu mezarlık, yakındayıkânek atlarına bir âbide dikilecek olan 16 mart şehitleri meydanından 100 adım kadar uzaklıktadır. Burası inar için en çok 500 lira yığılır. Bu hususta Millî Türk Talebe Birliğinin de nazarı dikkatini celbederim. Eğer hükümet kendilerine Çanakkale âbidesi için izin vermemek hususundaki insadında devam ederse, hiç olmazsa burasını tamir edip millî

ATSIZ

[154 üncü sayfamın devamı]
(ve) Çalı (te) Selenge'de Bay Balık (i) yaptırverdim. 43- i k b y r oradan dönersek (7) m de tağana ahi kavrap in yirmi üçünde miş sarayım(7) yirmi üçünde orada sarayım. Yang (ve) Ağalgı arasında, Yâ hep arasında(7) 7- otuz bin galip gelince yerde dığlamış (ler) ikinci ay (n) en sonunda üç tağla 10 - Türk

halkım m Sekiz Oğuz (ve) Dokuz Tatar(ı) miş Katan(ın) yigirmi Ötüz Bileğin 9- Kay bin at kalmış, on bin koyun kalmış 10 - [16 sayfa okunuyor] Kenarda Şahayrak İhtisar bin at, on bin koyun(ç) ben tattım gelirdim.

İSTANBUL: ARKADAŞ MATBAASI
Cağaloğlu, Halkvî Caddesi No. 17

aranmıştır

egitim amaçlı

Birlik	Yüksek tahsil gençliğinin mecmuası.
Çığır	Milliyetçi Ankara » »
Millî İnkılâp	Istanbulda çıkan ve yahudi vatandaşların içyüzünü gösteren koyu milliyetçi mecmua
Geçit	Istanbulda milliyetçi gençler tarafından çıkarılıyor.
Kastamonu	Lise mecmuası. Yukarıkilerin genç arkadaşı.
Ege Işıldağı	İzmir orta tahsil gençliğinin mecmuası.
ARKADAŞ MATBAASI	ORHUN
Istanbul: Cağaloğlunda Halkvî sırasında Nu. 17	Aylık Türkçü Mecmuadır.
En ucuz ve temiz Türk Matbaasıdır. Müracaat edin. Memnun kalacaksınız.	Eski sayılar Ankara Caddesinde Orhan Bey Hanında umum gazeteler bayılı Hasan Beyde ve Remzî Kütüphanesinde bulunur.

ORHUN

Bütün Türkler bir ordu... Katılmayan kaçaktır...
Yasamızda yazılı: Harpten kaçan alçaktır...

Ziya Gökalp

9

16 Temmuz 1934 Tanesi 15 Kurş

egitim amaçlı aranmıştır

İki Büyük Yıl Dönümü

İlkteğin ayında tarihimizin iki şanlı ve kanlı zaferi kazanılmıştır. Birincisi 1448 yılında cezamanki Avrupeanın en güçlü ordusu olan Macarlarla ve onun yardımına gelen Çek, Alman ve Romen askerlerine karşı büyük Türk padişahu İkinci Murad tarafından Kosova'da kazanılan ve ikinci Kosova meydan savaşı diye anılan zaferdir. Bu zafer 17, 18, 19 ilkteğin günlerinde, üç günlük sert bir çarpışmadan sonra kazanılmıştır. Bizim esli askerlerimizden bazıları bu zaferi 3 ilkteğinde (Tarihî, Sosyal, İktisadî), bazıları da 23 ilkteğinde (Oruç Boğ Tarihi) gösterirler. Hangisi doğru olursa olsun, zafer ilkteğin ayında kazanılmıştır.

İkincisi, 1593-1606 arasında Almanya (ozamanki "Nemse", veya "Nemçe") ile yaptığımız uzun bir harbin içindeki bir meydan savaşıdır ki, Haçova meydan savaşı diye anılır. 20 ilkteğin 1596'da yapılan bu meydan savaşında Türk padişahu Üçüncü Mehmed de bulunmuş, Almanlarla Macarlardan katışık olan düşman ordusu ilk önce savaşı kazanır gibi olup padişahın çardırına kadar sokulmuş da sonradan çevrilip bataklıklara sürülmüş ve yok edilmiştir. Bu savaşta düşmandan 50.000 kişi ölmüştür.

Her iki savaşın kahramanları olan şehit ve gazi atalarıımıza, azizlerimize, rahmet ve saygı ile anar, Tanrıdan onlara erişgenlik dileriz.

A t a s s

Türk gençlerine düşündürücü levhaları 1

Birinci Cihan Savaşında (1914-1918) Silâh Altına Almanlardan Evlerine Dönmişler:

1 — Türk ordusundan	binde	201
2 — Fransız ordusundan	"	157
3 — Alman ordusundan	"	154
4 — Belçika ordusundan	"	105
5 — İngiliz ordusundan	"	100
6 — İtalyan ordusundan	"	87
7 — Amerikan ordusundan	"	32

S P O R :

Türkiyenin Milli Futbol Maçları

T. Bayındırlık

Türkiyede futbol ayağı yukarı oluz yıllık bir sporudur. Fakat milli maçlar 1923 sonlarında başlamıştır. Milli takımınun şimdiki kadrosu aşağıdaki gibidir:

Takımlar	Netice	Maçın tarihi	Yapıldığı yer
Türkiye - Romanya	2 - 2	26-İlkteğin-1923	İstanbul
Türkiye - Çekoslovakya	2 - 5	25-mayıs-1924	Paris (Olimpiyad)
Türkiye - Finlandiya	4 - 2	20-haziran-1924	Heisinki (Türne)
Türkiye - Estonya	4 - 1	22-haziran-1924	Revali (Türne)
Türkiye - Letonya	3 - 1	24-haziran-1924	Riga (Türne)
Türkiye - Lehistan	0 - 2	27-haziran-1924	Krakovi (Türne)
Türkiye - Rusya	0 - 3	16-İlkteğin-1924	Moskova
Türkiye - Bulgaristan	2 - 1	10-nisan-1925	İstanbul
Türkiye - Romanya	2 - 1	1-mayıs-1925	Bükreş
Türkiye - Rusya	1 - 2	15-mayıs-1925	Ankara
Türkiye - Lehistan	1 - 2	2-sonlkteğin-1925	İstanbul
Türkiye - Romanya	1 - 3	7-mayıs-1926	İstanbul
Türkiye - Lehistan	1 - 6	12-eylül-1926	Leinberg
Türkiye - Bulgaristan	3 - 3	17-temmuz-1927	Sofya
Türkiye - Bulgaristan	3 - 1	14-İlkteğin-1927	İstanbul
Türkiye - Yugoslavya	1 - 2	8-nisan-1928	Zagreb
Türkiye - Romanya	2 - 4	15-nisan-1928	Arad
Türkiye - Muz	1 - 7	28-mayıs-1928	Amsterdam (Olimpiyad)
Türkiye - Bulgaristan	1 - 5	27-eylül-1931	Sofya (Balkanyad)
Türkiye - Yugoslavya	2 - 0	2-İlkteğin-1931	Sofya (Balkanyad)
Türkiye - Macaristan (B)	1 - 3	17-nisan-1932	İstanbul
Türkiye - Macaristan (B)	1 - 4	20-nisan-1932	İstanbul
Türkiye - Bulgaristan	2 - 3	4-sonlkteğin-1932	İstanbul
Türkiye - Yugoslavya	3 - 3	12-temmuz-1936	İstanbul
Türkiye - Norveç	0 - 4	3-ayustos-1936	Berlin (Olimpiyad)
Türkiye - Yugoslavya	1 - 3	1-ayustos-1937	Belgrad

Bu listeye göre şimdiki kadrosu 26 millî maç yapmış, bunlardan 7 tanesini kazanmış, 3 tanesini berabere, 16 tanesini de yenilmiş ile toplam, 44 gol almış, 72 gol yemiştir. Ortalama olarak her maçta 1,69 gol almış, 2,76 gol yemiştir. Bu sonuç pek şöhürlüdür.

1923 yılına sonuna bağlayan maçlar 1924, 1925, 1926, 1927, 1928 yıllarında devam etmiş, sonra aralıklarla 1931, 1932, 1936, 1937 yıllarında yapılmıştır. Belgrad'da Yugoslavlarla yapılan en son maçın tarihi 1 ayustos 1937 dir ki ikinci cihan savaşından 13 ay öncesine rastlar.

eğitim amaçlı taranmıştır

ORHUN'un gelecek sayısında şu yazılar bulunacaktır :

Osmanlı Türkesinin Arap dilindeki Tevrihi
Nafiz Danışman

Büyük Ökâlet ve İhtikâ İhtisâlet
Nihad Sami Banarlı

Arap Edebiyatında Türkelerin en Eski Zikrediliği
Kowalick'den çeviren : Orhan Şalk Gökzyy

Futabülrik ve Fesqat Rehu
Nejdet Sançar

Alay - Yenisey Şemâlinde Eski Unvanlar
Abdülkadir İnan

Kopuz

Samsunda her ay çıkan Türkçü dergiyi Orhun okuyucularına tavsiye ederiz.

Adres : Posta kutusu, 17

ORHUN

BÜTÜN TÜRKLER BİR ORDU

İÇİNDEKİLER

Türkelik Fikri **Dr. Mustafa Hakkı Akansel**
Büyük Ökâlet ve İhtikâ İhtisâlet **Nihad Sami Banarlı**
Türkelikler İhtikâ ve İhtikâ Fikri II **Nejdet Sançar**
Büyük Bir Yıl Dönümü **Atas**
Gök Türk Kuşunluğunu Seyret Hıyan II **Prof. Zeki Velidî Togan**
Osmanlı Türkesinin Arap Dilindeki Tevrihi **Nafiz Danışman**
Türkelikler İkinci Yılı **Atas**
Söz İhtikâ Osmanlı Türkçüsünde **Mehmed Halid Bayrı**
Alay - Yenisey Şemâlinde Eski Unvanlar **Prof. Abdülkadir İnan**
Arap Edebiyatında Türkelerin En Eski Zikrediliği **Kowalick çeviren: O. Şalk Gökzyy**
Külahyada Şedres (Şiir) **Nihad Sami Banarlı**
Türk gençlerine düşündürücü levhaları : 2 **Atas**
Türkiyenin Milli Aletlerin Maçları **T. Bayındırlık**

11

25 Kuruş

1
İlkteğin
1943

eğitim amaçlı taranmıştır

ORHUN

Heriki sayılarında Türklik için pek önemli olan üç değerli eseri yayımlanmışa başlıyoruz. Bu eserler şunlardır:

1 - Büyük Selçuk Tarihi: Selçuk tarihinin bütün dünyada tek mütehasss olan Prof. Dr. Müslim Hakkı Yılmaz tarafından yazılmış olan bu eser, profesörün, basma ve el yazması eserlerinden daha derin ve daha geniş bir bilgiyle yazılmıştır. Bu eser, Türk tarihini gündüze kadar ar bilinen bir bölüme aydınlatmaktadır.

2 - Türkmen Tarihi: Aclan Almas olan Rus tarih bilgini Barthold'un bu eseri Prof. Dr. Abdülkadir İnan tarafından düzme çevrilmiştir. Bu eser, Türkmenlere, öteki Türklerle birlikte ümmet birliği yaratan ve bu ümmetle birlikte yaşadıkları bir tarih yazmakla görevlendirilmiştir. Bu eser, Türkmenlerin, öteki Türklerle birlikte ümmet birliği yaratan ve bu ümmetle birlikte yaşadıkları bir tarih yazmakla görevlendirilmiştir.

3 - Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu: Alman bilgini Prof. Dr. Wittek tarafından yazılmış olan bu eser, tarih bilgini Fabrice Azek tarafından dilimize çevrilmiştir. Yabancı dilde yazılmış olan bu eserin, Türk tarihine bakışında yanlışlıklar bulunmuş. Wittek'in yanlışlığı, aşağıdaki noktalar için mütercimmin ekleyeceği notlar eseri Türkler için daha faydalı bir hale getirecektir.

Orhunda yayımlanmak için dışardan gönderilecek her türlü yazıların aşağıdaki adrese gönderilmesi rica olunur:

Orhan Şaklı Gökyay
Konservatör müdürü
ANKARA

Orhanın 10 yıllık bir süzgeçten sonra yeniden çıkmışa başlanmasını beğenerek ve memnuniyetle kullandığımız Zenginlikler Türkçesi, dergisinin Türkçesi, Azerbaycanlı, Türkistanlı Türkleri ve bize Orhan yayınıyla bir tebrik kartı gönderen Balkanlar Lisesi Rejimi ve C şubesi öğrencilerini teşekkür ederiz.

"Orhan, dergisi"

Diğer İŞİK; baskı: ÖLKO Matbaası

eğitim amaçlı taranmıştır

ORHUN

BÜTÜN TÜRKLER BİR ORDU

İÇİNDEKİLER

Savaş Akademi	Atsız
Feodalizm ve Fetret Ruhu	Nejdet Sançar
Bir Vatanın Mucizesi	Dr. Mustafa Hakkı Akansel
Orhan destanı (giriş)	Hakkı Yılmazoğlu
Ruhun Fatihi (giriş)	Fabrice Yılmazoğlu
İstisna (giriş)	Ömer Fikret Soymay
Söz Akademi (giriş)	Sarıhan
İki Yüzyıl Dönemi	Atsız
Türkçüleme Akademi	Atsız
Gök Türk Kağanlığına Siyasal Hayat III.	Prof. Zeki Velidi Togan
Orhanın Fatihi	Miraköglü Tervit
Orhanın Fatihi	Orhan
Tahsin al-Ummi Kışkırtıcı Tarihleri Yeri	Nafiz Danışman
Tarihçi Niyazi Hakkında	Fabrice Arık
Sahibinin Dava (Büyük)	Atsız
Sözün (giriş)	Kemaloğlu
Orhanın Seferi	Nejdet Sançar
Türk gençliğine öğütler ve tavsiyeler: 3	Atsız
Tarihçiyim Mihir Kökçüoğlu	T. Bayındır

12

25 Kuruş

1
Bircümlük
1943

Türk Edebiyatı Tarihi

Yazar: **Atsız**

En eski çağlardan başlayarak Büyük Selçukluların sonuna kadar olan zamanın en önemli bir Türk edebiyatı tarihidir. Fiyatı 110 kuruş. Orhan dergisinden alınabilir.

İrkımızın Kahramanları

Yazar: **Nejdet Sançar**

Aylık kurtan küçük boy yayınında olup ikincisinin son halindeki baskın bütünü bu eser otuz kadar Türk kahramanını içine almaktadır. Fiyatı 75 kuruş. Orhan dergisinden alınabilir.

Postada Orhan dergileri kaybolan aboneselerimize bize hemen bula bildirmelerimiz rica ederiz.

Diğer İŞİK; baskı: Lâliif Dağbaşı Matbaası

eğitim amaçlı taranmıştır

ORHUN

BÜTÜN TÜRKLER BİR ORDU

İÇİNDEKİLER

Ölüm Kadar Kuvvetli	Dr. Mustafa Hakkı Akansel
Afrik	Dr. Cemal Türk
Ömer Seyfoddin ve Osmanlılık Fikri	Nejdet Sançar
İki Yüzyıl	Nihat Ulasoy
Tarihçi Nejat Hakkında	Fabrice Arık
Sözün Bir Yüzyıl Dönemi	Atsız
Sözün Önemli Noktası: II - Abdurrahman Şevki	Mehmed Halid Bayrı
Türkçüleme Akademi	T. Bayındır
Türkçüleme Akademi	Atsız
Türkçüleme Akademi	Cavid Büyükkapınar
Türkçüleme Akademi	Prof. Zeki Velidi Togan
Türkçüleme Akademi	Nejdet Sançar
Türkçüleme Akademi	Orhan
Türkçüleme Akademi	Tevetioğlu
Türkçüleme Akademi	Cemal Ögüz Öcal
Türkçüleme Akademi	Arslan Güleş
Türkçüleme Akademi	Sevici - Oğuz
Türkçüleme Akademi	Nafiz Danışman
Türkçüleme Akademi	Atsız

13

25 Kuruş

1
Bircümlük
1944

ORHUN'un Anketi

Anketimize devam ediyoruz. Yalnız bunda ulak bir değişiklik yapmaya mecbur kaldık: Yüksek tabii yapılarla İisellerin ve Öğretmen okulları öğrencilerine cevaplarını en sonra yayınlayacağımız bundan, bazı sebepler dolayısıyla vargeçtik. Şimdi cevapları gelişi sırasına göre basıyoruz. Sorularımız şunlardır:

- 1 - Türk milliyetçiliği diyince Türklük, Anadoluculuk ve Türkiyecilikten hangilerini düşünürsünüz?
- 2 - Türklüğün baş usuru size göre neşiklik midir, kültür midir, vatan modu, devlet midir?
- 3 - Türkiyede Türklük aleyhine bir fikir cereyanı var mıdır? Varsa nedir?
- 4 - İnkılar İstiklal ve Şişli olarak ayırmaya taraftar mısınız? Taraftarız mı? Üstünlük sebepleri olarak kahramanlık, savaşçılık, ahlak, sanat, zekâ, İim, tekülük, din ve sairlerden hangilerini görüyorsunuz?
- 5 - Yer yâdındaki bütün Türklerin bir millet olduğunu kabul ediyor musunuz?
- 6 - Geçmişe sövmek ve gelecekte İnkâr etmek sizce neden İleri gelmektedir?
- 7 - Türk sınısı kötüllüğü dokunan milletlere karşı Öç beslemek millet için faydalı mıdır, değli midir?
- 8 - Türkçe gerçekten dost olan bir millet tanıyor musunuz? Tanıyorsanız hangileridir?
- 9 - Herhangi bir yabancı millete karşı hayranlık ve taraftarlık sizce nedir?
- 10 - Savaşta mutlak bir felaklet olarak gösteren yayımlar sizce millî ruh bakımından doğru mudur, değli midir?
- 11 - Türk milletinin güçlenmesi için okullarda zakkat bir terbiye sistemine mi, yoksa serbest bir terbiye sistemine mi taraftarız mı?
- 12 - Kendi milletinizin küçük menfaatlari için, insanlığı büyük menfaatlari İedaya taraftar mısınız?

- 53 -

- 1 - Türklüktür.
- 2 - İnkıktır.
- 3 - Komünistler ve bir de öyle bir sümre vardır ki, yabancı milletleri kendi milletlerinden daha İstiklal gözeterek, asri-lik perdesi altında kendilerini onlara benzetmeye çalışır ve halka yâkenden bakarslar.
- 4 - Elbette; şahinlik sebepleri olarak kahramanlık, ahlak ve zekâyı görürüm.
- 5 - Kabul ediyoruz.
- 6 - Tapıdıkı kanın Türk kanı olmamasından.
- 7 - Bugün dokunuyorsa evet; fakat geçmişte ise bize yazılan şey affetmezdir.
- 8 - Tanıyıyorum.

- 9 - Doğru değildir.
- 10 - Başca en tehlikeli mikroplar- dan daha tehlikelidir.
- 11 - Millî olsun da, asal olsun olsun
- 12 - Tereddüt bile etmeden,

Türkân Güllü (İsmi)

- 54 -

- 1 - Şimdiki halde Türkiyecilik, sonra "Büyük Türklük".
- 2 - İnkıık ve köllür.
- 3 - Evet vardır: Komünistlik ve bey-nelmilecilik.
- 4 - Taraftarız: ahlak, zekâ, kahra-manlık.
- 5 - Candan evet.
- 6 - Soyunuktan ve koznepolitik-ten.
- 7 - Devletin siyasetine bağlı kal-mak şartıyla faydalıdır.

iranmiştir

**EK-7 ORHUN DERGİSİNİN 14.7.1934 TARİHLİ BAKANLAR KURULU
KARARIYLA KAPATMA KARARI**

T. C.
BAŞVEKÂLET
Kararlar Müdürlüğü

Sayı: 2

1024

KARARNAME

BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

Türkiye Cumhuriyetinin dahili ve harici politikasını teşvik ve inkişaf edecek mahiyette müesses ve faaliyetleri bulunan İstanbul'da Antegir Orhun isimindeki mecmuanın, İktisat Kanununun 50 nci maddesi mucibince tathil; Dahiliye Vekillığının 14/7/34 tarihi ve 341 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri - Heyetinin 14/7/34 tarihli toplantısında tasvip ve kabul olmuştur.

14/7/34

REKİTÖR

Gazi M. Kemal

Bş. V.

[Signature]

Ad. V.

[Signature]

M. M. V.

[Signature]

Da. V.

[Signature]

Ha. V.

[Signature]

Ma. V.

[Signature]

Mi. V.

[Signature]

Na. V.

[Signature]

İk. V.

[Signature]

S. İ. M. V.

G. İ. V.

[Signature]

Zr. V.

[Signature]

EK-8 ATSIZ'IN KENDİ EL YAZI İLE SECERESİ

Doğum : 12 Ocak 1905 İstanbul
Babam : Bahriye Binbaşı Mehmet Nail
Dede : Çarkıcı (= Makine) Kolase (= Kıdem-
li yüzbaşısı) Hüseyin Efendi
Dedemin babası : Doruk'un Mide
Közünden Şiftsioğlu Ahmed
Annem : Fatma Zehra
Annemin babası : Bahriye Kayma
Kama (= yarbaşı) Osman
1930 da Edebiyat Fakültesinden
mezun oldum.

1952 den beri Süley-
manîye kütüphanesinde
çalışıyorum.

KAYNAKÇA

KİTAP KAYNAKLAR ;

ACAR, İsmail. 2004. *Türk Ocakları*. Balıkesir : Türk Ocakları Yayınları, 2004.

AĞAOĞLU, Samet. 1999. *Kuva-i Milliye Ruhu*. Ankara : Kaynak Yayınları, 1999.

AHMET Feroz, Çeviren: Nuaran YAVUZ. 1995. *İttihat ve Terakki 1908- 1914*. İstanbul : s.n., 1995.

Akademisi, Ülkü Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı Genel Merkezi Alparslan TÜRKEŞ Eğitim. 2001. *Teşkilat İçi Eğitim Seminerleri (Te (HOBSBAWM, 1995)bliğler - Konferanslar)*. Ankara : Ülkü Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları : 1, 2001.

AKÇURA, Yusuf. 1990. *Türkçülük ve Dış Türkler*. İstanbul : Toker Yayıncılık, 1990.

—. **1976.** *Üç Tarz-ı Siyaset*. Ankara : Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1976.

AKPINAR, Ertekin - v.d.. 2001. *Tanzimattan Bugüne Edebiyatılar Ansiklopedisi Cilt :I, II*. İstanbul : Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2001.

ARAI, Mesami. 2008. *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*. İstanbul : İletişim Yayınları, 2008.

ARIK, Remzi Oğuz. 1974. *Milliyetçilik Türk İnkılabı ve milliyetçiliğimiz - Coğrafyadan vatana - İdeal ve İdeoloji*. İstanbul : Hareket Yayınları, 1974.

ARIK, Remzi Oğuz. 1983. *Coğrafyadan Vatana*. Ankara : Kültür Turizm Bakanlığı Yayınları: 538, 1983.

ARMAOĞLU, Fahir. 1992. *20.YY Siyasi Tarihi (1914 - 1980)*. Ankara : Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1992.

ARSAL, Sadri Maksudi. 1972. *Milliyet Duygusunun Sosyoljik Esasları*. İstanbul. : Ötüken Yayınevi, 1972.

ARVASI, S. Ahmet. 1979. *Türk İslam Ülküsü I*. İstanbul : Türk Kültür Yayınları, 1979.

ATABAY, Mithat. 2005. *II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'de Milliyetçilik Akımları.* İstanbul : Kaynak Yayınları, 2005.

ATATÜRK, Mustafa Kemal. 1954. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III.* Ankara : Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1954.

— . *Nutuk Cilt : II. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1987*

ATSIZ, Hüseyin Nihal. 1943. *Hesap Böyle Verilir.* İstanbul : s.n., 1943.

ATSIZ, Hüseyin Nihal. 1997. *Makaleler II.* İstanbul : İrfan Yayınevi, 1997.

— . **1997.** *Makaleler III.* İstanbul : İrfan Yayınları, 1997.

— . **1992.** *Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferleri ve Çektiklerimiz.* İstanbul : Baysan Yayınları, s.n., 1992.

AYDA, Adile. 1991. *Sadri Maksudi Arsal.* Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları; Türk Büyükleri Dizisi, 1991.

AYIN, Faruk. 1998. *Cumhuriyet Döneminde Türkçülük Hareketleri (1931 - 1945).* Ankara : Basılmamış Doktora Tezi, 1998.

BALTACIOĞLU, İsmayıl Hakkı. 1994. *Türk'e Doğru.* Ankara : Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları Sayı:84, 1994.

BANARLI, Nihat Sami. 1997. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi.* İstanbul : Milli Eğitim Basımevi, 1997.

CAN, Halit. 2004. *Milliyetçilik Din ve Laiklik.* İstanbul : Marifet Yayınları, 2004.

Cemiyeti, Türk Tarihi Tetkik. 1934. *Tarih 4.* İstanbul : s.n., 1934.

ÇABUK, Vahit. 2002. *Kuruluşundan Cumhuriyete Büyük Osmanlı Tarihi C.X.* İstanbul : Emre Basım Yayın Yayınları, 2002.

DELİORMAN, Altan. 1978. *Tanıdığım Atsız.* İstanbul : Boğaziçi Yayınları, 1978.

DENİZ, Kamuran. 1976. *Türk Kültür ve Medeniyeti Kitabı Makaleler Serisi.* Ankara : Atatürk Üniversitesi Türk Kültür ve Medeniyeti Araştırma Enstitüsü Yayınları Sevinç Matbaası, 1976.

DERİNGİL, Selim. 1994. *Denge OYUNU:İkinci Dünya Savaşında Türkiyenin Dış Politikası.* İstanbul : Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1994.

ERAKMAN, Faris. 1943. *En Büyük Tehlike.* İstanbul : Akgün Matbaacılık, 1943.

GÖKALP, Ziya. 1986. *Türkçülüğün Esasları.* Ankara : Kültür ve Truzim Bakanlığı Yayınları, 1986.

—. **1988.** *Türkleşmek, İslamlaşmak Muassırlaşmak.* İstanbul : Toker Yayıncılık Yayına Hazırlayan : Yalçın TOKER, 1988.

GÜNGÖR, Erol. 2005. *Dünden Bugünden Tarih - Kültür ve Milliyetçilik.* İstanbul : Ötüken Neşriyat Yayınları, 2005.

Güngör, Erol. 2006. *Türk Kültürü ve Milliyetçilik.* İstanbul : Ötüken Neşriyat, 2006.

GÜVENÇ, Bozkurt. 1993. *Türk Kimliği : Kültür Tarihinin Kaynakları.* Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993.

HEYD, Uriel. 1979. *Türk Ulusçuluğunun Temelleri.* Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları, s.n., 1979.

HOBBSAWM, E. J. Milleter ve Milliyetçilik. İstanbul : Ayrıntı Yayınları, 1995.

IŞIK, İhsan. 2007. *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür adamları Ansiklopedisi.* Ankara : Elvan Yayınları (Cilt II,IV,V,VII,VIII, IX) , 2007.

İBRAHİMOĞLU, Fikret. 2001. *Türkiye'nin Yakın Tarihi - Olaylar - Önderler - Fikirler.* İstanbul : Özener Matbaası Yayınları, 2001.

İrkçılık - Turancılık Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları : 4 . Ankara : Maarif Matbaası, 1944.

KABAKLI, Ahmet. 1994. *Türk Edebiyatı Tarihi C. IV.* İstanbul : Türk Edebiyatı VAKfı Yayınları Büyük Eserler Dizisi, 1994.

KAFESOĞLU, İbrahim. 1970. *Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri.* İstanbul : Milli Eğitim Basımevi, 1970.

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal. 1986. *Resimli Motifli Türk Edebiyat Tarihi C.5.* İstanbul : s.n., 1986.

KARAYAMAN, Eren AKÇİÇEK - Mehmet. 2007. *Atatürk'ün Türk Ocaklarını Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar.* İzmir : Ege Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü Yayınları, 2007.

KARPAT, Kemal. 1967. *Türk Demokrasi Tarihi.* İstanbul : İstanbul Matbaası, 1967.

KOÇAK, Cemil. 1986. *Türkiyede Milli Şef Dönemi (1938 - 1945).* Ankara : Yurt Yayınları, 1986.

KÖSEOĞLU, Nevzat. 1995. *Milli Kültür ve Kimlik.* İstanbul : Ötüken Yayınları, 1995.

KURAN, Ercüment. 1997. *Türkiye'nin Batılılaşması ve Milli Meseleler.* Ankara : Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.

KURDAKUL, Şükran. 1992. *Çağdaş Türk Edebiyatı - 4 Cumhuriyet Dönemi İkinci Kitap.* Ankara : Bilg Yayınevi, 1992.

Lewis, Bernard. 1993. *Modern Türkiye'nin Doğuşu.* Ankara : Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1993.

MARDİN, Şerif. 2001. *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895 - 1908.* İstanbul : İletişim Yay., 2001.

MUMCU, Uğur. 1992. *40' ların Cadı Kazanı.* İstanbul : Tekin Yayınevi, 1992.

MÜFTÜOĞLU, Mustafa. 1977. *Çankayada Kabus:3 Mayıs 1944.* İstanbul : s.n., 1977.

NİYZAİ, Mehmet. 1979. *Millet ve Milliyetçilik.* İstanbul : Ötüken Neşriyat Yayınları, s.n., 1979.

OBA, Doç. Dr. Ali Engin. 1995. *Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu.* Ankara : İmge Kitapevi Yayınları, 1995.

OCAK, Ş. Şamil. 1997. *Hüsyin Nihal ATISIZ - Şahsiyeti - Eserleri.* Çanakkale : Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1997.

- ÖKE, Mim Kemal. 1991.** *Kutsal Topraklarda Siyonistler ve Masonlar.* İstanbul : Çağ Yayınları, 1991.
- ÖNEN, Nizam. 2003.** *Turancı Hareketler : Macaristan ve Türkiye (1910 - 1944).* Ankara : Basılmamış Doktora Tezi, 2003.
- ÖZDOĞAN, Günay Göksu. 2006.** *Turandan Bozkurt'a Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931 - 1946).* İstanbul : İletişim Yayınları, 2006.
- ÖZKIRIMLI, Filiz ALİ - Atilla. 1986.** *Sabahattin Ali.* İstanbul : s.n., 1986.
- Paşa, Sait Halim. Basım Yılı Belli Değil.** *Buhranlarımız Hazırlayan: M. Ertuğrul DÜZDAĞ.* s.l. : Tercüman Gazetesi Armağanı, Kervan Kitapçılık: 9, Basım Yılı Belli Değil.
- SANÇAR, Necdet. 1973.** *İsmet İnönü ile Hesaplaşma.* Ankara : Afşin Yayınları, 1973.
- SARINAY, Yusuf. 1996.** *Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı.* İstanbul : Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1996.
- . **1994.** *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları.* İstanbul : Ötüken Neşriyat Yayınları, 1994.
- SEFERCİOĞLU, Necmeddin. 2009.** *3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası.* Ankara : Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, 2009.
- . **2008.** *Türkçü Dergiler.* Ankara : Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları;27, 2008.
- Sekreterliği, CHP Genel. 1942.** *CHP Genel Başkan Vekili Başvekil Şükrü SARACOLUNUN Hükümetin İç ve Dış Politikasını İzah Eden 5 Ağustos 1942 tarihli Beyannamesi.* Ankara : Ulusal Matbaası, 1942.
- SERTEL, Sabiha. 1978.** *Roman Gibi.* İstanbul : Cem Yayınevi, 1978.
- SERTKAYA, Erol GÜNGÖR - M. HACİEMİNOĞLU - Mustafa KAFALI - Osman F. 1976.** *Atsız Armağanı.* İstanbul : Ötüken Yayınları, 1976.
- Tagore, Rabindranath. 1994.** *Milliyetçilik.* İstanbul : Furkan Basımevi, 1994.
- TANERİ, Aydın. 1993.** *Türk Kavramının Gelişmesi.* Ankara : Ocak Yayınları, 1993.

TEMİR, Ahmet. 1997. *Yusuf AKÇURA*. Ankara : Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları : 156, 1997.

TEVETOĞLU, Fethi. 1986. *Hamdullah Suphi TANTIÖVER*. Ankara : Kültür Turizm Bakanlığı Yayınları, 1986.

— . **1986.** *Müftüoğlu Ahmet HİKMET*. Ankara : Kültür ve Turizm Bak. Yay., 1986.

— . **1967.** *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler*. Ankara : Ayyıldız Matbaası, 1967.

TOGAN, Zeki Velidi. 1977. *Türklüğün Mkadderatı Üzerine*. İstanbul : Yağmur Yayınları
Yayına Hazırlayan : Dr. Tuncer BAYKARA, 1977.

TOPÇU, Nurettin. 1997 4. baskı. *Yarınki Türkiye*. İstanbul : Dergah Yayınları, 1997 4. baskı.

TOPLU, Abdülhadi. 1994. *Türk Milliyetçiliği ve Karşı İdeolojiler*. İstanbul : Kamer Yayınları, 1994.

TUNAYA, Tarık Zafer. 1998. *Türkiye'de Siyasal Partiler (II. meşrutiyet Dönemi) Cilt :1.*
İstanbul : İletişim Yayınları, 1998.

TUNCER, Hüseyin. 1990. *Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme*. Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları
/ 1214 ; Kaynak Eserleri Dizisi / 48, 1990.

TURAN, Osman. 2005. *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi*. İstanbul : Ötüken Neşriyat
Yayınları, 2005.

TÜRKDOĞAN, Orhan. 2005. *Ulus - Devlet Düşünürü Ziya GÖKALP*. İstanbul : IQ Kültür
Yayıncılık, 2005.

TÜRKEŞ, Alparslan. 1968. *1944 Milliyetçilik Olayı*. İstanbul : Yaylacık Matbaası, 1968.

— . **1974.** *Temel Görüşler*. İstanbul : Orkun Yayınları, 1974.

TÜRKKAN, Reha Oğuz. 2006. *Türkçülüğün Yeni Esasları Yükselen Milliyetçilik*. İstanbul :
Pozitif Yayınları, 2006.

TÜRKKAN, Reha Oğuz. 1943. *Kuyruk Acısı*. İstanbul : Bozkurtçu Yayın, 1943.

— . **1998.** *Tabutluktan Gurbete*. İstanbul : s.n., 1998.

UÇMAN, Mehmet KAPLAN - İnci ERGÜNÜN - Zeynep KERMAN - Necat BİRİNCİ - Abdullah.
1992. *Atatürk Devri Fikir Hayatı II.* Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları /469 Atatürk Dizisi /10,
1992.

ÜLKEN, Hilmi Ziya. 2001. *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi.* İstanbul : Ülken Yayınları, 2001.

ÜLMAN, A. Haluk. 1973. *Birinci dünya Savaşına Giden Yol [ve Savaş].* Ankara : Ankara
Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fak. Yayınları No:355 , 1973.

ÜSTEL, Füsun. 1997. *İmparatorluktan Ulus Devlete Türk Milliyetçiliği : Türk Ocakları (1912 -
1931).* İstanbul : İletişim Yayınları, 1997.

YETİM, Ayşe AZMAN - Nalan. 30 Nisan - 2 Mayıs 1997. *1940' lı yıllarda Türk Milliyetçiliğinin
Farklı Görünümü.* Mersin : I. Ulusal Tarih Kongresi Bildirileri Mersin Üniversitesi Fen Edeb.
Fak. Yayınları , 30 Nisan - 2 Mayıs 1997.

MAKALE KAYNAKLAR

16 ıncı Asır Şairlerinden Edirneli Nazmı'nın Eseri ve bu Eserin Türk dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti [Dergi] // Orhun Sayı :9. - 16 Temmuz 1934.

1944 Türkçülük Düşmanlarının Tertiplelediği Davada Alparslan TÜRKES'in Sorgusundan Parçalar [Dergi] // Orkun Sayı:3-4. - Nisan - Mayıs 1962.

1944 Türkçülük Düşmanlarının Tertiplelediği Davada Hüseyin Nihal ATSIZ'ın Sorgusundan Parçalar [Dergi] // Orkun Sayı :3-4. - Nisan - Mayıs 1962.

1944 Türkçülük Düşmanlarının Tertiplelediği Davada Orhan Şaik GÖKYAY'ın Sorgusundan Parçalar [Dergi] // Orkun SAyı :3-4. - Nisan - Mayıs 1962.

1944-1945 Türkçülük--Turancılık Davası [Dergi] // Orkun SAyı :57. - 2 Kasım 1951.

AKANSEL Mustafa Hakkı Bir Vicdan Meselesi [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

AKANSEL Mustafa Hakkı Bir Vicdan Meselesi [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

AKANSEL Mustafa Hakkı Ölüm Kadar Kuvvetli [Dergi] // Orhun Sayı :13. - 1 Ocak 1944.

AKANSEL Mustafa Hakkı Türklük Fikri [Dergi] // Orhun Sayı :11. - 1 Kasım 1943.

ARAN M. Sadık İdealist Türklere Karşı Cephe Açan Şarlatan Enternasyonalcilere [Dergi] // Orhun Sayı :15. - 1 Mart 1944.

ATALAY Besim Ettuhfet-üz-Zekiyye Fil-Lügat-it-Türkiye [Dergi] // Orhun Sayı :10. - 1 Ekim 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal 3 Mayıs 1944 [Dergi] // Kür-Şad Sayı :2. - 3 Mayıs 1947.

ATSIZ Hüseyin Nihal Ahlaki Adalet (1500 Harbiyelinin Macerası) [Dergi] // Ötüken Sayı :23. - 14 Kasım - 22 Kasım 1965.

ATSIZ Hüseyin Nihal Ahmet Muhip Beye Cevap [Dergi] // Orhun SAYı :4. - 20 Şubat 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Alaylı Alimler [Dergi] // Orhun Sayı :5. - 21 Mart 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Alaylı Alimlerden Sadri Maksudi Beye Bir Ders [Dergi] // Orhun SAYı :6. - 19 Nisan 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Askerlik Aleyhtarlığı [Dergi] // Atsız Mecmua Sayı :17. - 25 Eylül 1932.

ATSIZ Hüseyin Nihal Atsızdan Seçmeler [Dergi] // Orkun Sayı :27. - Mayıs 2000.

ATSIZ Hüseyin Nihal Atsızdan Seçmeler 3 Mayıs 1944 [Dergi] // Ötüken Sayı :5. - 1973.

ATSIZ Hüseyin Nihal Baş Makarnacının Sırtı Kaşınıyor [Dergi] // Orhun Sayı: 7. - 15 Mayıs 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye Açık Mektup [Dergi] // Orhun Sayı:15. - 1 Mart 1944.

ATSIZ Hüseyin Nihal Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye İkinci Mektup [Dergi] // Orhun Sayı :16. - 1 Nisan 1944.

ATSIZ Hüseyin Nihal Bir kuş Bakışı [Dergi] // Atsız Mecmua Sayı :1 . - 15 Mayıs 1931.

ATSIZ Hüseyin Nihal Büyük Bir Türkçünün Hatırasının Kutlanması [Dergi] // Orhun Sayı :7. - 25 Mayıs 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Büyük Bir Yıl Dönümü [Dergi] // Orhun Sayı: 11. - 1 Kasım 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Cihan Tarihinin En Büyük Kahramanı: Kür Şad [Dergi] // Orhun Sayı: 6. - 19 Nisan 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Darülfünunun Kara, Daha Doğru Tabirle Yüz kızartacak Listesi [Dergi] // Atsız Mecmua Sayı :17. - 5 Birinciteşrin 1932.

ATSIZ Hüseyin Nihal Dönüş [Dergi] // Orhun Sayı :10. - 1 ekim 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Edirne Mebusu Şeref Beye Cevap [Dergi] // Orhun Sayı :4. - 20 Şubat 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Edirne Mebusu Şeref ve Hakimiyeti Milliye Muharriri A. Muhip Beylere Açık mektup [Dergi] // Orhun Sayı :5. - 21 Mart 1934.,.

ATSIZ Hüseyin Nihal En Eski Türk Müverrihi: Bilge Tonyukuk [Dergi] // Orhun Sayı: 1. - 5 Kasım 1933.

ATSIZ Hüseyin Nihal Haddini Bil [Dergi] // Orhun Sayı :3. - 5 Ocak 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal İki Büyük Yıl Dönümü [Dergi] // Orhun Sayı: 10. - 1 Ekim 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal İki Şanlı Yıl Dönümü [Dergi] // Orhun Sayı: 12. - 1 Aralık 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Kanun Ahmet Muhip Efendiyi Çarptı [Dergi] // Orhun Sayı :8. - 23 Haziran 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Komünist, Yahudi, Dalkavuk [Dergi] // Orhun Sayı:5. - 21 Mart 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Maziyi İnkâr Edenler, Darülfünun ve Milli Tarih Kongresi [Dergi] // Atsız Mecmua Sayı :16 Yıl: II. - 15 Mayıs 1932.

ATSIZ Hüseyin Nihal Musanın Necip Evlatları Bilsinlerki [Dergi] // Orhun Sayı : 7. - 25 Mayıs 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Savaş Aleyhtarlığı [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Şehitlerin Duası [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Tarih Şuuru [Dergi] // Orkun Sayı :29. - 20 Nisan 1951.

ATSIZ Hüseyin Nihal Turancılık [Dergi] // Ötüken Sayı :6. - Nisan 1973.

ATSIZ Hüseyin Nihal Turancılık Romantik Bir Hayal Değildir [Dergi] // Ötüken Sayı :3. - Mart 1968.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar- I [Dergi] // Orhun Sayı: 10. - 1 Ekim 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar- III [Dergi] // Orhun Sayı: 12. - 1 Aralık 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar-II [Dergi] // Orhun Sayı: 11. - 1 Kasım 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Kızları Nasıl yetiştirilmelidir [Dergi] // Orhun Sayı :13. - 1 Ocak 1944.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Ordusunun iftihar Levhası [Dergi] // Orhun Sayı :6. - 19 Nisan 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar [Dergi] // Orhun Sayı :1. - 5 Kasım 1933.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Tarihine Bakış Açımız Nasıl Olmalıdır [Dergi] // Çınaraltı Sayı :1. - 21 Temmuz 1941.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türk Tarihinin Meseleleri [Dergi] // Yeni Sabah . - 29 Kasım 1948. - s. www.nihalatsiz.org.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türkçelere İkinci Teklif [Dergi] // Orhun Sayı :11. - 1 Kasım 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türkçülere Beşinci teklif [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türkçülere Birinci Teklif [Dergi] // Orhun SAyı :10. - 1 Ekim 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türkçülere Dördüncü teklif [Dergi] // Orhun Sayı :13. - 1 Ocak 1944.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türkçülere üçüncü teklif [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

ATSIZ Hüseyin Nihal Türkçülük [Dergi] // Orhun Sayı:10. - 1 Ekim 1943. - s. 1.

ATSIZ Hüseyin Nihal Yirminci Asırda Türk Meselesi I Türk birliği [Dergi] // Orhun Sayı :8. - 23 Haziran 1934.

ATSIZ Hüseyin Nihal Yirminci Asırda Türk Meselesi II; Türk ırkı = Türk Milleti [Dergi] // Orhun Sayı :9. - 16 Temmuz 1934.

AYDINOĞLU Mustafa 3 Mayıs 1944 Unutulamaz! Çünkü... [Dergi] // Kür-Şad Sayı :2. - 3 Mayıs 1944.

BAHAROĞLU Ömer Milli Mücadelemizin unutulmaması Gereken Bir safhası; Buhara Türklerinin Vefası ve Lenin'in hırsızlığı Üzerine [Dergi] // Orkun Sayı : 87 . - Mayıs 2005.

BANARLI Nihat Sami Büyük Ülküler ve küçük İdealistler [Dergi] // Orhun Sayı :11. - 1 Kasım 1943.

BANARLI Nihat Sami Büyük Ülküler ve Küçük İdealistler [Dergi] // Orhun Sayı :11. - 1 Kasım 1943.

BANARLI Nihat Sami Seni Düşüren Eller... [Dergi] // Orhun Sayı : 14. - 1 Şubat 1944.

BAYRI Mehmet Halid Son İki Osmanlı Vak'anüvisi [Dergi] // Orhun Sayı :11. - 1 Kasım 1943.

BAYRI Mehmet Halit Aşık Bahri [Dergi] // Orhun SAYı :10. - 1 Ekim 1943.

Birleroğlu Rüya [Dergi] // Orhun SAYı :14. - 1 Şubat 1944.

BÜYÜKAKPINAR Cavid Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar- IV [Dergi] // Orhun Sayı: 13. - 1 Ocak 1943.

ÇETİNOĞLU Oğuz Tarihimizde Mayıs Ayı [Dergi] // Orkun Sayı :51. - Mayıs 2002.

ÇETİNOĞLU Oğuz Tarihimizde Mayıs Ayı; 18 Mayıs 1944: Kırım Türklerinin Topyekün Sürgünü [Dergi] // Orkun Sayı :5. - Mayıs 2002.

DANIŞMAN Nafiz Anadolu ve Balkanlarda Türk Tarihinin Baş Döndürücü Büyüklüğü [Dergi] // Orhun Sayı: 13. - 1 Ocak 1944.

DANIŞMAN Nafiz Osmanlı Türkçesinin Arap Dili Üzerindeki Tesirleri ve Arap Diline Hizmetleri [Dergi] // Orhun Sayı: 11. - 1 Kasım 1943.

DELİORMAN Altan Pantürkizm'deki yanlışlar [Dergi] // Orkun Sayı :32. - Ekim 2000.

DENİZ Mustafa ARIKAN - Ahmet Türk Ocaklarının Kapatılışı, Borçları ve Emlakinin Tasfiyesi [Dergi] // Türkiyat Araştırmaları Dergisi Sayı :15 . - Güz 2004.

DOĞAN Ş. Köy Müşahedeleri [Dergi] // Orhun Sayı :2. - 5 Aralık 1933.

DOĞDU Muharrem Kimse Şüphe Etmesin [Dergi] // Orhun Sayı :16. - 1 Nisan 1944.

DOSTİEVSKİ Yahudi Meselesi [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944. - s. Çeviren R. ARSEBÜK.

ELÇİN Şükrü Türkçülük ve Milliyetçilik [Dergi] // Türk kültürü Araştırma Enstitüsü Sayı:368. - Aralık 1993 Yıl XXXI.

ERCİLASUN Ahmet B. Türkçülük ve Gençlik [Dergi] // Türk Kültürü, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Sayı :325. - Mayıs 1990 Yıl XXVIII.

Fahri Ş. Eski Bir İddia ve Cevabı [Dergi] // Orhun Sayı: 1. - 5 Kasım 1933.

- FEYZİOĞLU Turhan** Atatürk ve milliyetçilik [Dergi] // Atatürk Araştırmaları Merkezi Dergisi Sayı :2 Cilt :1. - Mart 1985.
- GÖKYAY Orhan Şaik** Benderli Cesari I [Dergi] // Orhun Sayı :3. - 5 Ocak 1934.
- GÖMEÇ Saadettin** Yusuf Has Hacib [Dergi] // Orkun SAYı :87. - Mayıs 2005.
- GÜCÜYENER Selma** Umumi Tahsil ve Terbiye [Dergi] // Orhun Sayı :16. - 1 Nisan 1944.
- HOFMEİER Karl** Suriye İntibaları 2 [Dergi] // Orhun Sayı :7. - 25 Mayıs 1934.
- HOFMEİER Karl** Suriye İntibaları1 [Dergi] // Orhun SAYı :6. - 19 Nisan 1934.
- İNAN Abdülkadir** Milli Şuurun Kudreti [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944.
- KADIGİL Yusuf** Rıza Nur'un Kabrini Ziyaret [Dergi] // Orhun Sayı :10. - 1 Ekim 1943.
- KARACA Şükrü** Vatan SEvgisi İmandan Gelir [Dergi] // Orkun Sayı :87. - Mayıs 2005.
- KEMAL Emin** Kahvehane [Dergi] // Orhun Sayı :1. - 5 Kasım 1933.
- Kemal Emin** Köyde Yedigün [Dergi] // Orhun Sayı :2. - 5 Aralık 1933.
- KORKMAZ Zeynep** Milli Mücadele ve Sonrasında Türklük Şuuru [Dergi] // Atatürkü Araştırma Merkezi Dergisi Sayı :10 Cilt :4. - Kasım 1987.
- Kuşbakışı** Türk Dili [Dergi] // Orhun Sayı :2. - 5 Aralık 1933.
- Kuşbakışı** X Meselesi [Dergi] // Orhun sayı :3. - 5 Ocak 1934.
- Külahlıoğlu Tan'a** Bizim Cevabımız [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944.
- Moyunçur Kaan** Abidesi [Dergi] // Orhun Sayı: 8. - 23 Haziran 1934.
- Nejdet SANÇAR**'ın Sorgusundan [Dergi] // Orkun Sayı :3 -4. - Nisan-Mayıs 1962.
- Orhun** Orhun'un Anketi [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

Orhun Orhun'un Anketi [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944.

Orhun Orhun'un Anketi [Dergi] // Orhun Sayı :15. - 1 Mart 1944.

Orhun Orhun'un Anketi [Dergi] // Orhun Sayı :16 . - 1 Nisan 1944.

ÖCAL Cemal Oğuz Milli Şair Mehmet Emin Yurdakul'un Ardından [Dergi] // Orhun Sayı :15. - 1 Mart 1944.

ÖZGELEN Nejdet Yinemi Tan [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944.

SANÇAR Nejdet Devrilen ÇINARLAR [Dergi] // Orhun Sayı :15. - 1 Mart 1944.

SANÇAR Nejdet Fedakarlık ve Feragat Ruhu [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

SANÇAR Nejdet Hemşericilik Zihniyetimiz [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944.

SANÇAR Nejdet Kan Meselesi [Dergi] // Orhun Sayı :13. - 1 Ocak 1944.

SANÇAR Nejdet Orhundan Sesler: Bir Masal: Çığırkan Kuşlar [Dergi] // Orhun Sayı :14. - 1 Şubat 1944.

SANÇAR Nejdet Ömer Seyfeddin ve Osmanlılık Fikri [Dergi] // Orhun Sayı :13. - 1 Ocak 1944.

SANÇAR Nejdet Türkçülük Günü (3 Mayıs 1944) Milliyetçi Yüksek Tahsil Gençliğine [Dergi] // Kür-Şad Sayı :2. - 3 Mayıs 1944.

SANÇAR Nejdet Türklerde Irk ve Irkçılık [Dergi] // Orhun Sayı :10. - 1 Ekim 1943.

SANÇAR Nejdet Türklerde Irk ve ırkçılık Fikri II [Dergi] // Orhun Sayı :11. - 1 Kasım 1943.

SARP Hüseyin Enver Türk Ocağı Nasıl Kurulmuştu [Dergi] // Türk Yurdu No:243. - Nisan 1955.

SEFERCİOĞLU Necmettin Türk Ocağı ve Türk Yurdu (I) [Dergi] // Orkun Sayı :39. - Mayıs 2001.

Sesler Orhundan Türk'ü İnkâr Edenler [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

SITKI Şakiroğlu Canip Türk Kızı Ağlasın [Dergi] // Orhun Sayı :15. - 1 Mart 1944.

TAMAR Turan Irk ve Hakikat [Dergi] // Orhun Sayı :15. - 1 Mart 1944.

TANRIÖVER Hamdullah Suphi Ne İstiyorsunuz [Dergi] // Türk Yurdu No:239 . - Aralık 259.

Tevhit Mızrakoğlu Mete'nin Fazileti [Dergi] // Orhun Sayı :12. - 1 Aralık 1943.

TOKER Mustafa İsmail Gaspıralı ve Dilde Birlik Fikri Üzerine [Dergi] // Türkiyat Araştırmaları Dergisi Sayı :16 . - Güz 2004.

Tolunay Milli Sanatımızı Mahkum Eden İdam Hükümünde Yırtılmalarıdır [Dergi] // Orhun Sayı: 3. - 5 Ocak 1934.

Tolunay Türk Kadınının Hak ve Vazifeleri [Dergi] // Orhun Sayı :1. - 5 Kasım 1933.

Tolunay Türk Moğol İmparatorluğu Çingiz Han (1155- 1227) [Dergi] // Orhun Sayı: 3. - 5 Ocak 1934.

TÜRKDOĞAN Orhan 3 Mayıs Türkçülük Günününün Anlamı [Dergi] // Orkun Sayı :46. - www.orkun.com.tr.

TÜRKKAN Reha Oğuz 44 Olaylarında Doğrular, Yanlışlar [Dergi] // Türk Yurdu Sayı :178 Cilt :22. - Haziran 2002.

TÜRKKAN Reha Oğuz 44 Olaylarının Davaları ve Felsefesi Neydi? [Dergi] // Orkun Sayı :39. - Mayıs 2001.

TÜRKKAN Reha Oğuz Bozkurtçunun Amentüsü [Dergi] // Bozkurt Sayı :13. - 5 Mart 1942.

TÜRKKAN Reha Oğuz Dost İtirazına Cevaplar [Dergi] // Gökbörü Sayı :2 . - 24 İkinci Teşrin 1942.

TÜRKKAN Reha Oğuz Kandaşlarım [Dergi] // Ergenekon Sayı :2. - 1. Kanun 1938.

TÜRKKAN Reha Oğuz Türkçülük deyince ne Anlarsınız ? tarih ve Prensipler [Dergi] // Bozkurt Sayı :4.

TÜRKKAN Reha Oğuz Yeni Ergenekon Destanı [Dergi] // Ergenekon Sayı :1 On İkinci Teşrin. - 1938.

ULUSOY Nüzhet Irak Türkleri [Dergi] // Orhun SAYı :13. - 1 Ocak 1944.

VURUCU İkbāl Turancılık algısını Besleyen Bir Olay :1944 Türkçülük Olayları [Dergi] // www.turkocagi.org.tr.

YETKİN Suud Kemal Hakiki Ebediyet [Dergi] // Orhun Sayı :2. - 5 Aralık 1933.

YETKİN Suud Kemal Milli Pragmatizm [Dergi] // Orhun Sayı : 1. - 5 Kasım 1933.

KULLANILAN İNTERNET ADRESLERİ

ATATÜRK Araştırma Merkezi [Çevrimiçi] // <http://www.atam.gov.tr/>.

Nihal ATSIZ [Çevrimiçi] // <http://www.nihalatsiz.org/anasayfa.htm>.

ORKUN DERGİSİ [Çevrimiçi] // <http://www.orkun.com.tr/>.

Türk Ocakları Genel Merkezi [Çevrimiçi] // <http://www.turkocagi.org.tr/ingo.php>.